TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE SORUNU VE ÜNİVERSİTE ÇALIŞANLARI

ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Araştırma Yöneticisi
Doç. Dr. Vedat BİLGİN

Araştırma Ekibi

Araştırma Analistleri
Doç. Dr. Tevfik ERDEM
Şeyda ÇETİNKUTSİ

Araştırma Sekreteri
Fatma KARTAL

Saha Çalışması Grubu
H. Süleyman ASLAN
Emrah YILDIZ
Mustafa ARIKAN
Ülkem EVREN
Erkan ERKANAT
Ender SEVER
Oğuzhan MAVİŞ

2009 ANKARA

İçindekiler

I. KURAMSAL ÇERÇEVE 15
ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE TARİHÇESİ 34
TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTENİN GELİŞİMİ 37
YÖK 40
ÜNİVERSİTENİN YAPISI VE İŞLEVLERİ 42
ÜNİVERSİTE YÖNETİM YAPILARI 49
TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE ÖRGÜTLENMESİ 53
TÜRKİYE'DE GENÇ NÜFUS VE ÜNİVERSİTE 56
II. SAHA ARAŞTIRMASI ÜZERİNE 62
YÖNTEM 62
AMAÇ 62
ÖNEM 62
SINIRLILIK 63
ÖRNEKLEM 63
III. SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİ 65
A. DEMOGRAFİK BİLGİLER 65
B. BİR ÇALIŞMA MEKANI VE ALANI OLARAK ÜNİVERSİTE 107
C. ÜNİVERSİTEDE EĞİTİM VE ÖĞRENCİLERE BAKIŞ 133
D. YÖK VE REKTÖRLER ARASINDA ÜNİVERSİTE 143
E. SİYASET, SENDİKA, STK'LAR VE ÜNİVERSİTE 154
F.TÜRKİYE ALGISI 171
G.AKADEMİK HAYAT VE SORUNLARI 183
H. AKADEMİK OLMAYAN PERSONELİN ÜNİVERSİTEYE VE SORUNLARA BAKIŞI 234
IV. SONUÇ 242

Şekiller Listesi

Şekil 1 Lise Mezuniyet oranları, Türkiye, 1995 ve 2005, seçili OECD ülkeleri ve OECD ortalaması, 2005 59
Şekil 2 Araştırmanın yapıldığı iller 66
Şekil 3 Büyük şehirler ve diğer illerdeki dağılım 67
Şekil 4 Cinsiyet dağılımı 68
Şekil 5 Üniversitelere göre dağılım 71
Şekil 6 Yaş 72
Şekil 7 Ailenizin toplam geliri 73
Şekil 8 Meslek 77
Şekil 9 Medeni durum 78
Şekil 10 Unvan dağılımı 80
Şekil 11 Çocuğunuz var mı? 83
Şekil 12 Çocuk sayısı 85
Şekil 13 Annenizin eğitim durumu 87
Şekil 14 Annenizin mesleği 91
Şekil 15 Babanızın eğitim durumu 94
Şekil 16 Babanızın mesleği 98
Şekil 18 Eşinizin eğitim durumu 101
Şekil 19 Eşinizin mesleği 104
Şekil 20 Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz? 108
Şekil 21 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı tercih ederdiniz? 115
Şekil 22 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir? 123
Şekil 23 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz? 130
Şekil 24 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz? 134
Şekil 25 Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz? 139
Şekil 26 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz? 144
Şekil 27 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz? 146

Şekil 28 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik
çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları
akademik personel nasıl değerlendiriyor? 151
Şekil 29 Hangi kuruluşlara üyesiniz? 155
Şekil 30 Üniversite türüne göre kuruluşlara üyelik durumu 159
Şekil 31 Sendika üyesi değilseniz,
neden sendikaya üye olmuyorsunuz? 159
Şekil 32 Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz
veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili
kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu? 163
Şekil 33 Bir siyasi partiye üye olma konusunda
ne düşünüyorsunuz? 167
Şekil 34 Sizce üniversitelerin temel görevi nedir? 170
Şekil 35 Bugün üniversitelerin önündeki
en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz? 172
Şekil 36 En önemli ülke sorunu sizce hangisidir? 176
Şekil 37 Türkiye'nin sorunlarını aşması için
en uygun seçenek hangisidir? 179
Şekil 38 Akademik ve akademik olmayan personel arasındaki
en temel fark nedir? 180
Şekil 39 Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz? 184
Şekil 40 Akademik çalışmalarınızı yaparken
üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz? 187
Şekil 41 Üniversitede ders verirken veya
fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu
veya böyle bir şey hissediyor musunuz? 190
Şekil 42 Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir? 196
Şekil 43 Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir? 204
Şekil 44 Entelektüel gelişimiz için neyi sıkça yapıyorsunuz? 208
Şekil 45 Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir? 214
Şekil 46 Akademik faaliyetleriniz dışında
gelir getirici bir başka işiniz var mı? 217
Şekil 47 Üniversite öğretim üyelerinin ekonomik sorunlarının
çözülmesi konusunda en etkili yol sizce hangisidir? 222
Şekil 48 Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız
devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz? 223

Şekil 49 Devlet üniversitesini tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?.....226
Şekil 50 Özel üniversiteyi tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?.....229
Şekil 51 Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük engel nedir?.....231
Şekil 52 Asistan (Araştırma Görevlisi) alımlarında sorun olarak gördüğünüz husus aşağıdakilerden hangisidir? 233
Şekil 53 Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumlar var mıdır?.....235
Şekil 54 Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personellere neler kazandırmaktadır?.....237
Şekil 55 Akademik personelle ilişkileriniz nasıldır?.....239

Tablolar Listesi

Tablo 1 Seçilmiş Ülkelerde Özel Yükseköğrenim Kuruluşlarındaki Öğrencilerin Toplam Öğrenci Sayısı İçindeki Payı (%) 47
Tablo 2 Yükseköğretim Kurumlarının Birim Sayıları 54
Tablo 3 Türkiye'nin Nüfus Artış Beklentileri 56
Tablo 4 Türkiye'de Nüfusun yaş grupları itibarıyla gelişimi 1950-2025 58
Tablo 5 Türkiye'de okul çağındaki nüfus, 2000-2025 60
Tablo 6 Araştırmanın yapıldığı iller 65
Tablo 7 Cinsiyet dağılımı 68
Tablo 8 Mesleklerin üniversite türlerine göre dağılımı 69
Tablo 9 Meslek ve cinsiyet ilişkisi 69
Tablo 10 Üniversitelere göre dağılım 70
Tablo 11 Yaş dağılımı 72
Tablo 12 Gelir dağılımı 73
Tablo 13 Meslek türüne göre ailenin toplam geliri 74
Tablo 14 Üniversite türüne göre akademisyenlerin ailelerinin toplam geliri 75
Tablo 15 Üç büyük il ve diğerlerine göre ailenizin toplam geliri 76
Tablo 16 Meslek 77
Tablo 17 Medeni durum 78
Tablo 18 Üniversite türü 79
Tablo 19 Akademik personelin unvan dağılımı 79
Tablo 20 Unvanlar- yeniden kodlanmış hali 81
Tablo 21 Üniversite türüne göre unvanlar 81
Tablo 22 Yeniden kodlanan unvanlar ve üniversite türü 82
Tablo 23 Çocuğunuz var mı? 83
Tablo 24 Mesleklere göre çocuk sahibi olup olmama 84
Tablo 25 Çocuk sayısı 84
Tablo 26 Mesleklere göre çocuk sahibi olup olmama 85
Tablo 27 Üç büyük il ve diğerlerine göre çocuk sayısı dağılımı 86
Tablo 28 Annenizin eğitim durumu 87
Tablo 29 Mesleklere göre annenin eğitim durumu 88
Tablo 30 üç büyük şehir ve diğerlerine göre annenin eğitim durumu 89

Tablo 31 Devlet ve özel üniversiteye göre; annenizin eğitim durumu..... 90
Tablo 32 Annenizin mesleği..... 91
Tablo 33 Meslek türüne göre, annenizin mesleği..... 92
Tablo 34 Devlet ve özel üniversiteye göre; annenizin mesleği..... 93
Tablo 35 Babanızın eğitim durumu..... 94
Tablo 36 Mesleklere göre baba eğitim durumu..... 95
Tablo 37 Devlet ve özel üniversiteye göre babanızın eğitim durumu..... 96
Tablo 38 Üç büyük il ve diğerlerine göre babanızın eğitim durumu..... 97
Tablo 39 Babanızın mesleği..... 98
Tablo 40 Meslek türüne göre baba mesleği..... 99
Tablo 41 Eşinizin eğitim durumu..... 99
Tablo 42 Meslek türüne göre eşinizin eğitim durumu..... 100
Tablo 43 Üç büyükşehir ve diğerlerine göre eşin eğitim durumu..... 102
Tablo 44 Eşinizin mesleği..... 103
Tablo 45 Meslek türüne göre eşinizin mesleği..... 103
Tablo 46 Üniversite türüne göre eşinizin mesleği..... 105
Tablo 47 Eşinizin mesleği..... 106
Tablo 48 Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?..... 107
Tablo 49 Üniversite türüne göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama..... 109
Tablo 50 Meslek türüne göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama..... 110
Tablo 51 Unvana göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama..... 111
Tablo 52 illere göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama..... 113
Tablo 53 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı tercih ederdiniz?..... 114
Tablo 54 Unvan türüne göre şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı isterdiniz?..... 116
Tablo 55 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?..... 117
Tablo 56 illere göre şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?..... 118
Tablo 57 Üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama düzeyi ile şu anda yeni bir işe başlarken yapılacak tercih düzeyi..... 120

Tablo 58 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir? 121
Tablo 59 Üniversite türüne göre üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey 124
Tablo 60 Üniversite türü bağlamında mesleklere göre, üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey..... 125
Tablo 61 Meslek türüne göre üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey 126
Tablo 62 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir? 128
Tablo 63 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz? 129
Tablo 64 Meslek türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemek..... 130
Tablo 65 Üniversite türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemek..... 131
Tablo 66 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz? 132
Tablo 67 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?..... 133
Tablo 68 Meslek türüne göre, üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz? 135
Tablo 69 Üniversite türüne göre Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz? 136
Tablo 70 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?..... 137
Tablo 71 Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz? 138
Tablo 72 Mesleklere göre, Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?..... 140
Tablo 73 İllere göre, üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?..... 141
Tablo 74 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?..... 143
Tablo 75 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?..... 145
Tablo 76 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?..... 146
Tablo 77 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?..... 147

Tablo 78 Unvana göre Üniversitede rektörlerin
sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz? 148
Tablo 79 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu
otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?..... 149
Tablo 80 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik
çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları
nasıl değerlendiriyorsunuz?..... 150
Tablo 81 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine
yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri
ve yasakları nasıl değerlendiriyorsunuz? 152
Tablo 82 Hangi kuruluşlara üyesiniz? 154
Tablo 83 illere göre kuruluşlara üyelik 157
Tablo 84 Sendika üyesi değilseniz,
neden sendikaya üye olmuyorsunuz? 158
Tablo 85 Sendika üyesi değilseniz
neden sendikaya üye olmuyorsunuz? 160
Tablo 86 Sendika üyesi değilseniz
neden sendikaya üye olmuyorsunuz? 161
Tablo 87 Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz
veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da
derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu? 162
Tablo 88 Üniversite türüne göre, Üniversite yönetiminin sizin
üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da
derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu? 164
Tablo 89 Unvana göre, Üniversite yönetiminin sizin
üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika
ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu? 165
Tablo 90 Bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz? 166
Tablo 91 Meslek türüne göre, bir siyasi partiye
üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz? 168
Tablo 92 Sizce üniversitelerin temel görevi nedir? 169
Tablo 93 Bugün üniversitelerin önündeki
en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?..... 171
Tablo 94 Bugün üniversitelerin önündeki
en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?..... 173

Tablo 95 Meslek türüne göre bugün üniversitelerin
önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz? 174
Tablo 96 En önemli ülke sorunu sizce hangisidir? 175
Tablo 97 Mesleklere göre, En önemli ülke sorunu sizce hangisidir? 177
Tablo 98 Türkiye'nin sorunlarını aşması için en uygun
seçenek hangisidir? 178
Tablo 99 Akademik ve akademik olmayan personel arasındaki
en temel fark nedir? 179
Tablo 100 Meslek türüne göre akademik ve akademik olmayan
personel arasında hangi farklar vardır? 181
Tablo 101 Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz? 183
Tablo 102 Üniversite türüne göre, akademik kariyer yapmaya
neden karar verdiniz? 185
Tablo 103 Akademik çalışmalarınızı yaparken
üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz? 186
Tablo 104 üniversite türüne göre Akademik çalışmalarınızı
yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz? 188
Tablo 105 Üniversitede ders verirken veya
fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu
veya böyle bir şey hissediyor musunuz? 189
Tablo 106 Üniversite türüne göre Üniversitede ders verirken
veya fikirlerinizi açıklarken size bir müdahale yapılıyor mu
veya böyle bir şey hissediyor musunuz? 191
Tablo 107 Unvana göre Üniversitede ders verirken
veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale
yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz? 192
Tablo 108 Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir? 193
Tablo 109Üniversite türüne göre akademisyenlerin
en önemli sorunu sizce nedir? 197
Tablo 110 unvana göre akademisyenlerin
en önemli sorunu sizce nedir? 199
Tablo 111 Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir? 200
Tablo 112 Üniversite türüne göre Üniversiteler
cazibesini neden yitirmektedir? 205
Tablo 113 Unvana göre Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir? 206
Tablo 114 Entelektüel gelişimiz için neyi sıkça yapıyorsunuz? 207

Tablo 115 Üniversite türüne göre entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz? 209
Tablo 116 Unvana göre, entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz? 210
Tablo 117 Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir? 211
Tablo 118 Üniversite türüne göre eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir? 215
Tablo 119 Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı? 216
Tablo 120 Üniversite türüne göre akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici başka bir işiniz var mı? 218
Tablo 121 Unvana göre Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı? 219
Tablo 122 Üniversite öğretim üyelerinin ekonomik sorunlarının çözülmesi konusunda en etkili yol sizce hangisidir? 220
Tablo 123 Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz? 222
Tablo 124 Üniversite türüne göre üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz? 224
Tablo 125 Devlet üniversitesini tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir? 225
Tablo 126 Üniversite türüne göre devlet üniversitesini tercih etme nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir? 227
Tablo 127 Özel üniversiteyi tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir? 228
Tablo 128 Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük engel nedir? 230
Tablo 129 Asistan (Araştırma Görevlisi) alımlarında sorun olarak gördüğünüz husus aşağıdakilerden hangisidir? 232
Tablo 130 Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumlar var mıdır? 234
Tablo 131 Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personellere neler kazandırmaktadır? 236
Tablo 132 Akademik personelle ilişkileriniz nasıldır? 237
Tablo 133 Üniversitede idari personel olarak çalışmak yerine akademisyen olmayı ister miydiniz? 240

ÖNSÖZ

Üniversitelerimiz, hem toplumsal gelişimimiz hem de ülkemizin topyekün kalkınması için büyük önem taşıyan kurumlardır.

Tartışılmaz bir gerçektir ki; bilgi üreten ve bilim yuvası olan üniversitelerin varlığı ve etkinliği, güçlü ve çağdaş toplumun ön koşuludur. Üniversiteler, aynı zamanda, demokrasi kültürünün yeşertilmesi ve toplumsal hayatın her alanında yaşatılması amacına da hizmet etmektedirler.

Dolayısıyla, üniversitelerin, toplumsal hayatın sağlığı ve ülke geleceğinin inşası anlamında ehemmiyeti çok büyüktür.

İşte, ilkeli eğitim sendikası ve sorumlu sivil toplum kuruluşu olarak, bu ehemmiyetin farkındayız. Türk Eğitim-Sen olarak, üniversitelerimizin hem eğitim hem de sosyal hayatımız için gerekliliğinin ve önceliğinin şuurundayız.

Bu şuurdan hareketle, hizmet kolumuzun önemli bir kesimini oluşturan üniversitelerimizin ve üniversite çalışanlarının durumunu takip ediyor; sorunlarının teşhis edilmesi ve beklentilerinin karşılanabilmesi için her yolu izliyoruz.

Üniversite çalışanlarının problemlerinin, ilgililerin gündemine taşınması için gayret gösteren sendikamız; bu amaçla YÖK, TBMM, MEB ve üniversite idareleri nezdinde sürekli girişimlerde bulunmakta, görüşmeler sürdürmektedir.

Eylem, etkinlik ve medya faaliyetleriyle de kamuoyu oluşturma çalışmalarını da yürüten sendikamız, 24-26 Ekim 2008 tarihinde 66 üniversiteden temsilcinin katılımıyla Ankara'da bir ÜNİVERSİTE KURULTAYI düzenlemiştir. Akademik kadro ve idari personelden 115 katılımcıyla düzenlenen kurultayın sonuç raporları da ilgili tüm taraflara iletilmiştir.

Yetkili olduğu üniversitelerde Kurum İdari Kurulu (KİK) toplantılarına da katılan sendikamız, üniversite çalışanlarının bütün sorun ve isteklerini masaya taşıyarak üniversite yetkilileriyle görüşmekte, çözüm yollarını aramaktadır.

Üniversite çalışanlarının daha müreffeh çalışma ortamına kavuşabilmesi, üniversitelerimizin istenilen düzeyi yakalayabilmesi amacıyla gayret gösteren Türk Eğitim-Sen; elinizdeki bu çalışmayla da üniversitelerimizin ve çalışanların bir fotoğrafını sunmayı amaçlamıştır. Gazi Üniversitesi'ndeki akademisyen arkadaşlarımızın titizlikle yürüttüğü bu saha çalışmasının sonuçlarının, hem bizlere hem üniversite hayatımızı yönetenlere hem de kanun yapıcılara çok faydalı veriler sağladığına inanıyoruz. 12 ayrı ilde görev yapan 1.130 akademik ve idari kadroda görev yapan personel üzerinde yapılan bu araştırma, üniversitelerimiz ve üniversite çalışanların ilgilendiren düzenleme ve tasarruflara sağlıklı bir perspektif oluşturacaktır.

Büyük fayda edindiğimiz bu bilimsel ve ciddi saha araştırmasını yürüten akademisyenlerimize teşekkür ediyor; ülkemizin lokomotif gücünü oluşturan üniversitelerimiz için daha demokratik, daha özgür ve çalışanların daha huzurlu olduğu bir gelecek temenni ediyorum.

Saygılarımla.

İsmail KONCUK
Türk Eğitim-Sen
Genel Başkanı

I. KURAMSAL ÇERÇEVE

Üniversite nedir sorusunun cevabını iki şekilde vermek mümkündür. Birincisi tarihsel olarak üniversiteleri araştırarak, üniversitenin gelişiminden kalkarak üniversitenin ne olduğu bulabiliriz, öncelikle bu tarihsel araştırmanın sonucu olarak ortaya çıkan üniversite kavramı ve üniversite kavramının gelişimi üzerine konuşmadan bugün üniversitenin anlamı nedir, fonksiyonu nedir sorularına cevap vererek bunları bulabiliriz.

Üniversite çok genel bir ansiklopedik tanımla, evrensel geçerliliği olan, evrensel hakikati araştıran bir kurumdur, evrensel geçerliliği olan doğruları araştıran bir kurumdur. Bu tanım başlı başına üç şeyi ihtiva eder; evrensel gerçek nedir, evrensel hakikat nedir? Evrensel olayları açıklamak için takip edilmesi gereken evrensel yöntem nedir? Amaca ulaşmak için üniversitenin evrensel bir kurum olarak yaptığı faaliyetler, bu üç sorunun etrafında şekillenir. Üniversite bu yönde teşkilatlanmış bir yapıdır, öncelikle bu üç olgunun üzerinde durmak gerekir evrensel gerçek nedir? Gerçek dediğimiz zaman bizim dışımızdaki gerçekliğin hangi alanda olduğu, bizim algı ve tasavvurumuzun, zihnimizin dışında bir gerçek olduğu düşüncesiyle bilim başlar, dolayısıyla üniversite bilim yapılan bir yerdir, bilimsel olarak evrensel gerçeği bulmak üzere düzenlenmiş bir dizi faaliyetlerden oluşan ve bu faaliyetlerin kurumsallaşmış yapısından oluşan bir özelliğe sahiptir. Üniversitenin bu özelliğini gerçekleştirebilmesi için, bu özelliklerine uygun bir çalışma ortamı haline gelebilmesi için örgütlendiğini biliyoruz işte bu evrensel gerçek dediğimiz şeye ulaşabilmek için yapılan faaliyetlere bilimsel faaliyet diyoruz. Bilimsel faaliyetler bir anlamda üniversitenin evrensel gerçeğe, evrensel hakikate ve evrensel yöntemle ulaşmak için yaptığı bir dizi çalışmanın adıdır, bu çalışma ve faaliyetler üniversitenin işidir.

Üniversitede ne yapılır? Üniversitede bilim yapılır, bilim nedir? Evrensel gerçeği açıklamaya yönelik bir çabadır. O zaman bilimi daha geniş tanımlamadan önce şimdilik bu tanımıyla yetinelim yani evrensel gerçeği ortaya çıkarmaya yönelik faaliyetlerden oluşan bir uğraşı, bir çaba, yöntem sahibi bir bilgiyi edinme faaliyeti olarak tanımlayalım. Bu noktada bilimin meselesi olan evrensel gerçekten söz etmemiz, evrensel gerçeğin ne olduğuna dair soruyu cevaplandırmamız gerekir. Burada da dikkate almamız gereken bir varsayım ortaya çıkar, biz varlığımızın idrakinde olan bir süje olarak hareket ederiz, süje olarak hareket etmenin tabi ki sorunları vardır, nedir bu sorunlar? Birincisi kendi varoluşumuzu yani sübjektivitemizi işin içine katmadan dışarıyı nasıl algılarız sorusudur. Dışarıda bizim sübjektivitemizin dışında evrensel bir gerçeklik ve bu gerçekliğin kendi kanunları işleyişleri vardır. Bu süje ve obje ayrımı bilimin temelidir, fakat buradaki ayrımda obje dediğimiz şey sadece tabiat olmak durumunda değildir, bilindiği gibi tabiatın dışında da çeşitli düzeylerde objelerden (nesne) bahsetmemiz gerekir ki, bilim böyle bir varsayım üzerinden gelişmiştir. Bu varsayımın esaslarına göre bizim dışımızda, yani süjenin dışındaki alanda yer alan gerçeklik, tabiattan insan olaylarına, insan topluluklarına, insan topluluğunun çeşitli faaliyetlerine, ürettiği yapılara uzanır. Bunlar toplumlardan toplumsal yapılara, mikro yapılardan makro yapılara kadar ulaştığı gibi aynı zamanda yine insanın beşeri varlığının bir parçası, bir uzantısı hatta beşeriyetteki üst düzey faaliyetlerinin bir yansıması olarak geniş bir manevi alanda yer bulur. Burada anlamlar dünyasından da söz etmemiz gerekir, bu hususta bizim objektif kavramımızın içine girer. O halde aslında bilimin konusu, gerçekliği sübjektif algımızın uğrayacağı muhtemel yanlışlardan da kurtararak ortaya koymaktır, bana göre böyle, bir başkasına göre şöyle ifadesini işin içine kattığımız zaman bu sübjektiviteyi yansıtır. Aslında meseleleri beni veya

bir başkasını aşan, objenin kendine mahsus kendisinden gelen ve bütün süjeleri belli yöntemle bakarak kendi varlığını ve özelliğini hissettirecek düzeydeki bir gerçeklik alanında değerlendirmek gerekir.

Dolayısıyla bilimin işi sadece gözlem yapmak değildir, bilimin işi gözlemler yapmak, fonksiyonel ilişkiler, nedensellik ilişkileri kurmak vs çok sayıda bilimsel yöntemin problemleri içerisinde tartışılabilecek araçlarla objeyi yani evrensel gerçekliği yakalamaktır.

Bu bakımdan üniversite aslında bu faaliyetlerin düzenlendiği, bu faaliyetlerin gerçekleşmesi için imkânların yaratıldığı yerdir, üniversitenin esas işi budur, bunu örgütlemek, yeni bilgiyi bilimsel olarak üretmektir. Bilim bu evrensel gerçek hakkında özel bir yöntemle üretilecek bilgilere açılan bir kapıdır, üniversite bu yönüyle de bizi gerçeğe götüren bir kurumdur.

İkinci mesele evrensel hakikattir. Hakikat bildiğiniz gibi gerçekten farklı bir olgudur, insanın daha çok düşünce dünyası içerisinde üretilmiş, önermelerin kendi içindeki tutarlılığını, doğruluğunu araştıran bir olgudur yani hakikatle gerçek arasında bir fark vardır. Hakikat daha çok bizi doğruya götüren içinde doğru görülen, iyi görülen ahlakı değerleri de içeren bir alandır. Üniversite bunu da evrensel olarak ortaya koymaya çalışan bir kurumdur. Neden evrensel olan bir şey içinde doğrular var diye düşünebiliriz, tabi bu üniversitenin asli görevidir çünkü üniversite sadece gerçek hakkında bir fotoğraf çekmez aynı zamanda gerçeği irdeler, gerçekle ilgili tartışmaları eleştirel bir şekilde ele alır. Bu bakımdan esas itibarıyla üniversitede bu görevi üniversite içindeki farklı disiplinler yapar, burada felsefeyi başrolde görürüz, demek ki hakikatin peşinde olan aslında felsefedir, bilimle felsefe arasında nasıl bir ilişki olduğu bu noktada önem kazanır. Esasen felsefesiz ya da bilim felsefesinden uzak bir bilim, bilim olma ihtimalini de büyük ölçüde azaltacak bir anlayış demektir.

Bilim felsefesinden uzaklaşan bir bilim, bilim olmaktan bir müddet sonra çıkar, o bakımdan gerçek ile hakikat arasında da ilişkilerin üst düzeyde, entelektüel düzeyde, yaratıcı düşünceyle kurulduğu yer üniversitedir. Üniversiteyi bu evrensel özelliklerini dikkate almadan sadece bilgi üretilen bir yer olarak tanımlamak, üniversiteyi herhangi bir bilgi üretilen kurumdan farklı kılmaz. Nitekim herhangi bir eğitim kurumu da bilgi üretir, tüketici bilgi aktarır. Üniversitenin daha çok hem tüketici bilginin aktarıldığı hem yaratıcı bilginin oluşturulduğu bir yer olması farklılaşma yaratır.

Üniversitenin yöntemi farklıdır, üniversite evrensel geçerliliği olan bir yöntemle bilgi üretir. Bu nedenle üniversite evrensel gerçek, evrensel hakikat, evrensel yöntem arasındaki ilişkileri dikkate alan bir örgütlenmeye sahiptir. Üniversite eğitimi de bu anlayış içerisinde oluşturulmuştur. Evrensel yöntem tabiat bilimlerinden toplumsal bilimlere oradan zihni bilimlere ve manevi bilimlere, ahlak, ilahiyat hukuk gibi normatif bilimlere kadar her konuda evrensel geçerliliği olan ilkelere sahiptir.

Başlangıçta değindiğimiz üçüncü mesele bilimsel yöntemdir. Yöntem denildiği zaman tartışılan şey şudur; üniversitede tek bir yöntem mi kullanılır yoksa çok sayıda yöntem mi kullanılır? Günümüzde bu tartışmaları büyük ölçüde geride bırakmış olsak ta, hala üst düzeyde tartışıldığını hatırlamamız gerekir, toplumsal bilimlerin ayrı bir yöntemi vardır, tabiat bilimlerinin ayrı bir yöntemi vardır, bu yöntemler arasında farklılık var mıdır? Manevi bilimlerin ya da normatif bilimlerin bir yöntemi var mıdır? Varsa bu yöntem toplumsal bilimlerle tabiat bilimleri arasındaki yöntemden farklı mıdır? Bilimdeki bu yöntem tartışması Platon'dan günümüze kadar gelen bir konudur. Platonun "*idoller*" teorisiyle gündeme gelmiştir, zaman içinde çok farklı bir seyir izleyerek Karl Popper'a ve Feyarebend'e

kadar giden" *yönteme hayır"* diyen düşünceye kadar uzanan bir dizi tartışmalar olmuştur. Bu tartışmalar iki bakımdan çok faydalıdır, sürekli olarak bilimin her an yeniden keşfedilmesi, tanımlanması, kapsamının genişletilmesi derinleştirilmesi, zenginleştirilmesine imkân sağlamıştır. Bizim hakikat gerçeklik yöntem arasında yaptığımız ayrımların yöntemsel teori geliştikçe ne kadar iç içe olduğunu görmeye başlamamızı sağlamıştır. Bilimsel yöntemde büyük devrim yapan düşünürlerin hatta toplumsal bilimlerin, yöntem meseleleri üzerinde de en fazla duran düşünürlerin içerisinde, tabiat bilimcilerin çok önemli bir yer işgal ettiğini görürüz yani tabiat bilimleri ayrı bir yönteme sahiptir düşüncesi bile giderek toplumsal bilimlerin ayrı bir yer işgal ettiğini söyleyenlerle iç içe geçmiştir. Çünkü toplumsal bilimlere yöntemsel katkı yapan ve onların yönteminin gelişmesine etkileyen yapan düşünürlerinde önemli bir kısmı tabiat bilimcilerdir. Zaman zaman bu durumun terside olmuştur. Bilim de bugün giderek yöntemsel farklılaşma yerine yöntemsel birlikten söz edilir hale gelmiştir.

Tüm bunlara baktığımız zaman üniversite dediğimiz kurum evrensel bir kurumdur, üniversite ait olduğu ülkenin sorunlarını çözecek bir kurum olsun, kendi ülkenizin evrensele açılan kapıları olsun istiyorsanız, üniversiteyi evrensel geçerliliğe sahip örgütlenme biçimiyle ve içeriğiyle kurmak zorundasınız. Bu bakımdan üniversiteyi yeniden tanımlarsak üniversite bilgi üreten kurumdur, sadece *tüketici bilgi* üretmeyen aynı zamanda *yaratıcı bilgi* üreten yani daha önce söylenmemiş, daha önce ortaya konulmamış teorileri ve o teoriler etrafında evrensel gerçeğe, evrensel hakikate dair açıklamalar getiren bir kurumdur. Üniversite evrensel gerçeğin ve hakikatin nasıl bulunacağına dair yöntemleri kuran, yöntemi de inşa eden bir kurumdur, bunlara ilaveten üniversite bilimsel bilginin üretildiği bir ortam olması nedeniyle bilim adamlarının toplandığı bir ortamdır.

Dolayısıyla üniversitenin bir de toplumsal boyutu mevcuttur. Üniversitenin bilimsel cemaatin yaşadığı bir yer olması da bir sorundur. Bilimsel komünitenin özellikleri, yapısı toplumsal psikolojisi, hangi sınıftan geldikleri, hangi gelir kategorisine girdikleri gibi apayrı bir toplumsallık boyutu oluşturur ki bunu da ayrıca incelemek gerekir. Bizim bu araştırmamız sadece bir üniversite araştırması değil aynı zamanda bu bilimsel topluluğun dünyaya, Türkiye'ye, bilime ve hayata dair bakışını, nasıl bir bilimsel topluluk olduğunu ortaya koymaya yönelik bir araştırmadır. Bu bakımdan üniversitenin içerisindeki bu bilimsel faaliyetlerin muhtelif düzeylerinde yer alan örgütlü bir topluluk olarak akademik faaliyetlerde bulunanlar ya da bu faaliyetlere yardımcı olanların incelenmesinin kayda değer bir yeri olduğu için üniversite araştırması ayrıca önemlidir.

Üniversite kavramı içinde yer alan diğer bir unsurda öğrencilerdir, öğrenciler olmasa söylediklerimizin anlamı kalmaz, bilim adamları kendisi için bilim üretirlerse bir müddet sonra kendi içlerine kapanırlar ve bilimsel faaliyetler bir kısır döngü içerisine hapsolur. Bilgi, toplumla paylaşılmaz genç nesillere intikal edemezse, genç nesiller bu bilimsel faaliyetlere katkı yapacak enerji bulamazlar ve ayrıca bu enerjiden mahrum olduğu için de bu topluluk belli bir süre sonra sönükleşmeye hantallaşmaya başlar. Zaman zaman, bazı üniversitelerde bu tür hastalıklar ortaya çıkabilir. Üniversitenin çoğunluk aktörü öğrencilerdir, öğrenciler sadece üniversitede bilginin aktarıldığı bir kategoriyi oluşturmazlar, aynı zamanda sorularıyla, tartışmalarıyla, kendi çalışmalarıyla, akademik faaliyet içerisinde bulunan insanların kendilerini yenilemelerine, yeni sorular karşısında yeni cevap üretmelerine katkı yaparlar. Bu bakımdan üniversite bir anlamda tüm bu saydığımız faktörlerin örgütlendiği, birlikte var olduğu bir kurumun adıdır. Üniversite tanımını dikkate aldığımız zaman üniversite problemini de bu çerçevede daha kolay görebiliriz.

Üniversitenin kurumsal faaliyetlerine baktığımız zaman, üniversitenin sadece bir eğitim kurumu olmadığını söylemek durumundayız, daha çok bu ihmal edilen bir hususdur. Üniversite sadece ders verilen bir yer değildir. Üniversitenin faaliyetlerini yukarıdaki amaçlarına bağlı olarak tanımlamaya çalıştığımızda üç noktada toplandığını görürüz… Bunlardan birincisi üniversitenin eğitim faaliyetleridir, standardize ettiği bilgileri gelecek nesillere, çeşitli mesleki formasyonları, disiplinler haline gelmiş bilimsel bilgiyi öğrencilere aktarması üniversitenin öğretim fonksiyonudur. Eğitim fonksiyonu sadece öğretimle ilgili değildir, üniversite aynı zamanda öğrencilere bir hayat tarzı, bir hayat algılaması, bir gerçeklik algılamasını da aktarır. Bunun için üniversitelerin her şeyden ve herkesten daha fazla özgürlüğe ihtiyacı vardır. İkinci boyut akademik boyuttur, üniversite bir gelenek içinde kendi mensuplarını, toplumun değişik tabakalarından gelen insanları akademik faaliyete katar, önce mastır, doktora programlarından geçirerek onlara akademik kimlik kazandırır. Akademisyenler her meslekte farklı özelliklere sahiptirler ama ortak özellileri şudur; onlar gerçeği aramak için bilimsel bir anlayışa sahiptir ve bilimsel yöntemleri kullanırlar. Dolayısıyla akademisyenler sadece birer teknisyen değildir, bilimin ne olduğunu, bilimin yöntemiyle, yöntem sorunlarıyla, bilim felsefesiyle ortaya koymaya çalışırlar. Aksi takdirde bilimadamları, giderek bilim adamı olmaktan çıkar teknisyene dönüşür, ya da iki fonksiyona indirgenir, bir teknisyen ya da bir öğretmen olur. Oysa akademisyen, öğretmenden daha farklı bir misyonu temsil eder,, öğretmenlik onun faaliyetlerinden sadece biridir. Onun başka bir boyutu bilimle ilgili algılaması, düşüncesindeki zenginlik ve kullandığı yöntemin kendine kazandırdığı niteliklerdir.

Üniversitenin eğitim öğretim faaliyetinin çok üzerinde bir işlevinin olduğunu söyledik, bu üniversitede öğrenciye verilen bilginin standardize edilmiş bilgilerin aktarılmasından farklı olarak, aktarılan

hayat tarzı diye ifade ettiğimiz gerçekliğin tek boyutlu olmadığı anlamına gelir. Dolayısıyla öğrenciler gerçekliğin muhtelif boyutlarını araştıracak, farklı yaklaşımlar olduğunu öğrenerek, gerçek hakkında ileri sürülen dogmatik fikirlerin karşısında bilimsel fikirlerin farkını kavrayacaklardır. Üniversite öğrencileri üniversitede bir hayat tarzının ne kadar zengin bir bilgiye, ne kadar zengin bir dünya görüşüne dayandığını, bu hayat tarzını besleyen kaynakların ne kadar çeşitli olduğunu öğrenirler. Böylece bu farklılıkları bir arada yaşamanın insanın gelişmesi bakımından anlamını kavrarlar, bağnazlıktan dogmatik düşünceden kurtulurlar. Üniversite kantinde bahçede başlar, öğretim faaliyetleri dışında üniversite, üniversite olur. Üniversitenin bu niteliğini, bu zenginliğini öğrencilere aktarması resmi olmayan toplumsal görevlerinden sorumluluklarından biridir, resmi olarak bu görünmeyebilir ama esas fonksiyonlarından birisi budur.

Üniversitenin diğer aktör grubu akademisyenlerdir, akademisyenler öncelikle kendi sorumluluklarının farkında olabilmek için önce bilim nedir, bilgi nedir, evren nedir, evrensel olan nedir, evrensel yöntemler nelerdir, kendi bilim alanlarının dışında öncelikle bu sorularla ilgilenmelidir. Akademisyenlerin yöntem eğitiminden geçmeleri gerektiğini de düşünüyoruz, fizik biyoloji vb gibi herhangi bir alanda çeşitli disiplinler çerçevesinde akademik çalışma yapan öğretim üyelerinin, öncelikle yöntem ve bilim konusunda eğitim almaları gerekmektedir. Çünkü üniversite sisteminin bilim anlayışının ne olduğunu bilimin herhangi bir uzmanlık faaliyetinin üstünde bir anlamı kapsadığını gördükten sonra insan teknisyenlikten bilim adamlığına adım atar.

Türkiye'de özellikle meselenin bu boyutunun ciddi bir sorun olduğu ortadadır ve bu durumun iki sonucunun olduğunu görüyoruz; birincisi akademisyenler sığ ve herhangi bir konunun teknik uz-

manları düzeyinde kalıyor fakat kötü teknisyen oluyorlar, çünkü iyi bir teknisyen olabilmek için ele aldığınız sorunun yöntem problemlerinden, epistemolojisinden, bilim felsefesinden haberdar olmanız gerekir. Yoksa iyi bir teknisyen de olamazsınız, bu da üniversitenin bilgi üretme, yaratıcı bilgi üretme gibi işlevlerinden akademisyeni uzaklaştırır, tekdüze sınırlı bilgileri aktaran bir insan konumuna düşürür.

İkincisi düşünce özgürlüğü ve bilim özgürlüğü meselesidir. Aslında bütün insanlık için çok önemli, eksikliği hissedilecek bir konudur. Düşünce özgürlüğü insanın en tanımlayıcı unsuruna ait bir haktır. İnsanın en ayırt edici özelliği tahmin edileceği gibi insanın düşünen bir varlık olması şeklinde tanımlanmıştır, Aristoteles'ten bu yana insan nasıl bir varlıktır sorusuna verilecek cevap; insanının düşünen bir varlık olmasıdır. Çünkü diğer canlıların düşündüklerine dair bir kanıt mevcut değildir. Tüm diğer biyolojik faaliyetlerinde görülebilecek benzerlikler olmasına karşın, düşünce insana ait bir olgudur.

Düşüncenin insana ait olması ayrıca bir başka olayı önemli kılmaktadır. İnsan yeni fikirler, sahip olduğu düşünceler etrafında kendi görüşlerini söyleme özgürlüğüne sahip olmalıdır. Kendi yaratıcılığını ifade etme insanın sadece kendini geliştirmesini sağlamaz, insanın çevreye, içinde yaşadığı topluma daha fazla katkı yapmasını da mümkün kılar. İnsanlar düşünce özgürlüğü itibarıyla bakıldığı zaman sadece kendi kafası içindekileri açıklayarak veya kendi donanımlarını ifade ederek, kendilerine veya etraflarına katkı yapmazlar. İnsanlar ayrıca düşünce özgürlüğü sayesinde bir başka imkâna daha sahip olurlar ki bu etkileşim gücüdür. Düşünce özgürlüğünün olmadığı yerde, ya etkileşim sınırlı kalır ya da etkileşim izin verilen sınırlar içinde sıkışmış olarak kalır. Bu da düşünce özgürlüğünün

olmadığı durumlarda, insanların sadece günlük işlerini görmek için kendilerini ifade edebilmelerine izin verir. Dolayısıyla düşünce faaliyetinin yasaklandığı özgür olmadığı bir yerde insanların etkileşim kurması, kendi farklılıklarından yeni fikirler bularak yeni sentezler yapması, kendi yaratıcılığını harekete geçirerek doğrudan doğruya kendi dünyasının dinamizmi oluşturabilecek imkânlara sahip olması mümkün olamaz. Oysa insanlar için düşünce yoluyla etkileşim kurmak, düşünce dünyası diyebileceğimiz farklı bir alan oluşturmak fevkalade önemlidir. Çünkü bu düşünce dünyasının iletişim yoluyla yayılması bir fikir alışverişi meydana getirir ve bu düşünceye katılma, düşünceye eleştirel bakma gibi arayışlarla yenilik yaratmaya gidebilir.

Şunu kabul etmek gerekir ki, bütün yenilikler düşünceyle başlar, insanlar düşünceden tasarımlara ulaşır, geleceğe ulaşır, kendi düşüncesiyle muhayyilesini harekete geçirir, muhayyilesi fikirlerine renk katar organize eder böylece hem insanın hem toplumun gelişmesi, insanlığın sahip olduğu medeniyetler açısından düşünce esas yaratıcı kaynaktır. Bu bakımdan düşüncenin özgür olması bir toplumda üniversitenin ve bilimin ilk şartıdır. Düşünce özgürlüğüne şu ve bu şekilde getirilecek sınırlamalar, üniversite kavramıyla çelişen anlayışları ifade eder, yani üniversite düşünce özgürlüğünün olduğu yerde ancak işlevlerini görebilir.

Diğer önemli husus bilim özgürlüğüdür, bilim özgürlüğü aslında düşünce özgürlüğünün bir parçasıdır ama daha az özel (spesifik) bir yere sahiptir. Çünkü bilimsel faaliyetin kurumsallaştığı yerdir üniversite, bu açıdan baktığımız zaman, disiplinli bir kurumsal yapı, örgütlü bir yapı düşünce özgürlüğü içinde apayrı bir imkândır. Bir bilim imkânı olarak bakıldığında bunu daha iyi anlayabiliriz ki üniversite, düşünce özgürlüğü zeminin üzerinde varlık kazanabilir. Çünkü

düşünce özgürlüğü içerisinde bilim özgürlüğü daha imtiyazlı bir çalışma ortamında bulunan, daha özel yetişmiş insanlara tanınan bir özgürlüktür. Bilim adamlarını özel donanımları, akademik çalışmaları olan, meslekleri kavramları, yöntemleri kullanan insanlar olarak tanımladığımız zaman bilim özgürlüğü düşünce özgürlüğünün üniversitedeki yansıması olmaktadır. Bu sebeple de üniversitenin bilim özgürlüğünü engelleyecek faktörlerden arınması lazımdır.

Üniversitede bilim özgürlüğünü tehdit eden olaylar nelerdir? Bunlardan söz etmemiz gerekirse, bunların başında otorite gelir. Üniversitede bilimin üstünde bir otorite olmaması gerekir, yani yönetsel bir otorite üniversitede bulunmamalıdır. Çünkü bilim adamlarının hiyerarşisi, idari bir hiyerarşi değildir. Bilim adamları özgür insanlardır bunların arasında hiyerarşiden değil işbölümünden, bilime yaptıkları katkıdan dolayı bir hiyerarşiden söz edilebilir. İdari bir hiyerarşiyi bilim adamlarının üzerine koyduğunuz, bunu etkili kıldığınız zaman, kaçınılmaz olarak üniversiter faaliyeti engelleyecek sonuçlar meydana getirir. Bunların başında da bilim adamlarının idari baskıyla karşı karşıya kalması hatta idari baskıyı hissetmeleri gelir. Üniversite kavramı içersinde üniversite yönetimi kavramının farklı bir niteliğe sahip olması gerekir. Akademik personelin idari bir vesayet hissetmeleri, onların neyi üretip neyi üretmeyecekleri konusunda tereddüt yaşamalarına vesile olabilir, böyle bir vesile olamasa bile kafaların arkasında böyle bir ihtimalin olması, üniversitede bulunması gereken düşüncedeki, yaratıcı kışkırtıcılığı tahrip edebilir. Bu bakımdan da üniversitede idari yapılanmanın mutlaka akademik yapılanmayı etkilemeyecek düzeyde kalması, üniversitenin rutin işlerini örgütleyen bir faaliyete indirgenmiş olması çok önemlidir. Diğer bir sorun, üniversite yönetiminin otoritesinin akademisyenler üzerinde yaratacağı etkinin olumsuz, özgürlüğü tehdit edici boyutunun dışında daha büyük bir otoriteden üniversiteye yönelik

bir baskının gelmesidir. Bu baskı devlet yönetiminden ya da üniversitelerle ilgili düzenleme yapan kurumlardan gelebilir, örneğin böyle bir kurumdan söz edildiğinde Türkiye'de akla gelen YÖK'tür.

Devlet otoritesini şu veya bu şekilde temsil eden bir organizmanın üniversiteler üzerinde otorite kurması ciddi bir bilim özgürlüğü tehdidi dir. Çünkü üniversitenin dışında, özellikle devletin gücünü veya benzeri bir gücü elinde bulundurduğunu ima eden bir unsurun, üniversite ile ilgili talepleri doğrudan doğruya bilimsel gelişmenin bilimsel özgürlüğün karşısında o özgürlüğü engelleyen bir baskı olarak algılanabilir, bu bakımdan üniversiteler üzerinde böyle bir tehdidi yaratacak örgütlenmenin olmaması gerekir.

Bilimadamları ve otorite arasındaki ilişkiyi konuşurken üzerinde durulması gereken bir diğer otorite biçimi de, özel sermayenin üniversite üzerinde kurduğu otoritedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde çok önceden başlayarak, ülkemizde de 1982'den bu yana özel üniversitelerin kurulduğunu biliyoruz. Özel üniversitenin, üniversite kavramı içinde yer almasıyla birlikte sermayenin bir otorite olarak bilim hayatının üzerideki rolünden söz edilmiştir ve bu konuda ciddi eleştiriler yapılmıştır.

Bu eleştirilerin başında sermayenin başlı başına bir güç kaynağı olması ve bu güç kaynağına dayanarak oluşan otoritenin, bilim adamlarının üzerinde yönetim hakkında ve üniversiteyi planlayacak üniversiter çalışmayı düzenleyecek gücü ele geçirmesinin yaratacağı olumsuzlardan bahsedilmektedir. Bu olumsuzlukların başında tabii ki bilim adamlarının yönlendirilmesi, üniversitenin planlanırken özel sermayenin beklentilerine göre planlanması gelmektedir. Sermaye belli ki çıkarları için özel eğitim işine girişir, üniversitenin bir ticaret kurumu, bir endüstriyel faaliyet haline özel sermaye tarafından dönüştürüldüğü andan itibaren, üniversitedeki özel çıkarlar ve

üniversitenin bilim üretme, bilimsel bilgi üretme fonksiyonuyla, bu çıkarlar arasında bir çelişki ortaya çıkabilir. Bu yapı yani, özel çıkar ve bilimsel bilgi üretme arasındaki çelişki kaçınılmaz olarak bilimsel bilginin kısa vadede çıkar ve para hesapları çerçevesinde kısırlaştırılmasına yol açar. Bilimsel faaliyetler rasyonel bir hesap içinde özel sermayeye getiri sağlamayacaksa, askıya alınabilir ve o faaliyetler üniversite içinde önemsiz kılınabilir. Bu ciddi bir sorundur çünkü o zaman üniversite bilgi üreten bir yer olmaktan çıkar.

Bunun yanında bir başka sorundan daha bahsedilebilir, üniversite planlanırken özel sermaye, üniversiteyi kendi faaliyet alanına göre düzenleyebilir. Dolayısıyla üniversite o faaliyetleri destekleyecek bilimsel çalışmalar yapmak yerine, sadece o endüstriyel faaliyetler için düzenlenen bir stratejinin parçası haline gelebilir. Bu da tabi üniversitenin bilimadamlarının özgürlüklerini kısıtlar, bilimadamlarını bir endüstrinin dolaylı çalışanları haline getirir. Bilim özgürlüğünü kısıtlar çünkü bilim adamları özgür olarak başka konularda, bağlı oldukları endüstrinin talep ettiklerinin dışındaki bilgileri üretemezler ve yaratıcılıklarından mahrum kalabilirler. Daha spesifik bir sorun ise üniversitenin bağlı olduğu endüstriyel sermaye grubunun kendisi için insan yetiştirmek amacıyla eğitim programlarını bütünüyle girişimci sermayenin taleplerine uygun bir profilde planlaması anlamına gelir ki bu durum tek boyutlu insan yetiştirme düzeni gibi bir yapının oluşmasına yol açar.

Tüm bunlar ciddi sorunlardır, bu sorunların sıkça tartışıldığı bir dünyada yaşıyoruz, tabi bunlar yeni tartışmalar değildir. Türkiye' de ve dünyada ilk özel üniversitelerin kurulmaya başlanması çok eski bir olaydır. Türkiye'de 60'ların sonunda ilk özel üniversiteler kurulmuştur. Bu yıllarda kurulan ilk özel üniversiteler bu bahsettiğimiz tartışmaları gündeme taşımıştır, bu tartışmaların içinde o günlerde

kurulan üniversitelerin çok ilkel olması bir apartman içinde birkaç fakültenin ya da yüksek okulunun eğitime başlaması bir çeşit tabela üniversitesi denilecek kuruluşların ortaya çıkması ve bugünkü dershane sistemine benzetebileceğimiz bir yapıydı. Dershane sisteminin çok eleştirilecek tarafları vardır fakat netice itibarıyla dershaneler üniversite diploması vermemektedirler, üniversiteye hazırlığa yönelik bir takım yardımcı kurslar vermektedirler, o zamanki özel üniversiteler diplomalar vermekteydiler, bu çok tehlikeli bir dönemdi fakat Anayasa mahkemesi 70'li yılların başında bu yasayı iptal etti ve bu üniversiteleri kapattı. Özel üniversitelerde devletleştirilerek akademiler adı altında devlet bünyesinin içinde yeni bir yapıya intikal edildi. Bunlar daha sonra 1982'de Türkiye'de YÖK düzeniyle üniversite sisteminin bütünü içinde eritilmişlerdir. O halde şunu söyleyebiliriz ki özel üniversite kurulması teorik olarak mümkündür, özel sermayenin bilimsel hayatın gelişimine açık olması yatırım yapması kadar normal bir şey olamaz, fakat burada bazı ilkelerin korunması gerekir, bu ilkeler nedir?

Bilim adamlarının özgürlüğü, bilimin özgürlüğü, üniversitenin özekliği ve yatırım yapan girişimci özel sermayenin çıkarları optimum bir noktada buluşturulabilir. Bu nokta burada üretilecek bilgilerin belki piyasaya sunularak gelir elde etmeleri gibi daha uzun vadeli politikaların bir parçası halinde organize edildiği taktirde faydalı olabilir. Fakat özel üniversitenin, özel sermayeyi bilimim üzerinde bir otorite haline getirecek bir potansiyel tehlikeyi içinde barındırdığını hiçbir zaman dikkatten uzak tutmadan, özel üniversitelerin yönetim tarzında ayrı bir kamusal denetime veya kamusal katılıma açılması gerektiğini düşünüyoruz.

Tabi 1982 YÖK düzenlemesinden sonra Türkiye'de ilk özel üniversite Bilkent üniversitesi kurulmuştur. Sonrasında da birçok özel

ve vakıf üniversitesi kuruldu, bunların bir kısmı kamu vakıflarının kurduğu, bir kısmı özel vakıfların kurduğu üniversitelerdir. Aslında bu kuruluş biçimleri çok fazla bir fark yaratmamıştır, netice itibarıyla özel girişimcilerin vakıflarına bağlı olarak kurulan üniversitelerle, kamusal kuruluşların üniversiteleri özel sektörden gelen yöneticiler tarafından yönetilmektedir. Bu bakımdan bunların yönetimlerindeki sorunların birbirine benzediğini söylemek mümkündür. Bu sebeple kamusal girişimlerin başındaki insanların büyük çoğunluğu herhangi bir kamusal sorumlulukla hareket etmeyerek, bu gücü keyfi olarak kullanmaktadırlar ve bu üniversiteleri kendi beklenti ve çıkarlarına göre yönetmektedirler. Bu durumun ciddi bir sorun olduğu ve bunun ayrıca üniversite sistemi içerisinde bir anlamda tek kişilik vakıf yöneticisi rolünde olan insanların bilim üzerinde tek başına kurduğu otoriteryan yönetim tarzlarının bilimle bilim ahlakıyla uyuşmayan yönetim yapılarını yaratabileceğini, çeşitli olumsuz örneklerden kalkarak söyleyebiliriz. Bu sebepledir ki özel üniversite kavramı, mutlaka üniversitenin yönetim biçiminin, üniversitenin işleyişinin kamusal denetim altında olmasını zorunlu kılmaktadır.

Burada bizdeki YÖK uygulamasının üzerinde dururken daha fazla söylenecek şeyler olacaktır fakat burada şunu da hatırlatmakta fayda var ki, devlet üniversiteleri üzerinde tam bir patronaj kurulmuşken özel üniversiteler üzerindeki etkinliği yok denecek kadar azdır. Bu üniversitelerde çalışan bilimadamlarının ne kadar özgür olduğu, bilimsel özgürlüğe ne kadar sahip çıktığı da ayrıca bu görevlerinden elde ettikleri gelirle özgürlükler arasındaki tercihleri konusundaki tutumlarının onları ciddi bir yol ayrımına götürdüğünü de söyleyebiliriz. Hatta bazılarının zaten böyle özgürlük gibi ciddi kavramları olmadığı için bu problemi fark etmeleri bile beklenmez.

Üniversite ve piyasa ilişkileri ya da bir başka deyişle üniversitenin piyasadan kopuk olamayacağı gerçeği, çağımızda üniversitenin ürettiği her türlü bilginin bir ürün olarak piyasanın taleplerine açık olması anlamına gelir. Üniversite bu sebeple üniverster faaliyetleri dışında üretilen bilgiyi piyasaya sunacak ayrı bir örgütlenmeyi gerçekleştirebilir. Bilimadamları bilim yaparken üretilmiş olan bu bilgiyi ve kaynakları piyasa için tüketilecek ürün haline getirmiş olur. Bu ürün hem üniversiteye kaynak yaratmış hem piyasanın el yordamıyla yaratacağı bilgileri daha kısa zamanda, daha maliyeti düşük, daha sağlıklı bir şekilde oluşturarak iş sürecinin daha kaliteli bir şekle dönüşmesine katkı yapabilir. Böyle bir yapı üniversitelerde üretilen bilginin eskimesine unutulmasına yol açmadan pratik bulma ihtimalini arttıracağı gibi bilim adamlarına için daha geniş araştırma fonlarına ulaşmasına imkân verir. Kısaca özel sermayenin üniversitelerle kuracağı ilişkinin üniversitenin fonksiyonlarını deforme etmeyecek tarzda kurulması zorunluluğu vardır. Özel üniversiteler bu çerçevede ele alınmak durumundadır.

Bilim özgürlüğünün önümde bir başka engel daha vardır, bu da ideolojidir. Üniversiteler hiçbir ideolojik dogmanın egemen olmadığı yerlerdir ama üniversitelerde bütün ideolojiler olabilir, üniversitenin kurumsal olarak bir ideolojisi yoktur üniversite örgütlenmesinin dayandığı bilimim dışında bir otorite yoktur, bu bakımdan üniversiteleri belli bir ideolojiye göre örgütlemek üniversitelerin üzerinde resmi yada yarı resmi bir ideolojik vesayet varsaymak bunu öne sürmek veya buna dayanarak bir takım taleplerde bulunmak, bilim özgürlüğünü ortadan kaldırır. Çünkü bilimadamlarının her birisi kendi ideolojilerine sahiptirler ama onlara bir ideoloji adına talimat vermek veya bir takım imalarda bulunmak dahi onların kendi varlıklarını özgür hissetmedikleri bir ortamda bulunduklarını gerçeğini hatırlatır. O zaman hem kendi ideolojileriyle hem de kendi bilim anlayışlarıy-

la kurdukları hem de kendi düşünceleriyle kurdukları ilişkileri tahrip eder bir durum ortaya çıkar ki, bu onların yaratıcılıklarını engeller. Bu bakımdan da bilim özgürlüğü ideolojik bakımdan üniversitelerin çoğulcu yapısıyla anlaşılacak bir hadisedir

Bu noktada şöyle bir soru akla gelebilir; bilimadamlarının kendi ideolojileri varsa bu ideolojiler onların bilim anlayışlarını etki etmez mi? İnsan aynı zamanda ideolojik bir varlıktır, düşünen bir varlıktır ama bilimadamı ideolojisinin etkisini, bilimdeki hâkimiyetiyle, kullandığı bilimsel yöntemlerin hâkimiyetiyle azaltır. Yani ideolojisiyle bilimsel buluşlar arasındaki çelişkileri bilim adamı kendi yöntemiyle ve daha da önemli bir araçla azaltır, bu araç ahlaktır. Bilim adamında bilim ahlakı olmalıdır, ideolojisiyle ters düşen bilimsel gerçeğe ulaştığı zaman ideolojisini eleştirecek veya ideolojisiyle ilişkisini yeniden düzenleyecektir. Onun için bilim adamının önünde özgürlüğün olması gerekir, özgürlüğünü engelleyecek her şeyden bilim adamı olumsuz etkilenir, bilimsel düşünce gelişemez.

Buradan üniversitede bilim ve gelişme kavramına geçmek istiyoruz, üniversite dediğimiz kurumsal yapı, mevcut olanın tekrarını, mevcut olanın sürekliliğini sağlama işlevine sahiptir. Nedir mevcut olan? Üniversite o güne kadar üretilmiş bilinen bilgilerin, yöntemlerin gençlere aktarıldığı yerdir, üniversite bu yönüyle çeşitli disiplinlerde ülkenin kendisinden talep ettiği hizmetleri bilgi olarak, insan kaynağı olarak yetiştirmekle kalmaz aynı zamanda, yeniliği üretecek araştırmalar yapar.

İnovasyon(innovation) denilen şey aslında bununla ilgilidir, üniversite yenilik üretir herkesin bildiği üretim yöntemlerinde yenilik araştırır üniversitelerin özellikle fen bilimleri mühendislik bilimleri alanında bu konuda uygulamalı bir sürü yenilikler ortaya çıkarır, bu yenilikler teknolojiye dönüşür, üniversite bir anlamda teknolojinin de

üretildiği yerdir. Teknoloji kavram olarak üretim bilgisi demektir, uygulama bilgisi demektir. Yapım bilgisi, bir şeyin nasıl yapılacağına dair bilgidir kavramsal olarak teknoloji daha geniş bir anlama sahiptir. Teknoloji bilginin nasıl uygulanacağı, hangi araçlarla uygulanacağını, bu araçların nasıl örgütleneceğini de içerir. Üniversite gerçek anlamda teknolojinin icat edildiği üretildiği yerdir fakat üniversitenin esas yaratıcı olan tarafı bu değildir, esas yaratıcı tarafı yeni teoriler bilgiler üretmesidir. Çünkü teknolojiyi de mevcut bilginizin içinde yeniden örgütleyip üretebilirsiniz ama üniversite yeni fikirler yeni teoriler yenidünya görüşleri üretir hayatı ve dünyayı yeniden kavrayacak bilgiler üretir. Esasen üniversite bu üç alanda fonksiyonlarını yerine getirirse üniversite bu yeniliklerle gelişmeye katkı yapmış olur.

Gelişme dediğimiz şey bütünüyle mevcudun dışında, mevcudu değiştiren ileriye taşıyan bir anlayıştır işte bu anlayışı sürdüren ve üreten süreklilik kazandıran şey üniversitedir. Demek ki üniversitenin kurumsal görevi aslında gelişmeyi sağlamaktır. Bu dolaylı bir görevdir, üniversitenin tanımlanmış görevleri arasında yoktur ancak üniversite bunu başarır, üniversite yeniliği fikre fikri teknolojiye muhayyileyi teoriye, teoriği pratiğe dönüştürür. Yani yeni anlayışlar ve yeni yaklaşımlar yaratır. Bu bakımdan üniversite aslında gelişme demektir. Bir toplumun gelişmesine süreklilik ve derinlik kazandırmak zenginleştirmek, gelişmesini hızlandırmak için mutlaka üniversitenin kendi fonksiyonlarına sahip çıkacak şekilde örgütlenmiş olması gerekir. Bir toplumda bunlar aksıyorsa ciddi sorunlar var demektir. Üniversite kendi fonksiyonlarını yerine getiremiyor demektir. Bu bakımdan üniversite ve gelişme arasındaki bu pozitif ilişkiyi sürdürecek bir şekilde üniversiteye bakmak gerekir.

Üniversite aynı zamanda insan yetiştirme düzenidir ki, bu en zor iştir. Bilindiği gibi İnsan mühendisliği diye bir alan yoktur. İn-

san çok boyutlu bir varlıktır. İnsan manevi boyutu, anlamlar yaratan imajlar yaratan bir muhayyileden beslendiği gibi bilgisi ve tüm bunlar insan yetiştirme düzeni tarafından organize edilir. Üniversite demek ki aslında insanlara bir formasyon kazandırırken onların yaratıcılığından onların bireysel özelliklerinden kalkarak toplumun zenginleşmesine kapı açar. Çünkü insan kazandığı formasyon içinde kendi birikimini kendi yeteneklerini ortaya koyar, bunun içindir ki insan yetiştirme düzenininde kendine ait kavramları vardır. Bu kavramlar bilimsel kavramlardır ve sokaktaki insanın kullandığı anlamda kullanılmaz, özel anlamları bulunan evrensel kavramlardır. Toplumsal yapıdan iktisat ve mühendisliğe kadar uzanan temel bilimlerden normatif bilimlere kadar çok çeşitli alanlarda akademik hayatın kendi kavramları vardır. Üniversite ne kadar toplumda kendisini ifade edebilecek kanallara, güce yeni alanlar yaratacak imkâna sahipse bir toplumda da üniverster kavramlarla düşünme evrensel kavramlarla konuşma bu kavramları kullanarak çeşitli sektörlerde faaliyet yapma o kadar yaygınlaşır. Yani bilim, topluma sahip olduğu teorilerle kavramlarla tesir eder, bu tesirler arttıkça toplumsal gelişmeyle üniversite arası ilişki o kadar pozitif ve ileriye doğru evrimleşecek tarzda seyreder…

Bilindiği gibi modern toplum işbölümünün olduğu toplumdur. İşbölümü sektörlerden başlayarak insanlara kadar modern toplumda detaylanmıştır, hatta işbölümünün aynı disiplin içinde farklı alanlarda alt düzeylerde ortaya çıktığını biliyoruz, üniversite daha spesifik alanlarda bilgi ürettikçe mesleki farklılaşma artmaktadır. Üniversite sadece mesleki formasyon kazandıran bir yer değildir ama üniverster formasyona sahip bir eğitimden geçenlerin aynı zamanda bir mesleki formasyona sahip olduklarını, yada buna uygun nitelikler kazanacaklarını söylememiz gerekir.

Üniversite esas itibarıyla belli bir bilim alanında yetişmiş, özgür bilim düşüncesine kattıklarıyla o bilimin yöntemlerini kullanarak, özgürce düşünen insanlar yaratmayı amaçlar. Modern toplum bu özgürlüğün sınırlarının adeta kaybolduğu bir toplumdur, bu özgürlüğün sınırları kaybolurken bir taraftan da teknolojideki baş döndüren değişime tanık oluruz. Teknolojideki gelişmeyi bilgilerimizdeki adeta üstsel büyüyen gelişme teşvik etmektedir. Bu büyüme ve bilgimizdeki artış, üniversitenin fonksiyonları ile birlikte insan yetiştirme düzeninde de karmaşık yapıların ortaya çıkmasına yol açar. İnsanlar kompartmanlara ayrılmış bilgi alanlarında yetişirken, üniversitenin bir başka boyutuyla yani hakikati araştıran boyutuyla daha üst düzeyde, bu kompartımanlardan elde ettiklerini bütünleştirecek bir yöntemle felsefi bilgilere ve dünya görüşlerine sahip olurlar. Üniversite bir anlamda olgun insan yetiştirir yalnızca bilgili insan yetiştirmez, zihinsel olarak gelişmiş insan yetiştirir ve böylece insan kaynağını zenginleştirir.. Toplumun insan kalitesini yükseltir. Ve bu bakımdan son zamanlarda üniversitelere insan yetiştirme düzeniyle ilgili departmanlara yeni bir bölüm eklenmiştir: İnsan Kaynakları bölümü. Üniversite her meslekte her alanda, her disiplinde insanı gerçekten geniş bir potansiyel olarak gören bir kurumdur, bu sebeple bir ülkenin sahip olduğu kaliteli insan sayısı o ülkenin gelişmişlik düzeyiyle paralellik arz etmektedir. Buna tüketici bilginin yanında üretici bilgi üreten yani bilimsel teoriye katkı yapan insanların oranını eklediğimizde, bu bir ülke için büyük bir değişim ve dinamizm imkânı demektir.

ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE TARİHÇESİ

Üniversite kelimesinin kökeni "universitas magistrorum et scholarium", öğreten ve öğrenim toplumundan gelmektedir. Üniversite, yüksek düzeyde öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve yayın yapan

fakülte, enstitü, yüksekokul ve alt bölümlerden oluşan, öğrencilerine belli ihtisaslar kazandıran öğretim ve araştırma kuruluşudur. Bu tanım günümüz üniversite kavramını da ifade eder.

Yüksek öğretimin tarihsel gelişimi çok eskilere dayanmakla birlikte kökeni Eflatun'un *Academia'*sına(MÖ400) Aristo'nun *Lyceum*'una dayandırmak mümkündür. Hatta döneminde bilgi ve bilimin en önemli odağı olan *İskenderiye Kütüphane*'sinin (MÖ330-200) üniversite kavramının özelliklerini taşıyan bir bilim merkezi olduğu söylenebilir.

Doğuda bugün ki anlama en yakın üniversiteye Abbasiler dönemindeki Bağdat'ta rastlanır. İlk üniversiteyse Emeviler tarafından Fas'ın Fez şehrinde 859 yılında kurulan *Keyruvan Üniversitesidir*. *Fas, Kurtuba, Gırnata* üniversiteleri doğunun bilinen en eski üniversiteleridir.

Batıda üniversiteler İslam medeniyetinin Endülüs Emevi Devleti vasıtasıyla Avrupa'ya girmesiyle başlar. Fas ve Kurtuba üniversiteleri ilim ve fennin, kilise etkisindeki ruhban sınıfına mensup öğretim üyeleri olan okullara, girmesine vesile olarak hukuktan ibaret olan öğretim sistemine tıp, astronomi, ilahiyat ve benzeri ilimlerin dâhil edilmesini sağladı. Üniversiteyi önceki öğretim kurumlarından ayıran nokta teoloji, hukuk ve tıbbın birlikte okutuluyor olması, öğrencilerin mesleki eğitime başlamadan önce mantık, gramer, aritmetik, geometri ve sanattan oluşan bir öğrenim görüyor olmaları idi.

12.yüzyılda Avrupalılar Arap felsefeci *Ebu Nasr El-Farabi'nin* (MS870-950)çalışmalarını tercüme ettiklerinde "*bilinebilirlerin haritası*" şeklinde bir terimle karşılaştılar, bu bilgiyi sınıflara ayıran sistematik, hiyerarşik bir düzendi. Daha sonra Orta Çağda Batılı üniversiteler bilgiyi farklı şekilde kategorize ettiler. Her eğitimli insanın *tri-*

vium (gramer, söz sanatı, Aristo mantığı) ve *quadrivium* (astronomi, matematik, geometri) alanlarında uzmanlaşması gerekliliğini fark ettiler. Günümüzde bilgi daha fazla uzmanlaşmış ve alt uzmanlaşmış sınıflara bölünürken üniversiteler hala Farabi'ninki gibi hiyerarşik yapılar içinde düzgün şekilde sınıflanmış alanlar sunmaktadır.

Batıda Bologna, Pavia, Revenna ve Paris adları altında gelişmeye başlayan üniversiteler uzun süre piskoposların kontrolünde kaldı, Bu etkiden zamanla uzaklaşmaya başladılarsa da ,asıl yönetici ve yönetim sahibi kişiler piskoposluktan gönderilen ve *"kançı"* denilen kişilerdi. Bologna Üniversitesinin rektörleri öğrenciler tarafından seçilmekte, öğrenciler nation denilen dört gruba ayrılarak her grubun lideri rektörün yanında yönetime katılırdı ancak son söz ve asıl idare kançılara aitti. Paris üniversitesinde ise öğrencilerle birlikte öğretim üyeleri de yönetimde rol alırlardı. Sonraları üniversite rektörü piskoposluğa ve kiliseye karşı otoritesini sağlayarak özerk nitelik kazanmaya başladılar. Tüm bu gelişmeleri takiben Papalığa bağlı olmayan İngiliz Oxford ve Cambridge üniversiteleri kuruldu. Avrupa'da 1167'de Oxford üniversitesinin kurulmasıyla hızlanan süreçte, Avrupa'nın mesleki anlamda yetişmiş, ihtisas kazanmış insan kaynağı ihtiyacına cevap veren bir kurum olan üniversitelerin sayısını 1500 yılında 58'e ulaştırmıştır.17.yüzyılda Güney Afrika Manila'da kurulan ilk üniversite Santo Thomas Dominikan üniversitesi (1611) ile Harvard (1636) ve Halle (1694) üniversitesinin kuruluşundan sonra Amerikan ve Alman yüksek öğrenimindeki önemli gelişmelerle 18.yüzyılda da Yale(1701), Göttingen (1736) ,Princeton (1746) ve Dartmouth (1769) üniversitelerinin kurulmasıyla gelişme kazanmıştır.

18.yüzyıla kadar üniversitelerde öğretim, öğretim programının tümünü öğreten öğretmenler tarafından yapılıyordu ilk kez bu

yüzyılda İskoç üniversitelerinde matematik, tıp, astronomi, hukuk, fen ve sosyal bilimler alanlarında ayrı kürsü ve profesörlükler ihdas edildi.18. yy sonları ve özellikle 19 yüzyıldan itibaren bilimdeki gelişmeler, değişimin ve teknolojinin temellerini oluşturmaya başlamıştır. 20. yy başlarında üniversitenin işlevleri genişlemiş eğitim ve öğretimin yanında bilimsel ve uygulamalı araştırmalar önem kazanarak büyük gelişme kaydetmiştir.

TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTENİN GELİŞİMİ

Türkiye'de üniversitenin gelişimi denilince aklımıza tarihsel temelleri gelir, Türkiye'de üniversitenin medreselere varan bir tarihi vardır medrese de çokça yanılarak ifade edildiği gibi din eğitimi veren kurum değildir. Medrese kavramı esas itibariyle üst düzey bir eğitim kurumu olarak tasarlanmıştır. Osmanlı'nın ilk üniversitesi olan İznik Medresesi (1331) ve Fatih medresesi bilinen örneklerdir, medreseler Orta Asya'dan bu tarafa eski bir geleneğe sahiptir. İlk medreseler tıp bilgileri felsefe mantık bilgileri gibi geniş bir literatür aktarımının yapıldığı kurumlardı. Yine medreselerde hukuk tahsili derinlemesine yapılırdı, medreselerde bir anlamda iki işlev yerine getirilmiştir; hem üniversite hem üniversite üstü (post-graduate) eğitimin yapıldığı yer olarak fonksiyon görmüştür. Tarihsel olarak, Türkler Semerkant'tan Horasan'a gelene kadar medresenin Türk dünyasında köklü bir geleneği vardır. Bu aynı zamanda Türklerin Müslümanlaşma sürecinde İslam dünyasından öğrendikleri İslam felsefesi Batı felsefesi gibi konuları da içine alan geniş bir çalışma alanını kapsamaktadır. İslam dünyasının bilimsel tarihini ve üniversite tarihini araştıran Batılılar özellikte akademik çalışmaların Endülüs'te çok ileri düzeye çıktığını söylemektedirler. Tabi bu gelişmeler bütün İslam uygarlığı içinde önemli bir yere sahip olmuştur. Bizim üniversite geleneğimi-

zin içerisinde özellikle 17.yüzyıldan itibaren astronominin, matematiğin, pozitif bilimlerinin, biyolojinin önem kaybettiğini, bir gerileme yaşandığını biliyoruz. Üniversitede daha çok dini bilimlerin kelamın, hadisin, fıkıhın incelendiği bir anlayış değişikliğinin meydana geldiğini de görürüz. Türk İslam uygarlığının gerileme sürecinin temellerinin de aslında üniversitedeki bu zihniyet dönüşümüyle bağlantısı olduğu konusunda bir takım tezler vardır. Fakat şunu hemen tespit etmemiz gerekir ki Türkiye'deki üniversitenin ister dini bilimler isterse pozitif bilimler alanında sahip olduğu birikim asla küçümsenecek düzeyde değildir. Bu düzeyin Semerkant'tan başlayan Endülüs'e uzanan, buradan Bağdat'a varan çok köklü kaynakları vardır. Esasen bu kaynaklar arsındaki bağ hiçbir zaman kopmamıştır yani bu yerlerdeki kültürel zenginlikler hocaların değişimi ya da kitapların değişimiyle özellikle imparatorluk döneminde yoğun bir iletişim sağlamıştır.

Günümüzdeki yapı ve statüye sahip üniversiteler ülkemizde 1863'te kurulan Darülfünun'la başlar ki onu da Fatih külliyesinin, Süleymaniye medresesinin bir parçası olarak düşünmek gerekir. Zaten onun bir parçası olarak hem gelinen akademik köken hem de düşünce geleneği itibarıyla buralarda yetişmiş bilim adamlarının öncülüğünde kurulmuştur. Avrupa üniversitelerinde eğitim öğretim kilisenin kontrolündeki teolojiye dayanmasına rağmen Türklerin Selçuklu, Osmanlı ve daha farklı dönemlerde kurdukları çeşitli statülerdeki üniversitelerde müspet ilimlerin konumu ve verilen eğitimde ulaşılan düzey, bilimsel bakımdan oldukça önemlidir. Darülfünun adı altında teşkilatlanan bu kurum Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olmak üzere muhtariyet ve tüzel kişiliği olmayan İstanbul Üniversitesi (1933)olarak teşkilatlandırılmıştır.

1882'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi (şimdiki adı Mimar Sinan Üniversitesi) ülkemizdeki en köklü üniversitelerdendir. Sonrasında Ankara'da çeşitli tarihlerde Hukuk(1927), Dil ve Tarih Coğrafya (1935) ,Fen(1943) ve Tıp (1945) fakülteleri kuruldu. Aynı zamanda aslı 1773 yılına dayanan Yüksek Mühendis Mektebi İstanbul Teknik Üniversitesi adını aldı (1944)

1945'te çıkarılan kanunla bütün üniversiteler aynı hükümlere tabi olmak üzere ilim ve idarede muhtar tüzel kişilikler haline geldi. Daha sonra 1960'ta üniversiteler kanununda yapılan yeni bir düzenlemeyle üniversiteler, fakülte, enstitü, yüksekokul ve araştırma kuruluşlarından meydana gelen, idari ve ilmi muhtariyeti olan eğitim öğretim ve araştırma merkezi haline geldi. Yine bu kanunla yeni fakülte açılıp kapatılması için üniversite senatosunun teklifi ve Milli Eğitim Bakanlığının tasdik etmesi hususu yürürlüğe girdi.

1961 Anayasası, 1971 Anayasa değişikliği ve 1982 Anayasasında, üniversite teşkilatlarında yapılan değişiklikler esnasında Türkiye çapında yeni üniversiteler kurulmuştur.1955'te Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon'da, 1956 yılında İngilizce öğretim yapacak şekilde Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1954'te Hacettepe 1952'de İzmir'de Ege Üniversitesi 1971 Kayseri'de Erciyes Üniversitesi 1976'da Robert Kolejinin değişimiyle kurulan Boğaziçi Üniversitesi 1957'de Erzurum'da Atatürk Üniversitesi akademik hayattaki yerini almıştır.

Öğretimin ülke çapında yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan ihtiyacı karşılamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığının açtığı çeşitli yüksekokulları Diyarbakır, Elazığ, Sivas, Malatya Samsun Eskişehir Bursa Edirne illerinde kurulan üniversiteler takip etti. Akademi adı altında faaliyet gösteren bazı özel yüksekokullar Anayasaya göre yüksekokul kurma yetkisi devlete ait olduğundan devletleştirildi.

1982 Anayasasıyla bütün yüksek öğretim kurumları üniversite çatısı altına alındı ve bu kurumların kontrolü 1982'de kurulan Yüksek Öğretim Kuruluna verildi.

YÖK

1981 üniversite reformundan önceki yıllarda Türk yüksek öğrenim sistemi beş tür kurumdan oluşmaktaydı.

- Üniversiteler
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı akademiler
- Bir kısmı diğer bakanlıklara, çoğu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuarlar
- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri
- Mektupla öğretim yapan YAY-KUR

Bu beş kurum için etkin ve koordinasyon sağlayan bir kurumun olmaması, özellikle 60'lı 70'li yıllarda yüksek öğretim kurumlarının sayısı, çeşidi ve öğrenci sayılarındaki artış nedeniyle yukarıda saydığımız kurumlarda ortaya çıkan yozlaşma ve başarısızlığın giderilmesi amacıyla 1982 reformu yürürlüğe konulmuştur. Yüksek öğretim 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yüksek öğretim kanunuyla akademik kurumsal, idari yönden yeniden yapılanma sürecine girerek ülkemizdeki tüm yüksek öğretim kurumları YÖK çatısı altında toplanmıştır. Akademiler üniversitelere; eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüş, konservatuar ile meslek yüksekokulları üniversitelere bağlanmıştır. Böylece söz konusu kanun hükümleri ve Anayasanın 130 ve 131. Maddelerle kendisine verilen görev ve yetkiler çerçevesinde özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip bir

kuruluş olan Yüksek öğretim kurumu yüksek öğretimden sorumlu üst kuruluş haline getirilmiş. Tüm yükseköğretim sistemi 1982 yılı itibarıyla 27 üniversite ile buna bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul ve konservatuarları kapsayan bir yapıya dönüştürülmüştür. YAYKUR'un işlevleri Anadolu Üniversitesine devredilirken uzaktan öğretim metodu bu yapıyla daha etkin hale getirilmeye çalışılmıştır. İstanbul'da üç (Marmara, Mimar Sinan, Yıldız Teknik) Ankara'da Gazi, Antalya'da Akdeniz, İzmir'de 9 Eylül, Edirne'de Trakya üniversiteleri oluşturulmuş Van'da 100.Yıl Üniversitesinin kurulmasıyla sayı 27'ye ulaşmıştır.

1984 yılında faaliyete geçen Bilkent üniversitesi kar amacı gütmeme iddiasıyla kurulan yüksek öğretim kurumu olarak ülkemizde ilk örneğini oluşturmuştur. Bu kurumun üniversite niteliği 1992'de çıkarılan 3785 sayılı yasa ile netlik kazanmıştır.1987 yılında Gaziantep kampüsü ODTÜ'den ayrılarak Gaziantep Üniversitesi kurulmuştur.

Üniversite sayısındaki en büyük artış 1992 yılında yaşanmıştır, 21 yeni devlet üniversitesi ve 2 ileri teknoloji enstitüsü, Türkiye'nin ikinci vakıf üniversitesi olan Koç üniversitesi kurulmuştur.

1993 yılında Eskişehir'de Anadolu Üniversitesi yeniden yapılandırılarak Anadolu üniversitesi ve Osman Gazi Üniversitesi oluşturulmuştur. 1994'te Galatasaray Üniversitesi ve üçüncü vakıf üniversitesi olarak Başkent Üniversitesi kurulmuştur. Tüm bu gelişmeler sonucu 1994 yılında Türkiye'de toplam üniversite ve ileri teknoloji enstitüsü sayısı 56 ya ulaşmıştır.

1 Mart 2006 tarih ve 5467 sayılı yasa ile 15 yeni devlet üniversitesi kurulmasıyla, devlet üniversitesi sayısı 68'e yükselmiş,25 vakıf üniversitesi de eklenince toplam sayı 93'e ulaşmıştır. Bu üniversiteler 57 ilimize dağılmış, her ilde bir üniversiteye bağlı en az

bir tane 4 yıllık yüksek öğretim kurumu ve pek çok ilçede iki yıllık meslek yüksek okulu bulunmaktadır.

2008 yılı itibariyle kurulan yeni üniversitelerle ülkenin tüm illeri üniversiteye kavuşmuştur.

ÜNİVERSİTENİN YAPISI VE İŞLEVLERİ

Üniversite sorunlarını tartışırken her şeyden önce yapısal fonksiyonları dikkate almak gerekmektedir. Günümüz dünyasında üniversiteler işlevleri bakımından giderek daha kapsayıcı ve genişleyici bir süreç yaşamaktadırlar. Dünyadaki gelişmeleri izlediğimiz zaman, hem üniversite sayısında hem öğrenci sayısında hem de akademik çalışma yapan insan sayısında giderek artan oranlarda yükseliş olduğu göze çarpmaktadır.

Bilgi ve bilimsel buluşlara dayalı faaliyetlerin yoğunlaştığı bir dünyanın yaşadığımız dünyanın tüm sektörlerini kapsaması üniversitelerin böyle bir süreci yaşamasının doğrudan sebebi sayılabilir. Özellikle 20. yüzyılın bitmesiyle ortaya çıkan küreselleşme olgusu bilgiyi artık teritoryal bağlarından koparark;

1. Küresel ölçekte hareket eden bir niteliğe kavuşturmuştur
2. Kazandığı bu hareketlilik düzleminde etkileşime girmesine ve zenginleşmesine yol açmıştır.
3. Etkileşim yoluyla kazanılan dinamizmin yerel üretim alanları olan üniversitelerde yeniden üretimine imkân vermiştir.

İçinde yaşadığımız çağın bilgi çağı olarak nitelendirilmesi büyük ölçüde üniversitelerin günümüzdeki fonksiyonlarıyla ilgili bir durumdur Gerçektende çağımızın yeni bir çağ olarak nitelenmesini sağlayan husus budur. Üretimden tüketime ulaşımdan eğitime bütün sektörler artık bilgi teknolojileriyle iş yapar hale gelmişlerdir. Bu

bilgi-yoğun faaliyetler giderek daha fazla yükselme eğilimi içerisindedirler.

Bu gelişmeler üniversitelerin işlevleri etrafında şu konuların ön plana çıkmasına yol açmaktadır;

1. Üniversitelere olan talep artmakta, her dönem daha fazla sayıda öğrenci yüksek eğitim talep etmektedir.

2. Ekonomik kuruluşlar üniversitelerden hem daha fazla nitelikli insan kaynağı talebini yükseltmektedirler hem de daha fazla üretim pazarlama teknoloji gibi sektörlerine ilişkin talepler ortaya koymaktadırlar.

3. Teorik bilimler yanı sıra uygulamalı alanları kapsayacak eğitim programları yangınlık kazanmaktadır.

4. Üniversite eğitimine yönelik taleplerin bu düzeyde çeşitlenmesi, akademik personel yetiştirilmesini giderek daha önemli bir faaliyete dönüştürmektedir.

Bu gelişmeler bütün ülkelerde birkaç problemin gündeme gelmesine yol açmıştır. Bunları şöyle sıralayabiliriz.

1. Yüksek öğretim talebindeki artışa cevap verebilecek örgütlenmeleri kim gerçekleştirecek?

2. Bu talebe cevap vermek için girişilecek faaliyetlerin finansmanını kim yapacak?

3. Üniversiteler fonksiyonlarının devam ettirmek için sürekli yeni yatırımlar ve yenilik yapmayı nasıl finanse edecekler?

Bunlar ve benzeri sorular öncelikle bilginin üretilmesinin ve eğitiminin kamusal bir işlev olduğunu, dolayısıyla hem mevcut üniversitelerin finansmanının yapacakları yeni atılımları desteklemenin kamunun görevi olduğunu hem de yeni üniversite kurma işlevinin kamuya ait bir sorumluluk olduğunu ve bunların finansman sorunla-

rının çözülmesinde kamu kaynaklarından karşılanması gerektiği ön plana çıkarmaktadır. Yüksek öğrenim görmek isteyenlerin artması, bilgiye ve teknolojiye yönelik yeni bir üretim tarzının ortaya çıkması elbette ki yüksek öğrenimin finansman meselesini öncelikli bir sorun haline taşımıştır.

Bugüne kadar çeşitli ülkelerde denen yöntemlere baktığımızda dikkati çeken ilk husus bu konuda üçlü bir çözümleme modelinin bulunduğu hususudur. Bunlardan ilki, kamu kaynaklarının üniversite harcamalarını bütünüyle karşıladığı yaklaşımdır. İkincisi, kamu kaynaklarımın yanında özel sermayenin de bir yatırım alanı olarak yüksek öğrenim sahasına girmesine dayalı bir yaklaşımdır. Üçüncü bir yaklaşım ise kamu-özel kaynakların birlikte kullanılması ve bunlara ilave olarak bir çeşit yarı kamusal yarı özel nitelikli vakıf benzeri kuruluşların girişimciliği ile oluşturulan modeldir.

Burada kaynakların hangi finansman modeline göre nereden geldiğinden çok nasıl kullanılacağı kadar nasıl yönetileceği de önem kazanmaktadır. Bu kaynakların kullanım sahalarında üniversitelerin fiziki altyapıları, teknolojik donanımları cari harcamaları akademik ve idari personelin ücretleri kadar araştırmalarda kullanılacak fonlarında önemli bir payı bulunmaktadır. Son zamanlarda üniversitelerin hem sayısal olarak hem de nitelik olarak büyümeleri üniversite fonlarını dev bütçelerle donatıldığı bir yapıya dönüşmesine yol açmıştır.

Üniversite bütçeleri içinde ARGE harcamalarının yükselmesi, öğrenci sayılarındaki artış ve öğrenci başına düsen çeşitli harcamaların yükselmesi ve öğretim üyeleri için daha nitelikli akademik özelliğe sahip beyin gücü maliyetindeki artış şüphesiz bu artan bütçeler üzerinde daha da yükselecek bir baskıyı yaratmaktadır.

Bu gelişmelere etrafında ortaya atılan tartışma konusu üniversitelerin özelleştirilmesi ya da, daha çok özel üniversitenin kurulması fikri etrafında toplanmaktadır. Özel üniversite veya üniversitelerin özelleştirilmesi konusu ayrı bir sorun haline gelmektedir. Bu sorun özel sermayenin nitelikleriyle ilgili hususlarını daha önce tartıştığımız için sadece bu gelişmelerin üniversite yapısı üzerinde yaratığı etkileri kısaca ele almak istiyoruz.

Yukarda işaret ettiğimiz taleplerin ortaya çıkardığı üniversitelerdeki nitelik yükselmesi olayı bilhassa donanım ve ARGE harcamalarındaki yükselişle birlikte ciddi bir ekonomik harcamayı gündeme getirmiştir. Bu durum karşısında ilk pratik cevap üniversitenin yapısındaki farklılaşma biçiminde ortaya çıkmıştır. Bu üniversitelerin bir kısmının öğrenim ağırlıklı bir özelliğe kayması diğerlerinin ise araştırmayı ön plana çıkaran bir örgütlenmeye gitmeleri şeklinde olmuştur. Üniversitelerin yapısında meydana gelen bu etkileşme ciddi bir sorun olmaya adaydır. Burada şöyle bir tehlike bulunduğu açıktır. Üniversitelerin bir kısmı sadece diploma veren kuruluşlar yani performansı öğrenci ya da diploma sayısıyla ölçülen yapılar haline gelirken diğerleri klasik üniversitenin fonksiyonlarını devam ettirtebileceklerdir. Üniversitelerin ulaştığı bu noktada akademik personelinde hızlı bir şekilde ikili bir nitelik kazanacağı söylenebilir. Bunlardan bir kısmını bilimsel çalışmalar ağırlıklı bir üniversite çalışmasının avantajlarıyla bilim adamı olma vasıflarını devam ettirirken diğerlerinin bilimsel araştırmaların dışında giderek okutman ya da eğitmen konumunda kalmaları söz konusudur. Gidişatın üniversiteleri tahrip edecek bir eğilim taşıdığından söz edilebilir.

Üniversite mali yapılarını özel kamu ya da vakıflara ait olması sorunundan daha önemlisi üniversitelerin yönetim yapılarıdır. Hangisine ait olursa olsun üniversite sisteminin özerkliği sermayesinin

niteliğinden daha önemli bir konudur.

Üniversitelerde tartışılan özerklik sorunu birincisi, mali özerklik meselesi olarak ele alınmaktadır, bu noktada üniversite kurulusunun kaynağından bağımsız olarak üniversiteye tahsis edilen mali imkânları kendi iradesiyle kullanması meselesi ön plana çıkmaktadır. Bu konunun kamu yönetimi veya özel sermaye yatırımın yapan kuruluşlar açısından farklı yorumlara tabi tutulduğu bilinen bir hususdur. Buna göre kamu otoritesi verdiği kaynakların nasıl kullanılması gerektiği konusunda inisiyatifi üniversiteye bırakabilir, o zaman üniversitenin mali özerkliği sorunundan bahsedilemez. Eğer kamu otoritesini kullana irade bu yetkiyi üniversiteye bırakmayıp kendisi kullanmak isterse ciddi bir özerlik sorunuyla karşılaşılabilir.

Özel sermaye açısından durum oldukça farklıdır. Hiçbir kapitalist girişimci üniversitenin yukarıdaki anlamda mali özerkliğine rıza göstermek istemez çünkü tahsis ettiği sermayenin uzun vadeli kullanılış biçimini tayin etmek ister ve bunu akademik personelin kendi inisiyatifine bırakmayı göze almaz. Tabi üniversitelerdeki sorun sadece finansal özeklik sorunu değildir. Üniversiteler ham idari hem mali hem de eğitim politikalarının belirlenmesi konusunda tam bir özerklik içinde olmak isterler. Esasen üniverster faaliyetin niteliği de bunu gerektirmektedir. Tüm bu tartışmalar rağmen günümüzdeki eğilim özel üniversitelerin artması yönündedir. Bunda şüphesiz ki çok çeşitli faktörlerin etkisi bulunmaktadır. Bunları sıralarsak;

1. Dünya nüfusunun hızla artması ve bunun içinde üniversite çağına gelmiş genç oranının giderek yükselmesi,

2. Yüksek öğrenimin bir ekonomik sektör haline gelmesi ve bunda pay almak isteyen uzmanlaşmış bir sektörün oluşması

3. Hizmet sektörünün piyasa ekonomisiyle küresel dolaşıma girmesi ve dolaşımın önündeki engellerin giderek ortada kalktığı kü-

reselleşme sürecinin hız kazanması.

4. Özellikle gelişmiş ülkelerin başta ABD ve AB üyesi ülkeler olmak üzere dünyanın geri kalan ülkelerinden hem beyin göçü transferi imkânı olarak hem de üniversite eğitimin müşterisi olarak istifade etme arayışları vb sayılabilir.

Tablo 1 Seçilmiş Ülkelerde Özel Yükseköğrenim Kuruluşlarındaki Öğrencilerin Toplam Öğrenci Sayısı İçindeki Payı (%)

Ülke Adı	Toplam Öğrenciye Oranı
Güney Kore	80
Japonya	76
Hindistan	75
Brezilya	71
Filipinler	67
Kolombiya	64
Belçika	63
Endonezya	60
Şili	58

Kaynak: OECD: Education Data Base, 2005

Üniversitelerin ister özel ister kamu ya da vakıf kaynaklı olsun, özerkliği nasıl önemliyse eğitim kalitesi ve standartlıda o kadar önemlidir. Son yıllarda Avrupa Yüksek Öğretim Alanı (AYA) meydana getirmek için yapılan çalışmalar, Bologna Deklerasyonu ve yüksek öğretimde Avrupa kalite güvencesi birliği (ENQA) Avrupa üniversiteler birliği (EUA) vb kuruluşlar Avrupa'da yüksek öğrenimde kalite güvencesinin ilke ve standartlarını belirleme konusunda yoğun bir çaba içerisine girmişlerdir. Bu çalışmalardaki amaç ortak

bir akademik standart tutturmak çeşitli disiplinlerin eğitiminde akreditasyon kriterlerini belirlemek üniversite eğitimine bağlı meslekllerin kalitesini akredite edecek prensiplerin tespit edilmesi giderek önem kazanmaktadır. Bu sürecin önemli adımlarından birisi olarak Bologna bildirisine burada yer vermek gerekirse, bildiride yer alan şu hususları tespit edebiliriz;

İki aşamalı yapının oluşturulması.

1. Avrupa kredi transfer sisteminin belirlenmesi.

2. Akademik hareketliliğin arttırılması ve bunun önündeki engellerin kaldırılması.

3. Akademik derecelerin okunabilir ve karşılaştırılabilir olması için alının eğitimin içeriğini özetleyen diploma ekinin verilmesi

4. Yüksek öğretimde kalite güvencesini sağlayacak Avrupa ülkeleri arasında dayanışmanın yapılması.

5. Yüksek öğrenimde eğitim ve araştırmalarda Avrupa'ya has konulara gerekli önemin verilmesi.

6. Eğitimin sürekliliğinin sağlanması .

7. AYA ölçeğinde katılımının ve hareketliliğinin sağlanması.

8. AB dışındaki öğrencilere de Avrupa standartlarında bir eğitimin aktarılmasının hedeflenmesi.

ÜNİVERSİTE YÖNETİM YAPILARI

Üniversitenin özerkliği problemi, yönetim meselesinin önemli bir parçasını oluşturmakla beraber daha geniş bir meseleyi kapsadığı ortadadır. Sorunu şu sorular etrafında tartışmak mümkündür.

1. Üniversite akademik veya idari unsurlarıyla öğrencileriyle birlikte kendisini yönetebilecek bir kurumdur.

2. Yüksek öğrenim kamunun görev alanlarından biri olduğuna göre kamu üniversite yönetim yapısının üzerinde belirleyici bir rol oynayacak mıdır?

3. Yönetim profesyonel bir iş olduğuna göre profesyonel yöneticiler tarafından yönetilmek üzere *CEO* ya da iş tecrübesi olan bir *mütevelliye* bırakılmalı mıdır?

Görüldüğü gibi bu soruların her birisi aslında bir yönetim modeline işaret etmektedir. Klasik üniversite yönetiminin özerkliği kavramı, şüphesiz ki cevabı birinci sorunun içersinde olan bir modele ulaşmaktadır. Yani üniversite kendi kendini yönetebilecek çok sayıda unsurdan oluşmuştur ve esasen üniversitenin çeşitli disiplinlerde verdiği eğitimler arasında yönetim bilimi, işletme, iş yönetimi gibi uzmanlaştırıcı bilgileri ve pratikleri öğreten bir kuruma diğer yönetim modellerini teklif etmek hiçte akılcı değildir.

Üniversitenin özerkliği sorunu birincisi devlete karsı yani akademik hayatın akışına devlet iktidarını kullananların bu güce dayanarak müdahale etmemesi anlamında, özerkliği meselesini gündeme getirmelidir. Devlet müdahalesinin çok açık biçimde görülmeyen bir türü ise ideolojik müdahaledir üniversite devletin çeşitli kurumlarına veya bütünlüğüne sinmiş bir ideolojinin endokrine edildiği bir yer olmamalıdır. Üniversite muhtelif disiplinleri açısından bütün ideolojilerinde eleştirel olarak ele alınıp kritik edildiği bir yer olma vasfını kaybettiği zaman misyonunu yerine getiremez. Bu bakımdan

üniversiteye yönelik ideolojik müdahalecilik de ya da üniversitenin bir ideolojiyi yayma çabası da üniversite kavramıyla çelişen bir durumu ortaya koymaktadır. Bu sebeple yukarıda ele alınana soruların işaret ettiği en önemli taraf üniversite kimliğiyle özerkliğe vurgu yapan sorudur.

Üniversitenin özerkliğinden ve yönetiminden bahsederken öncelikle ele alınması gereken konulardan biriside üniversite yönetim yapılarının belirlenmesidir. Bu konu rektörden yönetim kuruluna senatodan dekanlıklara kadar çok çeşitli statü ve kurulların belirlenmesine kadar uzanmaktadır. Bütün bu yönetim birimlerinin bilimsel çalışmayı belli düzeylerde etkileyebilecek otoriteler oluşturduğunu düşünürsek, üniversitenin demokratik bir yönetime sahip olmasının sadece seçimle iş başına gelenleri kapsaması yetersiz kalacaktır. Demokratik üniversite yatay yönetimli, otorite üretmeyen bir yönetim modelini benimsemek durumunda olan bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Üniversite örgütlenmesinin yönetim modeli dışındaki bir başka boyutu da akademik örgütlenmeyle ilgilidir. Bilindiği gibi klasik akademik örgütlenme modelinde hoca, asistan, öğrenci arasındaki ilişki bilgi ve bilime dayanan şahsi otorite üreten bir ilişki formuna sahiptir.

Modern dönemde üniversite örgütlenmesi, iş bölümü ve uzmanlaşmayı bir anlamda akademik Taylorizm denebilecek bir modeli geleneksel olana eklemleyerek onu yaygınlaştırmıştır. Bu durumun aşırı uzmanlaşma, körleşme diye eleştirilen bir sorun alanı yaratmış olmasının yanı sıra birçok yeni bilginin ulaşılmasına da imkân sağladığı bilinmektedir.

Taylorizm'in getirdiği uzmanlaşma ve işbölümü esasındaki işin düzenlenmesine yönelik kuralların, üniversite içerisinde de katı

bir örgütlenme ilkesi haline gelmesi, günümüzün çoğul bilgi üretim yaklaşımı karşısında bir çelişki oluşturmaktadır."Salt 'üniversite' oldukları ve insanlığın tüm bilgi yelpazesinden barındırdıkları için üniversitelerin çok nedenli problem çözme için ideal yereler oldukları düşünülebilir. Üniversiteler çok çeşitli uzmanlar barındırıyor olsalar bile bunların çoğunda çalışmalar öyle düzenlenir ki bilgiyi disiplinler ötesi yollara yayabilmek öyle kolay değildir.(Davydd J. Greenwood, Morten Levin s.81)

Modern çağın başlangıcında ortaya çıkan ve gelişen üniversite kavramı 21.yüzyıla ulaşıldığında birçok yönüyle yetersiz kalmaya başlamıştır. Bilhassa Taylorist modelin benimsenmesi birçok sorun yaratmıştır. "Herşeyden önce bu üniversite modeli her türlü bilgiyi kapsama 'evrensel' olma iddiasındadır. Bu modelin mantığına göre üniversitenin bölüm yapısı atomaltından başlayıp adım adım deneyüstüne kadar uzanmaktadır. Değerli hiçbir bilginin atlanmadığı kabul edilir. Varsayım şudur: fizikten başlayıp kimyaya, biyolojiye, psikolojiye, iktisada, sosyolojiye, siyaset bilimine, felsefeye, sanata müziğe, dine ve matematiğe doğru sistematik adımlarla ilerledikçe bütün yasalarıyla birlikte, doğa dünyasından bütün kuralları ve normlarıyla birlikte kültür dünyasına geçeriz. Bunun temelinde yatan anlayış şu olmalıdır; üniversitenin her bir bölümü bir ötekinin sınırına tam olarak dayanacak ve bunların tümü bir araya geldiğinde tüm dünyanın ve evrenin dikişsiz ve eksiksiz şekilde anlaşılması sağlanacaktır. Her disiplin kendi bahçesiyle ilgilenecek, bir araya geldiğinde uyumlu ve kusursuz bir bilgi sistemi yaratacaktır. Burada elbette üniversite dışında hiçbir yüksek kaliteli bilgi bulunamayacağı da varsayılmıştır. Bütün iddialarına rağmen bu modelin iş tasarımı olarak içeriği Taylorizm'i gözden kaçırmamalıyız. Modelin temelinde dünyanın kusursuz bir biçimde benzersiz ve birbirinden ayrı bölümlere ve profesyonel akademik uzmanlıklara ayrılabileceği anlayışı

yaymaktadır."(Davydd J.Greenwood,Morten Levin s:81)

Bu üniversite modeli üniversiteyi bir fabrika olarak tasarlayan ve gören bir anlayışı yansıtmaktadır.21.yüzyılın başında, dünyanın alabildiğine yaşadığı değişim ise artık çok disiplinli ve çok yönlü çoğul bir bakış açısını karmaşıklaşan olguları anlamak için zorunlu kılmaktadır. Bu sebeple yeni üniversite kavramı içerisinde sadece yönetim yapılarının yatay ilişkisi değil bilim adamları ve bilim dalları arasında da yatay ve çoğul ilişkinin geçerli olacağı bir yaklaşıma ihtiyaç bulunmaktadır.

TÜRKİYE'DE ÜNİVERSİTE ÖRGÜTLENMESİ

Günümüzde Türk **y**üksek öğrenim sistemi, 2547 sayılı yasayla düzenlenmiş devlet ve vakıf üniversitelerini kapsayan bir örgütlenmeyi ortaya koymaktadır. Bu örgütlenmenin içerisinde de en tepede Yüksek Öğrenim Kurulu bulunurken, altında sırasıyla Üniversitelerarası Kurul, Yüksek Öğrenim Denetleme Kurulu gibi yapılar yer almaktadır. Bunların altında ise Üniversite rektörü ve üniversitelerin kendi iç örgütlenme şeması yer almaktadır.

Yukarıdaki tartışmalarda, ortaya koymaya çalıştığımız üniversite sorununun Türkiye yüksek öğrenim sistemine yansımayan birçok boyutunun olduğu görülmektedir. Burada devletin ağırlıklı olarak otoriteryan bir yönetim yapısını yüksek öğrenim sisteminde ısrarla egemen kılmaya çalışmasının rolü büyüktür. Şemada aşikâr bir şekilde görülmeyen husus, üniversite yönetimi içerisinde yani, rektörlük ve aşağıya doğru oluşan yönetim birimlerinin çoğu kez otoriteyi arttıracak biçimde kullanılmasını mümkün kılmasıdır. Bu uygulama içerisinde üniversitelerin özerkliği bilimadamının bağımsızlığı ve özgürlüğü gibi konular anlamsız kalmaktadır. Üniversiteyi bürokratik bir hiyerarşiyle yönetilecek bir yer olarak görmek ve bunu zaman zaman yaygın şekilde görüldüğü gibi keyfi uygulamalara dönüştürebilecek baskıcı bir otoriter anlayışa dayandırmak, bu örgütlenme modelinin tabiatından gelmektedir.

Tablo 2 Yükseköğretim Kurumlarının Birim Sayıları

	Üniversite Sayısı	Fakülte Sayısı	Enstitü Sayısı	Yüksekokul Sayısı	MYO Sayısı	Toplam Birim Sayısı
Devlet Üniversiteleri	68	549	259	236	599	1643
Vakıf Üniversiteleri	25	131	71	30	28	260
4702 sayılı Kanunla Vakfa bağlı kurulan MYO' ları		-	-	-	5	5
Genel Toplam	93	680	330	266	632	1908

Kaynak: YÖK kayıtları, Nisan 2006(YÖK'ün resmi yayınlarında sonkurulan üniversiteler ve personel sayısı henüz güncellenmemiştir.)

Tablodan da görüleceği gibi birim sayılarının artması yukarıya doğru otoriteyi kuvvetlendiren "imparatorluk" kurma etkisini artıran bürokratik anlayışın bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bu model üniversite sistemi içersinde devlet üniversitelerinde YÖK ve rektörlüğün gücünün bilimsel faaliyetler üzerinde deformasyon etkisini arttırırken vakıf üniversitelerinde de vakıf sahiplerinin veya özel üniversite patronlarının her türlü tasarrufuna imkân sağlayacak bilisel faaliyet karşıtı anlayışların gelişmesine fırsat vermektedir. Vakıf üniversitelerinde bu etkinin daha çok kötüye kullanılacağı bir alan ise üniversite öğrenci ekseninde ortaya çıkmaktadır.

Üniversite sisteminin bugün Türkiye uygulamasında dayandığı prensiplerin hem kamu hem özel üniversiteleri 21.yüzyılda ihtiyaç duyulan üniversite olma gereğinden uzaklaştırdığı söylenebilir. Mevcut sistemin dayandığı sorunları tartışırken genel olarak ortaya konulan hususlar şu şekilde belirlenebilir;

• YÖK sisteminden kaynaklanan sorunlar: Yüksek öğrenim kurulu başlangıçta bir koordinasyon kurulu olarak düşünülmüşken, giderek yukarıda, işaret edilen otorite ve baskı üreten bir yapıya dönüşmüştür. Bir başka nokta üniversite içerisinde yönetim statüleri başta rektörlük olmak üzere bütünüyle bilim dışı iki alandaki üretimi üniversite içine taşımaktadır. Bunlardan ilki YÖK'ün baskıcı yaklaşımı üniversite içine taşımak, ikincisi üniversite içi hiyerarşinin yarattığı baskıyı üniversite içersinde etkin kılmaktır.

• Özel ya da vakıf üniversitelerinde bu işlevlere özel kuruluşun sahibi olmanın sağladığı avantajlarda eklenerek çıkar eksenli bir baskı ortamı yaratılmaktadır.

Üniversite sisteminin özgürleşmesi açısından hem özel hem kamu üniversitelerinde üretilmiş olan baskıların üniversite öğretim üyeleri ve öğrencilerin üzerindeki etkisini düşünerek bir çıkış yolu bulunması gereği açıktır.

• Aşağıdan yukarıya ya da yukardan aşağıya örgütlenme modeli bilimsel üretim ve bilimsel eğitimin üniversite içerisindeki en büyük engeli olarak üniversiteyi kendi fonksiyonlarının dışına itecek bir sonuç yaratmaktadır.

TÜRKİYE'DE GENÇ NÜFUS VE ÜNİVERSİTE

Türkiye'nin nüfus yapısı hızlı bir değişim göstermektedir. Bu değişimim içersinde çeşitli gelişme aşamaları veya eğilimlerden bahsetmek gerekir.

- Türkiye nüfus yapısı gelişmiş batı ülkelerine göre oldukça hızlı bir şekilde değişmektedir. Bu değişim nüfusun niteliğini kapsadığı gibi yaş grupları dağılımını da değiştirecek etkiler yaratmaktır.
- Türkiye'de kentleşme oranı arttıkça diğer değişkenlere de bağlı olarak nüfus artış hızının düştüğü gözlenmektedir.
- Türkiye'nin nüfusu içinde hala genç nüfus oranı oldukça yüksektir ve bu durum yüksek öğrenim talebini sürekli olarak arttırmaktadır.

Tablo 3 Türkiye'nin Nüfus Artış Beklentileri

Yıllar	Kaba Doğum Oranı ‰	Kaba Ölüm Oranı ‰	Nüfus Artış Hızı ‰	Toplam Nüfus (bin)
2000	22,2	7,1	16,6	67,804
2005	20,1	7,0	14,6	72,843
2010	18,0	7,1	12,3	77,750
2015	17,2	7,4	11,0	82,315
2020	15,8	7,5	9,2	86,478
2025	15,1	7,8	8,1	90,225

Kaynak : Can Fuat Gürlesel: Türkiye'nin Kapısındaki Fırsat, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul, Ekim 2004,s.74

Nüfusla ilgili verilere baktığımızda görüleceği gibi, ülkemizde nüfus artış hızı giderek önemli ölçüde düşme eğilimi göstermektedir.1945 -1950 döneminde yıllık ortalama nüfus artış hızı %1,9 iken bu oran 1960-1965 döneminde yıllık % 2,7'ye kadar yükselmiştir.1990 sonrası dönem ise nüfus artış hızındaki yavaşlamanın açıkça ortaya çıktığı % 1,8'e kadar gerilediği bir dönemdir. Bu artış hızının çok daha yüksek bir yavaşlama trendine gireceği yukarıdaki tablodan da izlenebilir.

Tablo 4 Türkiye'de Nüfusun yaş grupları itibarıyla gelişimi 1950-2025

Tablo 8: Türkiye Nüfusunun Yaş Grupları İtibariyle Gelişimi, 1950-2025

Yıllar	Türkiye Nüfusu (bin)	0-14 Yaş Grubu		15-64 Yaş Gru.		65+ Yaş Grubu	
		Sayı (bin)	%	Sayı (bin)	%	Sayı (bin)	%
1950	20.947	8.029	38,3	12.227	58,4	691	3,3
1960	27.755	11.447	41,2	15.322	55,2	986	3,6
1970	35.605	14.879	41,8	19.157	53,8	1.569	4,4
1980	44.737	17.434	40,0	25.022	55,9	2.113	4,1
1990	56.473	19.745	35,0	34.266	60,7	2.417	4,3
2000	67.804	20.220	29,8	43.702	64,5	3.882	5,7
2005	72.843	20.614	28,3	47.930	65,8	4.298	5,9
2010	77.750	20.914	26,9	52.014	66,9	4.820	6,2
2015	82.315	20.825	25,3	55.892	67,9	5.597	6,8
2020	86.478	20.408	23,6	59.410	68,7	6.659	7,7
2025	90.225	20.481	22,7	61.804	68,5	7.940	8,8

Kaynak: Nüfus Sayımları ve VIII Beş Yıllık Kalkınma Planı, Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu,Veri Kaynakları, Analizi ve Nüfus Projeksiyonları Alt Komisyonu Raporu, DPT:2556 ÖİK:572 Ankara, DPT,2000.

Türkiye'nin demografik özelliklerine baktığımız zamana hala önemli oranda genç bir nüfusa sahip olduğu görülmekle beraber bu trendin çok uzun sürmesi beklenmemektedir. Bununla beraber günümüz Türkiye'sinde yaşayan genç nüfusun eğitim talebi de sürekli olarak artmaktadır.

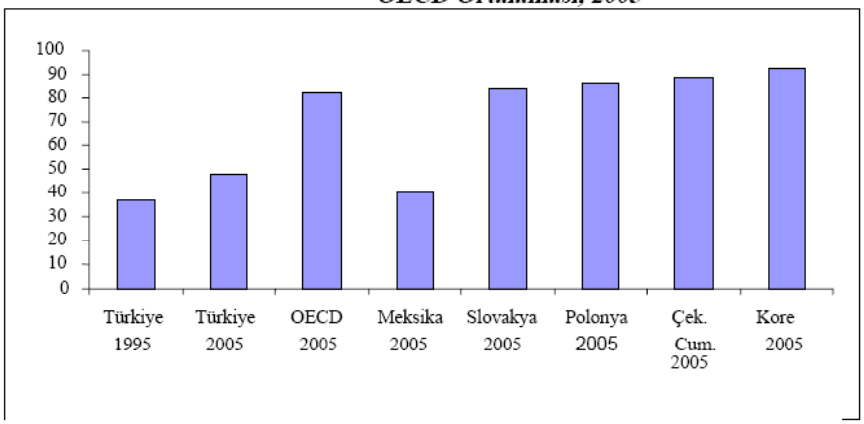
Türkiye'de lise mezunlarının oranları son 10 yıl içinde önemli bir artış göstermiş, 1995 teki %37'den 2005 yılında %48'e ulaşmıştır.

Ancak bu artışlara rağmen mezuniyet oranı %82lik oecd ortalamasından ve meksika dışındali diğer orta gelirli oecd ülkelerinden hala çok düşüktür.Türkiyedeki 20-24 yaş arasındaki gençler arasında lise eğitimini tamamlayanlar ın oranıda avrupa standartlarına göre hala düşüktür.EUROSTAT 2006 verilerine göre bu yaş

grubundaki gençlerin sadece %45 i lise öğrenimini tamamlamışken AB-27 ülkelerinde bu oran %78dir.Bu gösterge için belirlenene Lizbon hedefi %88 dir." (Türkiyenin gelecek nesillerine yatırım yapmak:Okuldan işe geçiş ve türkiyenin kalkınması haziran 2008-Dünya bankası Türkiye)

Şekil 1 Lise Mezuniyet oranları, Türkiye, 1995 ve 2005, seçili OECD ülkeleri ve OECD ortalaması, 2005

Şekil 6: Lise Mezuniyet Oranları, Türkiye, 1995 ve 2005, Seçili OECD Ülkeleri ve OECD Ortalaması, 2005

Kaynak: OECD (2007b)

Nüfus artış hızının azalmasıyla birlikte zaman içinde öğünülen genç nufuslu ülke olma egiliminden uzaklaşma eğilimine girmemiz yüksek öğrenim çağına gelen nüfus miktarının yüksek eğitim talebinin devam etmesini engellememektedir.tabi bu artış sadece nüfustaki degişmeyle ilgili degildir lise mezuniyet oranşarının artmasıyla ilgili olduğu gibi,lise mezunları içinde yük öğ talep edecek gençlerin ekonomik olarak da bu talebi ortaya koymalarını sağlayacak bir değişim yaşamalarıyla ilgilidir.

Nufüsun önemli bir kısmının çeşitli nedenlerle lise eğitimini tamamlayamadığını ortaya koyduğu gibi lise eğitimini tamamlayanlar arasındada yüksek öğrenime devam etme konusubda ciddi bir ekonomik sorununu bulundugunu ortaya koymaktadır.Bu tespit bize eğitim sorununun sadece demoğrafik verilerle analiz edilecek bir konu olmadığını toplumsal ve ekonomik değişkenlere bağlı olarak irdelenmesi gerektiğinide hatırlatan bir hususdur.

Tablo 5 Türkiye'de okul çağındaki nüfus, 2000-2025

Tablo.11: Türkiye'de Okul Çagındaki Nüfus, 2000-2025

(milyon)

Yıllar	Okul Öncesi 3-5 Yaş	İlköğretim Çağı 6-14 Yaş	Ortaöğretim 15-18Yaş	Yüksek Öğretim 19-22 Yaş	Üniversiteye Giriş Yılı19 Yaş
2000	4.113	12.208	5.742	5.648	1.428
2005	3.865	12.015	5.425	5.540	1.358
2010	3.902	11.748	5.314	5.328	1.352
2015	3.777	11.543	5.171	5.257	1.347
2020	3.805	11.294	5.124	5.064	1.258
2025	3.655	11.268	4.956	5.077	1.258

Kaynak: Can Fuat Gürlesel:*Age*,s.782de bazı değişikler yapılmıştır.

Bütün bu göstergelere baktığımız zaman Türkiyenin yüksek öğretim politikasında karşı karşıya bulunduğu sorunları aşmak için atılması gereken birçok önemli adım bulunmaktadır. Bunları tespit etmek istersek;

- Artan eğitim talebini karşılamak için ya mevcut üni kapasitesini arttırmak yada yeni üniversiteler kurulmak zorundadır.
- Türkiye kalkınmasını sürdürebilmek için kalite li insan gücü yetiştirme politiklarına ağırlık vermektedir.
- Kalkınma için gerekli olan bilgi-insan gücü-katma değer ya-

ratma imkanının arttırcak niteliksel bir değişimi üniversite sistemine hakim kılmalıdır.

- Üniversite sisteminde yetişen iş gücünü istihdam edecek yeni iş alanları yaratmalıdır.

- Bilgi merkezli bir üretim düzenini ve yeni teknolojilere dayalı bir iş örgütlenmesini gerçeklesştirmek için bilimsel ve teknolojik araştırmalara ağırlık vermelidir.

- Eğtim politikasını üniversite kalitesini bilgiye yatırım yapacak şekilde yeniden belirlemelidir.

- Tüm bunları gerçekleştirmek üzere yeni bir üniversite anlayışı ve bunun temelini oluşturan bilim adamı yetiştirme politikalrını özel bir yöntemle ele almalıdır.

Mevcut üniversite yönetim sisteminin bu sorunları anlamaya ve çözmeye dönük bir yaklaşımının olmadığı üniversite eğitimi talep edenelere karşı daha çok politik çevrelerden gelen üniversiteleri yaygınlaştırmak,her şehre ve kasabaya üniversite kurmak gibi popülist yaklaşımları tercih ettiği ortadadır.

Türkiyenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan yetiştirme düzenini kurmak konusunda ortaya çıkan engeller aşılmadan ülkemizin yaşadığı sorunların çözümünde ciddi adımların atılamıyacağı aşikardır.

II. SAHA ARAŞTIRMASI ÜZERİNE

YÖNTEM:

Araştırma bir saha taramasıdır. Saha taraması, araştırmada veri toplama tekniği olarak anketin kullanıldığı, uygun bir örnekleme tekniğiyle geniş bir popülasyondan elde edilen verilerin nicelleştirilebileceği bir araştırma türüdür. Saha taramasında veri toplama amacıyla anket ve anketlerden elede edilen verileri kontrol etmek amacıyla mülakatlar yapılmıştır.

Anketler SPSS programında değerlendirilmiş ve khi-kare anlamlılık testine tâbi tutulmuştur. Khi kare değerleri, serbestlik dereceleri ve p değerleri her tablonun altında ayrıca belirtilmiştir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki üniversitelerin sorunlarını özel ve devlet üniversitesi esasında ve akademik ve idari personel çerçevesinde ortaya çıkarmaya çalışmayı denemektir.

ÖNEM

Üniversitelerle ilgili araştırmalar her zaman bir popülerliğe sahiptir. Bunlar ya üniversite öğrencileri ya da hocaları üzerinde yapılan çalışmalar olarak görülür. Burada sadece üniversitenin temel aktörleri olarak görülen öğrenciler ve hocalar değil üniversitenin üçüncü temel aktörü olarak idari personel de çalışma kapsamı içine alınmıştır.

Bu çalışmanın bir başka önemli tarafı, araştırmanın üniversite yani üzerinde araştırma yapılan birim tarafından yaptırılmamış olmasıdır. Üniversiteler ile ilgili çalışmalarda dikkat çeken bir husus bu çalışmaların daha çok üniversite yönetimleri tarafından yaptırılması ve adeta "suya sabuna dokunmayan" sorularla "şişirilmiş"

çalışmalar olarak ortaya çıkmasıdır. Üniversite yönetimini sorgulamayan, seçeneklerinde bu tür sorulara yer vermeyen değil veremeyen çalışmalar olmasıdır. Bu araştırmalarda dikkat çeken husus, soruların, genellikle öğrencilerin dinledikleri müzik türünden, hocaların boş zaman faaliyetlerine kadar giden bir profil ortaya koymanın ötesine gidememesidir.

SINIRLILIK

Bu araştırma, özel ve devlet üniversitelerinde gerçekleştirilmiştir. Bazı üniversitelerde beklenilenin çok altında dönüş olması, özel üniversitelerde idari personelin anket yapmaya yanaşmaması araştırmanın en önemli sınırlılığını oluşturmaktadır. Ancak oluşturulan alt kümelerle birlikte evreni temsil kapasitesi ve yeteneğine sahip bir örnekleme ulaşılarak bu sınırlılığın önü kapatılmaya çalışılmak istenmiştir.

ÖRNEKLEM

Örneklem, araştırmanın yapıldığı evren içinden evrenin özelliklerini, karakteristiklerini yansıtabilme yeteneğine sahip belli kişilerin seçilerek evrenle ilgili genellemelerin yapılabilmesidir. Evreni tamamına, evreni oluşturan her bireye ulaşmak bazen mümkün olmayabilir, eğer evren homojense buna gerek de olmayabilir. Örneklem araştırmacının zaman, emek ve maliyet açılarından kazanç sağlayabileceği bir uygulamadır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, seçilecek örneklemin evreni bütün özellikleriyle, evrendeki bütün değişkenlerle ortaya koyabilecek niteliklere sahip olmasıdır.

Bu araştırmanın evreni Türkiye'deki üniversitelerdir. Oldukça geniş olan bu evren üstelik özel ve devlet üniversiteleri farklı değişken türleri olarak da ortaya çıkmaktadır. Evrenin özelliklerinin örneklemde de temsil edilmesi esası üzerine kurulu olan bu araştırmada denekler rastgele seçimle belirlenmiştir. Çünkü araştırma

için seçilen her bireyin diğerlerinden farklı olmadığı düşünülmektedir. Seçilenler aynı evrenden tesadüfen seçildiğinden evreni temsil yetenekleri de yükselmiş olacaktır. Ancak alt değişkenlerin de göz önünde bulundurulması, bunun yanında Türkiye'deki üniversitelerin (yani araştırma evreninin) birbirinden uzak mesafede ve geniş bir coğrafyaya dağılmış olması araştırmayı yürütenlere üniversitelerin bir listesini hazırlamayı zorunlu kılmıştır. Türkiye'deki üniversitelerin bir listesi hazırlandıktan sonra bu listeden tesadüfi örneklem olarak bazı üniversiteler seçilmiş sonra ortaya çıkarılan listenin Türkiye'deki üniversiteleri temsil ettiğine inanılarak bu üniversitelerde de tesadüfi örneklem tekniği ile deneklere ulaşılmıştır. Bu izahtan da anlaşılacağı gibi örnekleme tekniği olarak, tesadüfi örneklemenin bir alt dalı olan küme örneklemesi tekniğine başvurulmuştur.

Tesadüfi örnekleme tekniğinde esas olan, evreni temsil ettiğine inanılan deneklerin tesadüfen, rastgele seçilmesidir. Ancak bu tesadüfi seçim evren homojen birim ve öznelerden oluşmadığı için çeşitli değişkenler gözetilerek alt kümelere ayrılır. Araştırma eğer ülke çapında yapılıyorsa, bu geniş evrende her birime, değişkene eşit şans tanıma amacıyla bu yola başvurulur. Birsen Gökçe, toplumsal Bilimlerde Araştırma adlı eserinde (1992:140-141), oluşturulacak kümelerin birbirine benzeyen kümelerden oluşmasının hata payını büyülteceğini yani temsil yeteneğini azaltacağını söyler bu yüzden araştırma boyunca seçilen alt kümeler hep birbirine benzemeyen üniversitelerden oluşturulmaya çalışılmıştır. Küme örneklemesinde ne kadar farklı özelliklere sahip alt kümeler oluşturulursa evreni temsil etme yeteneği de o oranda artmış olacaktır. Küme örneklemesinde, önce evrendeki kümeler (bu araştırma için üniversiteler) listelenir. Sonra da kümelerden, listeden(kaç üniversite, kaç tanesi özel, kaç tanesi devlet) tesadüfi örneklem alınır.

III. SAHA ARAŞTIRMASI VERİLERİ

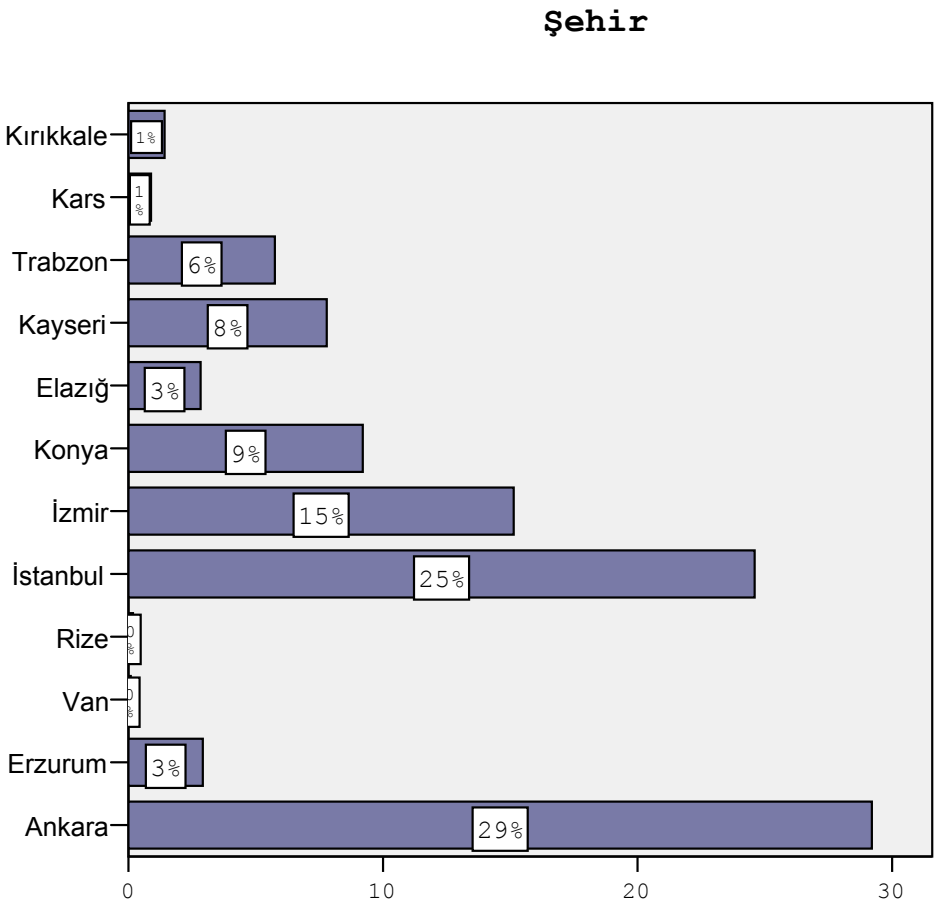
A. DEMOGRAFİK BİLGİLER

Tablo 6 Araştırmanın yapıldığı iller

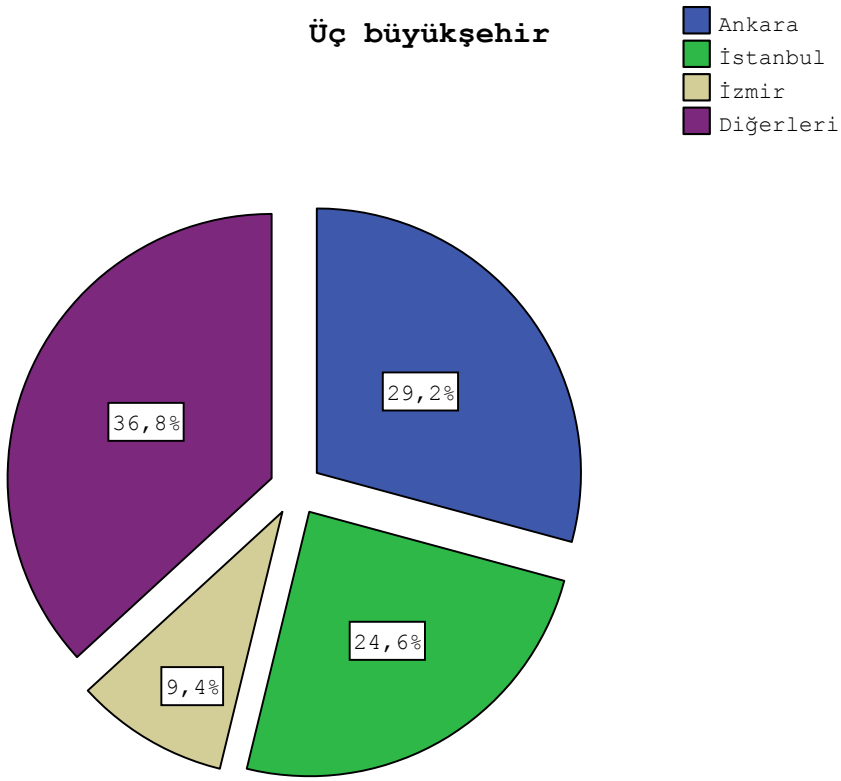
	Frekans	Yüzde
Ankara	330	29,2
Erzurum	33	2,9
Van	1	0,1
Rize	2	0,2
İstanbul	278	24,6
İzmir	171	15,1
Konya	104	9,2
Elazığ	32	2,8
Kayseri	88	7,8
Trabzon	65	5,8
Kars	10	0,9
Kırıkkale	16	1,4
Toplam	1.130	100,0

Araştırma Türkiye'deki oniki ili kapsamaktadır. Ankara, İstanbul ve İzmir gibi üç büyük il üniversite sayısının ve ve ilgili aktörlerin yoğun olarak bulunduğu iller olduğundan, bunlar en yüksek oranlarla temsil edilmeye çalışılmıştır.

Şekil 2 Araştırmanın yapıldığı iller

Şekil 3 Büyük şehirler ve diğer illerdeki dağılım

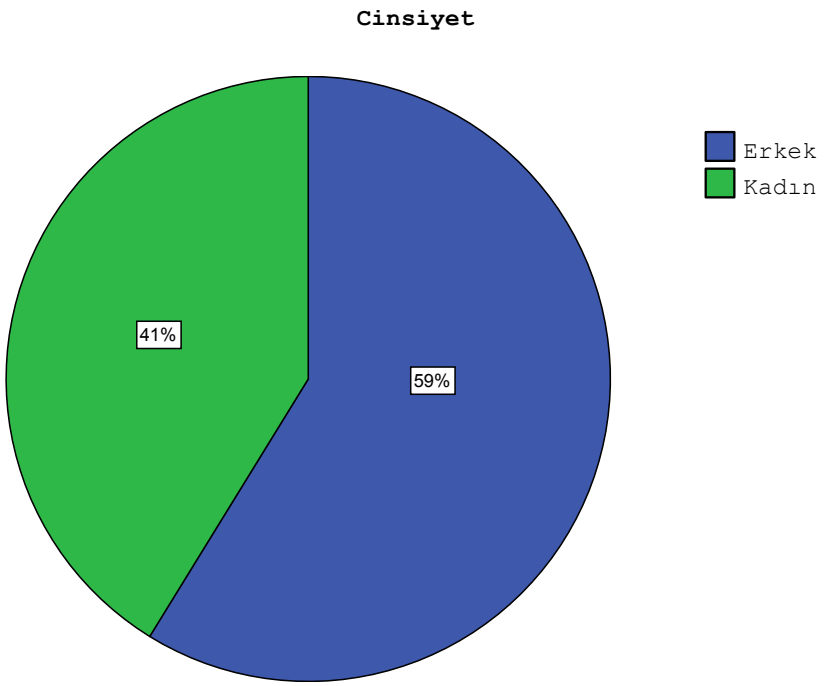
Araştırma kapsamına giren şehirleri üç büyük şehir ve diğerleri şeklinde tasnif edildiğinde ortaya yukarıdaki grafikte görülen dağılım ortaya çıkmaktadır. Ankara %29.2'lik bir oranla tabloda yer alırken, İstanbul %24.2 ve İzmir % %9.4'lük bir orana sahip görünmektedir. Türkiye'deki tüm diğer üniversiteleri kapsayan diğerleri şıkkı ise %36.8'lik bir orana sahiptir.

Tablo 7 Cinsiyet dağılımı

	Frekans	Yüzde
Erkek	662	58,8
Kadın	464	41,2
Toplam	1.126	100,0

Araştırmanın kapsamına girenlerin yaklaşık yüzde 59'u (%58.8) erkeklerden oluştururken %41.2'sini bayanlar oluşturmaktadır.

Şekil 4 Cinsiyet dağılımı

Tablo 8 Mesleklerin üniversite türlerine göre dağılımı

Meslek		Frekans	Yüzde
İdari Personel	Devlet Üniversitesi	129	98,5
	Özel Üniversite	2	1,5
	Toplam	131	100,0
Akademisyen	Devlet Üniversitesi	895	90,2
	Özel Üniversite	97	9,8
	Toplam	992	100,0

İdari personelin %98.5'i devlet üniversitelerinde görev yaparken yalnızca %1.5'i özel üniversitelerde görev yapmaktadır. Akademisyenlerin %90.2'si devlet üniversitelerinde görev yaparken %9.8'i özel üniversitelerde görev yapmaktadır.

Tablo 9 Meslek ve cinsiyet ilişkisi

	Cinsiyet		Toplam
	Erkek	Kadın	
İdari Personel	72	59	131
	55,0%	45,0%	100,0%
	10,9%	12,8%	11,7%
Akademisyen	586	402	988
	59,3%	40,7%	100,0%
	89,1%	87,2%	88,3%
Toplam	658	461	1.119
	58,8%	41,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmayı oluşturanların meslek ve cinsiyet dağılımlarına bakıldığında görülmektedir ki, İdari personelin %45kadın ve %55'i erkeklerden oluşurken; akademik personelin %40.7'si kadın ve %%59.'ü erkeklerden oluşmaktadır.

Tablo 10 Üniversitelere göre dağılım

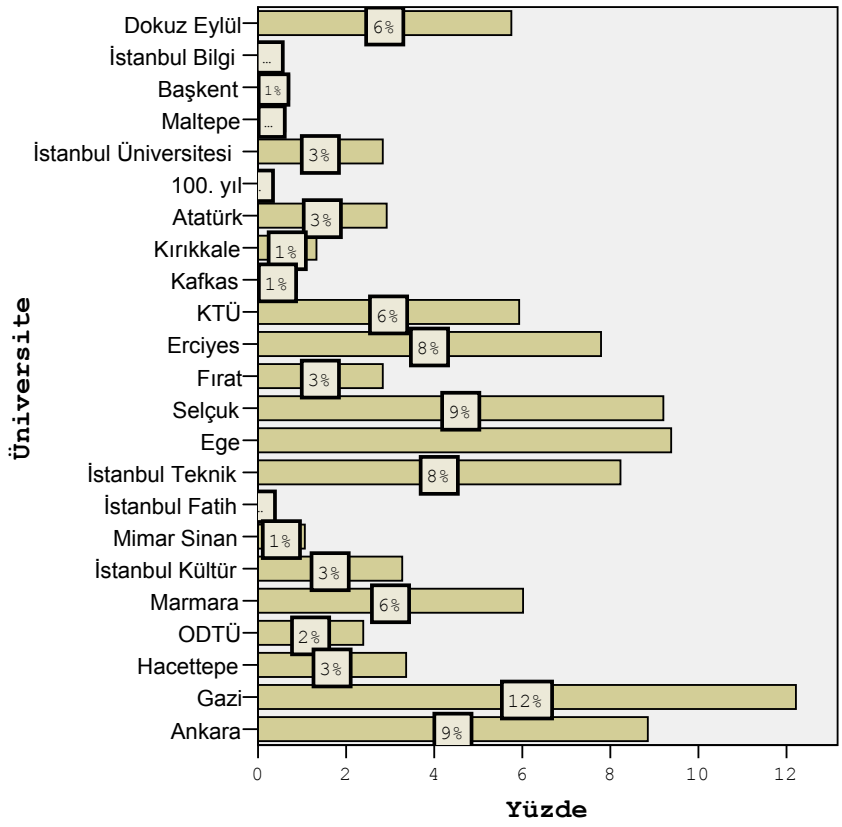
	Frekans	Yüzde
Ankara	100	8,8
Gazi	138	12,2
Hacettepe	38	3,4
ODTÜ	27	2,4
Marmara	68	6,0
İstanbul Kültür	37	3,3
Mimar Sinan	12	1,1
İstanbul Fatih	2	0,2
İstanbul Ticaret	1	0,1
İstanbul Teknik	93	8,2
Ege	106	9,4
Dokuz Eylül	65	5,8
Selçuk	104	9,2
Fırat	32	2,8
Erciyes	88	7,8
KTÜ	67	5,9
Kafkas	10	0,9
Kırıkkale	15	1,3
Atatürk	33	2,9
100. yıl	1	0,1
İstanbul Üniversitesi	32	2,8
Maltepe	7	0,6
Kadir has	6	0,5
Atılım	17	1,5
Başkent	8	0,7
Koç	4	0,4
Haliç	4	0,4
Sabancı	1	0,1
Beykent	2	0,2
Işık	2	0,2

Çankaya	2	0,2
Boğaziçi	2	0,2
İstanbul Bilgi	6	0,5
Toplam	1.130	100,0

Araştırma çerçevesinde hem özel hem de devlet üniversitelerinden oluşturulan bir kümeleme yapılarak yukarıdaki gibi bir dağılıma ulaşılmaya çalışılmıştır.

Şekil 5 Üniversitelere göre dağılım

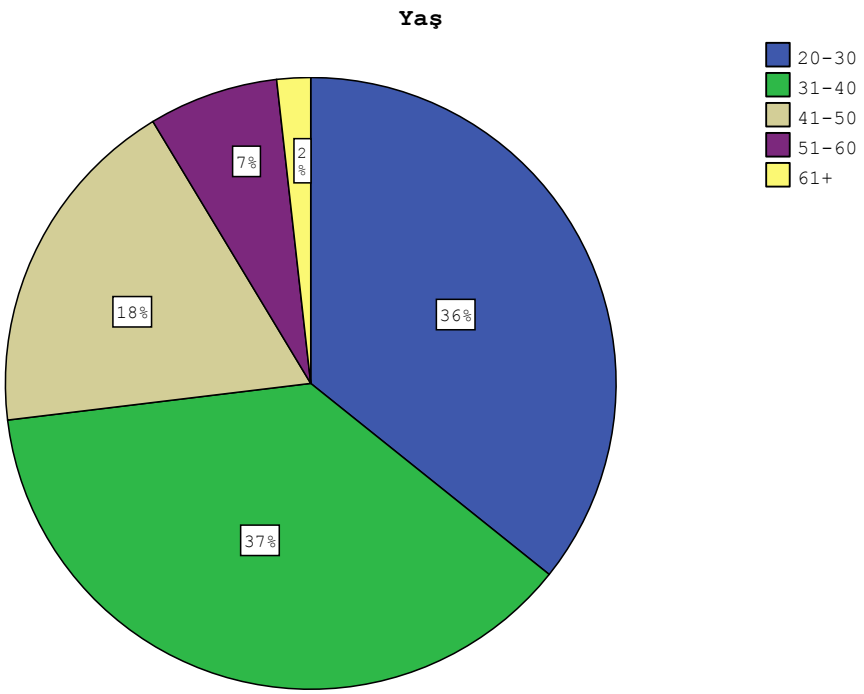
Tablo 11 Yaş dağılımı

	Frekans	Yüzde
20-30	401	35,7
31-40	419	37,3
41-50	205	18,3
51-60	77	6,9
61+	20	1,8
Toplam	1.122	100,0

"Görüşülenlerin aşağıdaki unvan tablosunda da görüleceği üzere, üniversitelerde de olduğu gibi, dikkate değer bir oranı araştırma görevlisi ve yardımcı doçentlerden oluştuğundan yaş yoğunluğu %30'larda yüksek görünmektedir."

Yaş dağılımına bakıldığında 20 yaşından 60 yaş ve üzerine kadar tüm üniversite aktörlerine ulaşıldığı görülmektedir. Görüşülenlerin aşağıdaki unvan tablosunda da görüleceği üzere, üniversitelerde de olduğu gibi, dikkate değer bir oranı araştırma görevlisi ve yardımcı doçentlerden oluştuğundan yaş yoğunluğu %30'larda yüksek görünmektedir.

Şekil 6 Yaş

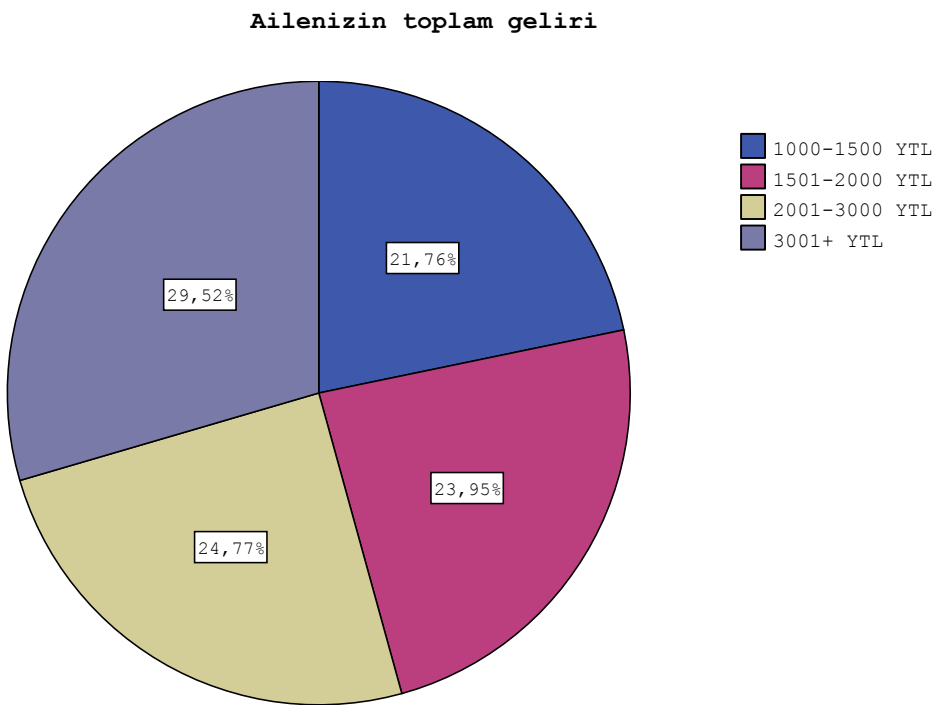

Tablo 12 Gelir dağılımı

	Frekans	Yüzde
1000-1500 YTL	238	21,8
1501-2000 YTL	262	23,9
2001-3000 YTL	271	24,8
3001+ YTL	323	29,5
Toplam	1.094	100,0

Bu verilerin yüksek çıkmasının nedeni akademisyenlerin özellikle Profesör ünvanı çalışanların ücretlerinin yüksekliğidir. Gelir dağılımı açısından bakıldığında çok küçük sapmalarla, belirlenen gelir dağılımlarına eşit bir yayılmanın olduğu görülmektedir.

Şekil 7 Ailenizin toplam geliri

Tablo 13 Meslek türüne göre ailenin toplam geliri

	Ailenizin toplam geliri				Toplam
	1000-1500 YTL	1501-2000 YTL	2001-3000 YTL	3001+ YTL	
İdari Personel	63	43	13	7	126
	50,0%	34,1%	10,3%	5,6%	100,0%
	26,6%	16,5%	4,8%	2,2%	11,6%
Akademisyen	174	218	256	315	963
	18,1%	22,6%	26,6%	32,7%	100,0%
	73,4%	83,5%	95,2%	97,8%	88,4%
Toplam	237	261	269	322	1.089
	21,8%	24,0%	24,7%	29,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 98,060 Ser. Der. = 3 P<0.05

> "Gelir dilimi yükseldikçe idari personelin temsil oranı %50'den %5.6'ya kadar keskin düşüşler göstermekte"

Akademik ve idari personel arasındaki asimetrik maaş farkı ailenin toplam geliri tablosunda açıkça görülmektedir. Gelir dilimi yükseldikçe idari personelin temsil oranı %50'den %5.6'ya kadar keskin düşüşler göstermekte; Akademik personelde ise gelir dilimi yükseldikçe personelin temsil edilme oranı da yükselmektedir.

Tablo 14 Üniversite türüne göre akademisyenlerin ailelerinin toplam geliri

	Ailenizin toplam geliri				Toplam
	1000-1500 YTL	1501-2000 YTL	2001-3000 YTL	3001+ YTL	
Devlet Üniversitesi	172	206	239	256	873
	19,7%	23,6%	27,4%	29,3%	100,0%
	98,9%	94,5%	93,4%	81,3%	90,7%
Özel Üniversite	2	12	17	59	90
	2,2%	13,3%	18,9%	65,6%	100,0%
	1,1%	5,5%	6,6%	18,7%	9,3%
Toplam	174	218	256	315	963
	18,1%	22,6%	26,6%	32,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 67,133 Ser. Der. = 3 P<0.05

Ailenin toplam geliri açısından akademik personel özel ve devlet üniversiteleri bağlamında değerlendirildiğinde, her iki kesimde de gelir düzeyindeki yükselmeyle birlikte personel oranlarında da yükselme olduğu görülmektedir. Ancak özel üniversitede %2.2 ile temsil edilen 1000-1500 YTL'lik oran devlet üniversitelerinde %19.7 ile temsil edilerek oldukça büyük bir farklılığı ortaya çıkarmaktadır. Bir başka dikkat çekici husus devlet üniversitelerinde aralıklı gelir dilimlerinde göreli bir dengeli dağılım (%20'lerde seyreden) görülürken, özel üniversite için yığılmanın 3001 YTL ve üzeri şıkkında dikkate değer bir şekilde %65.6 ile ortaya çıktığı görülmektedir.

Tablo 15 Üç büyük il ve diğerlerine göre ailenizin toplam geliri

	Ailenizin toplam geliri				Toplam
	1000-1500 YTL	1501-2000 YTL	2001-3000 YTL	3001+ YTL	
Ankara	90	61	73	93	317
	28,4%	19,2%	23,0%	29,3%	100,0%
	37,8%	23,3%	26,9%	28,8%	29,0%
İstanbul	41	61	58	110	270
	15,2%	22,6%	21,5%	40,7%	100,0%
	17,2%	23,3%	21,4%	34,1%	24,7%
İzmir	13	19	39	31	102
	12,7%	18,6%	38,2%	30,4%	100,0%
	5,5%	7,3%	14,4%	9,6%	9,3%
Diğerleri	94	121	101	89	405
	23,2%	29,9%	24,9%	22,0%	100,0%
	39,5%	46,2%	37,3%	27,6%	37,0%
Toplam	238	262	271	323	1.094
	21,8%	23,9%	24,8%	29,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =54.650 Ser. Der. = 9 P<0.05

Büyük şehirlerde ailenin toplam gelirlerinde nispi artışlar olduğu görülmektedir. Aylık 1000-1500 ytl arasındaki şişmelerin sebebi, (özellikle Ankara'da %28.4 ile) idari personel oranlarından kaynaklanmaktadır. Bunun dışında diğer oranlara bakıldığında simetrik bir artışın olduğu görülmektedir. İstanbul 3000 ytl ve üzeri gelirin %40 ile en yüksek noktaya ulaştığı büyükşehirdir. Bunda yukarıdaki diğer tablolar tekrar incelendiğinde, örneğin, özel üniversitelerin gelirlerinin devlet üniversitelerinde çalışanlara göre daha fazla olduğu ve özel üniversitelerin daha çok İstanbul da olduğu vb. gibi incelendiğinde yoğunlaşmanın neden bu kadar yüksek olduğu daha iyi anlaşılabilecektir.

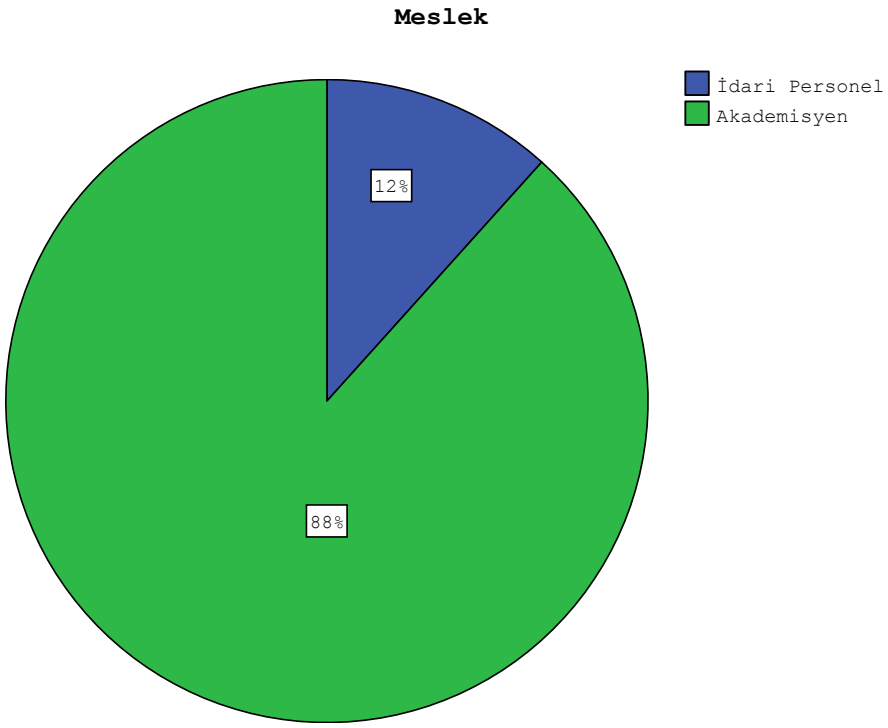
Üç büyük şehir dışında kalan diğer illerde ailenin toplam gelirinin en yüksek orana 1501-2000 ytl aralığında ulaştığı görünmektedir. 3001 ytl ve üzeri ise üç büyük şehirle kıyaslandığında en düşük orana ulaşmaktadır.

Tablo 16 Meslek

	Frekans	Yüzde
İdari Personel	131	11,7
Akademisyen	992	88,3
Toplam	1.123	100,0

Araştırmaya katılanların %11.7'sini idari personel oluştururken; %88.3'ünü akademik personel oluşturmaktadır.

Şekil 8 Meslek

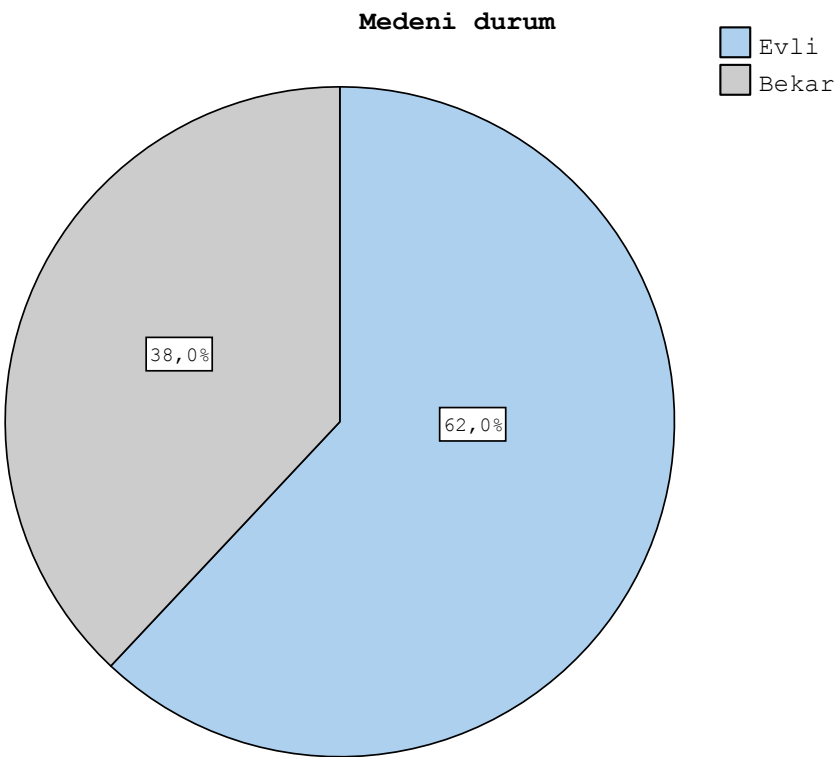
Tablo 17 Medeni durum

	Frekans	Yüzde
Evli	695	62,0
Bekar	426	38,0
Toplam	1.121	100,0

Araştırmaya katılanların %62'si evli iken; %38'i bekar görünmektedir.

"Araştırma kapsamında yer alanların büyük bir kısmının evli olduğu görülmektedir."

Şekil 9 Medeni durum

Tablo 18 Üniversite türü

	Üniversite türü		Toplam
	Devlet Üniversitesi	Özel Üniversite	
İdari Personel	129	2	131
	98,5%	1,5%	100,0%
	12,6%	2,0%	11,7%
Akademisyen	895	97	992
	90,2%	9,8%	100,0%
	87,4%	98,0%	88,3%
Toplam	1.024	99	1.123
	91,2%	8,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Personelin özel ve devlet üniversitelerindeki dağılımlarına bakıldığında; İdari personelin %98'5i devlet üniversitesinde, %1.5'i özel üniversitede çalışmaktayken; akademik personelin %90.2'si devlet üniversitesinde %9.8'i özel üniversitede görev yapıyor görünmektedir.

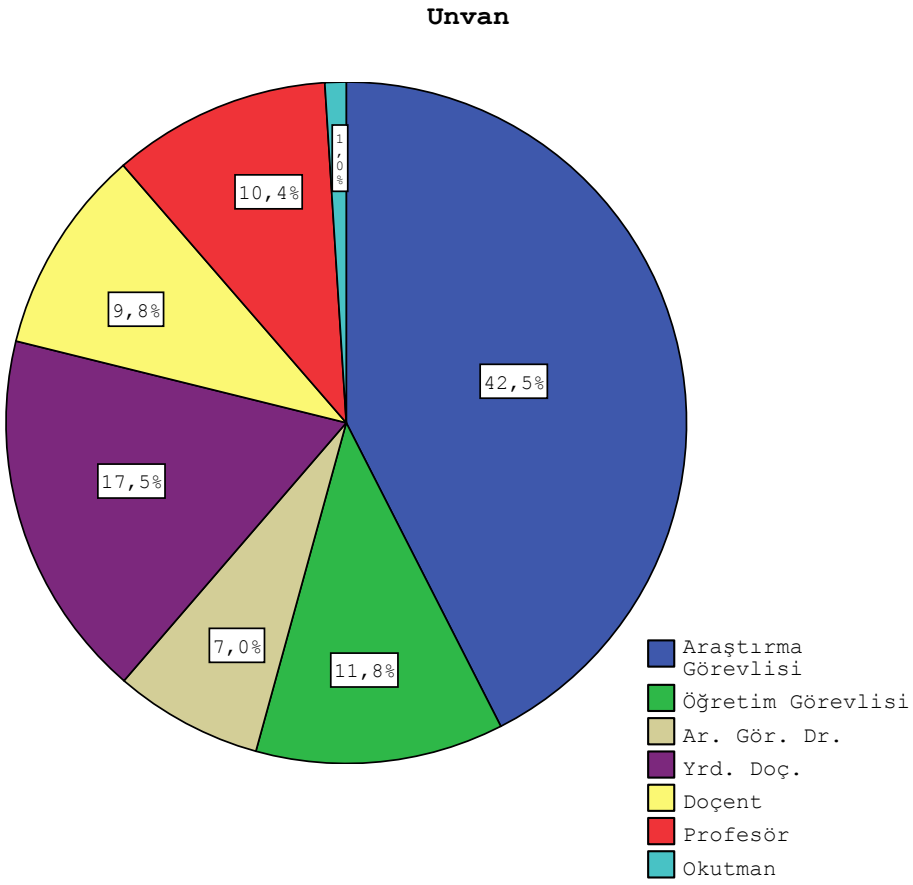
Tablo 19 Akademik personelin unvan dağılımı

	Frekans	Yüzde
Araştırma Görevlisi	422	42,5
Öğretim Görevlisi	117	11,8
Ar. Gör. Dr.	70	7,0
Yrd. Doç. Dr.	174	17,5
Doçent	97	9,8
Profesör	103	10,4
Okutman	10	1,0
Uzman	1	0,1
Toplam	994	100,0

Akademik personelin unvan dağılımında yoğunluğun %42.5 ile araştırma görevlisinde olduğu, onu %17.5 ile yrd. doç. dr.'ların takip ettiği görülmektedir. Onları %10.4 ile profesörler ve %9.8 ile doçentler takip etmektedir. %7'yi oluşturan araştırma görevlisi doktorlar ve %1 ile okutmanlar ve %0.1 ile uzmanlar çapraz tablolar alınırken anlamlılık testlerinin gerekleri göz önünde tutularak araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi şıklarına eklenmişlerdir.

Şekil 10 Unvan dağılımı

"Akademik personelin unvan dağılımında yoğunluğun %42.5 ile araştırma görevlisinde olduğu, onu %17.5 ile yrd. doç. dr.'ların takip ettiği görülmektedir. Onları %10.4 ile profesörler ve %9.8 ile doçentler takip etmektedir."

Tablo 20 Unvanlar- yeniden kodlanmış hali

	Frekans	Yüzde
Araştırma Görevlisi	500	49,7
Öğretim Görevlisi	131	13,0
Yrd. Doç. Dr.	175	17,4
Doçent	97	9,6
Profesör	103	10,2
Toplam	1.006	100,0

Unvanların çeşitli başlıklar altında birleştirilerek getirilmiş hali yukarıdaki gibidir. Burada çok sınırlı sayıda bulunan unvanlar çeşitli başlıklar altında birleştirilmiştir.

Tablo 21 Üniversite türüne göre unvanlar

	Unvanınız						Toplam
	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi	Yrd. Doç. Dr.	Doçent	Profesör	Okutman-Uzman	
Devlet Üniversitesi	463	105	149	78	88	8	891
	52,0%	11,8%	16,7%	8,8%	9,9%	0,9%	100,0%
	94,5%	90,5%	86,1%	80,4%	86,3%	80,0%	90,2%
Özel Üniversite	27	11	24	19	14	2	97
	27,8%	11,3%	24,7%	19,6%	14,4%	2,1%	100,0%
	5,5%	9,5%	13,9%	19,6%	13,7%	20,0%	9,8%
Toplam	490	116	173	97	102	10	988
	49,6%	11,7%	17,5%	9,8%	10,3%	1,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 27,964 Ser. Der. = 7 P<0.05

Devlet ve özel üniversitelerdeki akademik personelin unvan dağılımına bakıldığında Araştırma görevlisinden profesöre doğru gidildikçe devlet üniversitelerinde temsil edilme oranının azaldığı buna karşılık özel üniversitelerde ise arttığı görülmektedir. Örneğin devlet üniversitelerinde araştırma görevlilerinin oranı %52 iken özel üniversitelerde %27.8 olarak kalmakta; profesörler için devlet üniversitelerinde oran %9.9 iken özel üniversitelerde %14.4'e çıkmaktadır.

Tablo 22 Yeniden kodlanan unvanlar ve üniversite türü

	Unvanınız					Toplam
	Araştırma Görevlisi	Öğretim Görevlisi	Yrd. Doç. Dr.	Doçent	Profesör	
Devlet Üniversitesi	463	113	149	78	88	891
	52,0%	12,7%	16,7%	8,8%	9,9%	100,0%
	94,5%	89,7%	86,1%	80,4%	86,3%	90,2%
Özel Üniversite	27	13	24	19	14	97
	27,8%	13,4%	24,7%	19,6%	14,4%	100,0%
	5,5%	10,3%	13,9%	19,6%	13,7%	9,8%
Toplam	490	126	173	97	102	988
	49,6%	12,8%	17,5%	9,8%	10,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 25,220 Ser. Der. = 4 P<0.05

Unvanların üniversitelerin türlerine göre dağılımlarına bakıldığında, Araştırma görevlisinden başlayıp profesöre kadar uzanan sıralamada 'öğretim görevlileri' dışarıda tutulduğunda bir eşdeğer olmayan dağılım dikkati çekmektedir. Araştırma görevlilerinin oranı devlet üniversitelerinde %52 iken özelde %27.8'de kalmaktadır. Yrd. doçent, doçent ve profesörlerde ise özel üniversiteler devlet üniversitelerine göre bazen iki katını aşan oranlara ulaşmaktadırlar.

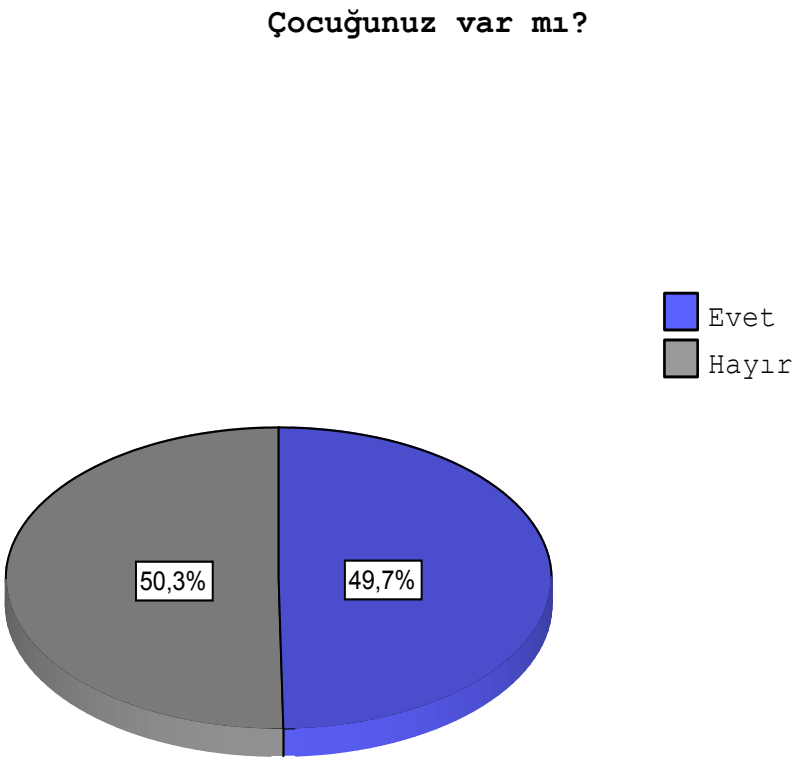

Tablo 23 Çocuğunuz var mı?

	Frekans	Yüzde
Evet	548	49,7
Hayır	554	50,3
Toplam	1.102	100,0

Araştırmaya katılanların %49.7'sinin çocuğu varken, %50.3'ünün çocuğu yoktur.

Şekil 11 Çocuğunuz var mı?

"Unvanların üniversitelerin türlerine göre dağılımlarına bakıldığında, Araştırma görevlisinden başlayıp profesöre kadar uzanan sıralamada 'öğretim görevlileri dışarıda tutulduğunda bir eşdeğer olmayan dağılım dikkati çekmektedir. Araştırma görevlilerinin oranı devlet üniversitelerinde %52 iken özelde %27.8'de kalmaktadır."

Tablo 24 Mesleklere göre çocuk sahibi olup olmama

	Çocuğunuz var mı?		Toplam
	Evet	Hayır	
İdari Personel	78	50	128
	60,9%	39,1%	100,0%
	14,3%	9,1%	11,7%
Akademisyen	467	501	968
	48,2%	51,8%	100,0%
	85,7%	90,9%	88,3%
Toplam	545	551	1.096
	49,7%	50,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

İdari personelin %60.9'unun çocuğu varken akademik personelin %48.2'sinin çocuğunun olduğu görülmektedir.

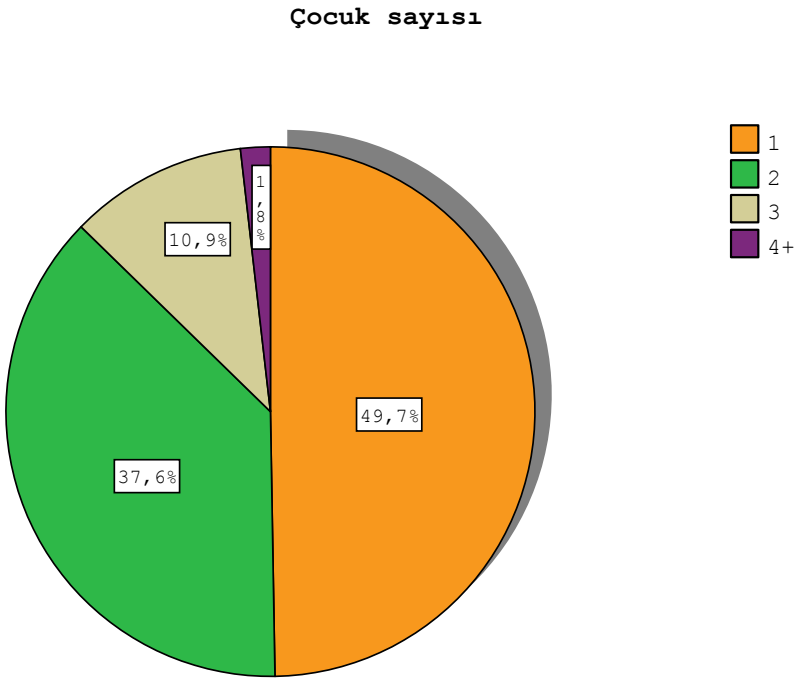
Tablo 25 Çocuk sayısı

	Frekans	Yüzde
1	274	49,7
2	207	37,6
3	60	10,9
4+	10	1,8
Toplam	551	100,0

Üniversite çalışanlarının çocuk sayıları bir ve ikide yoğunlaşmaktadır. Dört çocuk ve daha fazla çocuğu olanların oranı ancak %1.8'de kalmaktadır.

Şekil 12 Çocuk sayısı

Tablo 26 Mesleklere göre çocuk sahibi olup olmama

		Çocuğunuz var mı?		Toplam
		Evet	Hayır	
Meslek	İdari Personel	78	50	128
		60,9%	39,1%	100,0%
	Akademisyen	467	501	968
		48,2%	51,8%	100,0%
Toplam		545	551	1.096
		49,7%	50,3%	100,0%

İdari personelin %69'u ve akademik personelin %48'inin çocuğu varken, idari personelin %39'unun ve akademik personelin %51'inin çocuğu yoktur.

"Çocuk sayısının 1 (bir) olduğu aileler üç büyük şehirde %50'lerde seyrederken bu durum diğer illerde %40'a düşmektedir. İki çocuklu aile oranı yine üç büyük şehirde benzer şekilde %30'larda seyrederken diğer illerde %43 ile en yüksek orana ulaşmaktadır."

Tablo 27 Üç büyük il ve diğerlerine göre çocuk sayısı dağılımı

	Çocuk sayısı				Toplam
	1	2	3	4+	
Ankara	90	52	10	5	157
	57,3%	33,1%	6,4%	3,2%	100,0%
	32,8%	25,1%	16,7%	50,0%	28,5%
İstanbul	72	43	13	1	129
	55,8%	33,3%	10,1%	0,8%	100,0%
	26,3%	20,8%	21,7%	10,0%	23,4%
İzmir	24	17	4	0	45
	53,3%	37,8%	8,9%	0,0%	100,0%
	8,8%	8,2%	6,7%	0,0%	8,2%
Diğerleri	88	95	33	4	220
	40,0%	43,2%	15,0%	1,8%	100,0%
	32,1%	45,9%	55,0%	40,0%	39,9%
Toplam	274	207	60	10	551
	49,7%	37,6%	10,9%	1,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Çocuk sayısı üç büyük şehirde benzer oranlarla kendini gösterirken diğer illerle bazı ayrılıklar göstermektedir. Çocuk sayısının 1 (bir) olduğu aileler üç büyük şehirde %50'lerde seyrederken bu durum diğer illerde %40'a düşmektedir. İki çocuklu aile oranı yine üç büyük şehirde benzer şekilde %30'larda seyrederken diğer illerde %43 ile en yüksek orana ulaşmaktadır. Üç çocuklu aile oranı en yüksek oranla yine diğer illerde ortaya çıkmakta iken çocuk sayısının dört ve üzeri olduğu ailelerin oranı en yüksek oranla Ankara'da ortaya çıkarken diğerlerinde bu oran %1.8 olarak görünmektedir.

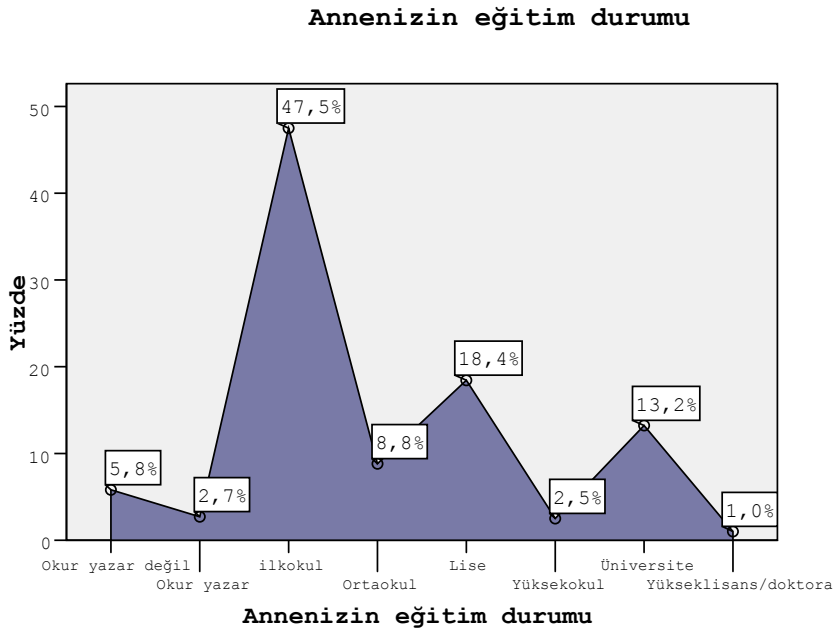
Üniversite çalışanları yüksek oranlarla bir ve iki çocuk sahibi olarak görünürken, çocuk sayısının üçe çıktığı ailelerin en yüksek oranla büyük şehirler dışında kalan üniversite çalışanlarından oluştuğu görülmektedir.

Tablo 28 Annenizin eğitim durumu

	Frekans	Yüzde
Okur yazar değil	58	5,8
Okur yazar	27	2,7
ilkokul	474	47,5
Ortaokul	88	8,8
Lise	184	18,4
Yüksekokul	25	2,5
Üniversite	132	13,2
Yükseklisans/doktora	10	1,0
Toplam	998	100,0

Araştırma kapsamı içine girenlerin %47.5'inin annesi ilkokul mezunu iken, onu en yüksek oran olan %18.4 ile lise mezunu ve %13.2 ile üniversite mezunu olanlar takip etmektedir.

Şekil 13 Annenizin eğitim durumu

Tablo 29 Mesleklere göre annenin eğitim durumu

		Annenizin eğitim durumu								Toplam
		Okur yazar değil	Okur yazar	ilkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek okul	Üniversite	Yüksek lisans/ doktora	
Meslek	İdari Personel	14	4	71	6	13	3	5	0	116
		12,1%	3,4%	61,2%	5,2%	11,2%	2,6%	4,3%	0,0%	100,0%
		24,6%	14,8%	15,1%	6,9%	7,1%	12,0%	3,8%	0,0%	11,7%
	Akademisyen	43	23	400	81	169	22	127	10	875
		4,9%	2,6%	45,7%	9,3%	19,3%	2,5%	14,5%	1,1%	100,0%
		75,4%	85,2%	84,9%	93,1%	92,9%	88,0%	96,2%	100,0%	88,3%
Toplam		57	27	471	87	182	25	132	10	991
		5,8%	2,7%	47,5%	8,8%	18,4%	2,5%	13,3%	1,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

"Anne eğitim düzeyinin yoğunlaştığı seçenek ilkokul olmakla birlikte idari personelde eğitim düzeyi yükseldikçe oran azalmakta; akademik personelde ise eğitim düzeyi yükseldikçe oranın arttığı görülmektedir."

İdari ve akadmeik personelin her ikisinde de anne eğitim düzeyinin yoğunlaştığı seçenek ilkokul olmakla birlikte idari personelde eğitim düzeyi yükseldikçe oran azalmakta; akademik personelde ise eğitim düzeyi yükseldikçe oranın arttığı görülmektedir. Örneğin idari personelde annenin eğitim durumunun üniversite olma oranı %4.3 iken, akademik personelde %14.5'e çıkmaktadır. İdari personelin anne eğitim düzeyi okur yazar/değil ve ilkokul olduğunda oranı %76.7 iken, akademik personelde bu oran %53.2'ye düşmektedir.

Tablo 30 üç büyük şehir ve diğerlerine göre annenin eğitim durumu

	Annenizin eğitim durumu								Toplam
	Okur yazar değil	Okur yazar	ilkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek okul	Üniversite	Yüksek lisans / doktora	
Ankara	22	6	136	28	54	9	37	5	297
	7,4%	2,0%	45,8%	9,4%	18,2%	3,0%	12,5%	1,7%	100,0%
	37,9%	22,2%	28,7%	31,8%	29,3%	36,0%	28,0%	50,0%	29,8%
İstanbul	5	7	110	16	56	6	47	2	249
	2,0%	2,8%	44,2%	6,4%	22,5%	2,4%	18,9%	0,8%	100,0%
	8,6%	25,9%	23,2%	18,2%	30,4%	24,0%	35,6%	20,0%	24,9%
İzmir	3	1	45	11	18	6	15	1	100
	3,0%	1,0%	45,0%	11,0%	18,0%	6,0%	15,0%	1,0%	100,0%
	5,2%	3,7%	9,5%	12,5%	9,8%	24,0%	11,4%	10,0%	10,0%
Diğerleri	28	13	183	33	56	4	33	2	352
	8,0%	3,7%	52,0%	9,4%	15,9%	1,1%	9,4%	0,6%	100,0%
	48,3%	48,1%	38,6%	37,5%	30,4%	16,0%	25,0%	20,0%	35,3%
Toplam	58	27	474	88	184	25	132	10	998
	5,8%	2,7%	47,5%	8,8%	18,4%	2,5%	13,2%	1,0%	100,0%

Khi-kare = 43,069 Ser. Der. = 21 P<0.05

Üç büyük şehirde görev yapan üniversite mensuplarının, annelerinin eğitim düzeyi açısından mukayesesi yapıldığında, anne eğitiminin okur yazar değil ve okur yazar şıklarının en düşük olduğu illerin İzmir ve İstanbul olduğu bunu Ankara'nın takip ettiği ve sonra en yüksek oranın bu iller dışında kalan iller olduğu görülmektedir.

Anne eğitim düzeyinin ilk okul olduğu sütunda üç büyükşehirdeki oran %44 ve 45 iken diğer illerde bu oran %52'ye çıkmaktadır.

Anne eğitim düzeyi ortaokul olduğunda, İstanbul ve İzmir hariç diğer iller %9'larda seyretmektedir.

Anne eğitim düzeyi lise ve yukarısına doğru çıkmaya başladığında üç büyük il dışında kalan illerde ciddi düşüler olduğu görülmektedir. Örneğin anne eğitim düzeyinin üniversite olduğu durumlarda en düşük oran %9.4 ile Ankara iken diğer illerde bu oran %9.4 ile en düşük orana ulaşmaktadır.

Tablo 31 Devlet ve özel üniversiteye göre; annenizin eğitim durumu

	Annenin eğitim düzeyi					Toplam
	ilkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yükseklisans/ doktora	
Devlet Üniversitesi	438	76	152	114	9	789
	55,5%	9,6%	19,3%	14,4%	1,1%	100,0%
	94,0%	93,8%	89,9%	76,5%	90,0%	90,2%
Özel Üniversite	28	5	17	35	1	86
	32,6%	5,8%	19,8%	40,7%	1,2%	100,0%
	6,0%	6,2%	10,1%	23,5%	10,0%	9,8%
Toplam	466	81	169	149	10	875
	53,3%	9,3%	19,3%	17,0%	1,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 38,766 Ser. Der. = 4 P<0.05

Üniversite türüne göre araştırmaya katılanların anne eğitim düzeyine personel içindeki oranları bağlamında bir değerlendirme yapıldığında, özel üniversite çalışanlarının annelerinin eğitim düzeylerinin devlet üniversitelerinde çalışanların annelerinin eğitim düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Örneğin annenin eğitim düzeyi ilkokul ve üniversite olduğunda özel ve devlet üniversiteleri için oranlar sırasıyla önce %55.5 ve %32.6 iken sonra %40.7 ve %14.4 olarak görünmektedir ki bu durum bize özel üniver-

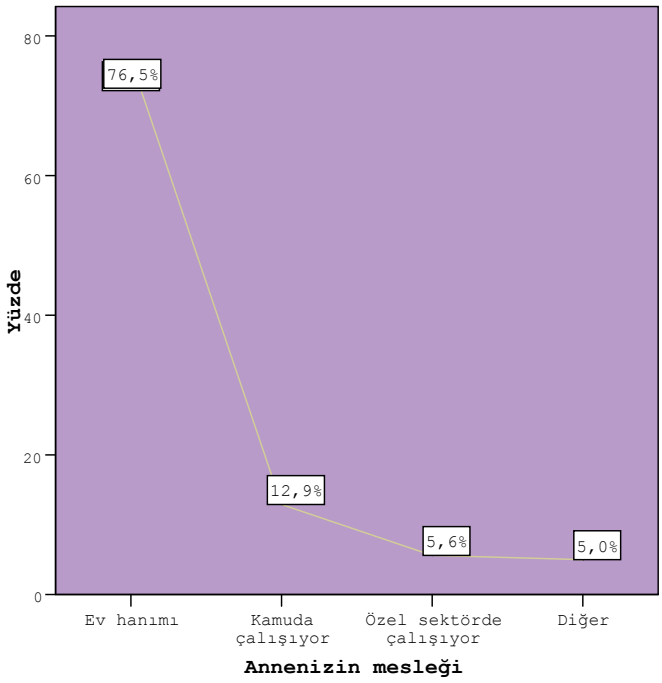
sitelerde çalışanların annelerinin eğitim düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 32 Annenizin mesleği

	Frekans	Yüzde
Ev hanımı	765	76,5
Kamuda çalışıyor	129	12,9
Özel sektörde çalışıyor	56	5,6
Diğer	50	5,0
Toplam	1.000	100,0

Araştırmaya katılanların anne mesleklerinin en yüksek frekansa sahip olduğu meslek %76.5 ile 'ev hanımı' şıkkıdır.

Şekil 14 Annenizin mesleği

Tablo 33 Meslek türüne göre, annenizin mesleği

		Annenizin mesleği				Toplam
		Ev hanımı	Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Diğer	
Meslek	İdari Personel	100	4	4	4	112
		89,3%	3,6%	3,6%	3,6%	100,0%
		13,1%	3,1%	7,1%	8,2%	11,3%
	Akademisyen	662	123	52	45	882
		75,1%	13,9%	5,9%	5,1%	100,0%
		86,9%	96,9%	92,9%	91,8%	88,7%
Toplam		762	127	56	49	994
		76,7%	12,8%	5,6%	4,9%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

"Anne mesleği olarak ev hanımı şıkkını işaretlerken, akademisyenlerin %75'i bu şıkkı işaretlemiştir. Akademisyenlerde eşi kamuda çalışnaların oranı idari personele göre dört katı kadar (%3.6'ya karşılık %13.9), özel sektörde çalışanların oranı ise iki katı kadardır."

Meslek türüne göre anne meleğine bakıldığında idari personelin %89'u anne mesleği olarak ev hanımı şıkkını işaretlerken, akademisyenlerin %75'i bu şıkkı işaretlemiştir. Akademisyenlerde eşi kamuda çalışnaların oranı idari personele göre dört katı kadar (%3.6'ya karşılık %13.9), özel sektörde çalışanların oranı ise iki katı kadardır. Yani akademik personelin annelerinin mesleği ile idari personelin annelerinin meslekleri arasında bu tür bir farklılık görülmektedir.

Tablo 34 Devlet ve özel üniversiteye göre; annenizin mesleği

	Annenizin mesleği				Toplam
	Ev hanımı	Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Diğer	
Devlet Üniversitesi	605	107	46	37	795
	76,1%	13,5%	5,8%	4,7%	100,0%
	91,4%	87,0%	88,5%	82,2%	90,1%
Özel Üniversite	57	16	6	8	87
	65,5%	18,4%	6,9%	9,2%	100,0%
	8,6%	13,0%	11,5%	17,8%	9,9%
Toplam	662	123	52	45	882
	75,1%	13,9%	5,9%	5,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Çalışanların devlet ve özel üniversite türlerine göre anne mesleklerine bakıldığında devlet üniversitelerinde çalışanların anne mesleği olarak 'ev hanımı' şıkkını %10'luk bir fazlalıkla işaretledikleri görülmektedir. Yine kamuda çalışma oranı özel ve devlet üniversitesi türüne göre özel üniversitelerde %5'lik bir kamuda çalışıyor şıkkıyla farklılık arz etmektedir. Bu küçük ayrıntılar genel toplamda özel ve devlet üniversitelerinde çalışan personelin temel özellik ve farklılıkları hususunda bilgi verecektir.

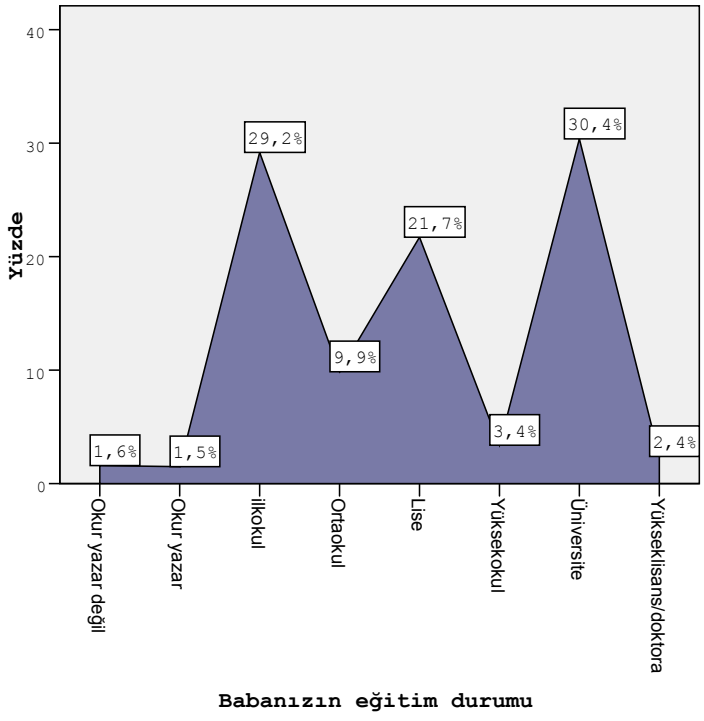
"Çalışanların devlet ve özel üniversite türlerine göre anne mesleklerine bakıldığında devlet üniversitelerinde çalışanların anne mesleği olarak 'ev hanımı' şıkkını %10'luk bir fazlalıkla işaretledikleri görülmektedir."

Tablo 35 Babanızın eğitim durumu

	Frekans	Yüzde
Okur yazar değil	16	1,6
Okur yazar	15	1,5
ilkokul	293	29,2
Ortaokul	99	9,9
Lise	218	21,7
Yüksekokul	34	3,4
Üniversite	305	30,4
Yükseklisans/doktora	24	2,4
Toplam	1.004	100,0

Baba eğitim düzeyi yoğunlaşmalarına bakıldığında Üniversite (%30.4), ilkokul (%29.2) ve lise (%21.7) şıklarında olduğu görülmektedir.

Şekil 15 Babanızın eğitim durumu

Tablo 36 Mesleklere göre baba eğitim durumu

		Babanızın eğitim durumu								Toplam
		Okur yazar değil	Okur yazar	ilkokul	Ortaokul	Lise	Yüksek okul	Üniversite	Yüksek lisans/ doktora	
Meslek	İdari Personel	5	1	59	12	24	2	11	0	114
		4,4%	0,9%	51,8%	10,5%	21,1%	1,8%	9,6%	0,0%	100,0%
		33,3%	6,7%	20,3%	12,1%	11,1%	5,9%	3,6%	0,0%	11,4%
	Akademisyen	10	14	231	87	193	32	292	24	883
		1,1%	1,6%	26,2%	9,9%	21,9%	3,6%	33,1%	2,7%	100,0%
		66,7%	93,3%	79,7%	87,9%	88,9%	94,1%	96,4%	100,0%	88,6%
Toplam		15	15	290	99	217	34	303	24	997
		1,5%	1,5%	29,1%	9,9%	21,8%	3,4%	30,4%	2,4%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Anne eğitim düzeyinde olduğu gibi baba eğitim düzeyinde de idari ve akademik personel arasında bir farklılık olduğu görülmektedir. İdari personel için eğitim düzeyi yükseldikçe oran azalmakta, akademik personel için ise oran artmaktadır. İdari personelde baba eğitim durumu, okur yazar değilden ilkokula kadar tüm satır toplandığında %57,1''e ulaşılırken, akademik personel için söz konusu rakam %28.9'dur. Görüldüğü gibi akademik ve idari personel için baba eğitim düzeyleri oldukça farklıdır.

Bu farklılık baba eğitim düzeyinin üniversite olması durumunda dört katına yaklaşmaktadır; idari personel için oran %9.6 iken akademik personel için %33.1'dir.

"Anne eğitim düzeyinde olduğu gibi baba eğitim düzeyinde de idari ve akademik personel arasında bir farklılık olduğu görülmektedir."

Tablo 37 Devlet ve özel üniversiteye göre babanızın eğitim durumu

	Babanın eğitim düzeyi					Toplam
	ilkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek lisans/ doktora	
Devlet Üniversitesi	240	84	178	269	23	794
	30,2%	10,6%	22,4%	33,9%	2,9%	100,0%
	94,1%	96,6%	92,2%	83,0%	95,8%	89,9%
Özel Üniversite	15	3	15	55	1	89
	16,9%	3,4%	16,9%	61,8%	1,1%	100,0%
	5,9%	3,4%	7,8%	17,0%	4,2%	10,1%
Toplam	255	87	193	324	24	883
	28,9%	9,9%	21,9%	36,7%	2,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Üniversite türüne göre babanın eğitim düzeyine bakıldığında, devlet üniversitelerinde çalışanların baba eğitim düzeylerinin dikkat çekici bir biçimde (%33.9 ile) üniversite şıkkında olduğu görülmektedir, özel üniversite için bu oran çok daha dikkat çekicidir çünkü en yakınındaki şıkların üç katından fazladır. Devlet üniversitelerinde çalışanlarının babalarının eğitim düzeylerinin ilkokulda %30.2'ye ulaştığı görülmektedir özel üniversitelerde bu oran %16.9'a düşmektedir. Ancak devlet üniversitelerinde yüksek lisans ve doktora şıkkı özel üniversitelerdeki orandan daha fazla görünmektedir.

Özel üniversitelerde babanın eğitim düzeyi üniversite şıkkında yoğunlaşmakta ve devlet üniversitelerinde çalışanlara göre iki katına ulaşmaktadır.

Tablo 38 Üç büyük il ve diğerlerine göre babanızın eğitim durumu

	Babanızın eğitim durumu								Toplam
	Okur yazar değil	Okur yazar	ilkokul	Ortaokul	Lise	Yüksekokul	Üniversite	Yüksek lisans / doktora	
Ankara	7	3	98	28	58	10	85	8	297
	2,4%	1,0%	33,0%	9,4%	19,5%	3,4%	28,6%	2,7%	100,0%
	43,8%	20,0%	33,4%	28,3%	26,6%	29,4%	27,9%	33,3%	29,6%
İstanbul	0	3	62	17	51	9	104	4	250
	0,0%	1,2%	24,8%	6,8%	20,4%	3,6%	41,6%	1,6%	100,0%
	0,0%	20,0%	21,2%	17,2%	23,4%	26,5%	34,1%	16,7%	24,9%
İzmir	1	0	28	12	22	4	30	3	100
	1,0%	0,0%	28,0%	12,0%	22,0%	4,0%	30,0%	3,0%	100,0%
	6,3%	0,0%	9,6%	12,1%	10,1%	11,8%	9,8%	12,5%	10,0%
Diğerleri	8	9	105	42	87	11	86	9	357
	2,2%	2,5%	29,4%	11,8%	24,4%	3,1%	24,1%	2,5%	100,0%
	50,0%	60,0%	35,8%	42,4%	39,9%	32,4%	28,2%	37,5%	35,6%
Toplam	16	15	293	99	218	34	305	24	1.004
	1,6%	1,5%	29,2%	9,9%	21,7%	3,4%	30,4%	2,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 36.767 Ser. Der. = 21 P<0.05

Üç büyük şehirde görev yapan üniversite mensuplarının, babalarının eğitim düzeyi tıpkı anne eğittim düzeyinde olduğu gibi, okur yazar değil ve okur yazar şıklarının en düşük olduğu illerin İzmir ve İstanbul olduğu bunu Ankara'nın takip ettiği ve sonra en yüksek oranın bu iller dışında kalan iller olduğu görülmektedir. Ankara ve diğer illerde, en yüksek oranlar babanın eğitim düzeyinin ilkokul olduğu durumlarda ortaya çıkmaktadır.

İstanbul ve İzmir'de ise en yüksek oranlara babanın eğitim düzeyinin üniversite olduğu durumlarda ulaşılmaktadır. İstanbul için oran %41.6 iken İzmir için %30'dur. Anne eğitim düzeyinde olduğu gibi İzmir ve İstanbul baba eğitim düzeyi açsından Türkiye'nin diğer illerinden farklılıklar göstermektedir.

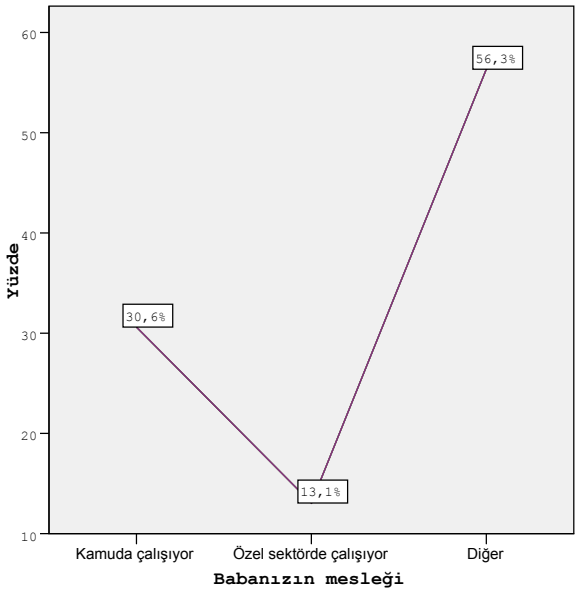
"İstanbul ve İzmir'de ise en yüksek oranlara babanın eğitim düzeyinin üniversite olduğu durumlarda ulaşılmaktadır. İstanbul için oran %41.6 iken İzmir için %30'dur."

Tablo 39 Babanızın mesleği

	Frekans	Yüzde
Kamuda çalışıyor	307	30,6
Özel sektörde çalışıyor	131	13,1
Diğer	565	56,3
Toplam	1.003	100,0

Babanın meslek grubu, %30.6 ile kamu sektöründe görülmekteyken, %13.1 özel sektörde ve %56.3 ile çok farklı mesleklerin içinde yer aldığı bir meslekler grubu içinde dağılmaktadır.

Şekil 16 Babanızın mesleği

Tablo 40 Meslek türüne göre baba mesleği

		Babanızın mesleği			Toplam
		Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Diğer	
Meslek	İdari Personel	20	11	81	112
		17,9%	9,8%	72,3%	100,0%
		6,6%	8,5%	14,4%	11,2%
	Akademisyen	284	119	483	886
		32,1%	13,4%	54,5%	100,0%
		93,4%	91,5%	85,6%	88,8%
Toplam		304	130	564	998
		30,5%	13,0%	56,5%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Akademik personelin baba mesleği kamu kurumlarında idari personele göre daha yoğun olarak görülmektedir. Akademik personelin baba mesleği olarak kamuda çalışma oranı %32.1 iken, idari personel için aynı oran neredeyse yarısı kadardır. Özel sektörde çalışma oranı çok küçük farklılık göstermektedir. Diğer şıkkı olarak görülen, serbest meslekten kendi işini yapmaya kadar farklı meslekleri, durumları işaret eden Diğer seçeneği ise iki mselek grubu arasındaki farklılığı göstermektedir.

Tablo 41 Eşinizin eğitim durumu

	Frekans	Yüzde
Okur yazar değil	1	0,2
Okur yazar	1	0,2
ilkokul	18	3,0
Ortaokul	14	2,4
Lise	72	12,1
Yüksekokul	27	4,5
Üniversite	324	54,5
Yükseklisans/doktora	137	23,1
Toplam	594	100,0

Eşin eğitim durumu en yüksek oranına %54.5 ile üniversite şıkkında sonra %23.1 ile yüksek lisans ve doktora şıkkında yoğunlaşmaktadır.

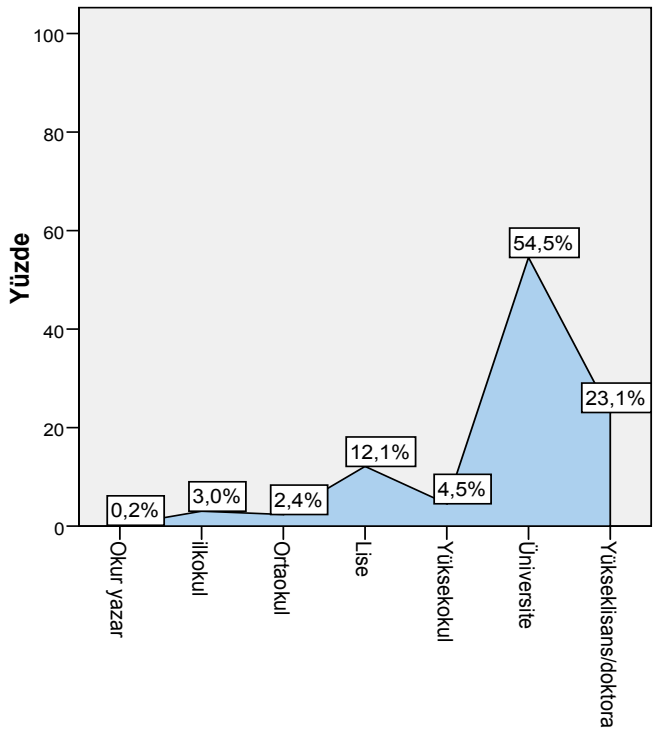
Tablo 42 Meslek türüne göre eşinizin eğitim durumu

		Eş eğitim					Toplam
		ilkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yüksek lisans/ doktora	
Meslek	İdari Personel	15	6	19	37	4	81
		18,5%	7,4%	23,5%	45,7%	4,9%	100,0%
		75,0%	42,9%	27,1%	10,6%	2,9%	13,7%
	Akademisyen	5	8	51	313	133	510
		1,0%	1,6%	10,0%	61,4%	26,1%	100,0%
		25,0%	57,1%	72,9%	89,4%	97,1%	86,3%
Toplam		20	14	70	350	137	591
		3,4%	2,4%	11,8%	59,2%	23,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Anne ve baba eğitim düzeylerine göre çok daha keskin bir ayrılığın olduğu yukarıdaki tabloda, idari personel ve akademik personel eşlerinin eğitim düzeyleri arasında dikkat çekici ayrılık şu oranlarla kendini göstermektedir. İdari personelin eşlerinin eğitim düzeyleri ilkokul olduğunda oran %18.5 iken akademisyenlerde oran %1'dir. Eş eğitim düzeyi üniversite olduğunda idari personel için %45 olan oran akademik personel için %61'dir. Burada dikkat çeken husus idari persoenl için eş eğitim düzeyinin dikkat çekici bir yüksekliğe erişmesidir. Asıl fark yüksek lisans ve doktora düzeylerinde görülmektedir. %4.9 ve %26.1 olan oranlar arada dört katı bir fark olduğunu gösterir. Akademik personel eş eğitim durumu üniversite ve

yüksek lisans şıkları toplamında ele alındığında %92.5 gibi oldukça yüksek bir eğitim düzeyine ulaşır. Akademik personel eşleri eğitim düzeyi yüksek kişilerden oluşmaktadır.

Şekil 18 Eşinizin eğitim durumu

Tablo 43 Üç büyükşehir ve diğerlerine göre eşin eğitim durumu

	Eş eğitim					Toplam
	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Yükseklisans/ doktora	
Ankara	9	7	19	103	49	187
	4,8%	3,7%	10,2%	55,1%	26,2%	100,0%
	45,0%	50,0%	26,4%	29,3%	35,8%	31,5%
İstanbul	3	1	16	99	39	158
	1,9%	0,6%	10,1%	62,7%	24,7%	100,0%
	15,0%	7,1%	22,2%	28,2%	28,5%	26,6%
İzmir	0	1	3	36	14	54
	0,0%	1,9%	5,6%	66,7%	25,9%	100,0%
	0,0%	7,1%	4,2%	10,3%	10,2%	9,1%
Diğerleri	8	5	34	113	35	195
	4,1%	2,6%	17,4%	57,9%	17,9%	100,0%
	40,0%	35,7%	47,2%	32,2%	25,5%	32,8%
Toplam	20	14	72	351	137	594
	3,4%	2,4%	12,1%	59,1%	23,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 20.291 Ser. Der. = P>0.05

Eş eğitim düzeyinde okuryazar değil ve okur yazar seçenekleri yok denecek kadar az olduğu için boş hücrelerin azaltılması amacıyla bunlar çıkarılarak tablo yeniden oluşturulmuştur.

Anne ve baba eğitim düzeyinde olduğu gibi eş eğitim düzeyinde de Ankara ve Diğerleri eğitim düzeyinin düşük olarak görüldüğü illerdir. Eşler arasında eğitim düzeyinin en yüksek olduğu üniversite şıkkında Ankara en düşük oranla %55 iken -ki yüksek lisans ve doktora seçeneği ilave edilince oran Diğer illeri geçmektedir- onu 557.9 ile Diğer iller takip etmektedir. Eş eğitim düzeyin en yüksek olduğu il

%66.7 ile İzmir olarak görünmektedir. Bu oranlar üniversite oranına yüksek lisans ve doktora oranları eklense bile değişmemektedir.

Tablo 44 Eşinizin mesleği

	Frekans	Yüzde
Kamuda çalışıyor	383	58,4
Özel sektörde çalışıyor	125	19,1
Ev hanımı	116	17,7
Diğer	32	4,9
Toplam	656	100,0

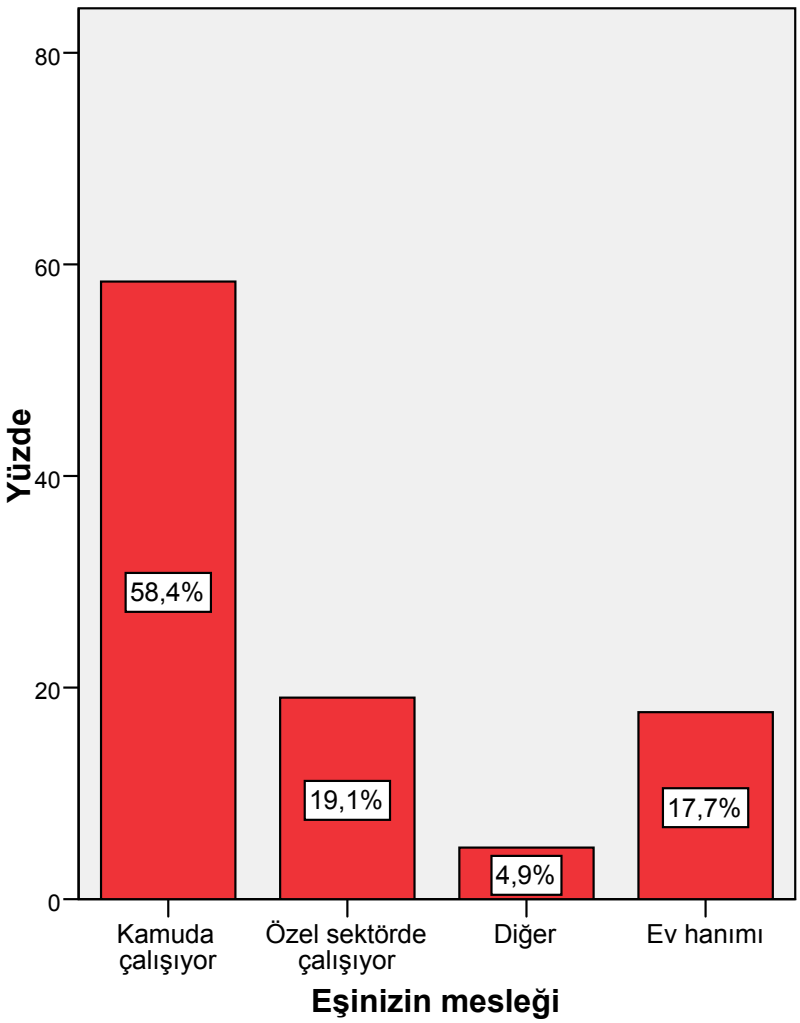
Tablo 45 Meslek türüne göre eşinizin mesleği

		Eşinizin mesleği				Toplam
		Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Diğer	Ev hanımı	
Meslek	İdari Personel	27	16	4	33	80
		33,8%	20,0%	5,0%	41,3%	100,0%
		7,1%	13,0%	12,5%	28,7%	12,3%
	Akademisyen	355	107	28	82	572
		62,1%	18,7%	4,9%	14,3%	100,0%
		92,9%	87,0%	87,5%	71,3%	87,7%
Toplam		382	123	32	115	652
		58,6%	18,9%	4,9%	17,6%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

İdari personel ve akademik personele eşin mesleki farklılığı açısından bakıldığında, eğitim düzeyi farklılığına paralel olarak dikkat çekici bir farklılık görülmektedir. Akademisyenlerde eşin mesleği %62.1 ile kamuda çalışıyor olarak görünürken, idari personel satırında bu seçenek %33.8'dir. diğer dikkat çekici farklılık ev hanımı

şıkkındadır. İdari personelde eşin mesleği olarak ev hanımı seçeneği %41.3 ile işaretlenmiş, akademsiyenlerde bu oran üçte bir düzeyine inmiştir:%14.3.

Şekil 19 Eşinizin mesleği

"Akademisyenlerde eşin mesleği %62.1 ile kamuda çalışıyor olarak görünürken, idari personel satırında bu seçenek %33.8'dir. diğer dikkat çekici farklılık ev hanımı şıkkındadır. İdari personelde eşin mesleği olarak ev hanımı seçeneği %41.3 ile işaretlenmiş, akademsiyenlerde bu oran üçte bir düzeyine inmiştir:%14.3."

Tablo 46 Üniversite türüne göre eşinizin mesleği

	Eşinizin mesleği				Toplam
	Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Ev hanımı	Diğer	
Devlet Üniversitesi	352	107	113	27	599
	58,8%	17,9%	18,9%	4,5%	100,0%
	91,9%	85,6%	97,4%	84,4%	91,3%
Özel Üniversite	31	18	3	5	57
	54,4%	31,6%	5,3%	8,8%	100,0%
	8,1%	14,4%	2,6%	15,6%	8,7%
Toplam	383	125	116	32	656
	58,4%	19,1%	17,7%	4,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 12,695 Ser. Der. = 3 P<0.05

Üniversite türüne göre özel sektörde çalışanların özel üniversitelerde (%31.6) devlet üniversitelerine (%17.9) göre daha da yoğunlaştığı görülür. Yine dikkat çekici oranda eşin mesleğinin ev hanımı olduğu belirtilen şıkta farklılık olduğu görülmektedir. Devlet üniversitelerinde çalışanların %18.9'u eşinin mesleğini ev hanımı olarak belirtirken özel üniversitelerde bu oran üçte bir oranına düşmekte ve %5.3 olarak belirtilmektedir.

Tablo 47 Eşinizin mesleği

	Eşinizin mesleği				Toplam
	Kamuda çalışıyor	Özel sektörde çalışıyor	Diğer	Ev hanımı	
Ankara	108	40	11	28	187
	57,8%	21,4%	5,9%	15,0%	100,0%
	28,2%	32,0%	34,4%	24,1%	28,5%
İstanbul	87	42	10	22	161
	54,0%	26,1%	6,2%	13,7%	100,0%
	22,7%	33,6%	31,3%	19,0%	24,5%
İzmir	35	15	3	1	54
	64,8%	27,8%	5,6%	1,9%	100,0%
	9,1%	12,0%	9,4%	0,9%	8,2%
Diğerleri	153	28	8	65	254
	60,2%	11,0%	3,1%	25,6%	100,0%
	39,9%	22,4%	25,0%	56,0%	38,7%
Toplam	383	125	32	116	656
	58,4%	19,1%	4,9%	17,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 37.995 Ser. Der. = 9 P<0.05

İstanbul ve İzmir'de özel sektörde çalışnaların oranı yüksekken üç büyük şehir dışında kalanların eşlerinin özel sektörde çalışanlarının oranı düşmektedir. Ankara ve İstanbul'da eşinin mesleği olarak ev hanımı şıkkını işaretleyenlerin Ankara ve İstanbul'daki oranları sırasıyla %15 ve %13 iken İzmir'de oran %1.9'a düşmekte ve bu üç büyük kentin dışında kalan Diğerlerinde %25.6'ya çıkmaktadır.

B. BİR ÇALIŞMA MEKANI VE ALANI OLARAK ÜNİVERSİTE

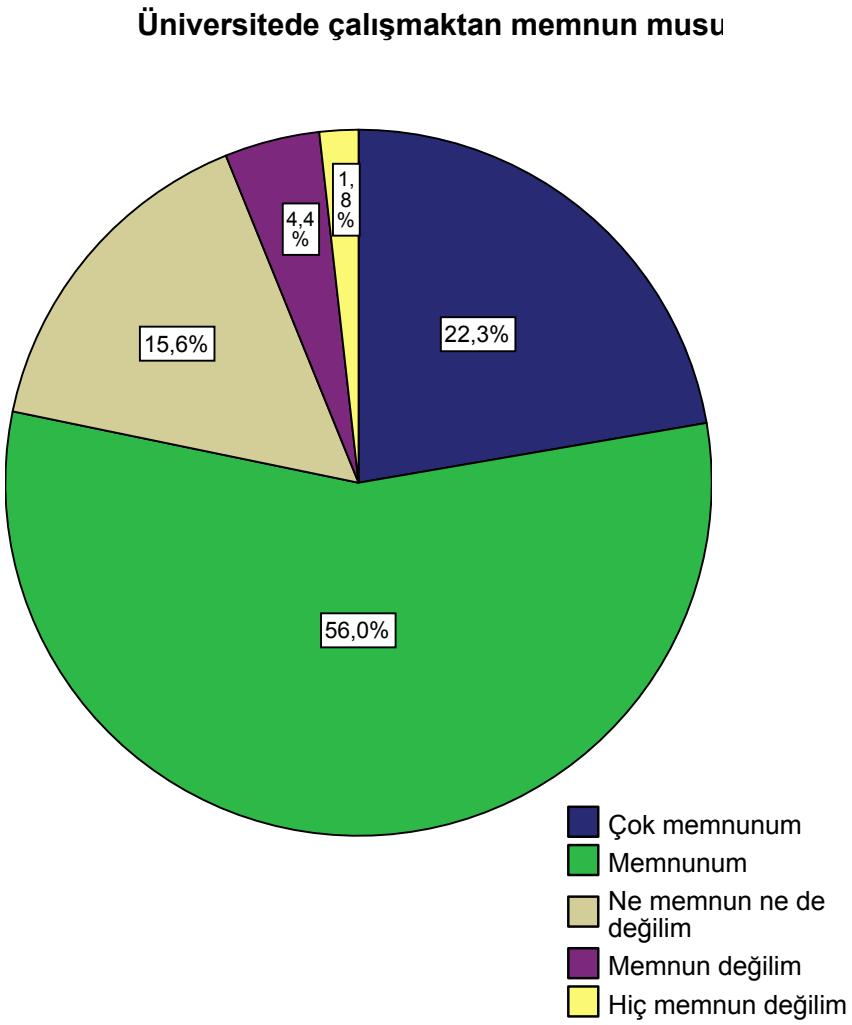
Tablo 48 Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?

	Frekans	Yüzde
Çok memnunum	251	22,3
Memnunum	630	56,0
Ne memnun ne de değilim	176	15,6
Memnun değilim	49	4,4
Hiç memnun değilim	20	1,8
Toplam	1.126	100,0

Üniversitede çalışmak akademisyenleri veya idari personeli ne ölçüde mutlu etmektedir? Çalışanın unvanına, çalıştığı üniversiteye, bulunulan ile göre değişen bir memnuniyet düzeyinden bahsedilebilir mi?

Unvan veya diğer değişkenler gözetilmeksizin genel frekansa bakıldığında memnun olmadığını belirtenlerin oranı %4.4 ve hiç memnun olmadığını belirtenlerin oranı ise %1.8'de kalmaktadır. Buna karşılık memnun olduğunu belirtenlerin oranı baskın bir biçimde %56 ve çok memnun olduğunu belirtenlerin oranı ise %22.3'e, memnuniyet toplamında ise (22.3+56=) %78.3'e çıkmaktadır. Yani her dört çalışandan üçü üniversitede çalışmaktan dolayı memnun olduğunu belirtmektedir. Peki büyük çoğunluğunu kararsızların (%15.6) oluşturduğu diğer kesim için tablo nasıl daha netleştirilebilir? Bunlar kimlerden oluşmaktadır?

Şekil 20 Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?

"Unvan veya diğer değişkenler gözetilmeksizin genel frekansa bakıldığında memnun olmadığını belirtenlerin oranı %4.4 ve hiç memnun olmadığını belirtenlerin oranı ise %1.8'de kalmaktadır. Buna karşılık memnun olduğunu belirtenlerin oranı baskın bir biçimde %56 ve çok memnun olduğunu belirtenlerin oranı ise %22.3'e, memnuniyet toplamında ise (22.3+56=) %78.3'e çıkmaktadır."

Tablo 49 Üniversite türüne göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama

	Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?					Toplam
	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnun ne de değilim	Memnun değilim	Hiç memnun değilim	
Devlet Üniversitesi	201	517	137	28	8	891
	22,6%	58,0%	15,4%	3,1%	0,9%	100,0%
	85,9%	91,3%	90,7%	100,0%	88,9%	90,2%
Özel Üniversite	33	49	14	0	1	97
	34,0%	50,5%	14,4%	0,0%	1,0%	100,0%
	14,1%	8,7%	9,3%	0,0%	11,1%	9,8%
Toplam	234	566	151	28	9	988
	23,7%	57,3%	15,3%	2,8%	0,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 9,810 Ser. Der. = 4 P<0.05

Üniversite türüne göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama düzeylerine bakıldığında; özel üniversitede çalışanların %34'ü çok memnun olduğunu belirtirken, devlet üniversitelerinde bu oran %22.6'ya düşmektedir. Buna karşılık memnun olduğunu belirtenler devlet üniversitelerinde %58 iken özel üniversitelerde bu oran %50.5'e düşmektedir. Ne memnun ne de değilim diyenlerin oranı ise üniversite türüne göre yüzde birlik bir fark ortaya koymaktadır. Memnun değilim diyenler devlet üniversitelerinde %3.1 iken özel üniversitelerde sadece hiç memnun değilim diyen bir kişi vardır ve oranı %1 olarak görülmektedir. Bu memnuniyetsizliği belirten çok küçük oranlardan bir sonuç elde etmek pek de mümkün değildir. Yani bu tablodan anlaşılmaktadır ki, üniversitenin türüne gör üniversitede çalışıp çalışmama arasında bir ilişki görünmemektedir.

Tablo 50 Meslek türüne göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama

	Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?					Toplam
	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnun ne de değilim	Memnun değilim	Hiç memnun değilim	
İdari Personel	14	60	25	21	11	131
	10,7%	45,8%	19,1%	16,0%	8,4%	100,0%
	5,6%	9,6%	14,2%	42,9%	55,0%	11,7%
Akademisyen	234	566	151	28	9	988
	23,7%	57,3%	15,3%	2,8%	0,9%	100,0%
	94,4%	90,4%	85,8%	57,1%	45,0%	88,3%
Toplam	248	626	176	49	20	1.119
	22,2%	55,9%	15,7%	4,4%	1,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 94,871 Ser. Der. = 4 P<0.05

> "İdari personel çalışma ortamı ve muhataplarının yani öğrenci ve hocaların arasında sıkışmış gibi görülmekte kendisini üniversitenin esas aktörü olarak bir türlü görememesine neden olmaktadır."

Akademik ve idari personel bağlamında bakıldığında, üniversitede çalışmaktan memnun olmadığını belirten (16+8.4= %24.4 ile) idari personelin, akademik personelin (2.8+0.9=%3.7) neredeyse altı katı bir orana ulaştığı görülmektedir. Akademik personel arasında memnun olmadığını belirtenlerin oranı idari personelle mukayese edildiğinde hayli düşük görünmektedir. İdari personelin akademik personelle kıyaslandığında bu kadar yüksek düzeylerde memnun olmadığını belirtme sebebi nedir? İdari personel çalışma ortamı ve muhataplarının yani öğrenci ve hocaların arasında sıkışmış gibi görülmekte kendisini üniversitenin esas aktörü olarak bir türlü görememesine neden olmaktadır. Oysa onlar eğitimin yürütülmesi için gereken bütün hizmetleri yürüten görünmeyen kahramanlardır. Ancak ne öğrencilerden ne hocalardan hak ettikleri düzeyde bir muamele görmediklerine inanmakta gibidirler.

Üstelik aynı çatı altında unvanı ve görevi farklı bile olsa kendilerinden çok daha yüksek ücret alan insanların varlığı da onların memnuniyetsizliklerinin bilinç altında yatan sebepleri arasında sayılabilir.

Tablo 51 Unvana göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama

	Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?					Toplam
	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnun ne de değilim	Memnun değilim	Hiç memnun değilim	
Araştırma Görevlisi	104	286	81	22	5	498
	20,9%	57,4%	16,3%	4,4%	1,0%	100,0%
	43,9%	49,7%	53,3%	75,9%	55,6%	49,7%
Öğretim Görevlisi	31	66	26	5	2	130
	23,8%	50,8%	20,0%	3,8%	1,5%	100,0%
	13,1%	11,5%	17,1%	17,2%	22,2%	13,0%
Yrd. Doç. Dr.	39	107	24	2	2	174
	22,4%	61,5%	13,8%	1,1%	1,1%	100,0%
	16,5%	18,6%	15,8%	6,9%	22,2%	17,4%
Doçent	28	58	11	0	0	97
	28,9%	59,8%	11,3%	0,0%	0,0%	100,0%
	11,8%	10,1%	7,2%	0,0%	0,0%	9,7%
Profesör	35	58	10	0	0	103
	34,0%	56,3%	9,7%	0,0%	0,0%	100,0%
	14,8%	10,1%	6,6%	0,0%	0,0%	10,3%
Toplam	237	575	152	29	9	1.002
	23,7%	57,4%	15,2%	2,9%	0,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 29,278 Ser. Der. = 16 P<0.05

"Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin üniversitede çalışmaktan dolayı memnun olmamalarına sebep olarak, iş güvencesi gibi bir sıkıntı ve aldıkları düşük ücret gösterilebilir."

Akademik açıdan bakıldığında üniversitede çalışmaktan memnun olmadığını belirtenlerin başında araştırma görevlileri gelmekte onu öğretim görevlileri takip etmektedir. Çok memnun olduğunu belirtenler, araştırma görevlilerinden profesörlere doğru gidildiğinde çok küçük sapmalarla bir artış göstermektedir. Üniversitede çalışmaktan çok memnun olduğunu belirtenlerin oranı araştırma görevlilerinde %20.9 iken profesörlerde %34'e çıkmaktadır. Memnun olduğunu belirtenlerde en düşük oran %50.8 ile öğretim görevlilerinde ortaya çıkmaktadır.

"Üniversitede çalışmaktan çok memnun olduğunu belirtenlerin oranı araştırma görevlilerinde %20.9 iken profesörlerde %34'e çıkmaktadır. Memnun olduğunu belirtenlerde en düşük oran %50.8 ile öğretim görevlilerinde ortaya çıkmaktadır."

Araştırma görevlileri ve öğretim görevlilerinin üniversitede çalışmaktan dolayı memnun olmamalarına sebep olarak, iş güvencesi gibi bir sıkıntı ve aldıkları düşük ücret gösterilebilir. Araştırma görevlisi ve öğretim görevlisi kadrosunda çalışanların bir ve iki yıllık periyotlarla sözleşmeleri yenilenmektedir. Doktora tezini bitiren araştırma görevlilerinin sözleşmeleri tez danışmanı veya beraber çalıştıkları yani asistanlığını yaptıkları hocalara, bölüm başkanlarına ve dekanlara bağlı gibidir. Onlarla sağlıklı iletişime giremeyen, onların istediği türden (bilimsel veya bilimsel olmayan) bir performans sergilemeyen araştırma görevlileri sıkıntıya düşebilecekleri durumla karşılaşabilirler. Onlardan sadece üretken değil itaatkâr olmaları da beklenmektedir. Doktora tezini bitiren araştırma görevlisi, yüksek lisans ve doktora çalışmaları için en az altı yılını harcadığı üniversiteden bir anda uzaklaştırılabilmektedir. Yani onun hiçbir iş güvencesi yoktur. Öğretim görevlisi için de aynı şeyler söylenebilir, onun da sözleşmesi her an iptal edilebilir. Anadolu'daki çeşitli üniversitelerde öğretim görevlisi olarak alınan personelin bir eğitim programına (örneğin doktora) devam etmeleri yasaktır. Öğretim görevlilerinden beklenen sadece ders vermeleridir. Bu da onların lise öğretmeni gibi hep yüksek lisansını yapmaktan öte hiçbir bilimsel çalışmaya dahil olmayan akademik personel olmalarına sebep olmaktadır.

Lise öğretmeni gibi, akademik hayata öğretmen olarak başlayıp öğretmen olarak mezun olunması gibi bir durum yaratmakta ve bu iki akademik kadroda bu durumlar büyük sorun yaratmaktadır. Yine bu iki kadro akademik personel arasında en düşük maaşa ve öğretim görevlilerinde oniki saatlik mecburi ders süresini aştıktan sonra ek ders ücreti alınmasını sağlamakta ama bunun dışında da hiçbir ek ücret alınmamasına neden olmakta ve bu da onların memnuniyetsizliğine bir gerekçe olarak görünebilmektedir.

Tablo 52 illere göre üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama

	Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?					Toplam
	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnun ne de değilim	Memnun değilim	Hiç memnun değilim	
Ankara	71	170	53	25	11	330
	21,5%	51,5%	16,1%	7,6%	3,3%	100,0%
	28,3%	27,0%	30,1%	51,0%	55,0%	29,3%
İstanbul	64	151	53	7	1	276
	23,2%	54,7%	19,2%	2,5%	0,4%	100,0%
	25,5%	24,0%	30,1%	14,3%	5,0%	24,5%
İzmir	22	71	10	1	1	105
	21,0%	67,6%	9,5%	1,0%	1,0%	100,0%
	8,8%	11,3%	5,7%	2,0%	5,0%	9,3%
Diğerleri	94	238	60	16	7	415
	22,7%	57,3%	14,5%	3,9%	1,7%	100,0%
	37,5%	37,8%	34,1%	32,7%	35,0%	36,9%
Toplam	251	630	176	49	20	1.126
	22,3%	56,0%	15,6%	4,4%	1,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 30,423 Ser. Der. = 12 P<0.05

Üniversitede çalıştığı için memnun olanların oranının İzmir'de en yüksek düzeyde (%67.6) olduğu görünmektedir. Genel toplamda çalışanlar, üniversitede çalışmaktan ciddi bir oranla memnun olduğunu belirtmektedirler. Memnun olmayanlar da ancak Ankara ve Diğer illerde yüksek orana ulaşıyor görünmektedirler.

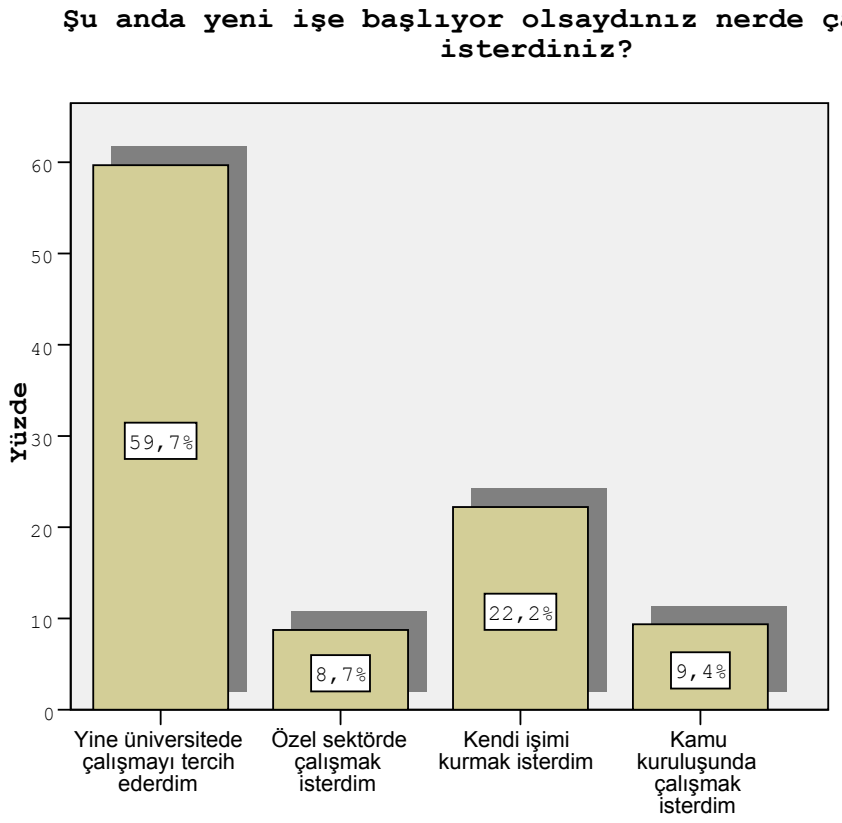
"Genel toplamda çalışanlar, üniversitede çalışmaktan ciddi bir oranla memnun olduğunu belirtmektedirler."

Tablo 53 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı tercih ederdiniz?

	Frekans	Yüzde
Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim	669	59,6
Özel sektörde çalışmak isterdim	98	8,7
Kendi işimi kurmak isterdim	249	22,3
Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim	105	9,4
Toplam	1.121	100,0

Yukarıdaki tablolara bakıldığında çalışanların çok büyük bir oranla üniversitede çalışmaktan memnun olduğu ortaya çıktı. Bu halihazırdaki durumlarından memnun olduklarını mı yoksa içinde bulundukları durumu değiştiremeyecekleri için kendi konumlarını ve davranışlarını meşrulaştıracak bir tutum olarak mı okunmalı? Yani onların eğer önlerinde bir seçenek bir şans kapısı olsaydı tekrar o çok memnun olduklarını belirttikleri üniversitelerde çalışma istekleri ne oranda olacaktı? Bunu ortaya koymak için onlara "şu anda yeni bir işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı isterdiniz" sorusu yöneltildi. Eğer gerçekten onlar üniversitede çalışmaktan belirttikleri gibi yüksek derecede memnuniyet duyuyor iseler, bu soruya da yine üniversitede çalışmayı tercih edeceklerini belirten şıkkı işaretlemeleri gerekmektedir.

Şekil 21 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı tercih ederdiniz?

"İdari personelin üniversitede işe başlama isteği akademik personele göre daha düşük düzeydedir. İdari personelin yoğunlaştığı yer kendi işini kurmak veya kamu kuruluşunda çalışmak yönündedir."

Tablo 54 Unvan türüne göre şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı isterdiniz?

	Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı isterdiniz?				Toplam
	Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim	Özel sektörde çalışmak isterdim	Kendi işimi kurmak isterdim	Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim	
İdari Personel	29	11	43	46	129
	22,5%	8,5%	33,3%	35,7%	100,0%
	4,4%	11,3%	17,3%	43,8%	11,6%
Akademisyen	635	86	205	59	985
	64,5%	8,7%	20,8%	6,0%	100,0%
	95,6%	88,7%	82,7%	56,2%	88,4%
Toplam	664	97	248	105	1.114
	59,6%	8,7%	22,3%	9,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 148,296 Ser. Der. = 3 P<0.05

İdari personelin %22.5'i ve akademik personelin %64.5'i yine üniversitede çalışmayı tercih edeceğini belirtmektedir. İdari personelin üniversitede işe başlama isteği akademik personele göre daha düşük düzeydedir. İdari personelin yoğunlaştığı yer kendi işini kurmak veya kamu kuruluşunda çalışmak yönündedir. Oysa akademisyenlerin bir kamu kuruluşunda çalışma isteği en düşük orana sahiptir.

Tablo 55 Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?

	Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?				Toplam
	Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim	Özel sektörde çalışmak isterdim	Kendi işimi kurmak isterdim	Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim	
Devlet Üniversitesi	562	82	191	55	890
	63,1%	9,2%	21,5%	6,2%	100,0%
	88,5%	95,3%	93,2%	93,2%	90,4%
Özel Üniversite	73	4	14	4	95
	76,8%	4,2%	14,7%	4,2%	100,0%
	11,5%	4,7%	6,8%	6,8%	9,6%
Toplam	635	86	205	59	985
	64,5%	8,7%	20,8%	6,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 12,482 Ser. Der. = 3 P<0.05

Üniversite çalışanları özel ve devlet üniversitesi türüne göre, eğer yeni işe başlıyor olsalardı acaba nerede çalışmak isterlerdi? Yine üniversiteyi tercih edeceğini belirtenlerin oranı Özel üniversitelerde devletinkilere göre yüzde ondan fazla bir orana sahiptir. Bu da özel üniversitede çalışanların devlet üniversitesinde çalışanlara göre çalışma mekanlarını ve işlerini daha çok sevdiklerini göstermektedir. Diğer seçeneklere verilen cevaplar da bu görüşü doğrular niteliktedir. Özel sektörde çalışmaktan, kendi işini kurma isteğine oradan bir kamu kurumunda çalışmak isteğine kadar devlet üniversitelerindeki oran hep özel olana göre daha yüksek seyretmektedir.

Tablo 56 illere göre şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?

	Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?				Toplam
	Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim	Özel sektörde çalışmak isterdim	Kendi işimi kurmak isterdim	Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim	
Ankara	180	20	70	56	326
	55,2%	6,1%	21,5%	17,2%	100,0%
	26,9%	20,4%	28,1%	53,3%	29,1%
İstanbul	190	30	42	13	275
	69,1%	10,9%	15,3%	4,7%	100,0%
	28,4%	30,6%	16,9%	12,4%	24,5%
İzmir	69	7	23	6	105
	65,7%	6,7%	21,9%	5,7%	100,0%
	10,3%	7,1%	9,2%	5,7%	9,4%
Diğerleri	230	41	114	30	415
	55,4%	9,9%	27,5%	7,2%	100,0%
	34,4%	41,8%	45,8%	28,6%	37,0%
Toplam	669	98	249	105	1.121
	59,7%	8,7%	22,2%	9,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =54,502 Ser. Der. = 9 P<0.05

İllere göre, şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz, sorusuna verilen cevaplara bakıldığında yine üniversitede çalışmayı isteyenlerin %26.9'u Ankara'da, %28.4'ü İstanbul'dadır. Yine üniversitede çalışmayı isteyenlerin en düşük oranı, %10.3 ile İzmir'de görülmektedir. Tekrar üniversitede çalışmayı belirtenler en yüksek orana Diğer illerde sahip görünmektedirler.

Özel sektörde çalışmak istediğini belirtenler en yüksek orana Diğer illerde %41.8 ile ve sonra da İstanbul'da %30.6 ile ulaşmaktadırlar.

Kendi işini kurmak isteyenler en yüksek orana yine Diğer illerde ulaşmaktadır

Kamu kuruluşunda çalışmak istediğini belirtenlerin oranı %53.3 ile en yüksek orana Ankara'da ulaşmaktadır. Ankara tipik bir memur kenti olduğunu, burada çalışanların yeni bir iş bulma olasılığıyla karşılaştıklarında dahi kamu kuruluşu dışında çalışma isteklerinin az olduğunu göstermektedir. Bu durum Ankara için tercihlere tek tek bakıldığında, özel sektörde çalışma isteğinin en düşük olduğu (%6.1) il göstergesiyle bir kere daha pekişmiş olmaktadır.

Tablo 57 Üniversitede çalışmaktan memnun olup olmama düzeyi ile şu anda yeni bir işe başlarken yapılacak tercih düzeyi

		Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerde çalışmayı isterdiniz?				Toplam
		Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim	Özel sektörde çalışmak isterdim	Kendi işimi kurmak isterdim	Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim	
Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?	Çok memnunum	220	10	12	9	251
		87,6%	4,0%	4,8%	3,6%	100,0%
		32,9%	10,2%	4,8%	8,6%	22,4%
	Memnunum	399	48	144	35	626
		63,7%	7,7%	23,0%	5,6%	100,0%
		59,7%	49,0%	58,1%	33,3%	55,9%
	Ne memnun ne de değilim	41	29	63	40	173
		23,7%	16,8%	36,4%	23,1%	100,0%
		6,1%	29,6%	25,4%	38,1%	15,5%
	Memnun değilim	5	10	23	11	49
		10,2%	20,4%	46,9%	22,4%	100,0%
		0,7%	10,2%	9,3%	10,5%	4,4%
	Hiç memnun değilim	3	1	6	10	20
		15,0%	5,0%	30,0%	50,0%	100,0%
		0,4%	1,0%	2,4%	9,5%	1,8%
Toplam		668	98	248	105	1.119
		59,7%	8,8%	22,2%	9,4%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 288,734 Ser. Der. = 12 P<0.05

Üniversitede çalışmaktan çok memnun olanlar yaklaşık %90'lık (%87.6) bir oranla "Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim" şıkkını işaretlemişlerdir. Memnun olanlarda bu oran %63.7'ye düşmüş ve %23'ü kendi işini kurmak istediğini belirtmiştir. Üniversitede çalış-

maktan memnun olmadığını belirtenlerin%46.9'u kendi işini kurmak istediğini; hiç memnun olmadığını belirtenler ise -ki genel frekans oranı %1.8 gibi oldukça az bir oranı temsil etmektedir- %50 gibi bir oranla yeniden işe başlıyor olsaydı bir kamu kuruluşunda çalışmak istediğini belirtmektedir.

Tablo 58 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?

	Frekans	Yüzde
Prestij	186	17,2
Sosyal güvence ve belli bir gelir	255	23,5
Kaliteli bir çalışma ortamı	266	24,6
Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı	376	34,7
Toplam	1.083	100,0

Çalışanların büyük bir kısmının (%78.3'ünün) üniversitede çalışmaktan memnun olduğu görüldü. Peki üniversitede çalışmak, çalışanına neler kazandırıyor? Ona hangi maddi ve manevi yararları sağlıyor da bu yüzden çalışanların memnuniyet dereceleri bu kadar yüksek?

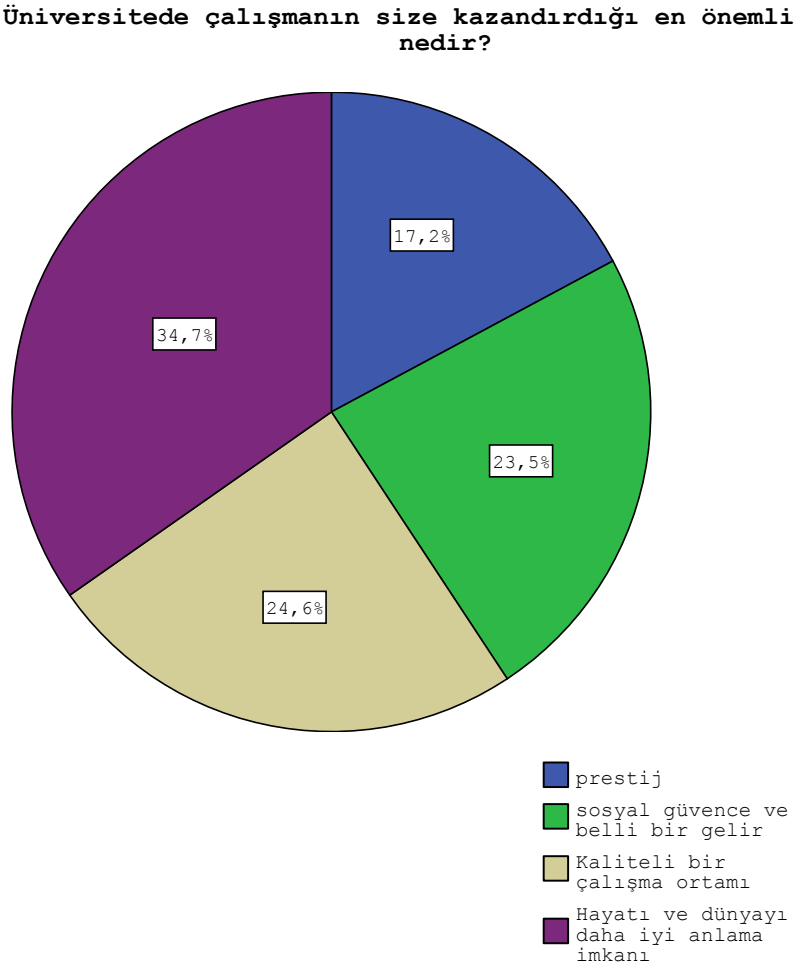
İnsanların hayatını anlamlı kılan şeyler nelerdir? Toplumdaki ortalama gelirin üstünde bir gelir sunan mesleğe sahip olmak mı? Yani kendisi (ve eğer varsa ailesi) için gelecek endişesi yaşamadan sosyal güvence sunan ve belli bir gelir elde ettiren meslek mi bağlılığı arttırır yoksa bu mesleği icra ederken üzerinde ve içinde bulunduğu bu zeminin yaşadığı hayatı, toplumu, insanları, çevreyi ve dünyayı daha iyi anlama imkanı sunması mı?

Üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şeyin "hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı" sağladığını belirtenlerin oranı

en yüksek düzeydedir (%34.7). bu oran da üniversitenin misyonunun tüm çalışanları için nasıl yerine getirildiğinin açık işareti olarak okunabilir. İkinci (%24.6 ile) önemli husus olarak görülen, "Kaliteli bir çalışma ortamı" hem idari personel açısından muhataplarının üniversite hocaları ve öğrenciler olmasından kaynaklanan iş ortamında muhataplarının düzeylerinin yüksekliğine gönderme yaparken, akademisyenler açısından nezih bir çalışma ortamı ve kendi meslektaşlarıyla bir arada bulunmaktan kaynaklanan rekabet ve işbirliğini de içeren bir yüksek kaliteye gönderme yapabilir. Sosyal güvence ve belli bir gelir akademik düşünce ve misyonla pek de çakışmayan bir seçenek gibi durmaktadır, zira akademisyenler akademik hayata atılırken bir iş bulma, sosyal güvenceye sahip olma duygusundan çok daha öte, bir yaşam tarzı olarak akademisyenliği seçmiş olmaktadırlar. Çünkü akademisyenlik bir iş bulma, sosyal güvenceye sahip olma yolunda verilen bir uğraş değil; hayatını bilime vakfetmeyle karakterize olan bir yaşam tarzına işaret etmektedir.

Prestij, %17.2 ile üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey olarak gösterilmektedir. Üniversitede çalışmak, üniversitede görev yapmak her ne kadar düşük gelire sahip olmakla eşdeğer olsa bile prestij kazandıran bir saha olarak varlığını devam ettirdiğini göstermektedir.

Şekil 22 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?

"Üniversitede çalışmak, üniversitede görev yapmak her ne kadar düşük gelire sahip olmakla eşdeğer olsa bile prestij kazandıran bir saha olarak varlığını devam ettirdiğini göster-mektedir."

Tablo 59 Üniversite türüne göre üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey

	Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?				Toplam
	prestij	Sosyal güvence ve belli bir gelir	Kaliteli bir çalışma ortamı	Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı	
Devlet Üniversitesi	167	186	207	298	858
	19,5%	21,7%	24,1%	34,7%	100,0%
	94,9%	97,9%	85,5%	86,1%	89,9%
Özel Üniversite	9	4	35	48	96
	9,4%	4,2%	36,5%	50,0%	100,0%
	5,1%	2,1%	14,5%	13,9%	10,1%
Toplam	176	190	242	346	954
	18,4%	19,9%	25,4%	36,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 35,292 Ser. Der. = 3 P<0.05

"Sosyal güvence ve belli bir gelire sahip olmak devlet üniversitelerinde çalışanlar için önemli bir kazanç olarak görülmektedir."

Özel ve devlet üniversitelerinin her ikisinde de üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey olarak, hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı, seçeneği yüksek bir tercihe sahiptir. Ancak özellikle özel üniversitede çalışanlar devlet üniversitelerinde çalışanlara göre daha yüksek bir oranla görüşlerini bildirmişlerdir. Bunu yine özel üniversitelerin diğerine göre daha yüksek bir orana sahip olduğu kaliteli bir çalışma ortamı şıkkı takip etmektedir.

Devlet üniversitesinde çalışanlar için üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şeylerden birisi de, sosyal güvence olarak görülmektedir. Devlet üniversitelerinde çalışanlar için sosyal güvence ve belli bir gelir sahibi olmak şıkkı diğerine göre beş kat daha fazla bir oranla %21.7'ye sahip görünmektedir. Sosyal güvence ve belli bir gelire sahip olmak devlet üniversitelerinde çalışanlar için önemli bir kazanç olarak görülmektedir.

Tablo 60 Üniversite türü bağlamında mesleklere göre, üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey

		Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?				Toplam
		prestij	sosyal güvence ve belli bir gelir	Kaliteli bir çalışma ortamı	Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı	
Devlet Üniversitesi	İdari Personel	10	63	20	27	120
		8,3%	52,5%	16,7%	22,5%	100,0%
		5,6%	25,3%	8,8%	8,3%	12,3%
	Akademisyen	167	186	207	298	858
		19,5%	21,7%	24,1%	34,7%	100,0%
		94,4%	74,7%	91,2%	91,7%	87,7%
		177	249	227	325	978
		18,1%	25,5%	23,2%	33,2%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Özel Üniversite	İdari Personel	0	0	2	0	2
		0,0%	0,0%	100,0%	0,0%	100,0%
		0,0%	0,0%	5,4%	0,0%	2,0%
	Akademisyen	9	4	35	48	96
		9,4%	4,2%	36,5%	50,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	94,6%	100,0%	98,0%
Toplam		9	4	37	48	98
		9,2%	4,1%	37,8%	49,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 53,751 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel ve devlet üniversitelerinde çalışanlar mesleklerine göre üniversitede çalışmanın kendisine kazandırdığı en önemli şeyi ne olarak belirtmektedir? Devlet üniversitelerinde çalışan idari personel en önemli kazanç olarak, sosyal güvence ve belli bir kazanç şıkkını %52.5 ile tercih ederken, özel ve devlet üniversitesindeki akademisyenlerde bu seçenek oldukça düşük bir orana sahip görünmekte ve

birinci tercihin 'hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı sunma' şıkkı olduğu görülmektedir.

Tablo 61 Meslek türüne göre üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey

	Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?				Toplam
	prestij	sosyal güvence ve belli bir gelir	Kaliteli bir çalışma ortamı	Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı	
İdari Personel	10	63	22	27	122
	8,2%	51,6%	18,0%	22,1%	100,0%
	5,4%	24,9%	8,3%	7,2%	11,3%
Akademisyen	176	190	242	346	954
	18,4%	19,9%	25,4%	36,3%	100,0%
	94,6%	75,1%	91,7%	92,8%	88,7%
Toplam	186	253	264	373	1.076
	17,3%	23,5%	24,5%	34,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 61,480 Ser. Der. = 3 P<0.05

Üniversitede çalışmak idari ve akademik personele ne kazandırmaktadır?

Entelektüel, manevi, tinsel kaygı ve kazançlar mı? Yoksa güvende olmak ve belli bir gelire sahip olmak mı? Üniversite bu iki farklı meslek grubu için neler ifade etmektedir?

İdari personelin %51.6'sı "sosyal güvence ve belli bir gelir" seçeneğini üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey olarak görürken; akademisyenler %36.3 ile "hayatı ve dünyayı daha iyi

anlama imkanı" sunmayı üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey olarak görmektedir.

Burada dikkate değer bir husus, akademik personel için "sosyal güvence ve belli bir gelir" (%19.9) seçeneğinin "prestij" (%18.4) seçeneğinden çok küçük bir farkla bile olsa önce gelmesidir.

Akademisyenler için prestij seçeneğinin son sırada yer alması şu iki durumla oldukça yakından ilgili gibi görünmektedir: Bunlardan birincisi cevaplanması gereken bir sorudur:

Üniversitelerin sayısının artmasıyla her yerde ortaya çıkan üniversite hocalarının düzey ve kalitesinin düşmesi arasındaki bağ mı akademisyenlerin gözünde üniversitelerin bir prestij mekanı olmaktan çıkmasına sebep olmuştur? İkincisi ise, üniversiteler ile bazı kamu kurumlarının kıyaslanmasıyla ortaya çıkan bir durum analizidir. Üniversitenin sağladığı maddi ve manevi imkanların azalması buna karşılık çeşitli kamu kurumlarının üniversitelerle kıyaslanmayacak olanaklara sahip olması(örneğin personelini yurt dışına master/doktoraya göndermesi, personelin kalitesini yükseltmeye yönelik programlar uygulaması vb.) ve bu gelişmelerin üniversitedeki akademisyenler tarafından bilinmesi bazen hayranlık bazen de endişe ile takip edilmesine neden olmakta ve insan kaynaklarına yapılan yatırımın üniversitelerde daha az olması onların prestijlerinin azalmasıyla da sonuçlanan, kalite düzeyi yüksek -idealist olmayan- personelin üniversiteden kaçışına neden olmaktadır.

"İnsan kaynaklarına yapılan yatırımın üniversitelerde daha az olması onların prestijlerinin azalmasıyla da sonuçlanan, kalite düzeyi yüksek -idealist olmayan- personelin üniversiteden kaçışına neden olmaktadır."

Tablo 62 Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?

	Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?				Toplam
	prestij	sosyal güvence ve belli bir gelir	Kaliteli bir çalışma ortamı	Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı	
Ankara	39	67	77	126	309
	12,6%	21,7%	24,9%	40,8%	100,0%
	21,0%	26,3%	28,9%	33,5%	28,5%
İstanbul	56	50	63	99	268
	20,9%	18,7%	23,5%	36,9%	100,0%
	30,1%	19,6%	23,7%	26,3%	24,7%
İzmir	18	27	23	29	97
	18,6%	27,8%	23,7%	29,9%	100,0%
	9,7%	10,6%	8,6%	7,7%	9,0%
Diğerleri	73	111	103	122	409
	17,8%	27,1%	25,2%	29,8%	100,0%
	39,2%	43,5%	38,7%	32,4%	37,8%
Toplam	186	255	266	376	1.083
	17,2%	23,5%	24,6%	34,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 19,628 Ser. Der. =9 P<0.05

Genel toplamda olduğu gibi iller bağlamında da üniversitede çalışmanın kazandırdığı en önemli şey olarak, hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı yine ön planda görünmektedir. En düşük oranlar İzmir ve Diğerlerinde görünmekle birlikte en çok tercih edilen şıktır.

Farklı iller çerçevesinde tabloya bakıldığında genel toplamlardan farklı olarak dikkat çekici husus, İzmir ve Diğer iller söz konusu olduğunda, üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey olarak, sosyal güvence ve belli bir gelir şıkkı %27'şerlik oranlarla ikinci sırada gelmektedir.

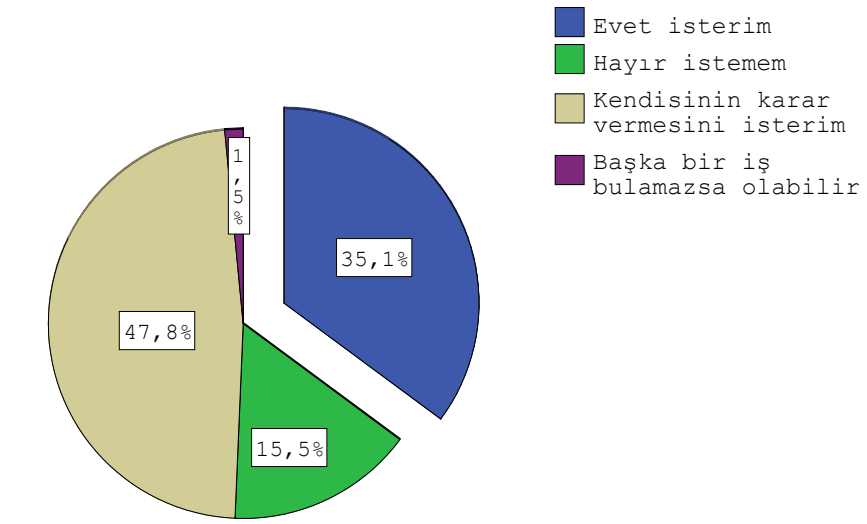
Tablo 63 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?

	Frekans	Yüzde
Evet isterim	394	35,1
Hayır istemem	174	15,5
Kendisinin karar vermesini isterim	536	47,8
Başka bir iş bulamazsa olabilir	17	1,5
Toplam	1.121	100,0

Akademik bir çatı altında yer alanlar kendi çocuklarının akademisyen olmasını ne oranda istemektedirler? Sorusunun cevabına bakıldığında, bu tercihin çocuklara bırakıldığı yönünde bir yoğunluğun olduğu (%47.8) görülmektedir. Çocuğunun akademisyen olmasını isteyenlerin oranı ise %35.1'dir. Ancak %15.5'i çocuğunun akademik personel olmasını istememektedir. Peki çocuğunun akademisyen olmasını istemeyenler akademik personel arasında mı yoksa idari personel arasında mı yığılma göstermektedir?

"Çocuğunun akademisyen olmasını isteyenlerin oranı ise %35.1'dir. Ancak %15.5'i çocuğunun akademik personel olmasını istememektedir. Peki çocuğunun akademisyen olmasını istemeyenler akademik personel arasında mı yoksa idari personel arasında mı yığılma göstermektedir?"

Şekil 23 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?

"Çocuğunun akademisyen olmasını istemeyenlerin oranı çok küçük bir farkla bile olsa akademisyenlerde idari personelden fazla görünmektedir."

Tablo 64 Meslek türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemek

	Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?				Toplam
	Evet isterim	Hayır istemem	Kendisinin karar vermesini isterim	Başka bir iş bulamazsa olabilir	
İdari Personel	55	17	55	3	130
	42,3%	13,1%	42,3%	2,3%	100,0%
	14,1%	9,9%	10,3%	17,6%	11,7%
Akademisyen	336	155	479	14	984
	34,1%	15,8%	48,7%	1,4%	100,0%
	85,9%	90,1%	89,7%	82,4%	88,3%
Toplam	391	172	534	17	1.114
	35,1%	15,4%	47,9%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 4.273 Ser. Der. = 3 P>0.05

Akademisyenlerin neredeyse yarısı (%48.7'si) çocuğunun akademisyen olmasını ister misiniz sorusuna, 'kendisinin karar vermesi gerektiğini isterim' cevabını vermiştir. Bu soruya 'evet, isterim' cevabını veren akademisyenlerin oranı %34.1 ile ikinci sırada yer almaktadır.

İdari personel hem çocuğunun akademisyen olmasını istemekte hem de kararı kendisinin vermesi gerektiğini aynı oranlarla (%42.3) belirtmektedir. Çocuğunun akademisyen olmasını istemeyenlerin oranı çok küçük bir farkla bile olsa akademisyenlerde idari personelden fazla görünmektedir.

Tablo 65 Üniversite türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemek

	Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?				Toplam
	Evet isterim	Hayır istemem	Kendisinin karar vermesini isterim	Başka bir iş bulamazsa olabilir	
Devlet Üniversitesi	306	151	417	14	888
	34,5%	17,0%	47,0%	1,6%	100,0%
	91,1%	97,4%	87,1%	100,0%	90,2%
Özel Üniversite	30	4	62	0	96
	31,3%	4,2%	64,6%	0,0%	100,0%
	8,9%	2,6%	12,9%	0,0%	9,8%
Toplam	336	155	479	14	984
	34,1%	15,8%	48,7%	1,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 17,154 Ser. Der. =3 P<0.05

Üniversite türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemeye bakıldığında, özel üniversitede çalışanların çocuk-

larının akademisyen olmaları yönündeki eğilimlerinin daha düşük olduğu görülmekte ve onların çocuklarının meslek tercihlerini yine çocuklara bıraktığı yüksek bir olasılık olarak görülmektedir.

Tablo 66 Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?

	Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?				Toplam
	Evet isterim	Hayır istemem	Kendisinin karar vermesini isterim	Başka bir iş bulamazsa olabilir	
Ankara	129	47	142	7	325
	39,7%	14,5%	43,7%	2,2%	100,0%
	32,7%	27,0%	26,5%	41,2%	29,0%
İstanbul	87	32	156	2	277
	31,4%	11,6%	56,3%	0,7%	100,0%
	22,1%	18,4%	29,1%	11,8%	24,7%
İzmir	33	16	56	1	106
	31,1%	15,1%	52,8%	0,9%	100,0%
	8,4%	9,2%	10,4%	5,9%	9,5%
Diğerleri	145	79	182	7	413
	35,1%	19,1%	44,1%	1,7%	100,0%
	36,8%	45,4%	34,0%	41,2%	36,8%
Toplam	394	174	536	17	1.121
	35,1%	15,5%	47,8%	1,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 19,473 Ser. Der. = 9 P<0.05

"Üniversite türüne göre çocuğunun akademisyen olup olmamasını istemeye bakıldığında, özel üniversitede çalışanların çocuklarının akademisyen olmaları yönündeki eğilimlerinin daha düşük olduğu görülmekte"

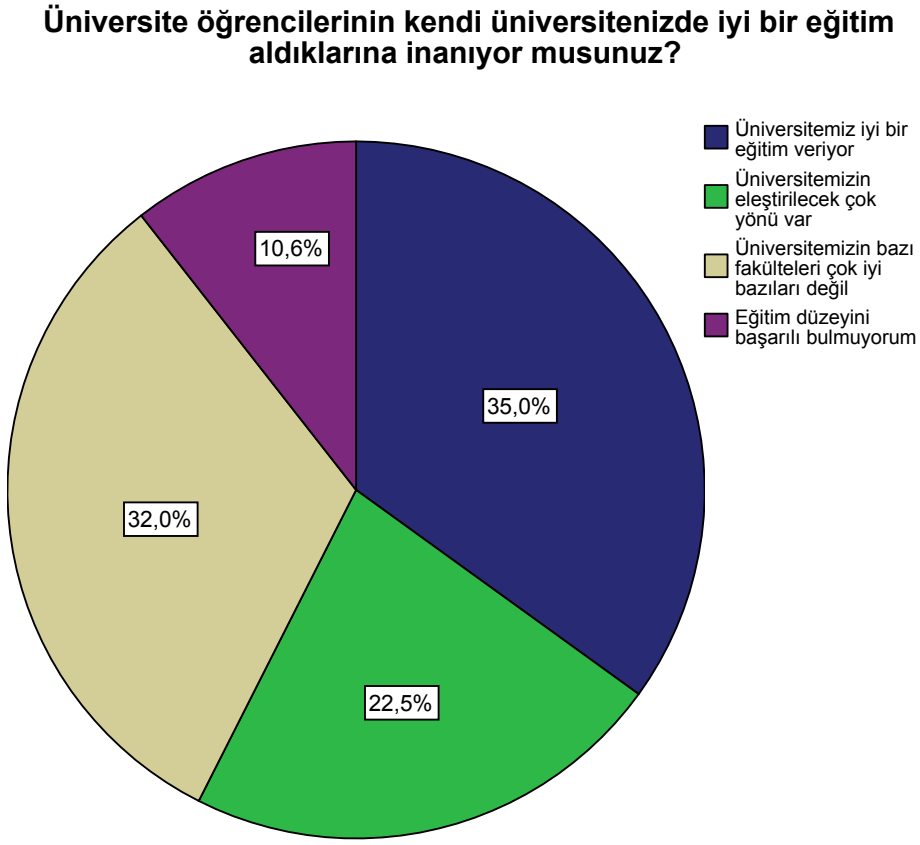
C. ÜNİVERSİTEDE EĞİTİM VE ÖĞRENCİLERE BAKIŞ

Tablo 67 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?

	Frekans	Yüzde
Üniversitemiz iyi bir eğitim veriyor	387	35,0
Üniversitemizin eleştirilecek çok yönü var	249	22,5
Üniversitemizin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil	354	32,0
Eğitim düzeyini başarılı bulmuyorum	117	10,6
Toplam	1.107	100,0

Görev yaptığı üniversitenin iyi bir eğitim verdiğine inanların oranı %35'tir. Bunun yanında üniversitenin eğitim kalitesinin fakültelere göre değiştiğini belirtenlerin oranı %32'dir. Üniversitenin öğrencilere iyi bir imkan sunmadığını belirtenler ve eğitim düzeyini başarılı bulmayanlar, genel toplamda (%22.5+%10.6=) %33.1 ile öğrencilerinin üniversitelerinde iyi bir eğitim almadıklarına inanıyor görünmektedirler.

Şekil 24 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?

Tablo 68 Meslek türüne göre, üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?

		Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?				Toplam
		Üniversitemiz iyi bir eğitim veriyor	Üniversitemizin eleştirilecek çok yönü var	Üniversitemizin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil	Eğitim düzeyini başarılı bulmuyorum	
Meslek	İdari Personel	52	20	35	21	128
		40,6%	15,6%	27,3%	16,4%	100,0%
		13,6%	8,1%	9,9%	17,9%	11,6%
	Akademisyen	331	227	318	96	972
		34,1%	23,4%	32,7%	9,9%	100,0%
		86,4%	91,9%	90,1%	82,1%	88,4%
Toplam		383	247	353	117	1.100
		34,8%	22,5%	32,1%	10,6%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Akademisyenlerin %34.1'i üniversitesinin iyi bir eğitim verdiğine inanmaktadır. Bunun dışında kalanlar ise şöyle ya da böyle üniversitelerine yönelik çeşitli eleştirilerde bulunmaktadırlar. Eğitim düzeyini başarılı bulmayanların oranı ise yaklaşık %10'dur (%9.9).

İdari personelin %40.6'sı üniversitesinin iyi bir eğitim verdiğine inanmaktadır. İdari personel akademik personele göre biraz daha az eğitimle ilgili eleştiriler yapmaktadır.

Tablo 69 Üniversite türüne göre Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?

	Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?				Toplam
	Üniversitemiz iyi bir eğitim veriyor	Üniversitemizin eleştirilecek çok yönü var	Üniversitemizin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil	Eğitim düzeyini başarılı bulmuyorum	
Devlet Üniversitesi	293	204	292	89	878
	33,4%	23,2%	33,3%	10,1%	100,0%
	88,5%	89,9%	91,8%	92,7%	90,3%
Özel Üniversite	38	23	26	7	94
	40,4%	24,5%	27,7%	7,4%	100,0%
	11,5%	10,1%	8,2%	7,3%	9,7%
Toplam	331	227	318	96	972
	34,1%	23,4%	32,7%	9,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 3,115 Ser. Der. = 3 P>0.05

Devlet ve özel üniversitelerinin öğrencilere verdikleri eğitim sorgulandığında, üniversitesinin iyi bir eğitim verdiğine inanların oranı devlet üniversitelerinde %33.4 iken özel üniversitelerde bu oran %40.4'e çıkmaktadır. Eğitim düzeyini başarılı bulmayanların oranı devlet üniversitesinde %10.1 iken, özel üniversitede bu oran %7.3'e düşmektedir. Özel üniversite mensupları kendi üniversitelerindeki öğrencilerin daha iyi bir eğitim aldıklarına inanmaktadırlar.

Tablo 70 Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?

	Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?				Toplam
	Üniversitemiz iyi bir eğitim veriyor	Üniversitemizin eleştirilecek çok yönü var	Üniversitemizin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil	Eğitim düzeyini başarılı bulmuyorum	
Ankara	116	74	91	39	320
	36,3%	23,1%	28,4%	12,2%	100,0%
	30,0%	29,7%	25,7%	33,3%	28,9%
İstanbul	103	73	73	24	273
	37,7%	26,7%	26,7%	8,8%	100,0%
	26,6%	29,3%	20,6%	20,5%	24,7%
İzmir	39	25	32	9	105
	37,1%	23,8%	30,5%	8,6%	100,0%
	10,1%	10,0%	9,0%	7,7%	9,5%
Diğerleri	129	77	158	45	409
	31,5%	18,8%	38,6%	11,0%	100,0%
	33,3%	30,9%	44,6%	38,5%	36,9%
Toplam	387	249	354	117	1.107
	35,0%	22,5%	32,0%	10,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 18.444 Ser. Der. = 9 P<0.05

Ankara'da çalışanların %36.3'ü üniversitesinin iyi bir eğitim verdiğine inanmaktadır. Üniversitenin eğitim düzeyini başarılı bulmayanların oranı diğerleriyle kıyaslandığında en yüksek oran olan %12.2'ye çıkmış görünmektedir.

İstanbul ve İzmir üniversitelerinin eğitim düzeyini başarılı bulmayanların en düşük düzeyde (%8'ler) yer aldığı iller arasındadır. Yine İstanbul ve İzmir diğer bir çok soruya verilen cevaplarda olduğu gibi burada da benzerlikler göstermektedir. İstanbul ve İzmir'de üniversitelerinin iyi bir eğitim verdiğine inananların oranı %37'lerde seyretmektedir. Bu üç büyük il dışında kalan Diğerlerine bakıldığında, üniversitelerinin iyi bir eğitim verdiğine inananların oranı en düşük düzeyde %31.5'e düşmektedir. Burada oldukça farklı bir şekilde üniversitenin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil, şıkkı dikkat çekici bir yoğunlaşma göstermektedir.

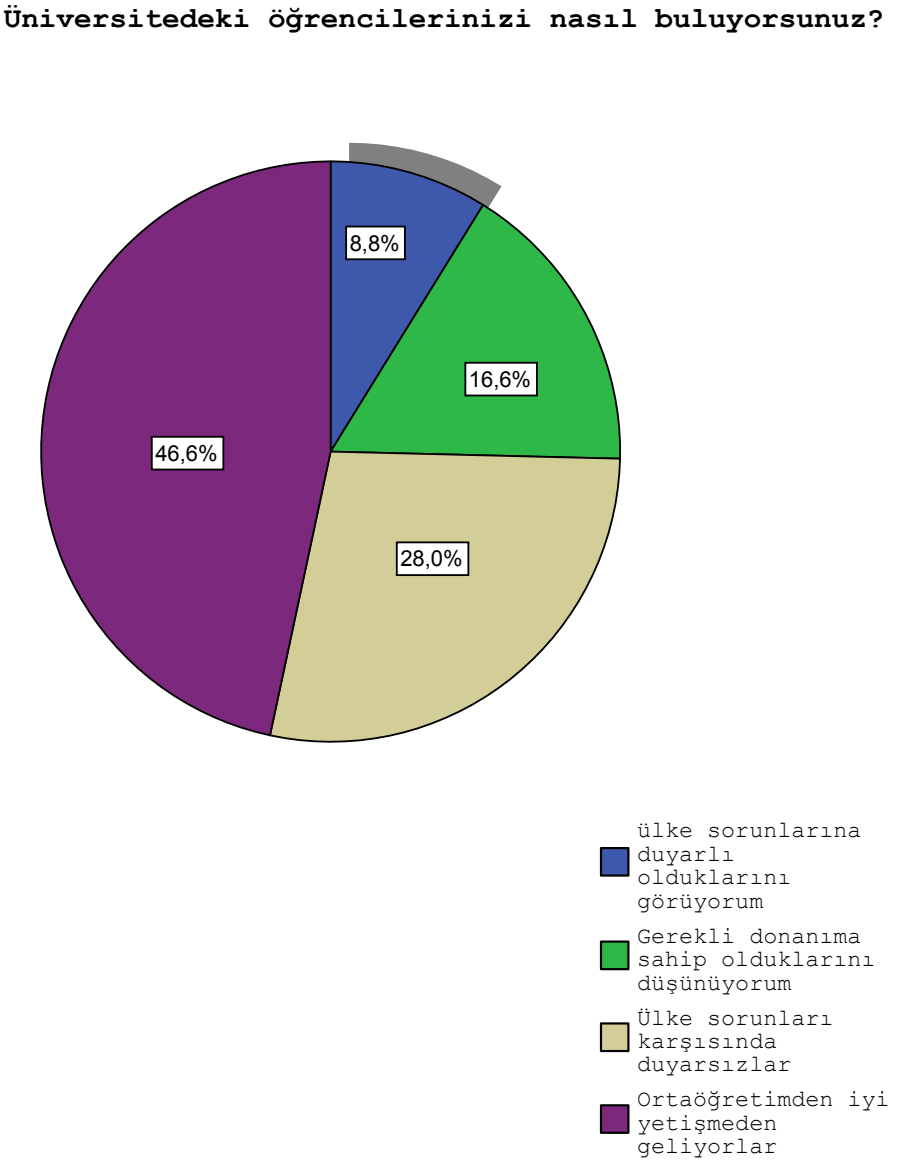
Tablo 71 Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Ülke sorunlarına duyarlı olduklarını görüyorum	96	8,8
Gerekli donanıma sahip olduklarını düşünüyorum	180	16,6
Ülke sorunları karşısında duyarsızlar	304	28,0
Ortaöğretimden iyi yetişmeden geliyorlar	507	46,6
Toplam	1.087	100,0

Yukarıdaki şekle bakıldığında görülecektir ki, akademisyenlerin yarısına yakın bir kısmı %47.85) öğrencilerin ortaöğretimden iyi yetişmeden geldiklerine inanmaktadırlar. Onu %27.18 ile ülke sorunları karşısında duyarsız olduklarına dair kanaat takip etmektedir. Bu iki olumsuz değerlendirme toplamda %75.03 ile öğrencilere olumlu bakışı yansıtan diğer iki şıktan oldukça yüksek bir orana sahip görünmektedir. Yani her dört akademisyenden üçü ortaöğretimden iyi yetişmeden gelen veya ülke sorunları karşısında duyarsız bir öğrenci kitlesinden bahsediyor görünmektedir.

Şekil 25 Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?

"Bu üç büyük il dışında kalan Diğerlerine bakıldığında, üniversitelerinin iyi bir eğitim verdiğine inananların oranı en düşük düzeyde %31.5'e düşmektedir. Burada oldukça farklı bir şekilde üniversitenin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil, şıkkı dikkat çekici bir yoğunlaşma göstermektedir."

Tablo 72 Mesleklere göre, Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?

		Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?				Toplam
		Ülke sorunlarına duyarlı olduklarını görüyorum	Gerekli donanıma sahip olduklarını düşünüyorum	Ülke sorunları karşısında duyarsızlar	Ortaöğretimden iyi yetişmeden geliyorlar	
Meslek	İdari Personel	9	25	44	50	128
		7,0%	19,5%	34,4%	39,1%	100,0%
		9,4%	14,2%	14,5%	9,9%	11,8%
	Akademisyen	87	151	259	456	953
		9,1%	15,8%	27,2%	47,8%	100,0%
		90,6%	85,8%	85,5%	90,1%	88,2%
Toplam		96	176	303	506	1.081
		8,9%	16,3%	28,0%	46,8%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

İdari ve akademik personelin üniversite öğrencilerini değerlendirmelerine bakıldığında, idari personel öğrencilerin ortaöğretimden iyi yetişmeden geldiklerini %39 ile belirtirken, akademik personel %%47.8 ile bunu belirtmektedir. Buna karşılık idari personel, öğrencileri %34.4 ile ülke sorunları karşısında duyarsız olarak görmekteyken, akademik personelin ancak %27'si aynı görüşü paylaşmaktadır.

Tablo 73 İllere göre, üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?

	Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?				Toplam
	Ülke sorunlarına duyarlı olduklarını görüyorum	Gerekli donanıma sahip olduklarını düşünüyorum	Ülke sorunları karşısında duyarsızlar	Ortaöğretimden iyi yetişmeden geliyorlar	
Ankara	21	47	93	154	315
	6,7%	14,9%	29,5%	48,9%	100,0%
	21,9%	26,1%	30,6%	30,4%	29,0%
İstanbul	26	42	63	131	262
	9,9%	16,0%	24,0%	50,0%	100,0%
	27,1%	23,3%	20,7%	25,8%	24,1%
İzmir	12	21	22	48	103
	11,7%	20,4%	21,4%	46,6%	100,0%
	12,5%	11,7%	7,2%	9,5%	9,5%
Diğerleri	37	70	126	174	407
	9,1%	17,2%	31,0%	42,8%	100,0%
	38,5%	38,9%	41,4%	34,3%	37,4%
Toplam	96	180	304	507	1.087
	8,8%	16,6%	28,0%	46,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =11,469 Ser. Der. = 9 P>0.05

Üniversitedeki öğrencilerle ilgili genel şikayet öğrencilerin ortaöğretimden iyi yetişmeden geldikleri yönündedir. İstanbul 'da en yüksek orana çıkan bu şikayet üç büyük il dışında kalan Diğer illerde en düşük düzeyde görünmektedir.

Ülke sorunlarına duyarlı olduklarını düşünme, tüm illerde en düşük oranlarda ortaya çıkmaktadır, zaten p değerine bakıldığında tablonun istatistiki açıdan anlamlı olmadığı, yani illere bağlı olarak üniversitedeki öğrencilere bakışın değişmediği anlaşılmaktadır

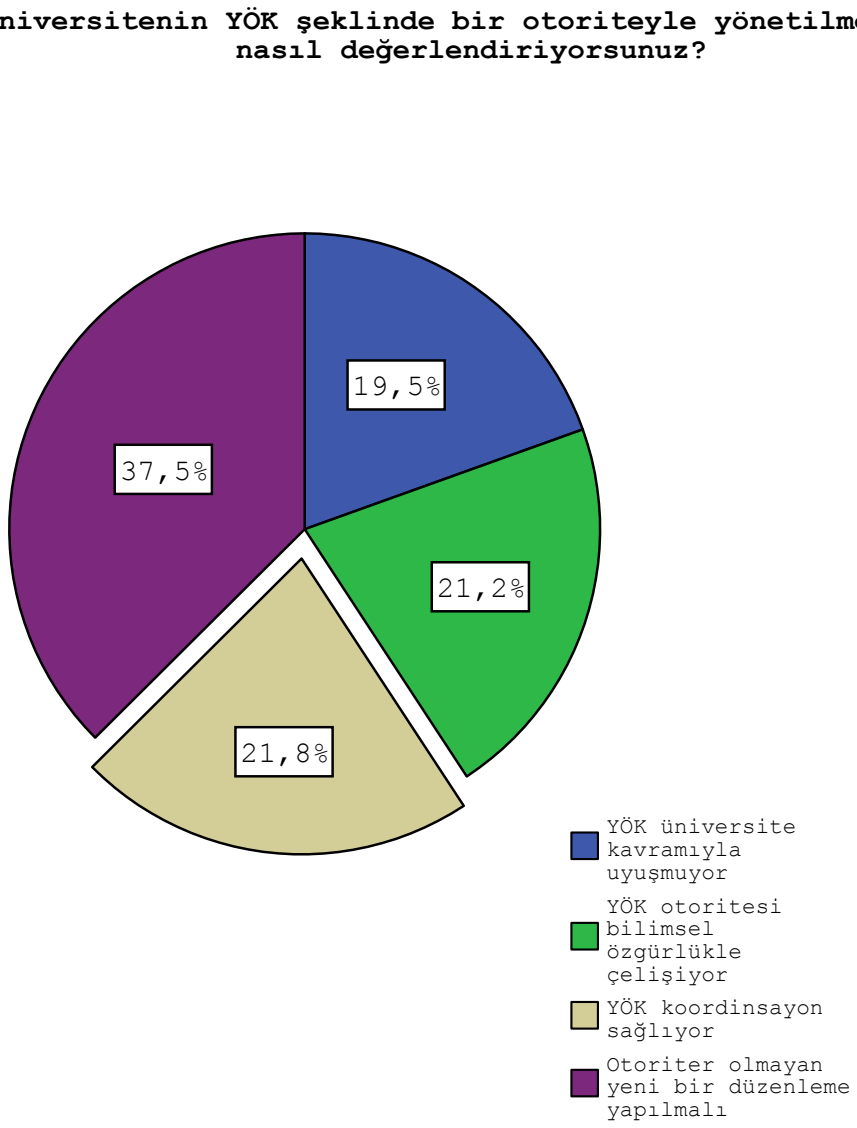
D. YÖK VE REKTÖRLER ARASINDA ÜNİVERSİTE

Tablo 74 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
YÖK üniversite kavramıyla uyuşmuyor	207	19,5
YÖK otoritesi bilimsel özgürlükle çelişiyor	225	21,2
YÖK koordinasyon sağlıyor	231	21,8
Otoriter olmayan yeni bir düzenleme yapılmalı	397	37,5
Toplam	1.060	100,0

Araştırmaya katılanlar YÖK yerine, otoriter olmayan yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini %37.75'lik bir oranla dile getirmektedirler. Onu sırasıyla YÖK otoritesinin bilimsel özgürlükle çeliştiği (%22.03) ve YÖK'ün üniversite kavramıyla uyuşmadığı (%19.47) görüşleri takip etmektedir. YÖK'ün koordinasyon sağlayan bir birim olarak var olması gerektiğini düşünenlerin oranı ise %20.75'te kalmaktadır.

Şekil 26 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

"Araştırma kapsamında yer alanların yaklaşık %80'e yakın bir oranının YÖK'ü otoriter bulduğu anlaşılmaktadır."

Tablo 75 Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
	YÖK üniversite kavramıyla uyuşmuyor	YÖK otoritesi bilimsel özgürlükle çelişiyor	YÖK koordinasyon sağlıyor	Otoriter olmayan yeni bir düzenleme yapılmalı	
Ankara	48	59	79	124	310
	15,5%	19,0%	25,5%	40,0%	100,0%
	23,2%	26,2%	34,2%	31,2%	29,2%
İstanbul	60	44	47	111	262
	22,9%	16,8%	17,9%	42,4%	100,0%
	29,0%	19,6%	20,3%	28,0%	24,7%
İzmir	20	24	16	39	99
	20,2%	24,2%	16,2%	39,4%	100,0%
	9,7%	10,7%	6,9%	9,8%	9,3%
Diğerleri	79	98	89	123	389
	20,3%	25,2%	22,9%	31,6%	100,0%
	38,2%	43,6%	38,5%	31,0%	36,7%
Toplam	207	225	231	397	1.060
	19,5%	21,2%	21,8%	37,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 21.937 Ser. Der. = 9 P>0.05

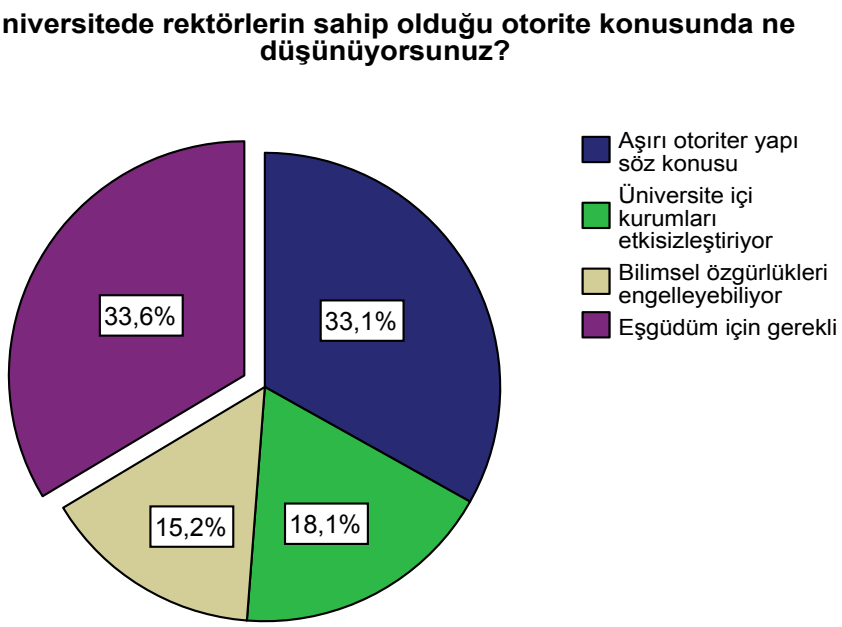
Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesine dair değerlendirmelerin, üniversitelerin bulunduğu illere göre değişmediği görülmektedir (P>0,05). Ankara, İstanbul ve İzmir'de çalışanlar YÖK yerine otoriter olmayan yeni bir düzenleme yapılması gerektiğini % 40'lar civarında bildirirken, bu durum diğerlerinde %%31.6 düzeyine düşmektedir.

Tablo 76 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Aşırı otoriter yapı söz konusu	341	33,1
Üniversite içi kurumları etkisizleştiriyor	186	18,1
Bilimsel özgürlükleri engelleyebiliyor	156	15,2
Eşgüdüm için gerekli	346	33,6
Toplam	1.029	100,0

Araştırmaya katılanların %33.1'i rektörlük söz konusu olduğunda aşırı otoriter bir yapının varlığından söz etmekteyken, %32.6'sı eşgüdüm için rektörlüğün varlığını gerekli görmektedirler.

Şekil 27 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?

Tablo 77 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?				Toplam
	Aşırı otoriter yapı söz konusu	Üniversite içi kurumları etkisizleştiriyor	Bilimsel özgürlükleri engelleyebiliyor	Eşgüdüm için gerekli	
Devlet Üniversitesi	274	153	120	268	815
	33,6%	18,8%	14,7%	32,9%	100,0%
	91,3%	91,6%	83,9%	90,5%	90,0%
Özel Üniversite	26	14	23	28	91
	28,6%	15,4%	25,3%	30,8%	100,0%
	8,7%	8,4%	16,1%	9,5%	10,0%
Toplam	300	167	143	296	906
	33,1%	18,4%	15,8%	32,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =9,170 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel ve devlet üniversitelerinde çalışanların rektörlere bakışı arasında bir farklılık söz konusu mudur? İstatistiki olarak bir farklılık görülmemekle birlikte devlet ve özel üniversitede yer almanın bakış açısında farklılıklar ortaya koyduğu görülmektedir. Örneğin rektörlerin sahip olduğu otoritenin aşırı otoriter olduğunu belirtenler, devlet üniversitelerinde %33.6 iken özel üniversitelerde bu oran %28.6'ya düşmektedir. Bilimsel özgürlükler söz konusu olduğunda rektörlerin otoritesinin bilimsel özgürlükleri engelleyebileceği düşüncesi devlet üniversitelerinde %14.7 gibi diğerine göre nispeten düşük bir orana sahipken, özel üniversitelerde bu oran %25.3'e ulaşmaktadır.

Tablo 78 Unvana göre Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?				Toplam
	Aşırı otoriter yapı söz konusu	Üniversite içi kurumları etkisizleştiriyor	Bilimsel özgürlükleri engelleyebiliyor	Eşgüdüm için gerekli	
Araştırma Görevlisi	146	74	84	154	458
	31,9%	16,2%	18,3%	33,6%	100,0%
	48,3%	44,0%	57,9%	50,8%	49,9%
Öğretim Görevlisi	27	21	18	49	115
	23,5%	18,3%	15,7%	42,6%	100,0%
	8,9%	12,5%	12,4%	16,2%	12,5%
Yrd. Doç. Dr.	51	30	23	58	162
	31,5%	18,5%	14,2%	35,8%	100,0%
	16,9%	17,9%	15,9%	19,1%	17,6%
Doçent	33	24	10	19	86
	38,4%	27,9%	11,6%	22,1%	100,0%
	10,9%	14,3%	6,9%	6,3%	9,4%
Profesör	45	19	10	23	97
	46,4%	19,6%	10,3%	23,7%	100,0%
	14,9%	11,3%	6,9%	7,6%	10,6%
Toplam	302	168	145	303	918
	32,9%	18,3%	15,8%	33,0%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =29,303 Ser. Der. =12 P<0.05

Araştırma görevlisinden profesöre doğru gidildikçe rektörlere bakışın da değiştiği görülmektedir. Eşgüdüm için gerekli olduğunu düşünenlerin oranı azalıyor. Rektörlerin sahip olduğu otoriteyi aşırı otoriterlikle bağlantılandırma durumu da araştırma görevlisinden profesöre doğru giderek artan oranlara ulaşıyor.

Tablo 79 Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?				Toplam
	Aşırı otoriter yapı söz konusu	Üniversite içi kurumları etkisizleştiriyor	Bilimsel özgürlükleri engelleyebiliyor	Eşgüdüm için gerekli	
Ankara	107	50	37	104	298
	35,9%	16,8%	12,4%	34,9%	100,0%
	31,4%	26,9%	23,7%	30,1%	29,0%
İstanbul	76	45	51	80	252
	30,2%	17,9%	20,2%	31,7%	100,0%
	22,3%	24,2%	32,7%	23,1%	24,5%
İzmir	25	15	9	47	96
	26,0%	15,6%	9,4%	49,0%	100,0%
	7,3%	8,1%	5,8%	13,6%	9,3%
Diğerleri	133	76	59	115	383
	34,7%	19,8%	15,4%	30,0%	100,0%
	39,0%	40,9%	37,8%	33,2%	37,2%
Toplam	341	186	156	346	1.029
	33,1%	18,1%	15,2%	33,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 20,876 Ser. Der. = 9 P<0.05

İstanbul'da görev yapanlar, üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda diğer illerle mukayese edildiğinde yüksek bir oranla (%20,2) rektörlerin bilimsel özgürlükleri engelleyebildiklerini belirtmektedirler. İllere göre belirtilen oranlar genel toplamlarla benzerlik gösterse de, İzmir bazı bakımlardan farklılık göstermektedir. İzmir'de üniversitede rektörlerin sahip olduğu otoritenin eşgüdüm için gerekeli görülmesi diğer illerden yaklaşık 15 puanlık bir farkla

ortaya çıkarak %49'lara ulaşmaktadır. Buna karşılık bu durumun bilimsel özgürlükleri engelleyebileceği görüşü yine genel ortalamanın çok altında %9.4'lük bir orana sahiptir.

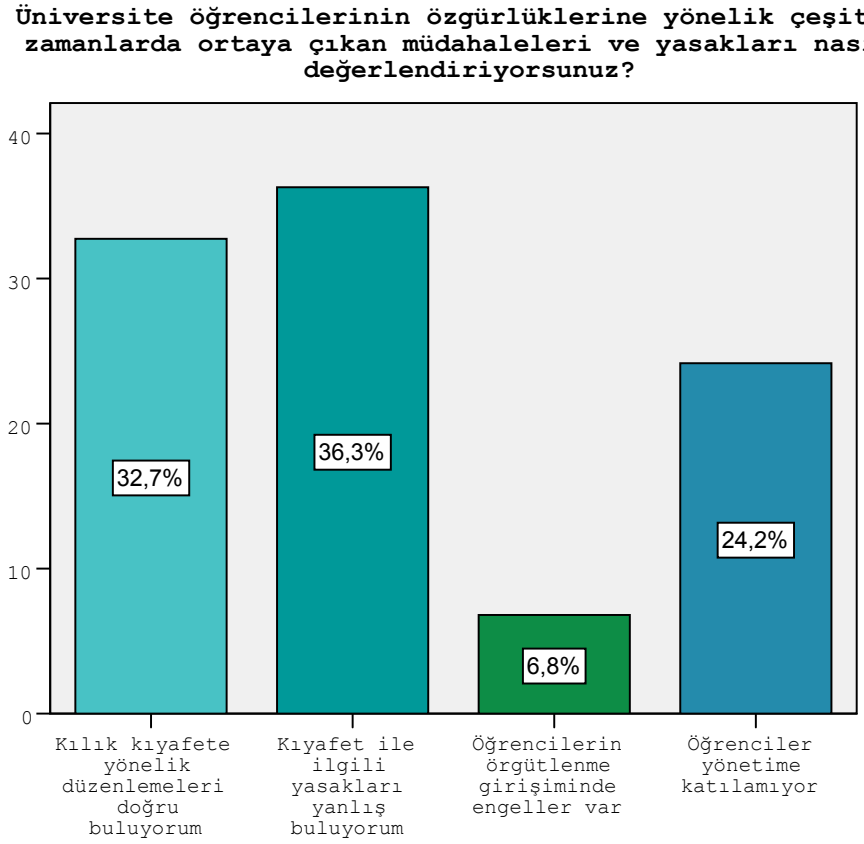
Tablo 80 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Kılık kıyafete yönelik düzenlemeleri doğru buluyorum	332	32,7
Kıyafet ile ilgili yasakları yanlış buluyorum,	368	36,3
Öğrencilerin örgütlenme girişiminde engeller var	69	6,8
Öğrenciler yönetime katılamıyor	245	24,2
Toplam	1.014	100,0

"Öğrencilerin kılık kıyafetine müdahale edilmesini sorun olarak görenler ilk sıradadır."

Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleler söz konusu olduğunda, ilk akla gelen müdahalelerden birisi, üniversite öğrencilerinin kılık kıyafetlerine yönelik düzenlemelerdir. Çalışanların %36.7'si kıyafet ile ilgili yasakları yanlış bulduklarını belirtirken bunu doğru bulanların oranı %32.7 olarak kalmaktadır. Üniversitenin önemli bir aktörü olarak öğrencilerin yönetime katılmaması üniversite öğrencilerinin özgürlük alanının daraltılması anlamında bir müdahale olarak %24.2'lik bir orana sahiptir.

Şekil 28 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları akademik personel nasıl değerlendiriyor?

"Öğrencilerin özgürlük sorunu olarak görülen ilk konu, kılık kıyafete yapılan müdahalelerdir."

Tablo 81 Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları nasıl değerlendiriyorsunuz?				Toplam
	Kılık kıyafete yönelik düzenlemeleri doğru buluyorum	Kıyafet ile ilgili yasakları yanlış buluyorum	Öğrencilerin örgütlenme girişiminde engeller var	Öğrenciler yönetime katılamıyor	
Ankara	105	81	19	86	291
	36,1%	27,8%	6,5%	29,6%	100,0%
	31,6%	22,0%	27,5%	35,1%	28,7%
İstanbul	85	81	18	69	253
	33,6%	32,0%	7,1%	27,3%	100,0%
	25,6%	22,0%	26,1%	28,2%	25,0%
İzmir	54	17	6	18	95
	56,8%	17,9%	6,3%	18,9%	100,0%
	16,3%	4,6%	8,7%	7,3%	9,4%
Diğerleri	88	189	26	72	375
	23,5%	50,4%	6,9%	19,2%	100,0%
	26,5%	51,4%	37,7%	29,4%	37,0%
Toplam	332	368	69	245	1.014
	32,7%	36,3%	6,8%	24,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 73,704 Ser. Der. = 9 P<0.05

İzmir'de görev yapanlar Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları değerlendirme noktasında, kılık kıyafete yönelik düzenlemelere en yüksek oranda %56.8) destek vererek bunun doğru olduğunu belirtmektedirler. İstanbul ve Ankara'da sırasıyla %33 ve %36'larda

olan oran Diğer illerde %23 ile en düşük orana ulaşmaktadır. Üç büyük il dışında kalan illerde kılık kıyafete yönelik düzenlemelerin doğru bulunma oranı en düşük düzeydedir. Buna karşılık İzmir ve üç büyük il dışında kalan Diğer illerde kıyafet ile ilgili yasakları yanlış bulduğunu beyan edenlerin oranı yine oldukça farklıdır. İzmir'de bu durum %17.9 ile belirtilmişken Diğerler şıkkında %50.4'e çıkmaktadır.

Öğrencilerin yönetime katılamaması ise İstanbul ve Ankara gibi illerde önemli bir problem olarak belirtilmektedir.

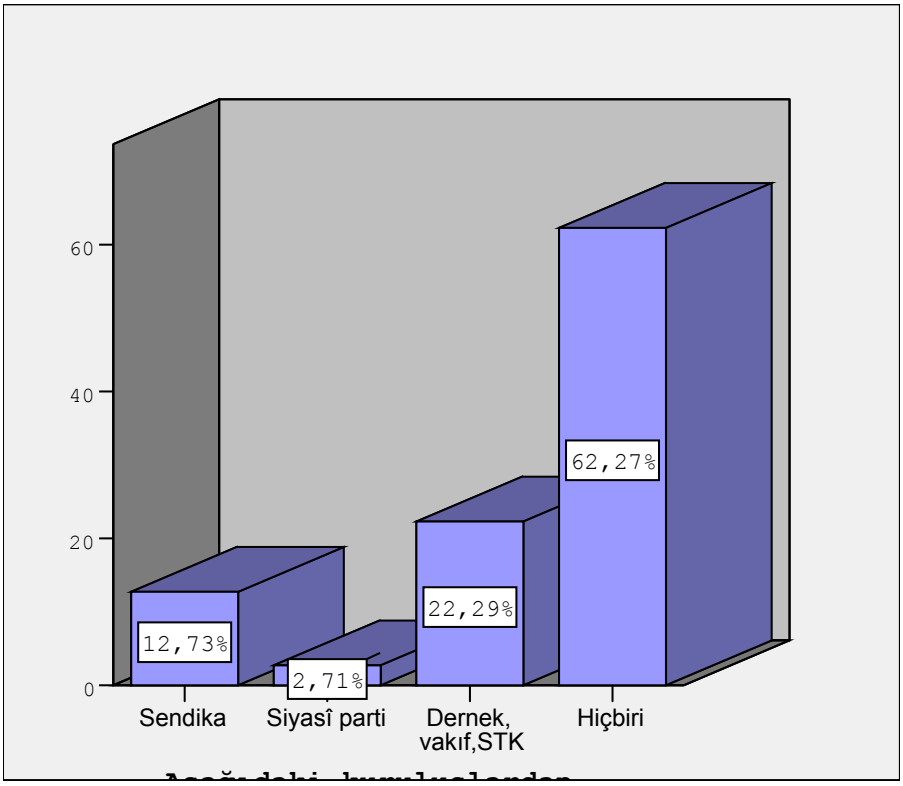
E. SİYASET, SENDİKA, STK'LAR VE ÜNİVERSİTE

Tablo 82 Hangi kuruluşlara üyesiniz?

	Frekans	Yüzde
Sendika	141	12,7
Siyasî parti	30	2,7
Dernek,vakıf,STK	247	22,3
Hiçbiri	690	62,3
Toplam	1.108	100,0

Araştırmaya katılan akademisyen ve idarecilerin %62.3'ü hiçbir sendika, siyasi parti, dernek, vakıf ya da STK'ya üye değildir. En yüksek oranla üyelik dernek, vakıf ve STK şıkkında yoğunlaşmaktadır. Buradaki yoğunluğu akademik personelin mesleki derneklere üyelikleriyle açıklamak doğru gibi görünmektedir. Sendika ve siyasi parti üyeliklerinde görüldüğü gibi akademik ve idari personelin örgütlenme yönünde güçlü bir girişimde bulunmadıkları görülmektedir. Bu durum Türkiye'de örgütlenme kültürünün zayıflığını da göstermektedir. Çünkü sosyal hareketliliğin ve kurumsal bağlantıların diğer meslek gruplarına göre daha hareketli olduğu düşünülebilecek olan akademik hayatta bile örgütlenme oranının bu kadar düşük olması Türkiye'nin toplumsal yapısının bir izdüşümü olarak okunabilir.

Şekil 29 Hangi kuruluşlara üyesiniz?

"Sendika ve siyasi parti üyeliklerinde görüldüğü gibi akademik ve idari personelin örgütlenme yönünde güçlü bir girişimde bulunmadıkları görülmektedir. Bu durum Türkiye'de örgütlenme kültürünün zayıflığını da göstermektedir."

Şekil 30 Üniversite türüne göre kuruluşlara üyelik durumu

	Aşağıdaki kuruluşlardan hangisine/hangilerine üyesiniz?				Toplam
	Sendika	Siyasî parti	Dernek, vakıf, STK	Hiçbiri	
Devlet Üniversitesi	110	26	194	545	875
	12,6%	3,0%	22,2%	62,3%	100,0%
	94,0%	92,9%	81,9%	92,5%	90,1%
Özel Üniversite	7	2	43	44	96
	7,3%	2,1%	44,8%	45,8%	100,0%
	6,0%	7,1%	18,1%	7,5%	9,9%
Toplam	117	28	237	589	971
	12,0%	2,9%	24,4%	60,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =29,339 Ser. Der. = 3 P<0.05

"Örgütlenme özgürlüğünün üniversitede yeterince kullanılmadığı sonucu, üzerinde oldukça düşündürücü bir durumu işaret etmektedir."

Özel üniversitelerde çalışanların %44.8'i bir vakıf, dernek ve STK'ya üye olmuşken devlet üniversitelerinde bu oran yarı yarıya düşmekte %22.2 olmaktadır. Ancak özel üniversitelerde de siyasi partiye ve sendikaya üyelik oranı devlet üniversitelerine göre düşük oranlara sahiptir.

Tablo 83 illere göre kuruluşlara üyelik

	Aşağıdaki kuruluşlardan hangisine/hangilerine üyesiniz?				Toplam
	Sendika	Siyasî parti	Dernek,vakıf,STK	Hiçbiri	
Ankara	39	6	77	197	319
	12,2%	1,9%	24,1%	61,8%	100,0%
	27,7%	20,0%	31,2%	28,6%	28,8%
İstanbul	43	7	65	156	271
	15,9%	2,6%	24,0%	57,6%	100,0%
	30,5%	23,3%	26,3%	22,6%	24,5%
İzmir	5	2	46	53	106
	4,7%	1,9%	43,4%	50,0%	100,0%
	3,5%	6,7%	18,6%	7,7%	9,6%
Diğerleri	54	15	59	284	412
	13,1%	3,6%	14,3%	68,9%	100,0%
	38,3%	50,0%	23,9%	41,2%	37,2%
Toplam	141	30	247	690	1.108
	12,7%	2,7%	22,3%	62,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 50.198 Ser. Der. =9 P<0.05

Çeşitli kuruluşlara üyelik düzeyine bakıldığında özellikle İzmir'in ve belli bir ölçüde de İstanbul'un sendika, siyasi parti, dernek vakıf, STK gibi kuruluşlara üyelik düzeyinin diğerlerine göre farklı oranlara sahip olduğu görülmektedir. İzmir'de bu sayılanlardan hiçbirine üye olmadığını belirtenlerin oranı %50 ile en düşük düzeydedir. Üç büyük il dışında kalan Diğerleri şıkkında bu oran en yüksek düzeye %68.9'a ulaşmaktadır.

Ankara ve İstanbul ve Diğer illerde çalışanlar bir derneğe üyelik oranları bakımından aynı düzeyde iken İzmir %43.4 ile en yüksek oranı göstermektedir.

İzmir'de sendika üyeliği en düşük düzeyde %4.7 iken, İstanbul'da %15.9 ile en yüksek orana ulaşmaktadır

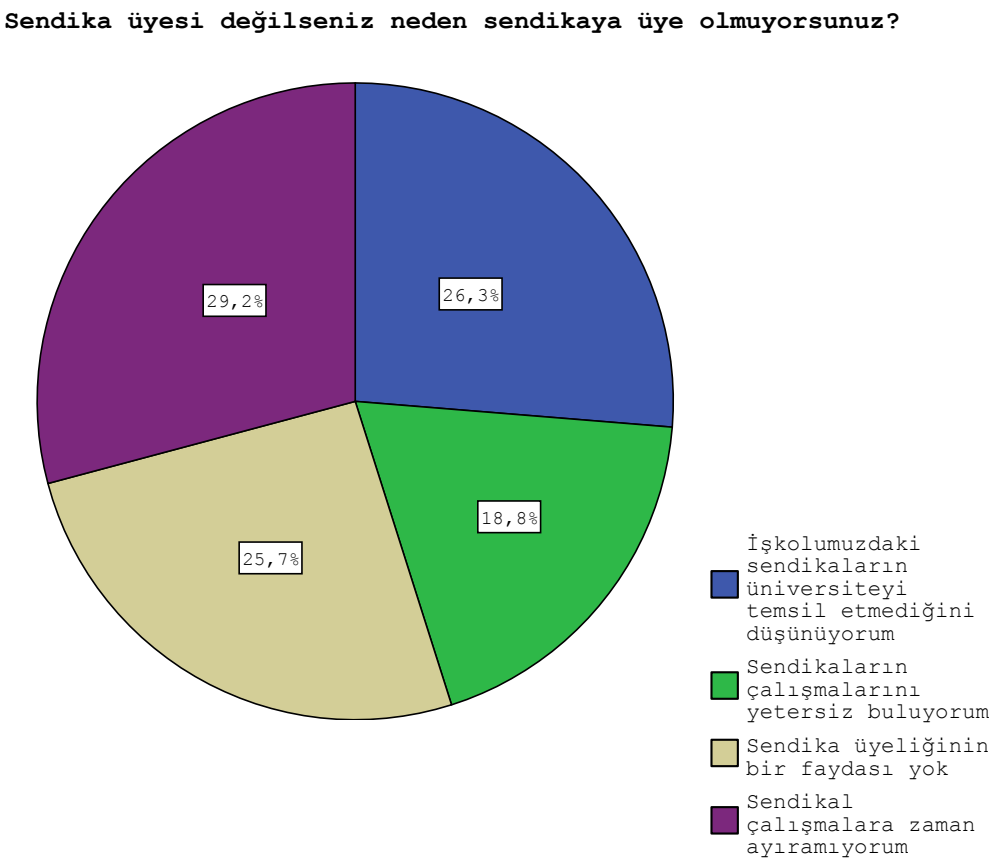
Tablo 84 Sendika üyesi değilseniz, neden sendikaya üye olmuyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
İşkolumuzdaki sendikaların üniversiteyi temsil etmediğini düşünüyorum	239	26,3
Sendikaların çalışmalarını yetersiz buluyorum	171	18,8
Sendika üyeliğinin bir faydası yok	234	25,7
Sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum	265	29,2
Toplam	909	100,0

Sendika üyesi olmayan üniversite çalışanlarının sendika üyesi olmama nedenleri arasında en yüksek oran %29.2 ile 'sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum' şıkkında kendini göstermektedir. Zaman sıkıntısı üniversite çalışanlarının özellikle akademik personelin en önemli sıkıntıları arasındadır. Dersler araştırma faaliyetleri, yeni yayınları takip etmek, kongreler vb. onların zamanlarını çok dikkatli kullanmalarını gerektirmektedir. "Zaman fakiri olma" kavramı belki de akademisyenler için çok uygun bir tabir olarak görünmektedir. İşkolundaki sendikaların üniversiteyi temsil etmediğine inananlar %26.3 ile ikinci sırada yer almaktadır. Sendika üyesi olmanın bir kazanç sağlamadığına, bunun bir yararı olmadığına inananların oranı %25.7 ile üçüncü sırada gelmektedir. Sendikalı

olmak ya da olmamak arasında kamu kurumlarında çalışanlar için ince bir ayrım vardır. Sendikal faaliyetler içerisinde yer almasalar da sendikal kazançlardan faydalanacakları için sendika üyeliğinin bir faydası olmadığı düşünülür.

Şekil 31 Sendika üyesi değilseniz, neden sendikaya üye olmuyorsunuz?

Tablo 85 Sendika üyesi değilseniz neden sendikaya üye olmuyorsunuz?

	Sendika üyesi değilseniz neden sendikaya üye olmuyorsunuz?				Toplam
	İşkolumuzdaki sendikaların üniversiteyi temsil etmediğini düşünüyorum	Sendikaların çalışmalarını yetersiz buluyorum	Sendika üyeliğinin bir faydası yok	Sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum	
Araştırma Görevlisi	88	67	102	149	406
	21,7%	16,5%	25,1%	36,7%	100,0%
	40,4%	45,6%	50,7%	59,4%	49,7%
Öğretim Görevlisi	27	23	26	29	105
	25,7%	21,9%	24,8%	27,6%	100,0%
	12,4%	15,6%	12,9%	11,6%	12,9%
Yrd. Doç. Dr.	50	29	38	33	150
	33,3%	19,3%	25,3%	22,0%	100,0%
	22,9%	19,7%	18,9%	13,1%	18,4%
Doçent	32	9	19	17	77
	41,6%	11,7%	24,7%	22,1%	100,0%
	14,7%	6,1%	9,5%	6,8%	9,4%
Profesör	21	19	16	23	79
	26,6%	24,1%	20,3%	29,1%	100,0%
	9,6%	12,9%	8,0%	9,2%	9,7%
Toplam	218	147	201	251	817
	26,7%	18,0%	24,6%	30,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 28,972 Ser. Der. = 12 P<0.05

Akademik personelin sendikaya üye olmama gerekçesinin arkasında daha çok sendikal çalışmalara zaman ayıramama gelmektedir. Akademik unvanlar açısından değerlendirildiğinde bu seçenek profesörler dışarıda tutulduğunda en yüksek oran araştırma

görevlisinde ortaya çıkmakta ve araştırma görevlisinden (%36.7) doçente (%22.1) doğru gidildikçe azalan oranlara sahip görünmektedir. Sendika üyeliğinin bir faydası olmadığına inanma tüm unvanlarda %25 civarında seyrederken profesörlerde bu oran %20'ye düşmektedir. Buna karşılık sendikal çalışmaların yeterli olmadığını belirtenler de en yüksek oranla (%24.1) yine profesörlerdir.

Tablo 86 Sendika üyesi değilseniz neden sendikaya üye olmuyorsunuz?

	Sendika üyesi değilseniz neden sendikaya üye olmuyorsunuz?				Toplam
	İşkolumuzdaki sendikaların üniversiteyi temsil etmediğini düşünüyorum	Sendikaların çalışmalarını yetersiz buluyorum	Sendika üyeliğinin bir faydası yok	Sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum	
İdari Personel	21	25	37	17	100
	21,0%	25,0%	37,0%	17,0%	100,0%
	8,8%	14,8%	15,8%	6,4%	11,0%
Akademisyen	217	144	197	247	805
	27,0%	17,9%	24,5%	30,7%	100,0%
	91,2%	85,2%	84,2%	93,6%	89,0%
Toplam	238	169	234	264	905
	26,3%	18,7%	25,9%	29,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 14,718 Ser. Der. = 3 P<0.05

"Sendika üyesi olmayan idari ve akademik personelin en önemli gerekçeleri nelerdir?"

Sendika üyesi olmayan idari ve akademik personelin en önemli gerekçeleri nelerdir? Akademik personelin sendikaya üye olmama sebebi en yüksek orana 'sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum' şıkkında yoğunlaşmaktadır. İdari personelde bu oran %17'ye yani yarı yarıya düşmektedir. İdari personel için üye olmama gerekçesi en yüksek orana %37 ile sendika üyesi olmanın bir faydası olmadığına dair inancın varlığı yatmaktadır.

Tablo 87 Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?

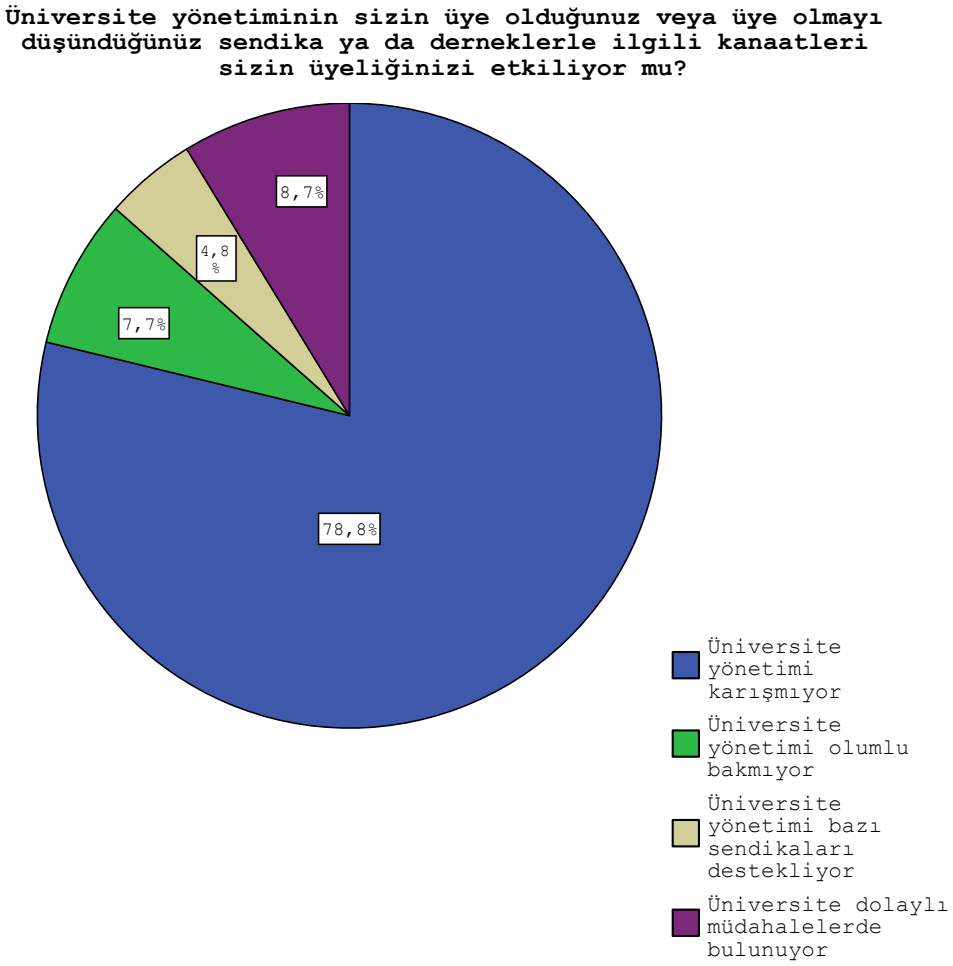
	Frekans	Yüzde
Üniversite yönetimi karışmıyor	713	78,8
Üniversite yönetimi olumlu bakmıyor	70	7,7
Üniversite yönetimi bazı sendikaları destekliyor	43	4,8
Üniversite dolaylı müdahalelerde bulunuyor	79	8,7
Toplam	905	100,0

"Üyeler üniversite yönetiminin, sendika üyeliği söz konusu olduğunda, kendi kanaatleri üzerinde etkili olmadığını ifade etmektedirler."

Tablodan anlaşılacağı üzere üniversite yönetiminin herhangi bir dernek ya da sendika ile ilgili kanaatleri çalışanlarının üye olup olmamaları yönünde bir karşılık bulmamaktadır. Üyeler üniversite yönetiminin, sendika üyeliği söz konusu olduğunda, kendi kanaatleri üzerinde etkili olmadığını, üniversite yönetiminin kendi kanaatlerini belirleme ve yönlendirmede devreye girmediğini %78.8'le belirtmektedir.

Şekil 32 Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?

"Gerekçeleri farklı da olsa üniversitede örgütlenme düzeyinin oldukça düşük kalması ilginçtir."

Tablo 88 Üniversite türüne göre, Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?

	Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?				Toplam
	Üniversite yönetimi karışmıyor	Üniversite yönetimi olumlu bakmıyor	Üniversite yönetimi bazı sendikaları destekliyor	Üniversite dolaylı müdahalelerde bulunuyor	
Devlet Üniversitesi	564	57	30	66	717
	78,7%	7,9%	4,2%	9,2%	100,0%
	87,7%	91,9%	100,0%	97,1%	89,3%
Özel Üniversite	79	5	0	2	86
	91,9%	5,8%	0,0%	2,3%	100,0%
	12,3%	8,1%	0,0%	2,9%	10,7%
Toplam	643	62	30	68	803
	80,1%	7,7%	3,7%	8,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 11,743 Ser. Der. = 3 P>0.05

Özel ve devlet üniversitelerindeki yönetimler, çalışanlarının herhangi bir dernek ya da sendikaya üyelik yönündeki kanaatlerini ne yönde etkilemektedir? Özel üniversitelerde, üniversite yönetiminin üyelik söz konusu olduğunda tarafsız kalıp karışmadığını belirtenlerin oranı %91.9'a ulaşırken devlet üniversitesinde bu oran %78.7'de kalmaktadır. Üniversite yönetiminin dolaylı müdahaleler yaptığını belirtenleri daha çok (%9.2) devlet üniversitelerinde yer alırken yine üniversite yönetiminin bazı sendikaları desteklemesi devlet üniversitelerinde karşı karşıya kalınan bir durum olarak görülmektedir.

Tablo 89 Unvana göre, Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?

	Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?				Toplam
	Üniversite yönetimi karışmıyor	Üniversite yönetimi olumlu bakmıyor	Üniversite yönetimi bazı sendikaları destekliyor	Üniversite dolaylı müdahalelerde bulunuyor	
İdari Personel	66	7	13	10	96
	68,8%	7,3%	13,5%	10,4%	100,0%
	9,3%	10,1%	30,2%	12,8%	10,7%
Akademisyen	643	62	30	68	803
	80,1%	7,7%	3,7%	8,5%	100,0%
	90,7%	89,9%	69,8%	87,2%	89,3%
Toplam	709	69	43	78	899
	78,9%	7,7%	4,8%	8,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 19,028 Ser. Der. = 3 P<0.05

İdari personel, üniversite yönetiminin üye olduğu veya olmayı düşündüğü sendika ya da derneklerle ilgili kanaatlerinin üniversite yönetimi tarafından etkilenmediğini %68.8 ile belirtirken, akademisyenler bunu %80.1 ile belirtmişlerdir. Akademisyenlerin idari personele göre daha rahat oldukları görünmektedir.

İdari personel tarafından üniversite yönetiminin bazı sendikaları desteklediği, %13.5 ile belirtilirken, akademisyenlerde bu durum %3.7'dir. İdari personel üniversite yönetiminin bazı sendikaları desteklediğini akademik personele göre yaklaşık dört fazla bir oranla belirtmiştir.

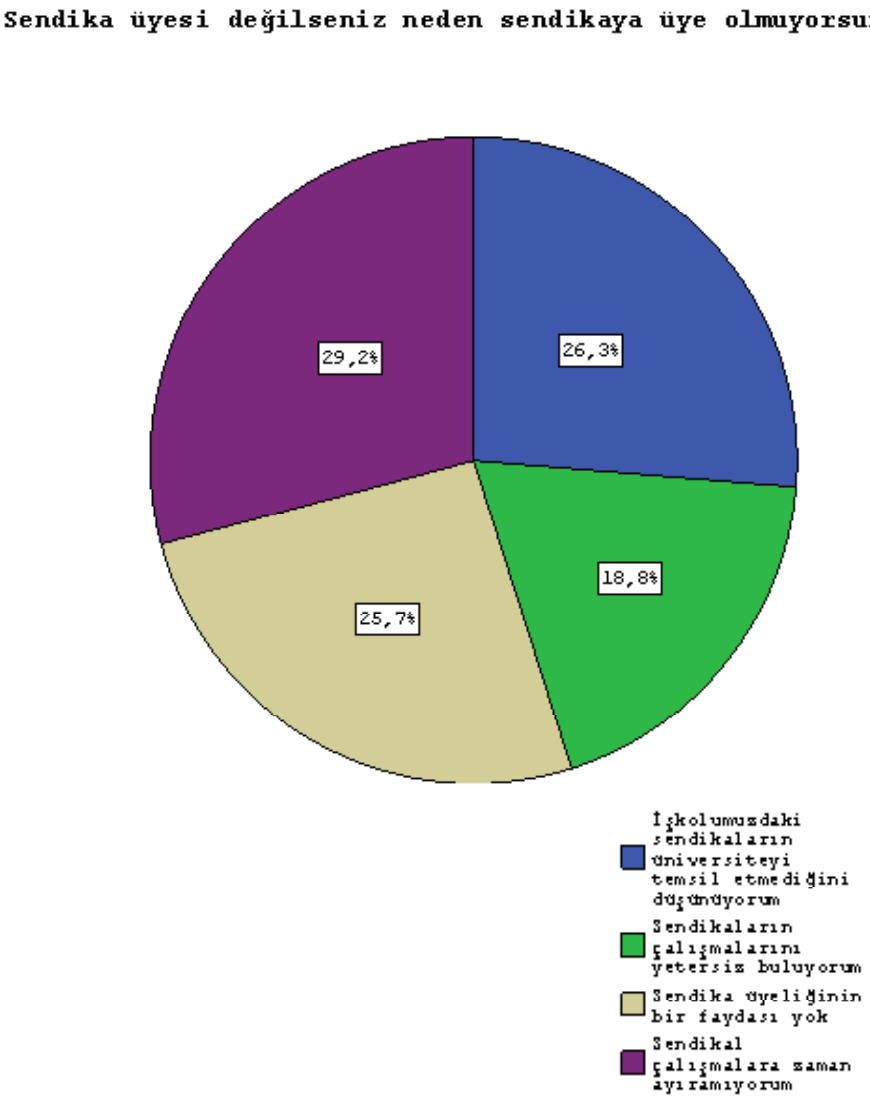
"İdari personel tarafından üniversite yönetiminin bazı sendikaları desteklediği, %13.5 ile belirtilirken, akademisyenlerde bu durum %3.7'dir."

Tablo 90 Bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmuyorum	353	34,6
Bilim adamları siyaset yapabilmeli	279	27,3
Memurlar da siyaset yapabilmeli	116	11,4
Siyaset bilim adamlarının işi değil	273	26,7
Toplam	1.021	100,0

Üniversitede çalışmak siyasetin neresinde olmayı gerektirir? içinde mi yoksa dışında mı? Kademiysen ya da idari personel olup olmama ne derecede belirleyicidir? Bir siyasi partiye üye olma konusuna öğretim üyeleri söz konusu olduğunda sıcak bakılmadığı görülmektedir. Öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmayanların oranı %34.6'dır. buna yine aynı yönde bir görüş belirttiği anlaşılan 'siyaset bilim adamlarının işi değil' (%26.7) yanıtı eklendiğinde toplam %61.3'lük bir oranla akademisyenlerin bir siyasi partiye üyeliklerine veya siyaset yapmalarına sıcak bakılmadığı görülmektedir. Akademisyenlerin siyaset yapabileceklerini belirtenlerin oranı ise %27.3 olarak görülmektedir. Memurların da siyaset yapabileceğini belirtenlerin oranı %11.4'te kalmaktadır.

Şekil 33 Bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz?

"Öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmayanların oranı %34.6'dır. buna yine aynı yönde bir görüş belirttiği anlaşılan 'siyaset bilim adamlarının işi değil' (%26.7) yanıtı eklendiğinde toplam %61.3'lük bir oranla akademisyenlerin bir siyasi partiye üyeliklerine veya siyaset yapmalarına sıcak bakılmadığı görülmektedir."

Tablo 91 Meslek türüne göre, bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz?

	Bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz?				Toplam
	Öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmuyorum	Bilim adamları siyaset yapabilmeli	Memurlar da siyaset yapabilmeli	Siyaset bilim adamlarının işi değil	
İdari Personel	34	7	35	35	111
	30,6%	6,3%	31,5%	31,5%	100,0%
	9,7%	2,5%	30,4%	12,9%	10,9%
Akademisyen	318	269	80	237	904
	35,2%	29,8%	8,8%	26,2%	100,0%
	90,3%	97,5%	69,6%	87,1%	89,1%
Toplam	352	276	115	272	1.015
	34,7%	27,2%	11,3%	26,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 66,515 Ser. Der. = 3 P<0.05

"Akademisyenler kendileri için, öğretim üyesi olarak siyaset yapmayı doğru bulmamakta ancak bir bilim adamı olarak ise siyaset yapabilme imkanının olabilmesini yüksek bir oranla belirtmektedir."

Meslek türüne göre bir siyesi partiye üye olma konusunda ne düşünüldüğüne bakıldığında öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmayanların akademisyenlerdeki oranının (%35.2) idari personelden (%30.6) daha çok olduğu görülmektedir. Ancak dikkat çekici biçimde 'bilim adamlarının siyaset yapabileceğini belirtenlerin oranı akademisyenlerde %29.8 iken idari personelde sadece %6.3'te kalmaktadır. Yani akademisyenler kendileri için, öğretim üyesi olarak siyaset yapmayı doğru bulmamakta ancak bir bilim adamı olarak ise siyaset yapabilme imkanının olabilmesini yüksek bir oranla belirtmektedir. Memurların ise öğretim üyelerinin siyaset yapmalarına sıcak bakmadığı görülmektedir.

Memurların siyaset yapıp yapamayacakları ise, idari personel tarafından ilginç bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Memurların siyaset yapabilmesi seçeneği idari personel tarafından %31.5 gibi yüksek bir oranla tercih edilirken, akademik personelde bu oran neredeyse dört kat düşerek %8.8'e ulaşmaktadır.

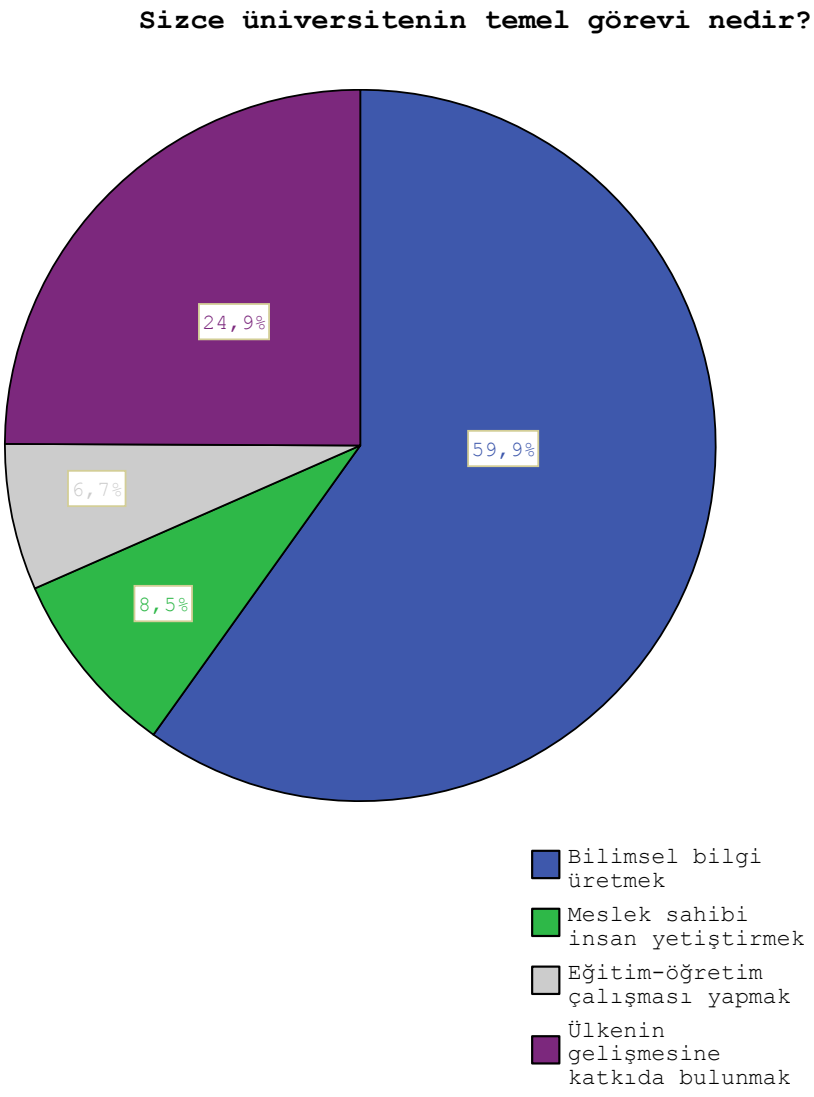
Yani hem akademisyenler hem de idari personel kendi meslek grubunda yer alanlar için siyaset yapabilmeyi diğerlerine göre daha fazla bir hak olarak görürken Ibn Haldun'cu anlamda mesleki asabiyyelerini dile getirmiş olmaktadırlar.

Tablo 92 Sizce üniversitelerin temel görevi nedir?

	Frekans	Yüzde
Bilimsel bilgi üretmek	639	59,9
Meslek sahibi insan yetiştirmek	91	8,5
Eğitim-öğretim çalışması yapmak	71	6,7
Ülkenin gelişmesine katkıda bulunmak	266	24,9

Üniversite çalışanları üniversitenin temel görevini %59.9 ile bilimsel bilgi üretmek olarak görmektedirler. Bunu %24.9 ile ülkenin gelişmesine katkıda bulunmak takip etmektedir. Basitçe öğrencilerine eğitim öğretim veren ve onları meslek sahibi yapan birimler olarak üniversiteyi ifade etmek bir anlamda onu orta öğretim kurumları düzeyinde değerlendirmek gibi görülebilecektir. Tablodan da anlaşılacağı gibi üniversitenin temel görevini bu şekilde değerlendirenlerin oranı oldukça düşük düzeyde kalmaktadır.

Şekil 34 Sizce üniversitelerin temel görevi nedir?

"Basitçe öğrencilerine eğitim öğretim veren ve onları meslek sahibi yapan birimler olarak üniversiteyi ifade etmek bir anlamda onu orta öğretim kurumları düzeyinde değerlendirmek gibi görülebilecektir. Tablodan da anlaşılacağı gibi üniversitenin temel görevini bu şekilde değerlendirenlerin oranı oldukça düşük düzeyde kalmaktadır."

F.TÜRKİYE ALGISI

Tablo 93 Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?

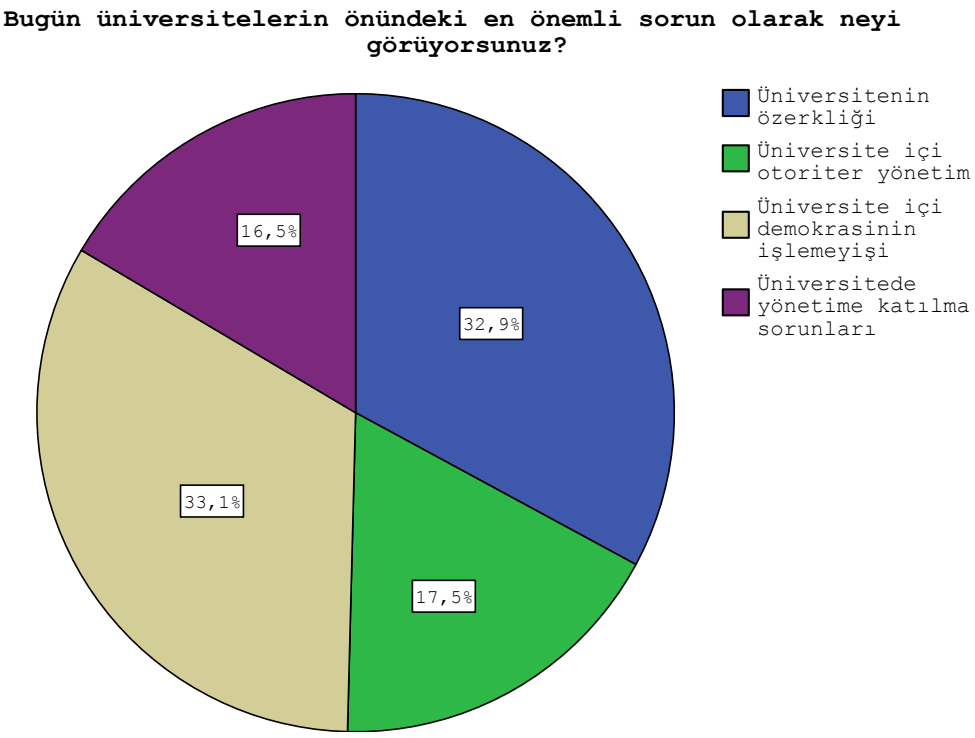
	Frekans	Yüzde
Üniversitenin özerkliği	325	32,9
Üniversite içi otoriter yönetim	173	17,5
Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi	327	33,1
Üniversitede yönetime katılma sorunları	163	16,5
Toplam	988	100,0

Üniversitelerin önünde duran temel sorunlar nelerdir? Üniversitelerin en temel sorunları arasında, üniversitelerin özerkliği, rektörlerin konumları, otoriter yönetim, kurumsal demokratik işleyişin olmayışı ve yine bununla bağlantılı olarak yönetime katılma sorunları gelmektedir. Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi (%33.1) ile üniversitenin özerkliği (%32.9) en temel iki sorun olarak gösterilmektedir.

Üniversitenin aslında hem içsel hem de dışsal; hem kendi iç yapısından işleyişinden kaynaklanan hem de kendi dışından kaynaklanan sorunlarla iç içe olduğu görülmektedir. İçsel sorunlar, üniversitenin içinde demokrasinin işlemeyişi, çalışanların yönetime katılamamaları, demokrasinin en temel özelliği olan insanların kendileriyle ilgili alınacak kararlarda belirleyici olabilmelerinin önünün pek de açık olmadığı görülmektedir. Bu sorun bir anlamda üniversitenin dışsal sorunlarıyla bağlantılıdır. İçsel demokratik işleyişin önünü tıkayan hususların başında üniversitenin özerk olmaması gelmektedir. Üniversite bir kurum olarak diğer kurumlar gibi kendi

üzerinde yer alan karar mercilerinin bizzat üniversite için aldıkları kararlar doğrultusunda hareket etmekte ve bu da alınan kararların üniversite atmosferi içinde alınmamasından kaynaklanan yerine oturmamışlığa ve yaşanılan gerçekliğe tekabül etmemesine neden olmaktadır. Üniversite dışında, üniversite çalışanlarının dışında alınan kararlar üniversite gerçekliğine uymadığında, kararlar yukarıdan bir direktifle uygulatılmaya çalışıldığında üniversitelerin kendi başlarına kendileriyle ilgili kararları alamamalarından kaynaklanan sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bu yüzden üniversitenin özerkliği ve içsel demokrasinin işletilmesi oldukça önemli sorunlar olarak varlığını sürdürmektedirler.

Şekil 35 Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?

Tablo 94 Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?

	Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?				Toplam
	Üniversitenin özerkliği	Üniversite içi otoriter yönetim	Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi	Üniversitede yönetime katılma sorunları	
Devlet Üniversitesi	257	148	257	117	779
	33,0%	19,0%	33,0%	15,0%	100,0%
	88,0%	92,5%	91,8%	85,4%	89,6%
Özel Üniversite	35	12	23	20	90
	38,9%	13,3%	25,6%	22,2%	100,0%
	12,0%	7,5%	8,2%	14,6%	10,4%
Toplam	292	160	280	137	869
	33,6%	18,4%	32,2%	15,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare =5,550 Ser. Der. = 3 P>0.05

Farklı türdeki üniversitelerde çalışanların, üniversitelerin sorunlarına bakışlarında ve değerlendirmelerinde bir farklılık olmadığı görülmektedir (P>0.05). Özel üniversiteler, devlet üniversiteleri ile kıyaslandığında üniversitenin özerkliğini yaklaşık %6'lık bir farkla önemli bir sorun olarak görmektedirler. Özel üniversitelerde çalışanlar için üniversitelerin özerkliği birinci derecede önemli bir sorundur. Devlet üniversitelerinde aynı sorun üniversite içi demokrasinin işlemeyişi ile aynı oranla birinci sırayı paylaşmaktadır.

"Özel üniversitelerde çalışanlar için üniversitelerin özerkliği birinci derecede önemli bir sorundur. Devlet üniversitelerinde aynı sorun üniversite içi demokrasinin işlemeyişi ile aynı oranla birinci sırayı paylaş-,maktadır."

Tablo 95 Meslek türüne göre bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?

	Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?				Toplam
	Üniversitenin özerkliği	Üniversite içi otoriter yönetim	Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi	Üniversitede yönetime katılma sorunları	
İdari Personel	32	12	45	25	114
	28,1%	10,5%	39,5%	21,9%	100,0%
	9,9%	7,0%	13,8%	15,4%	11,6%
Akademisyen	292	160	280	137	869
	33,6%	18,4%	32,2%	15,8%	100,0%
	90,1%	93,0%	86,2%	84,6%	88,4%
Toplam	324	172	325	162	983
	33,0%	17,5%	33,1%	16,5%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 8,444 Ser. Der. = 3 P<0.05

Akademik ya da idari personel açısından üniversitenin sorunlarına bakışta bir farklılık var mıdır? Çok küçükte olsa bu farklılık anlaşılmaktadır. Üniversitenin özerkliği akademik personel için birinci öncelikli sorun olarak görülürken; bu sorun, idari personel tarafından ikini derecede önemli bir sorun (%28.1) olarak görülmektedir. Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi idari personel için %39.5 ile ilk sırada yer alırken akademik personel için ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 96 En önemli ülke sorunu sizce hangisidir?

	Frekans	Yüzde
Ekonomik kalkınma	419	39,6
Gelir dağılımı	376	35,5
Bireysel hak ve özgürlükler	125	11,8
Demokratikleşme	138	13,0
Toplam	1.058	100,0

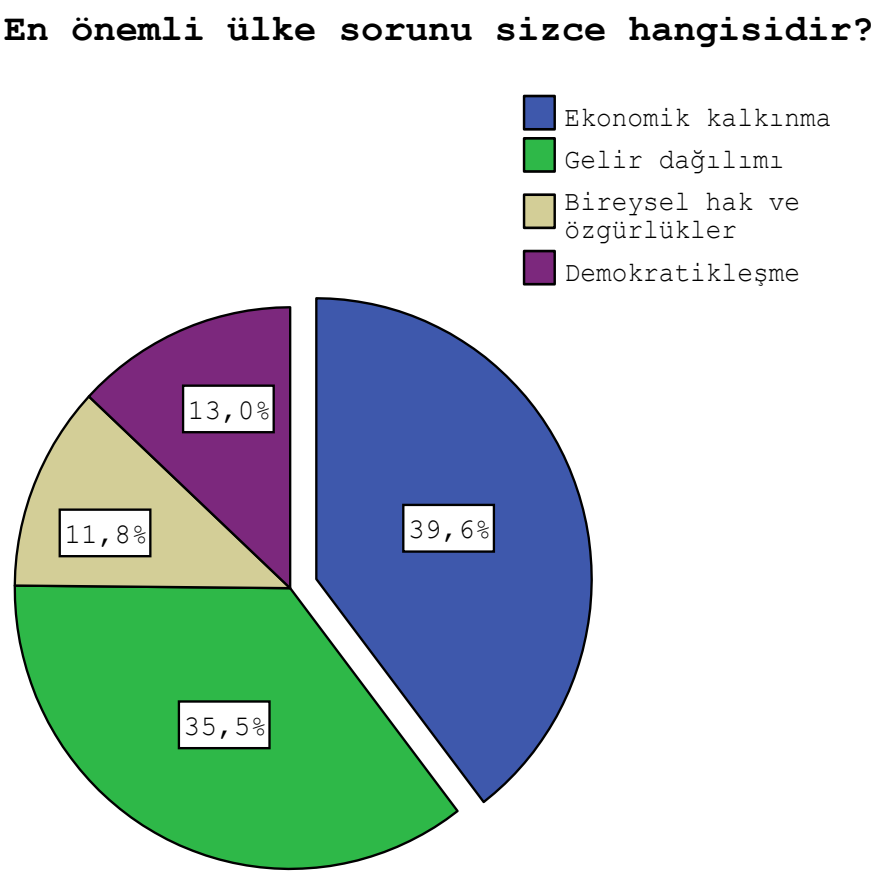
'Türkiye'nin en önemli sorunu' tüm saha araştırmalarda bulunan popüler sorulardan biridir. Bu araştırmalar çeşitli kurumların önemli gördükleri sorunların araştırma yapılan kitleler üzerinden ortaya çıkan sonuçlardan ne kadar farklı olduğunu da ortaya koymaktadır.

Üniversite çalışanları açısından en önemli ülke sorunu %39.6 ile ekonomik kalkınma olarak görünmektedir. Bunu yine ekonomik ve siyasal bir yönü olan gelir dağılımı %35.5 ile takip etmektedir. Demokratikleşme ve demokratikleşmeyle doğrudan bağlantılı bireysel haklar ve özgürlükler yüzde onlarda seyreden oranlarla biraz daha geride kalmaktadırlar.

Türkiye'nin iki önemli sorunu olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, siyasal temelli olan ve ekonomik olanla doğrudan bağlantılı sorun olarak kalkınma ve gelir dağılımıdır. Kalkınma, bir ülkenin izlediği ekonomik politikalarla doğrudan bağlantılıdır aynen gelir dağılımı gibi.

Türkiye'nin ikinci önemli sorunu, demokrasinin ülkemizde henüz hak ettiği düzey ve bilince ulaşamaması, bireysel düzeyde ise, demokratik bilincin istenilen düzeyde yeşerememesidir.

Şekil 36 En önemli ülke sorunu sizce hangisidir?

"Türkiye'nin iki önemli sorunu olduğu görülmektedir. Bunlardan birincisi, siyasal temelli olan ve ekonomik olanla doğrudan bağlantılı sorun olarak kalkınma ve gelir dağılımıdır. Kalkınma, bir ülkenin izlediği ekonomik politikalarla doğrudan bağlantılıdır aynen gelir dağılımı gibi."

Tablo 97 Mesleklere göre, En önemli ülke sorunu sizce hangisidir?

		En önemli ülke sorunu sizce hangisidir?				Toplam
		Ekonomik kalkınma	Gelir dağılımı	Bireysel hak ve özgürlükler	Demokratikleşme	
Meslek	İdari Personel	53	47	14	13	127
		41,7%	37,0%	11,0%	10,2%	100,0%
		12,7%	12,6%	11,2%	9,5%	12,1%
	Akademisyen	363	327	111	124	925
		39,2%	35,4%	12,0%	13,4%	100,0%
		87,3%	87,4%	88,8%	90,5%	87,9%
Toplam		416	374	125	137	1.052
		39,5%	35,6%	11,9%	13,0%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

İdari personelin akademik personelle en önemli ülke sorunları konusuna bakışı arasında büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Ekonomik kalkınma her ikisi için de önemli bir sorun olarak görünürken, iki puanlık bir farkla idari personel tarafından biraz daah öne çıkarılmaktadır. Yine gelir dağılımı için de aynı şey söylenebilir. Demokratikleşme için ise akademik personelin nispeten önem verdiği bir sorun olduğu söylenebilir.

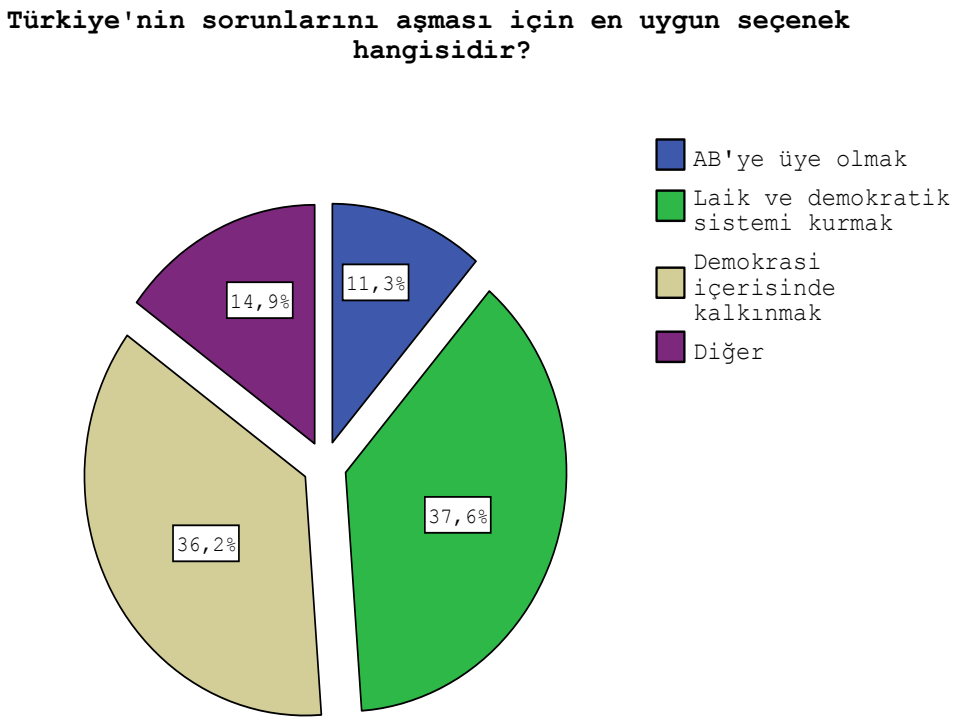
Tablo 98 Türkiye'nin sorunlarını aşması için en uygun seçenek hangisidir?

	Frekans	Yüzde
AB'ye üye olmak	117	11,3
Laik ve demokratik sistemi kurmak	390	37,6
Demokrasi içerisinde kalkınmak	376	36,2
Diğer	155	14,9
Toplam	1.038	100,0

Türkiye'nin sorunlarını aşması için en uygun seçenek olarak, laik ve demokratik sistemi kurmak şıkkı %37.6 ile ilk sırada yer almaktadır. Demokrasi içerisinde kalkınmak %36.2 ile ikinci derecede uygun seçenek olarak görülmektedir.

AB'ye üye olmak Türkiye'nin sorunlarını aşması için çok da uygun bir seçenek olarak görülmemektedir. AB'ye üye olmanın temel kriterleri arasında, ekonomik kalkınma ve ekonomik sorunların azalması, düşük enflasyon vb. yanında demokratik göstergelerde de iyileşme, insan haklarında, azınlık haklarında vb. iyileşmeler gösterilmektedir. Tüm bu esaslar söz konusu olduğunda bile AB'ye üye olmanın Türkiye'nin sorunlarını aşması için uygun bir seçeneğin olmadığı ortadadır. Haliyle Türkiye'nin sorunlarının çözümü yine ülkenin kendi iç dinamikleri ile gerçekleşecek çözüm yolları içinde gerçekleşecek gibi görünmektedir.

Şekil 37 Türkiye'nin sorunlarını aşması için en uygun seçenek hangisidir?

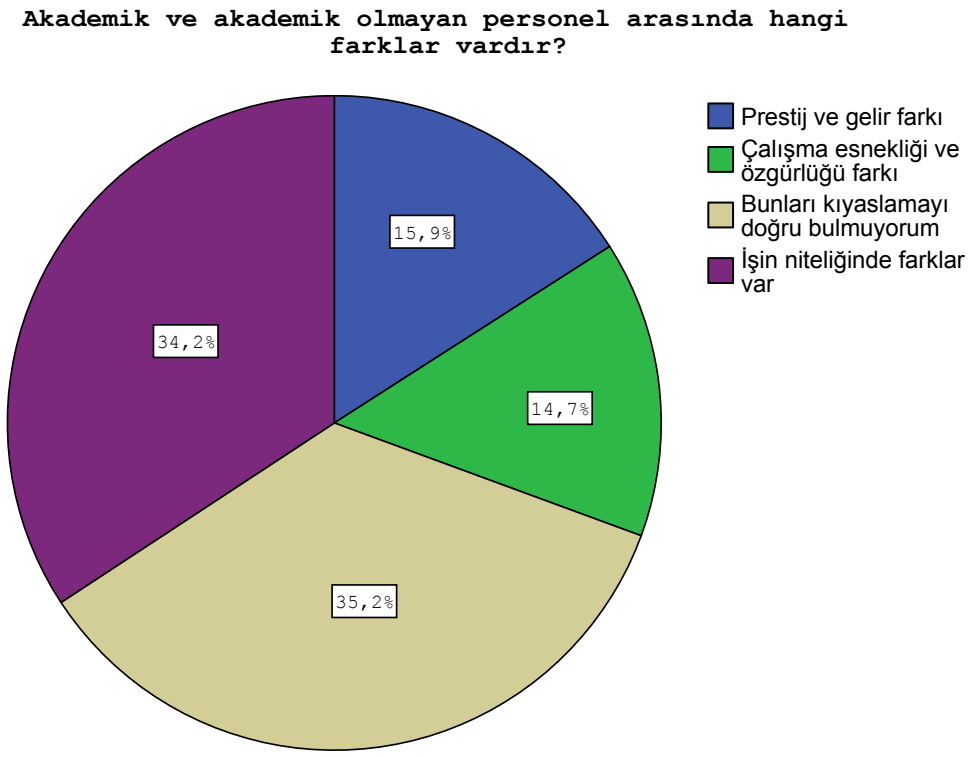

Tablo 99 Akademik ve akademik olmayan personel arasındaki en temel fark nedir?

	Frekans	Yüzde
Prestij ve gelir farkı	175	15,9
Çalışma esnekliği ve özgürlüğü farkı	161	14,7
Bunları kıyaslamayı doğru bulmuyorum	386	35,2
İşin niteliğinde farklar var	376	34,2
Toplam	1.098	100,0

Üniversite çatısı altında çalışan akademik ve idari personel arasındaki en temel farklara nasıl bakıldığına gelindiğinde görülmektedir ki, iki farklı meslek grubunun farklı çalışma sahaları ve uzmanlık alanları bulunduğundan dolayı kıyaslamanın pek de doğru olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu iki meslek grubunu kıyaslamayı doğru bulmadıklarını (%35.2) belirtenleri, İşin niteliğinde farklar olduğunu (%34.2) belirtenler takip etmektedir.

Şekil 38 Akademik ve akademik olmayan personel arasındaki en temel fark nedir?

Tablo 100 Meslek türüne göre akademik ve akademik olmayan personel arasında hangi farklar vardır?

	Akademik ve akademik olmayan personel arasında hangi farklar vardır?				Toplam
	Prestij ve gelir farkı	Çalışma esnekliği ve özgürlüğü farkı	Bunları kıyaslamayı doğru bulmuyorum	İşin niteliğinde farklar var	
İdari Personel	59	20	20	25	124
	47,6%	16,1%	16,1%	20,2%	100,0%
	33,7%	12,6%	5,2%	6,7%	11,4%
Akademisyen	116	139	362	350	967
	12,0%	14,4%	37,4%	36,2%	100,0%
	66,3%	87,4%	94,8%	93,3%	88,6%
Toplam	175	159	382	375	1.091
	16,0%	14,6%	35,0%	34,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 109,465 Ser. Der. = 3 P<0.05

Aynı çatı altında çalışan idari ve akademik personel birbirleri arasındaki farklılıkları neyle, hangi değişkenlerle açıklamaktadırlar? İdari personel, iki meslek arasındaki farklılığın temelinde prestij ve gelir farkı olduğunu %47.6 gibi oldukça yüksek bir oranda belirtmektedir. Yani her iki idari personelden biri bu görüşe sahiptir. Akademik personel bu iki mesleği kıyaslamayı doğru bulmadığını %37.4 gibi yüksek bir oranla belirtmektedir. Yine akademik personel ikinci derecede öncelikli fark olarak işin niteliğinde farklar olduğunu belirtmektedir. Aslında bu iki şık birlikte okunduğunda akademik personelin bu iki mesleği neden mukayese etmemek gerektiğini ortay koymaktadır: akademik ve idari personel arasında yaptıkları işin niteliğinden ötürü farklar vardır ve bu yüzden bunları kıyaslamak çok da doğru değildir. Akademik personelin işi, eğitim ve araştırmayla

ilgili iken; idari personelin faaliyetlerini daha çok işlerin yürütülmesini sağlayan yazışmalar ve eğitim hizmetlerinin aksatılmadan yürütülmesi için gerekenleri yapmak olarak görmek mümkündür. Yani akademik personel meslekler arasındaki farklılıkları, yapılan işin nitelik ve içerikleriyle bağlantılandırmaktayken,idari personel daha çok mesleklere atfedilen prestij ve gelir farkıyla açıklamaya çalışmaktadır.

G.AKADEMİK HAYAT VE SORUNLARI

Tablo 101 Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz?

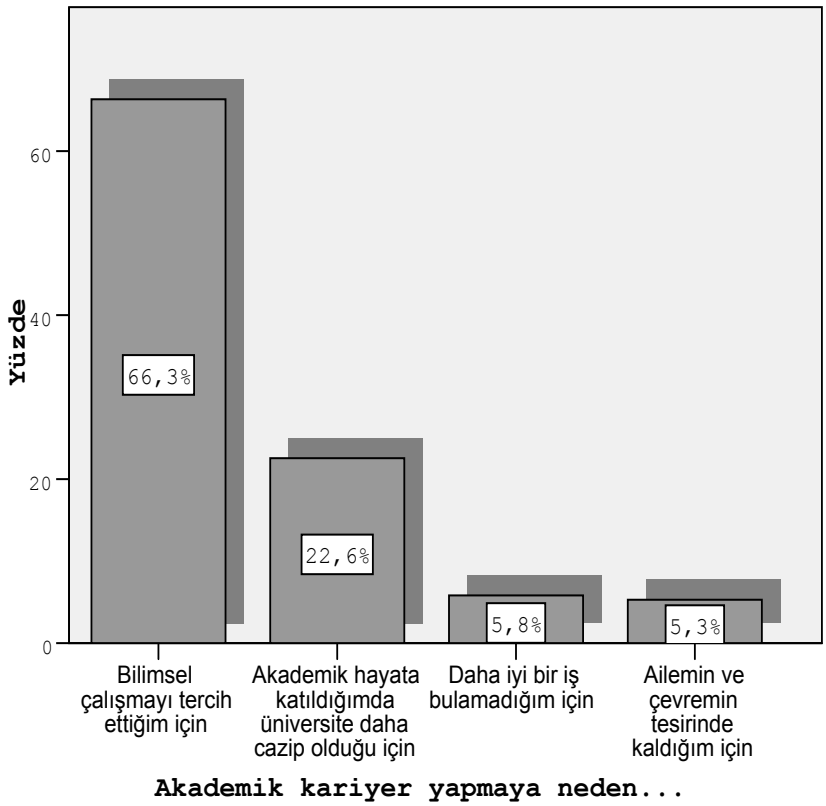
	Frekans	Yüzde
Bilimsel çalışmayı tercih ettiğim için	638	66,3
Akademik hayata katıldığımda üniversite daha cazip olduğu için	217	22,6
Daha iyi bir iş bulamadığım için	56	5,8
Ailemin ve çevremin tesirinde kaldığım için	51	5,3
Toplam	962	100,0

Akademik kariyer yapmaya karar verenlerin %66.3 gibi bir çoğunluğu bilimsel çalışmayı tercih etmesini gerekçe olarak göstermekteyken; daha iyi bir iş bulamadığı için (%5.8) ve ailesi ve çevresinin tesirinde kalarak bu mesleği seçtiklerini belirtenlerin oranı oldukça düşük oranlarda kalmaktadır.

"Akademik kariyer yapmanın bilimsel hayatta ilerlemenin özgür bir seçim olduğu bilinmektedir."

Şekil 39 Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz?

> "Bilimsel çalışma yapmayı tercih edenlerin, üniversitede bulunanlar arasında çoğunluğu oluşturması önemlidir."

Tablo 102 Üniversite türüne göre, akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz?

	Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz?				Toplam
	Bilimsel çalışmayı tercih ettiğim için	Akademik hayata katıldığımda üniversite daha cazip olduğu için	Daha iyi bir iş bulamadığım için	Ailemin ve çevremin tesirinde kaldığım için	
Devlet Üniversitesi	565	203	55	48	871
	64,9%	23,3%	6,3%	5,5%	100,0%
	88,6%	93,5%	98,2%	94,1%	90,5%
Özel Üniversite	73	14	1	3	91
	80,2%	15,4%	1,1%	3,3%	100,0%
	11,4%	6,5%	1,8%	5,9%	9,5%
Toplam	638	217	56	51	962
	66,3%	22,6%	5,8%	5,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 9,832 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel üniversitede görev yapan akademik personelin kariyer yapmaya karar verme nedeni, devlet üniversitesindeki meslektaşlarına göre büyük bir farkla, %80.2'lik bir oranla, 'bilimsel çalışmayı tercih etme' şıkkında yoğunlaşmaktadır. Devlet üniversitelerinde bu oran %64.9'da kalmaktadır. Bu seçenek akademik kariyer yapmanın en temel nedeni olduğu için üniversite türü fark etmeksizin en yüksek oranlarla ortaya çıkmaktadır.

Tablo 103 Akademik çalışmalarınızı yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz?

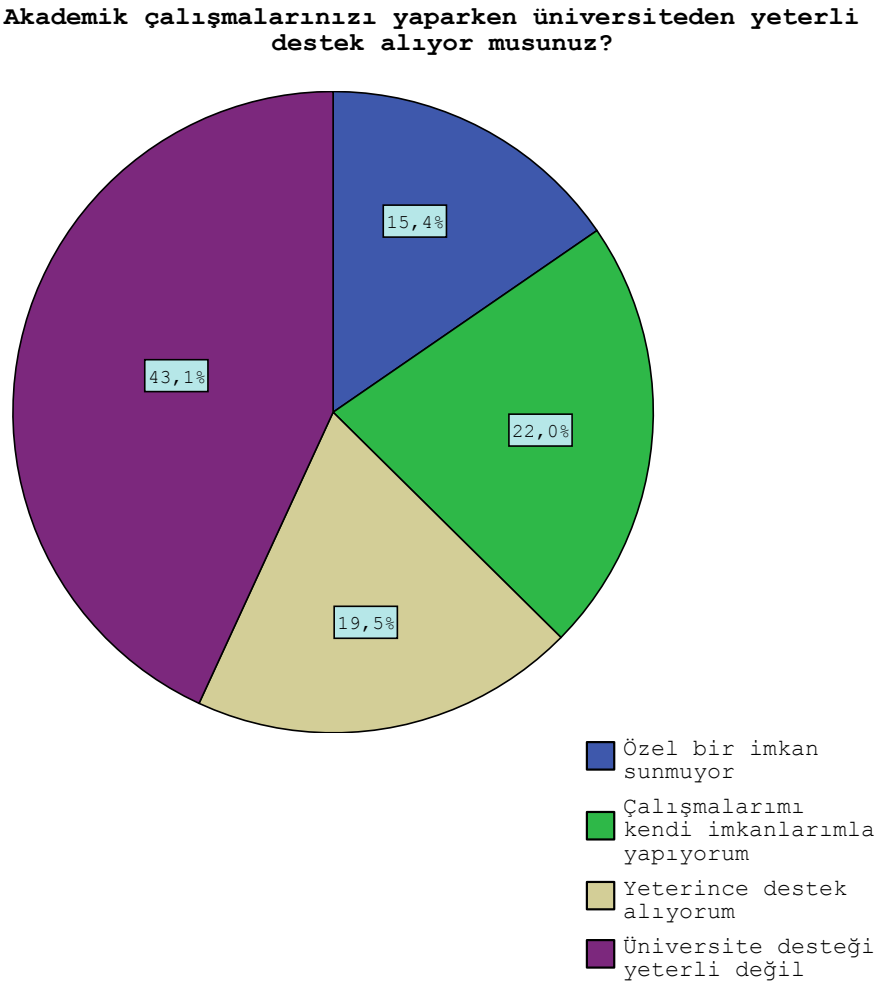
	Frekans	Yüzde
Özel bir imkan sunmuyor	148	15,4
Çalışmalarımı kendi imkanlarımla yapıyorum	211	22,0
Yeterince destek alıyorum	187	19,5
Üniversite desteği yeterli değil	414	43,1
Toplam	960	100,0

Akademik çalışmalarını yürütürken akademisyenler üniversitelerinden yeterli destek almakta mıdırlar? Yoksa çalışmalarını kendi imkanlarıyla mı yürütmektedirler? Akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu (%43.1), bu konuda üniversite desteğinin yeterli olmadığını belirtmektedir. Üniversite desteğinin olmaması akademik çalışmalarını yürüten personelin çalışmalarını kendi imkanlarıyla yürütmesine neden olmaktadır. Burada da çalışmalarını kendi imkanlarıyla yürüttüğünü belirtenlerin oranı %22 olarak ikinci sırada yer almaktadır. Akademik çalışmalarını yürütürken üniversiteden yeterli destek aldığını belirtenlerin oranı %19.5'tir.

Üniversitelerin akademik çalışmalarını yürütürken akademik personele yeterli destek yapmadığı açıktır.

Şekil 40 Akademik çalışmalarınızı yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz?

"Akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu (%43.1), bu konuda üniversite desteğinin yeterli olmadığını belirtmektedir. Üniversite desteğinin olmaması akademik çalışmalarını yürüten personelin çalışmalarını kendi imkanlarıyla yürütmesine neden olmaktadır."

Tablo 104 üniversite türüne göre Akademik çalışmalarınızı yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz?

	Akademik çalışmalarınızı yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz?				Toplam
	Özel bir imkan sunmuyor	Çalışmalarımı kendi imkanlarımla yapıyorum	Yeterince destek alıyorum	Üniversite desteği yeterli değil	
Devlet Üniversitesi	121	196	157	393	867
	14,0%	22,6%	18,1%	45,3%	100,0%
	81,8%	92,9%	84,0%	94,9%	90,3%
Özel Üniversite	27	15	30	21	93
	29,0%	16,1%	32,3%	22,6%	100,0%
	18,2%	7,1%	16,0%	5,1%	9,7%
Toplam	148	211	187	414	960
	15,4%	22,0%	19,5%	43,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 32,697 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel üniversitelerde akademik çalışmalarını yaparken üniversitenin yeterli destek verdiğini belirtenlerin oranı (%32.3) devlet üniversitelerinde belirtilen oranın (%18.1) neredeyse iki katıdır. Devlet üniversitesi ve özel üniversitelerinin akademik personeline çalışmalar için ayırdığı kaynağın ne kadar eşitsiz olduğunu gösteren, "üniversite desteği yeterli değil şıkkının özel (%22.6) ve devlet (%45.3) üniversitelerindeki oranlarına bakmak bile yeterlidir. Üniversite desteğini yeterli bulmayanlar devlet üniversitesinde görev yapan akademisyenlerin yarısına yakın bir kısmıyken bu oran özel üniversitelerde %20'lere düşmektedir.

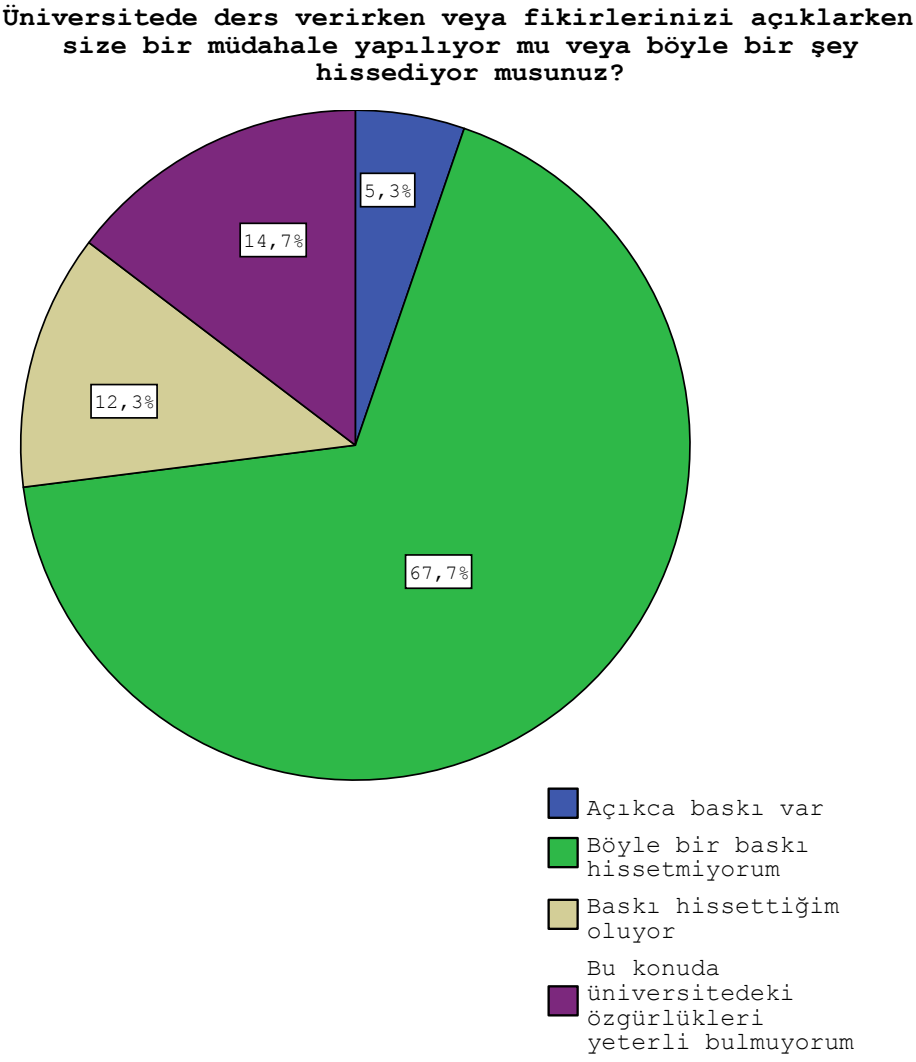

Tablo 105 Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?

	Frekans	Yüzde
Açıkca baskı var	50	5,3
Böyle bir baskı hissetmiyorum	642	67,7
Baskı hissettiğim oluyor	117	12,3
Bu konuda üniversitedeki özgürlükleri yeterli bulmuyorum	139	14,7
Toplam	948	100,0

Akademisyenlerin %67.7'si üniversitede ders verirken veya fikirlerini açıklarken bir müdahale yapılmadığını veya böyle bir şey hissetmediğini belirtmektedir. Açıkça bir bakı olduğunu söyleyen (%5.3) ve böyle bir baskıyı hissettiğini belirtenlerin oranı (%12.3) oldukça az görünmektedir. Ancak üniversite gibi özgürlüklerin ve farklılıkların rahatça ifade edilmesinin beşiği olan mekân ve kurumlarda bu tür oranların varlığı bile gerçekte bir problem olarak görülmelidir. Bu sebeple "Bu konuda üniversitedeki özgürlükleri yeterli bulmuyorum" şıkkındaki %14.7'lik oranın da dikkat edilmesi gereken bir oran olduğu açıktır.

Şekil 41 Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?

"Üniversitede akademisyenlerin %30'un üzerinde bir oranın kendisini şu veya bu düzeyde baskı altında görmesi özgürlükler konusu üniversite sorununu işaret etmektedir."

Tablo 106 Üniversite türüne göre Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklarken size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?

	Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklarken size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?				Toplam
	Açıkça baskı var	Böyle bir baskı hissetmiyorum	Baskı hissettiğim oluyor	Bu konuda üniversitedeki özgürlükleri yeterli bulmuyorum	
Devlet Üniversitesi	47	569	112	126	854
	5,5%	66,6%	13,1%	14,8%	100,0%
	94,0%	88,6%	95,7%	90,6%	90,1%
Özel Üniversite	3	73	5	13	94
	3,2%	77,7%	5,3%	13,8%	100,0%
	6,0%	11,4%	4,3%	9,4%	9,9%
Toplam	50	642	117	139	948
	5,3%	67,7%	12,3%	14,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 6,599 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel ve devlet üniversitelerinden hangisi akademisyenlerin daha fazla özgürlük hissettikleri, görüşlerini açıklarken, ders anlatırken bir müdahalenin yapılmadığı veya böyle bir şeyi hissetmediği yerlerdir?Devlet üniversitelerinde baskı hissettiğini belirtenlerin oranı %13.1 iken, özel üniversitelerde bu oran %5.3 gibi diğerinin yarısından aza inmekte ve böyle bir baskıyı hissetmediğini belirtenlerin oranı özel üniversitelerde %66.6 iken devlet üniversitelerinde %77.7'ye çıkmaktadır. Özel üniversitelerin devlet üniversitelerine göre akademisyenlere daha fazla özgürlük havası yarattığı görülmektedir.

Tablo 107 Unvana göre Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?

	Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?				Toplam
	Açıkça baskı var	Böyle bir baskı hissetmiyorum	Baskı hissettiğim oluyor	Bu konuda üniversitedeki özgürlükleri yeterli bulmuyorum	
Araştırma Görevlisi	28	289	68	80	465
	6,0%	62,2%	14,6%	17,2%	100,0%
	56,0%	45,2%	58,1%	57,6%	49,2%
Öğretim Görevlisi	8	82	14	13	117
	6,8%	70,1%	12,0%	11,1%	100,0%
	16,0%	12,8%	12,0%	9,4%	12,4%
Yrd. Doç. Dr.	10	120	21	21	172
	5,8%	69,8%	12,2%	12,2%	100,0%
	20,0%	18,8%	17,9%	15,1%	18,2%
Doçent	3	68	7	16	94
	3,2%	72,3%	7,4%	17,0%	100,0%
	6,0%	10,6%	6,0%	11,5%	9,9%
Profesör	1	81	7	9	98
	1,0%	82,7%	7,1%	9,2%	100,0%
	2,0%	12,7%	6,0%	6,5%	10,4%
Toplam	50	640	117	139	946
	5,3%	67,7%	12,4%	14,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 23,162 Ser. Der. = 12 P<0.05

Araştırma görevlisinden profesöre doğru gidildikçe, açıkça baskı hissettiğini belirtenlerin oranı azalırken, böyle bir baskı his-

setmediğini söyleyenlerin oranı artmaktadır. Öğretim görevlilerinde böyle bir baskıyı hissetmeyenlerin oranı %70 iken profesörlerde %80'lere çıkmaktadır. Baskı hissettiğini belirten araştırma görevlilerinin oranı % 14.6 iken profesörlerde bu oran yarıya düşerek %7.1 olmaktadır.

Tablo 108 Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?

	Frekans	Yüzde
Ücret seviyesinin düşüklüğü	420	44,4
Akademik yükselme sorunları	195	20,6
Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları	243	25,7
Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar	87	9,2
Toplam	945	100,0

Akademisyenlerin en önemli sorunu olarak (%44.4) ücret seviyesinin düşüklüğü gösterilmektedir. Akademisyenlerin ücret seviyesinin düşüklüğü sürekli gündeme gelmekle birlikte bu konuda bir iyileştirmenin olmaması sorunu sıradanlaştırmakta ve ilgilileri duyarsızlaştırmaktadır. Ücret seviyesinin düşüklüğü bazen araştırma görevlisi alımlarında sorunun ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Şöyle ki, açılan araştırma görevlisi kadroları için başvuruda bulunan bile olmamaktadır. Bu kadar üniversite mezunu işsizin bulunduğundan bahsedilen bir dönemde bile, aynı bölümden mezun olan öğrenci okulunun sınavına girmemektedir. Başarılı öğrenciler üniversitelerde kalmak istememektedir. Üniversiteden yeni mezun bir öğrenci bir profesör kadar maaş alabileceği bir işe girebilmektedir. Büyükşehirlerde araştırma görevlisi ve ya diğer unvanlardaki

"Akademisyenlerin ücret seviyesinin düşüklüğü sürekli gündeme gelmekle birlikte bu konuda bir iyileştirmenin olmaması sorunu sıradanlaştırmakta ve ilgilileri duyarsızlaştırmaktadır. Ücret seviyesinin düşüklüğü bazen araştırma görevlisi alımlarında sorunun ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir."

akademisyenler için kiralık bir ev tutup bilimsel çalışmaları yürütmek hayli zordur. Bir araştırma görevlisi veya yrd. doçentin maaşı, onun şehrin çok da iyi şartlara sahip mekanlarında yaşamasına olanak vermeyecek kadardır. Başarılı bir öğrencinin akademik hayata girebilmesi için onu cezb edecek ne motive edici çalışma ortamı ne de maaş söz konusudur.

Akademisyenler aldıkları maaşla toplumsal ortalamanın etrafında bir hayatı ve akademik çalışmaları yürütme durumuna sahip görünmemektedirler. Bu yüzden özellikle büyük şehirlerde akademisyenler ek işler peşinde koşmak zorunda kalmaktadırlar. Taşra üniversitelerinde ise hocalar ek ders ücretleri için birbirleriyle kıyasıya rekabet etmektedirler. Özellikle ikinci öğretimin dersleri ve yeterli akademik personel olmamasına rağmen açılan ikinci öğretim bölümleri üniversite ve fakülte/yüksekokulları birer yüksek liselere ve hocaları ek ders ücreti peşinde koşan öğretmen haline getirmektedir.

> "Akademisyenler için en önemli ikinci sorun olarak 'Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları' görülmektedir."

Akademisyenler için en önemli ikinci sorun olarak 'Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları' görülmektedir. Bu şık aslında iki farklı şekilde okunabilir. Birincisi, durumun gerçekten böyle olması ve hocaların aşırı ders yüküyle boğuşmalarından dolayı bilimsel çalışmalara zaman ayrılamaması iken; ikinci okunma biçimi yukarıda belirtilen şekildedir. Yani, aslında hocalar bu durumdan rahatsız olsalar da düşük gelirlerinin telafisi için kabullenmek ve katlanmak zorunda oldukları bir durum olarak bu ek dersleri kabul etmek durumunda kalmakta gibidirler. Çünkü ek dersler onlar için can simidi konumundadırlar eğer ders yükü çok fazla olursa bir maaş kadar ders ücreti alabilmektedirler. Ancak burada içine düşülen bir paradoks vardır: hoca, araştırma yapmak istemekte, bilimsel çalışma yapmak istemektedir oysa aşırı ve çeşitli derslerden oluşan

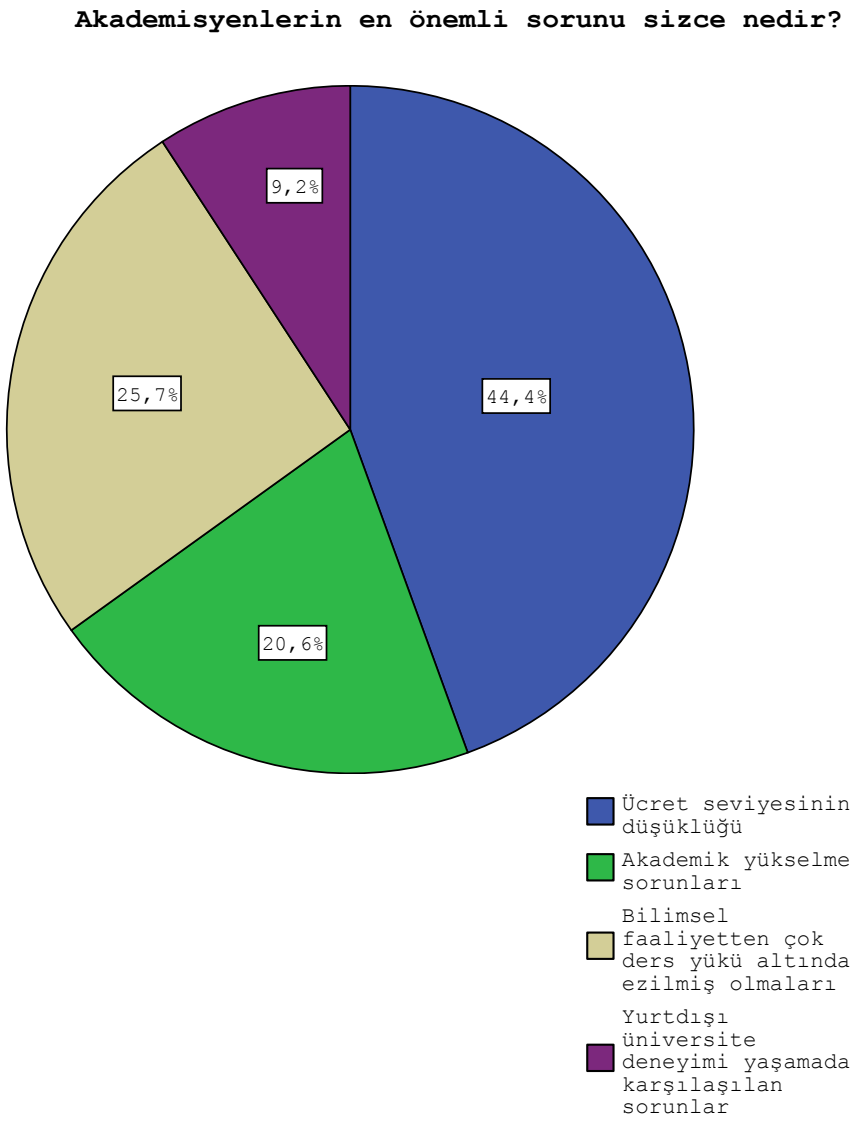

program onun hem farklı dersler için yoğun bir hazırlık safhasına girmesine neden olmakta hem de aşırı ders yükü onun zihnen ve bedenen yorgun ve bitkin düşürmektedir. Haftada 30 saat derse giren üniversite hocası büyük kentlerin büyük üniversitelerinde pek fazla karşılaşılan durum değilken bu yine bazı büyük kentlerin bazı fakültelerinde ve özellikle taşra kentlerinde sık karşılaşılan bir durum olmaktadır.

Akademik yükselme sorunları akademisyenler için üçüncü önemde bir sorundur. Yabancı dil puan düzeyinin yükseltilmesi, atıf endeksine giren yabancı dergilerde yayın şartının getirilmesi gibi şartlar özellikle yabancı dille eğitim yapmayan üniversite personeli için öncelikli bir sorun halini almaktadır. Bu noktada üniversiteler yabancı yayın yapan akademisyenleri ekonomik olarak desteklemekten, yabancı yayın yapacak akademisyenlerin yönlendirileceği ve onlara çeşitli desteklerin sunulacağı birimlerin oluşturulmasına kadar çeşitli yollara yönelmektedirler.

Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar akademisyenlerin karşı karşıya kaldıkları bir başka sorundur. Bu oldukça düşük bir orana sahip görünmekle birlikte yine de önemli bir sorundur. Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK'ün çeşitli aralık ve oranlarla yurt dışına akademik personeli yüksek lisans ve doktora eğitimi için göndermesi bu sorunun yüksek oranlara ulaşmasını önlemektedir ancak bu tür imkanlarla karşı karşıya kalmayan çoğunluk için yurt dışında akademik bir tecrübe yaşamak kendi imkanlarıyla imkansız gibi görünmektedir.

Şekil 42 Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?

"Akademik yükselme sorunları akademisyenler için üçüncü önemde bir sorundur. Yabancı dil puan düzeyinin yükseltilmesi, atıf endeksine giren yabancı dergilerde yayın şartının getirilmesi gibi şartlar özellikle yabancı dille eğitim yapmayan üniversite personeli için öncelikli bir sorun halini almaktadır."

Tablo 109Üniversite türüne göre akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?

	Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?				Toplam
	Ücret seviyesinin düşüklüğü	Akademik yükselme sorunları	Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları	Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar	
Devlet Üniversitesi	375	187	205	84	851
	44,1%	22,0%	24,1%	9,9%	100,0%
	89,3%	95,9%	84,4%	96,6%	90,1%
Özel Üniversite	45	8	38	3	94
	47,9%	8,5%	40,4%	3,2%	100,0%
	10,7%	4,1%	15,6%	3,4%	9,9%
Toplam	420	195	243	87	945
	44,4%	20,6%	25,7%	9,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 20,599 Ser. Der. = 3 P<0.05

Özel ve devlet üniversiteleri arasındaki farklılık, özel üniversitelerin çekiciliği açıklanırken ekonomik açıdan özel üniversitelerin çekici olduğu yönünde bir kanı vardır ancak yukarıdaki tablodan bunun çok da doğru olmadığı okunabilir. Akademisyenlerin ücretlerinin düşüklüğü devlet üniversitelerinden (%44.1) daha yüksek bir oranla özel üniversitelerde (%47.9) görünmektedir.

Akademik yükselme sorunları daha çok yabancı dil puanı, yayın sayısı ve yabancı yayınla bağlantılıdır. Özel üniversitede görev yapan akademisyenlerin bu tür sorunlarla karşı karşıya kalmadıkları, en azından yabancı dille ilgili ciddi sorunlarının olmadığı söylenebilir. Çünkü akademik yükselme sorunları tarafsız atamalar sabit

tutulduğunda, devlet üniversitelerinde %22'lik bir orana sahipken özel üniversitelerde bu oran %8.5'e düşmektedir.

Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olma, devlet üniversitelerinde %24.1''lik bir orana sahipken özel üniversitelerde bu oran %40.4''e çıkmaktadır. Özel üniversitede çalışan akademisyenler en yüksek oranlarla ücret düşüklüğünden ve ders yükünden şikayetçi olmaktadırlar. Bu ikisi arasındaki ilişki özel üniversite bağlamında şu şekilde açıklanabilir; özel üniversiteler hocalara devlet üniversitelerdeki hocalardan daha yüksek ücret öder gibi görünmektedirler ancak bunun karşılığında onlardan yüksek düzeyde bir performans beklemektedirler. Devlet üniversitelerinde sıkı kontrole tâbi tutulmayan hocalar özelde sıkı bir takibatla ve ders yüküyle karşı karşıya kalabilmektedirler. Mesainin büyük bir kısmının okulda harcanması zorunluluğu, ders yükünün fazla olması alınan ücretin çokluğuna rağmen yine de düşük görünebilmektedir.

"Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olma, devlet üniversitelerinde %24.1''lik bir orana sahipken özel üniversitelerde bu oran %40.4''e çıkmaktadır."

Tablo 110 unvana göre akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?

	Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?				Toplam
	Ücret seviyesinin düşüklüğü	Akademik yükselme sorunları	Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları	Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar	
Araştırma Görevlisi	200	106	119	43	468
	42,7%	22,6%	25,4%	9,2%	100,0%
	47,6%	54,9%	49,0%	49,4%	49,6%
Öğretim Görevlisi	49	28	35	6	118
	41,5%	23,7%	29,7%	5,1%	100,0%
	11,7%	14,5%	14,4%	6,9%	12,5%
Yrd. Doç. Dr.	83	35	35	17	170
	48,8%	20,6%	20,6%	10,0%	100,0%
	19,8%	18,1%	14,4%	19,5%	18,0%
Doçent	40	18	26	7	91
	44,0%	19,8%	28,6%	7,7%	100,0%
	9,5%	9,3%	10,7%	8,0%	9,7%
Profesör	48	6	28	14	96
	50,0%	6,3%	29,2%	14,6%	100,0%
	11,4%	3,1%	11,5%	16,1%	10,2%
Toplam	420	193	243	87	943
	44,5%	20,5%	25,8%	9,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 21,855 Ser. Der. = 12 P<0.05

Ücret seviyesinin düşüklüğü tüm akademik personel arasında en yüksek oranda görünürken unvan sıralamasında ise; en düşük maaşı alan öğretim görevlisinde %41.5 ile en düşük orana ve pro-

fesörlerdeki %50 ile en yüksek orana ulaşmaktadır. Yani akademik personel arasında en yüksek maaşı alan profesörler, akademisyenlerin en önemli sorunu olarak ücret seviyesinin düşüklüğünü en yüksek oranla işaretlemişlerdir.

Öğretim görevlisi, doçent ve profesör için bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmak ikinci önemli sorun olarak görülmekte olup, akademik yükselme sorunları en yüksek oranlara araştırma görevlilerinde ulaşmakta olup en düşük oranlar artık bu tür sorunlarla iç içe olmayan profesörlerde görünmektedir. Profesörlerde üçüncü sorun olarak diğer unvanlarla mukayese edildiğinde dikkate değer bir oranda (%14.6) "Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar" gösterilmektedir.

Tablo 111 Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?

	Frekans	Yüzde
Cazip ekonomik şartlar sunmaktan giderek uzaklaştığı için	393	41,7
Akademisyenlere uluslararası tecrübe kazandıracak imkanlar sağlanmadığından	115	12,2
Bilimsel araştırma için gerekli ortamı hazırlayamadığından	277	29,4
Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesinden	157	16,7
Toplam	942	100,0

Üniversiteler neden başarıl öğrencilerin çalışma mekanları olmaktan uzaklaşmaktadır? Üniversiteler neden özgün çalışmaların merkezi olmaktan çıkıp yerini araştırma merkezleri ve şirketlerine bırakmışlardır? Daha önce de çeşitli şekillerde vurgulandığı gibi üniversitelerin cazibesini yitirmesinin en önemli sebebi akademisyenlere cazip ekonomik imkanlar sunmamasıdır.Akademik hayat, meslekle alakalı yüksek ve daimi harcamalar gerektirmektedir. Sürekli yeni yerli ve yabancı yayınları takip etmek, fotokopilerini çekmek, araştırma yapmak bunlar için zaten ek bir ücret alamadığından tüm harcamalar alınan sabit maaşa dayanmaktadır. Üniversitelerin cazip ekonomik şartlardan uzaklaşması tabloda da görüldüğü gibi %41.7 ile ilk sırada yer almaktadır ve akademik hayatın içine atılacak genç akademisyenleri cezp etmekten çok uzaktır. Daha yetenekli ve istekli olan bir çok kişi bu düşük ücreti motive edici olarak görmemekte ve akademisyenliği bir yaşam tarzı olarak seçenler dışında tercih edilme olasılığı azalmaktadır.

> "Eğer üniversite hocaları ders yükü altında, yeterli ekonomik kaynak bulmamaktan, üniversitenin sağlayacağı kolaylıklardan faydalanamazsa üniversitenin sıradan bir eğitim ve öğretim kurumundan farkı kalmaz."

Bilimsel araştırmalar yapmak üniversiteyi diğer eğitim kurumlarından ayıran önemli özelliklerden biridir. Eğer üniversite hocaları ders yükü altında, yeterli ekonomik kaynak bulmamaktan, üniversitenin sağlayacağı kolaylıklardan faydalanamazsa üniversitenin sıradan bir eğitim ve öğretim kurumundan farkı kalmaz. Maalesef Türkiye'deki üniversitelerin bir çoğunun görünümü bu şekildedir. Bu çalışmada da bilimsel araştırma için üniversitelerin gerekli ortamı hazırlayamamasından dolayı cazibesini kaybetmesi %29.4 ile ikinci sırada yer almaktadır.

Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesi üçüncü önemli neden olarak %16.7'lik bir orana sahiptir.

Sosyolog Weber, insanların sınıfsal konumlarının belirleyicisi olarak sadece onların gelirlerini esas almanın pek de somut gerçeklikleri açıklayamadığını belirtir. Sınıfsal konumu belirlemede önemli bir faktör, bireylerin eğitim düzeyleri, mesleki itibarları ve yaşam tarzları gibi etkenler tarafından oluşturulan statü kavramıyla yakından bağlantılıdır. Bireylerin gelir düzeyleri düşük olabilir fakat onların statü düzeyleri yüksektir. Statü sahibi kişiler gelir, düzeyleri düşük olsa bile diğer insanların gözünde mesleği, yaşam tarzı, eğitim düzeyi gibi etkenlerden dolayı önemli bir pozisyonda olabilirler ve bu anlamda da diğer insanların gözünde bir prestijleri vardır.

Akademisyenler Weberci anlamda ekonomik açıdan düşük konumda yer alan ancak statü açısından üst konumda yer alır gibi görünmektedirler. Ancak akademik hayat, statünün içeriğini oluşturan unsurlardan biri olarak kültürel sermayeyi üretemiyorsa meslek prestij kaybına uğrayacaktır. Çünkü akademisyenlik zaten ekonomik sermayeyi barındıran meslek olmaktan çok kültürel sermayeye sahip bir meslektir. Kültürel sermayeyi oluşturan unsurlar ise eğitim, bilgiye erişme ve üretim düzeyidir. Ancak bilgiye erişim ve bilginin üretim düzeyi açısından üniversiteler çok ciddi rakiplerle karşı karşıyadırlar. Amacı sadece stratejik bilgi üretmek olan stratejik araştırma merkezleri, amacı sadece saha taraması yapmak olan araştırma şirketleri, kuruluş amaçları doğrultusunda araştırmalar ve uygulamalar yaptıran kurumlar ve genel müdürlükler, sendikalar, dernekler ve diğer STK'lar artık üniversiteler için çok ciddi rakiplerdir. Ancak üniversiteler bir tek güce sahip görünmektedirler bu rakipler karşısında o da yasal kabul gören diplomalar (yüksek lisans ve doktora) sunabilmeleridir.

Akademisyenlere uluslararası tecrübe kazandıracak imkanlar sağlanamaması üniversitelerin cazibelerini kaybetme nedenle-

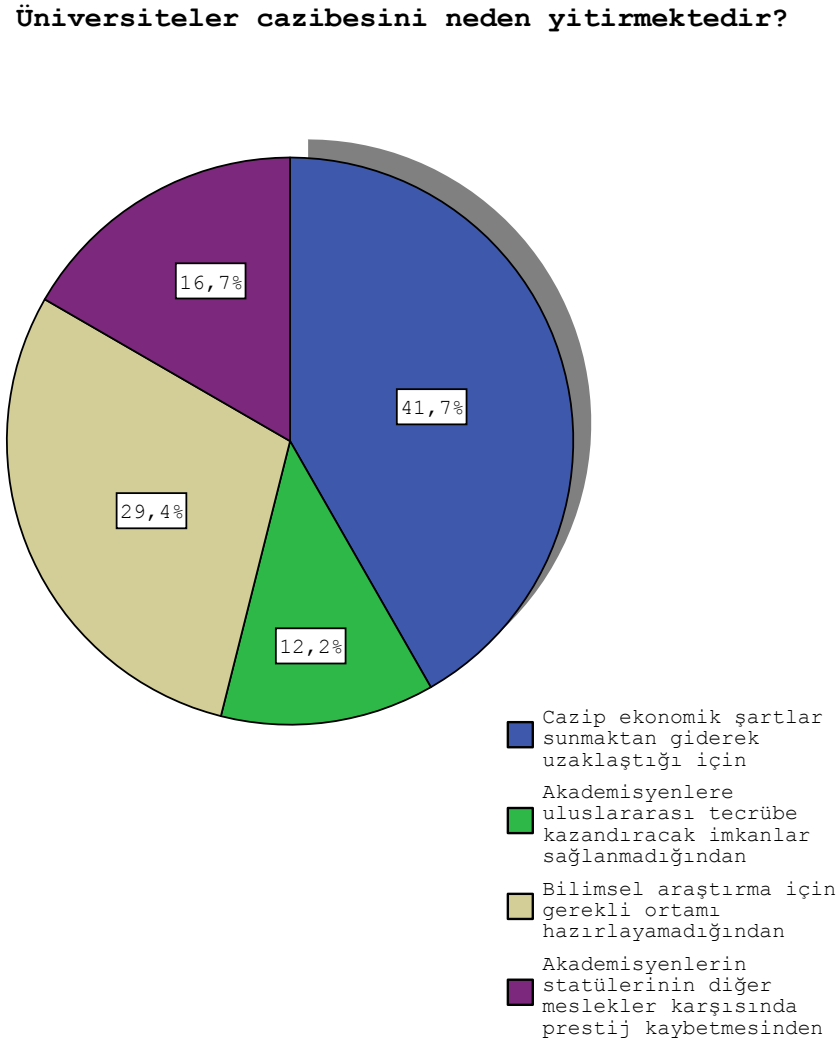
rinden bir tanesidir. Akademisyenlerin aldıkları ücret ancak onların ortanın altında bir hayat düzeyi sürmelerini sağlayacak miktardadır. Birikim yaparak kendi imkanlarıyla yurt dışı tecrübesi yaşamak oldukça zordur. Yurt dışı tecrübesi sağlamak onun hem ufkunu genişletecek, hem çalışma alanında farklı gelişmeleri yerinde takip etmiş olacak, farklı yabancı meslektaşlarıyla tanışacak, belki de ortak çalışmaların yapılacağı bir başlangıç olacaktır. Bu yüzden yurt dışı tecrübesi çok önemlidir. Ancak üniversitelerde bırakın yurt dışına gitmeyi bir dil kursuna gitmek bile problem, gideni gerilime sokan bir hale dönüşebilir.

Bazı kurumlar kendi personellerini yetiştirmek için ücretlerini ödedikleri İngilizce kurslarına göndermektedirler. Ancak üniversiteler kendi imkanlarıyla İngilizcelerini geliştirmek için kursa giden akademisyenlere sorun çıkartabilmektedirler. Bir çok akademisyen bu tür kurslara resmi olmayan yollarla devam etmektedir. Çeşitli kurumlar çalışanlarını yurtdışına göndererek mesleki tecrübelerini arttırmak için çalışmaktadır. Üniversitelerde yabancı dili iyi olan, yabancı dille eğitim yapan üniversiteler dışında yurt dışına gitmek oldukça yüksek sayıda bir akademisyen için gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayalden öte bir şey değildir.

Akademik hayat sadece ekonomik hayatla ilgili şartlar açısından olumsuzluklar taşımakla kalmayıp aynı zamanda zaman açısından da problemlerle doludur. Hiçbir meslek muhtemelen akademisyenlerin ki gibi çalışma, iş ve özel, dinlenme saatlerinin iç içe geçtiği bir meslek değildir. Akademisyenler çalışma sürelerini evlerine taşıyabilirler. Nobel ödüllü bilim adamı P. B. Medawar'ın dediği gibi, bilim insanları çocuklarıyla kırlarda hoşça vakitler geçirmek için zaman bulamayabilirler.

Şekil 43 Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?

"Çeşitli kurumlar çalışanlarını yurtdışına göndererek mesleki tecrübelerini arttırmak için çalışmaktadır. Üniversitelerde yabancı dili iyi olan, yabancı dille eğitim yapan üniversiteler dışında yurt dışına gitmek oldukça yüksek sayıda bir akademisyen için gerçekleşmesi mümkün olmayan bir hayalden öte bir şey değildir."

Tablo 112 Üniversite türüne göre Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?

	Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?				Toplam
	Cazip ekonomik şartlar sunmaktan giderek uzaklaştığı için	Akademisyenlere uluslararası tecrübe kazandıracak imkanlar sağlanmadığı için	Bilimsel araştırma için gerekli ortamı hazırlayamadığı için	Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesinden	
Devlet Üniversitesi	352	112	238	148	850
	41,4%	13,2%	28,0%	17,4%	100,0%
	89,6%	97,4%	85,9%	94,3%	90,2%
Özel Üniversite	41	3	39	9	92
	44,6%	3,3%	42,4%	9,8%	100,0%
	10,4%	2,6%	14,1%	5,7%	9,8%
Toplam	393	115	277	157	942
	41,7%	12,2%	29,4%	16,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 15,630 Ser. Der. = 3 P<0.05

Üniversitelerin cazibesini yitirme sebebi olarak cazip ekonomik şartlardan uzaklaşması devlet ve özel üniversite ayrımı fark etmeksizin eşit şekilde belirtilmektedir. Yurtdışı tecrübesi ve imkanı sağlanamaması en çok devlet üniversitelerinde (%13.2) gerekçe olarak gösterilmiştir. Bilimsel çalışmalar için gerekli ortamın hazırlanamaması özel üniversitelerde diğerinin %28'lik oranına karşılık oldukça yüksek bir orana %42.4'e sahiptir.

Tablo 113 Unvana göre Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?

	Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?				Toplam
	Cazip ekonomik şartlar sunmaktan giderek uzaklaştığı için	Akademisyenlere uluslararası tecrübe kazandıracak imkanlar sağlanmadığı için	Bilimsel araştırma için gerekli ortamı hazırlayamadığı için	Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesinden	
Araştırma Görevlisi	192	51	146	78	467
	41,1%	10,9%	31,3%	16,7%	100,0%
	48,9%	44,3%	52,9%	50,0%	49,7%
Öğretim Görevlisi	44	22	35	16	117
	37,6%	18,8%	29,9%	13,7%	100,0%
	11,2%	19,1%	12,7%	10,3%	12,4%
Yrd. Doç. Dr.	83	20	40	25	168
	49,4%	11,9%	23,8%	14,9%	100,0%
	21,1%	17,4%	14,5%	16,0%	17,9%
Doçent	38	11	25	19	93
	40,9%	11,8%	26,9%	20,4%	100,0%
	9,7%	9,6%	9,1%	12,2%	9,9%
Profesör	36	11	30	18	95
	37,9%	11,6%	31,6%	18,9%	100,0%
	9,2%	9,6%	10,9%	11,5%	10,1%
Toplam	393	115	276	156	940
	41,8%	12,2%	29,4%	16,6%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 12,829 Ser. Der. = 12 P>0.05

Üniversitelerin cazibelerini yitirme sebebi akademik personelin unvanına göre değişmemekle (P>0.05) birlikte, belirtilmesi gereken durumlar şu şekilde sıralanabilir: Cazip ekonomik şartlar

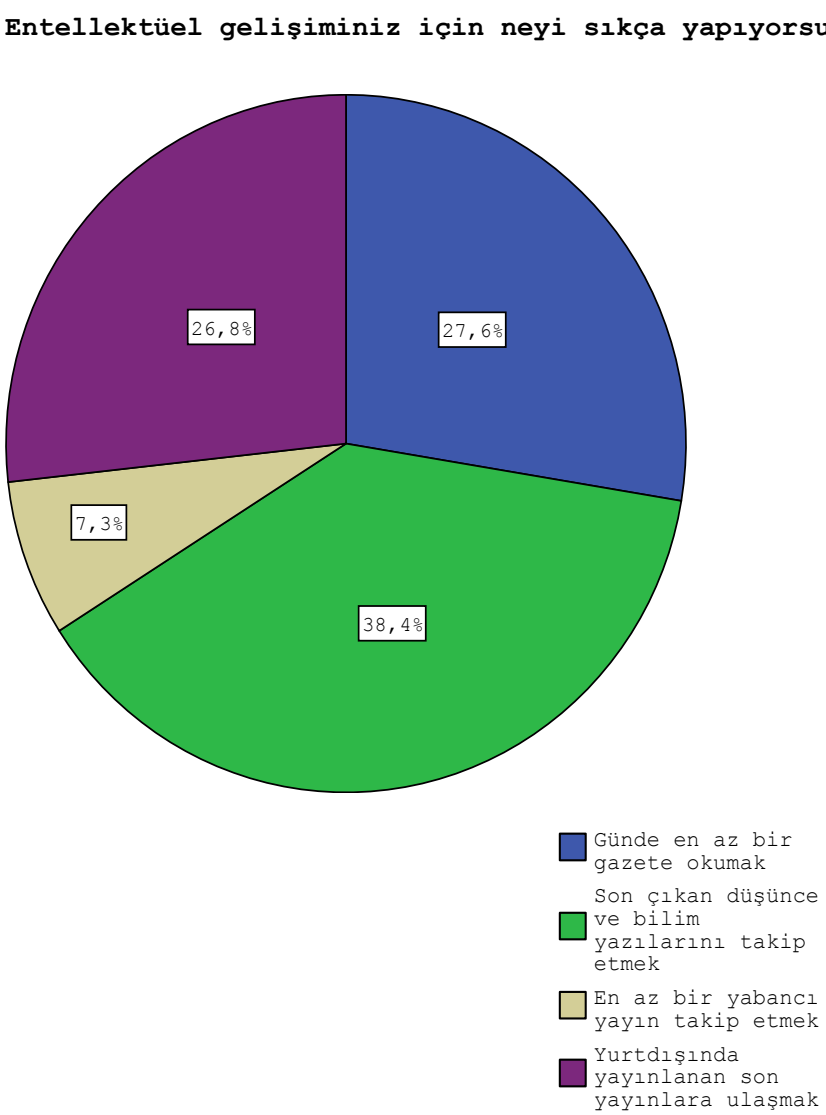
sunamaması en yüksek orana %49.4 ile yrd. doçentlerde ulaşarak üniversitelerin çekiciliğini kaybetme nedeni olarak gösterilmektedir. En düşük oranda ise belki de üniversitelerde en düşük maaşı alan öğretim görevlilerinde ortaya çıkmaktadır. Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesinden dolayı üniversitelerin çekiciliğini kaybettiğine olan inanç ise küçük sapmalarla birlikte araştırma görevlisinden profesöre doğru gidildikçe küçük sapmalarla birlikte artmaktadır.

Tablo 114 Entelektüel gelişimiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?

	Frekans	Yüzde
Günde en az bir gazete okumak	255	27,6
Son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek	354	38,4
En az bir yabancı yayın takip etmek	67	7,3
Yurtdışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak	247	26,8
Toplam	923	100,0

Akademisyenler entelektüel açıdan kendilerini geliştirmek için en çok hangi yola başvurduklarını belirtirken ilk sırada %38.4 ile 'son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek' şıkkı yer almaktadır. Bunu %27.6 ile günde en az bir gazete okumak, şıkkı takip etmektedir. Üçüncü sırada yurt dışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak şıkkı %26.8 ile gelmektedir. En az bir yabancı yayını takip etmek çok düşük bir oranda %7.3'te kalmaktadır. Tablodan anlaşılacağı gibi akademisyenler yeni yayınları takip etmeyi kendi entelektüel gelişimleri için en çok başvurdukları yol olarak görmektedirler.

Şekil 44 Entellektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?

"En az bir yabancı yayını takip etmek çok düşük bir oranda %7.3'te kalmaktadır. Tablodan anlaşılacağı gibi akademisyenler yeni yayınları takip etmeyi kendi entelektüel gelişimleri için en çok başvurdukları yol olarak görmekte-dirler."

Tablo 115 Üniversite türüne göre entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?

	Entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?				Toplam
	Günde en az bir gazete okumak	Son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek	En az bir yabancı yayın takip etmek	Yurtdışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak	
Devlet Üniversitesi	239	308	63	220	830
	28,8%	37,1%	7,6%	26,5%	100,0%
	93,7%	87,0%	94,0%	89,1%	89,9%
Özel Üniversite	16	46	4	27	93
	17,2%	49,5%	4,3%	29,0%	100,0%
	6,3%	13,0%	6,0%	10,9%	10,1%
Toplam	255	354	67	247	923
	27,6%	38,4%	7,3%	26,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 8,841 Ser. Der. =3 P<0.05

Özel üniversitedeki akademisyenlerin (%49.5) son çıkan düşünce ve bilim yazılarını devlet üniversitesindeki meslektaşlarına (%37.1) göre daha fazla takip ettikleri görünmektedir. Devlet üniversitesindeki akademisyenlerin en çok başvurdukları ikinci yol günde en az bir gazete okumak olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 116 Unvana göre, entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?

	Entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?				Toplam
	Günde en az bir gazete okumak	Son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek	En az bir yabancı yayın takip etmek	Yurtdışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak	
Araştırma Görevlisi	127	178	38	118	461
	27,5%	38,6%	8,2%	25,6%	100,0%
	49,8%	50,4%	56,7%	48,0%	50,1%
Öğretim Görevlisi	35	45	7	26	113
	31,0%	39,8%	6,2%	23,0%	100,0%
	13,7%	12,7%	10,4%	10,6%	12,3%
Yrd. Doç. Dr.	53	55	14	45	167
	31,7%	32,9%	8,4%	26,9%	100,0%
	20,8%	15,6%	20,9%	18,3%	18,1%
Doçent	17	34	4	34	89
	19,1%	38,2%	4,5%	38,2%	100,0%
	6,7%	9,6%	6,0%	13,8%	9,7%
Profesör	23	41	4	23	91
	25,3%	45,1%	4,4%	25,3%	100,0%
	9,0%	11,6%	6,0%	9,3%	9,9%
Toplam	255	353	67	246	921
	27,7%	38,3%	7,3%	26,7%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 14.720 Ser. Der. = 12 P>0.05

Entelektüel gelişim için başvurulan bir yol olarak, son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek şıkkı en fazla (%45.1) profesörlerde karşılaşılan bir seçenektir. En az bir yabancı yayını takip etmek en çok araştırma görevlisi ve yrd. doç.lerin başvurduğu bir yol iken, yurt dışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak en çok doçentlerin sıkça yaptıkları şey olarak görünmektedir. Doçentler en düşük oranla entelektüel gelişimleri için gazete okuyanlar olarak görünmektedir. Entelektüel gelişim için yapılanlarla unvan arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı (P>0.05) yukarıdaki tabloyla ortaya çıkmaktadır.

Tablo 117 Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?

	Frekans	Yüzde
Çok kalabalık sınıflara ders vermek	169	18,8
Düşük seviyeli öğrenci grubuna ders vermek	196	21,8
Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak	453	50,4
Fiziksel olarak uygun olmayan ortamlarda ders anlatmak	80	8,9
Toplam	898	100,0

Akademisyenlerin eğitim sürecinde karşılaştıkları çeşitli sorunlar vardır. Bunlardan biri, eğitimin sürdürülmesini olumsuz yönde etkileyen mekan ve çevre şartları iken diğeri öğrenci profilidir. Eğitim mekanı olarak sınıflar, dersin işlenmesi için elverişli olmayabilir, hocanın sesini sınıfa duyurmasından öğrencilerin oturma biçimlerinden dolayı bir temassızlığa kadar giden sorunlar verimsizliğe neden olabilir. Bunun yanında belki bundan daha da önemlisi, dersi dinlemeye, anlamaya ne psikolojik ne de zihinsel yeterlilik açısından hazır olmayan öğrencilerle dersin işlenmeye çalışılmasıdır.

Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak, seçeneği bu çalışmada akademisyenlerin en fazla tercihini (%50.4) alan şıktır. Türkiye'de çok popüler birkaç üniversite dışındaki üniversiteleri kazanan öğrenciler sanki zorla bu okullarda okutulmakta gibidirler. Bir çoğu arkadaşlarının daha iyi yerleri kazandıklarını ve kendilerinin maalesef bu üniversitede, bu fakültede, bu bölümde zaman harcadığını/kaybettiğini düşünerek okumakta ve bu isteksizlik onun ne samimi, içten bir şekilde derslerine hazırlanmasına ne de okulla bütünleşmesine

> "Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak, seçeneği bu çalışmada akademisyenlerin en fazla şikayet ettikleri konudur."

neden olmaktadır. Bu tür öğrenci profiliyle dersinde karşılaşan öğretim üyesi için ders de istediği şekilde anlatılmayacak, işlenmeyecek biçimde geçecektir.

Düşük seviyeli öğrenci grubuna ders vermek %21,8 ile bir başka önemli sorundur. Yakınılan hususlardan birisi öğrencilerin sadece testlere yönelik hazırlanması, bunun sonucunda dilekçe yazmaktan, kendini ifade etmekten aciz bir öğrenciyle karşı karşıya kalınmasıdır. Eğitim sisteminin başarısız öğrencinin kalmasına müsaade etmemesi ve her öğrencinin bir şekilde lise mezunu olup potansiyel aday üniversite öğrencisi olarak ortaya çıkması eğitimle ilgili bir sorunu gündeme getirmektedir. Liselerde, zaten bu öğrenci bu haliyle üniversiteyi kazanamaz, hiç değilse okulda kalarak bize problem çıkarmasın zihniyetiyle hareket edilmesinin sonucunda okullarda hiç kalmayan, öğretmenleri dolayısıyla eğitimi ciddiye almayan bazı öğrenciler üniversitede benzer bir arayışın içinde gibidirler. Hem kavrayış hem zeka hem de eğitim açısından düşük düzeyli öğrenci profiliyle karşı karşıya kalmak eğitim sürecinde karşılaşılan önemli bir sorun olarak görünmektedir.

Eğitim mekanıyla ilgili, dış şartlarla ilgili sorunlar eğitimin diğer sorunlu yönüdür. Çok kalabalık sınıflarda ders vermek hocalar için bir ızdıraptır. Küçük sınıflarda öğrenciyle daha yakından ilgilenme, onlarla gerekirse teker teker ilgilenme dönemi kalabalık sınıflarla birlikte sona ermektedir.

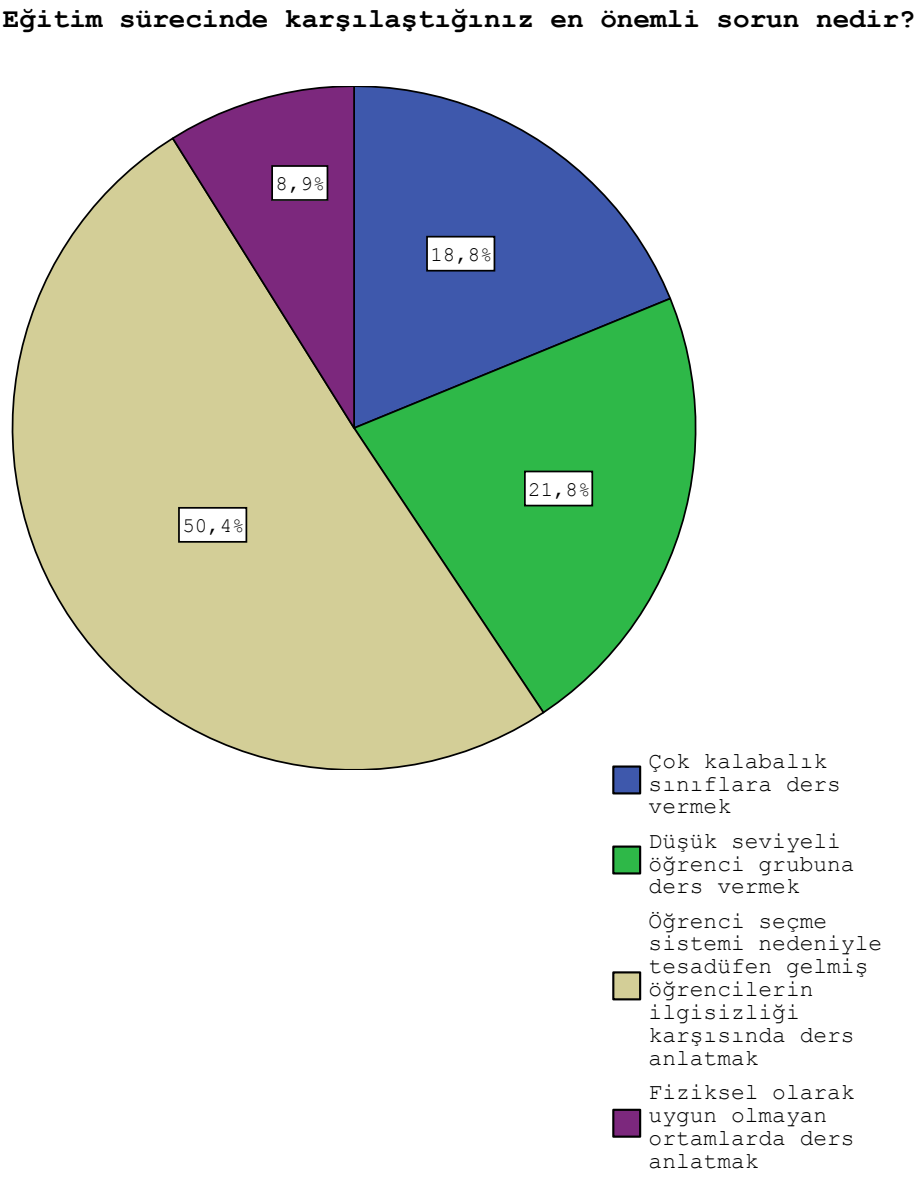
Kalabalık sınıflarla ders işlemenin bir çok görünmeyen sakıncası vardır. Öğrenciyi tanımak mümkün değildir? Kalabalık sınıflarda ders işlemek her zaman sorunludur. Sınavlar dışında öğrenciden öğrettiklerinize dair geri bildirimi almanızın güvenilir bir yolu yoktur. Sınıflar kalabalık öğrenci sayısı fazla olduğunda klasik sınav usulüyle ölçme ve değerlendirme yani sınav yapmak çok zordur. Bu

yüzden hocalar testlere yönelir. Hele bir de hocanın haftalık ders saati sayısı fazla ise bu kaçınılmaz bir durumdur.

Sınıfların çok kalabalık olması ders işlenen ortamın fiziksel olarak uygun olmamasına da neden olacaktır. Üstelik zaman zaman YÖK'ün üniversitelerin görüşünü alıp almadığı bilinmeden üniversitelerin kontenjanını arttırmaya çalışması zaten yetersiz dersliklerle ders işlemek zorunda kalan hocaları iyice zorlamaktadır. Bir sırada üç öğrencinin oturduğu, bazı öğrencilerin sabahın erken saatlerinde geldiği halde sınıfta yer bulamadığı için derse girememesi, hocaların sınıfın dar olması nedeniyle ders başladıktan dakikalarca sonra öğrencileri alacağını düşündüğü daha büyük bir sınıf aramaya başlaması artık çok da ender karşılaşılan bir durum olmaktan çıkmıştır.

Şekil 45 Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?

"Sınıfların çok kalabalık olması ders işlenen ortamın fiziksel olarak uygun olmamasına da neden olacaktır. Üstelik zaman zaman YÖK'ün üniversitelerin görüşünü alıp almadığı bilinmeden üniversitelerin kontenjanını arttırmaya çalışması zaten yetersiz dersliklerle ders işlemek zorunda kalan hocaları iyice zorlamaktadır."

Tablo 118 Üniversite türüne göre eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?

	Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?				Toplam
	Çok kalabalık sınıflara ders vermek	Düşük seviyeli öğrenci grubuna ders vermek	Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak	Fiziksel olarak uygun olmayan ortamlarda ders anlatmak	
Devlet Üniversitesi	159	166	409	75	809
	19,7%	20,5%	50,6%	9,3%	100,0%
	94,1%	84,7%	90,3%	93,8%	90,1%
Özel Üniversite	10	30	44	5	89
	11,2%	33,7%	49,4%	5,6%	100,0%
	5,9%	15,3%	9,7%	6,3%	9,9%
Toplam	169	196	453	80	898
	18,8%	21,8%	50,4%	8,9%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 10,629 Ser. Der. = 3 P<0.05

Üniversite türüne göre eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar arasındaki ilk farklılık çok kalabalık sınıflarda ders vermekle ilgilidir. Devlet Üniversitelerinde bu sorun %19.7'lik bir orana sahipken, Özel Üniversitelerde %11.2'ye inmektedir. Özle üniversitelerde kalabalık sınıflar önemli bir sorun gibi görünmemekte ama bir sorun olarak varlığını hissettirmektedir. Özel Üniversitelerde eğitim sürecinde karşılaşılan önemli bir sorun Devlet Üniversitelerinde daha düşük bir oranla karşılaşılan Düşük seviyeli öğrenci grubuna ders vermek şıkkıdır. İki üniversite türü arasında aynı soruna bakış arasındaki fark (%33.7-%20.5=)%13.2 gibi hayli yüksek bir orana sa-

hiptir. Fiziksel olarak uygun olmayan ortamlarda ders anlatmak ise özel üniversitelerde daha düşük orana sahiptir. Her iki üniversitede de aynı oranla birinci sorun olarak, Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak seçeneği birinci sırada yer almaktadır.

Tablo 119 Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı?

	Frekans	Yüzde
Hayır yok	720	74,8
Üniversite içinde bazı projelerde çalışıyorum	108	11,2
Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yapıyorum	46	4,8
Kişisel çalışmalarımla ek gelir elde ediyorum	88	9,1
Toplam	962	100,0

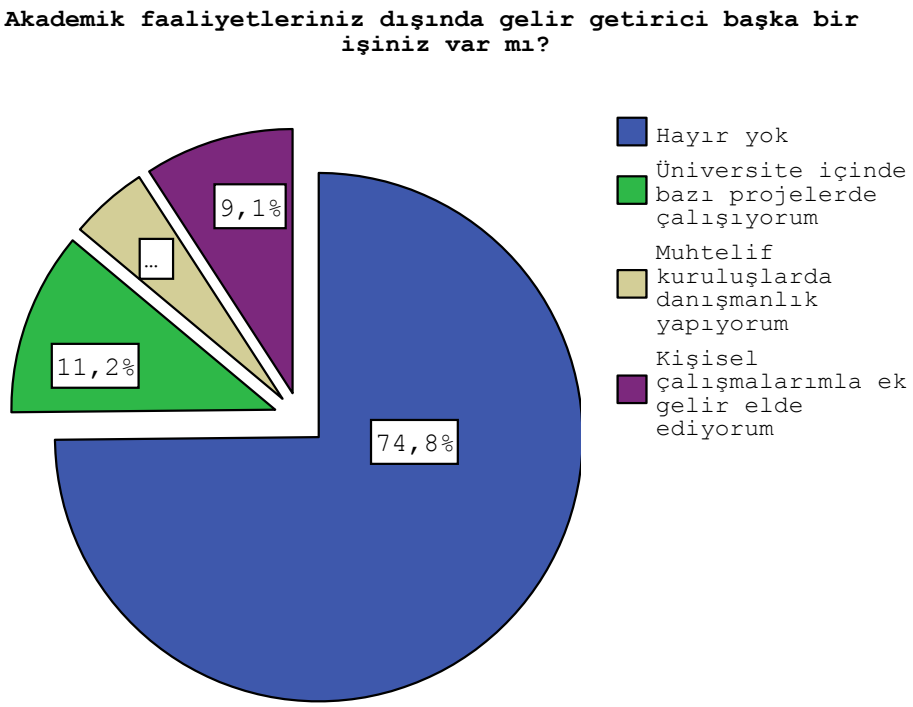
Akademik çalışmalar dışında hocaların başka bir gelirlerinin olmadığı onların çoğunun (%74.8) sadece akademik faaliyetleriyle, örneğin varsa eğer telif ile gelir elde ettikleri bunun dışında gelir getirici başka bir işinin olmadığı bildirilmektedir. Üniversite hocalarının her dört tanesinden ancak birinin akademik faaliyetler dışında bir gelirinin olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite içinde bazı projelerde çalıştıklarını belirtenler %11.2 iken, Kişisel çalışmalarıyla ek gelir elde ettiklerini beyan edenlerin oranı %9.1'dir. bunun dışında %4.8'lik küçük bir kesimin de Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yaptıkları görülmektedir.

Bu sonuçlara tedbirli yaklaşmak gerekmektedir çünkü akademisyenleri yükseköğretim kanununa göre okul dışında gelir getirici bir işte çalışma yapmaları yasaktır. Bu durum onların meslekten ihracına kadar giden bir uygulamayı da beraberinde getirmektedir.

Ancak belli branşlar dışında örneğin KPSS, açık öğretim vb. kurslarında, dershanelerde hocalık yapabilecek durumdaki birkaç bölüm, çeşitli şirketlerde, hukuk bürolarında danışmanlık yapma imkanına sahip bazı bölümler dışında okul dışı iş bulma şansı pek de fazla yok gibidir.

Şekil 46 Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı?

"Üniversite hocalarının her dört tanesinden ancak birinin akademik faaliyetler dışında bir gelirinin olduğu anlaşılmaktadır. Üniversite içinde bazı projelerde çalıştıklarını belirtenler %11.2 iken, Kişisel çalışmalarıyla ek gelir elde ettiklerini beyan edenlerin oranı %9.1'dir. bunun dışında %4.8'lik küçük bir kesimin de Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yaptıkları görülmektedir."

Tablo 120 Üniversite türüne göre akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici başka bir işiniz var mı?

	Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici başka bir işiniz var mı?				Toplam
	Hayır yok	Üniversite içinde bazı projelerde çalışıyorum	Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yapıyorum	Kişisel çalışmalarımla ek gelir elde ediyorum	
Devlet Üniversitesi	671	95	32	71	869
	77,2%	10,9%	3,7%	8,2%	100,0%
	93,2%	88,0%	69,6%	80,7%	90,3%
Özel Üniversite	49	13	14	17	93
	52,7%	14,0%	15,1%	18,3%	100,0%
	6,8%	12,0%	30,4%	19,3%	9,7%
Toplam	720	108	46	88	962
	74,8%	11,2%	4,8%	9,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 39,550 Ser. Der. = 3 P<0.05

Devlet Üniversitesinde çalışanlar Özel Üniversitelerde çalışanlara göre daha yüksek bir oranla Akademik faaliyetleri dışında gelir getirici başka bir işi olmadığını belirtmiştir. Arada oldukça yüksek bir oran (77.2-52.7=%24.5) vardır. Özel üniversitede çalışanlar hem üniversite içi projelerde hem muhtelif kuruluşlarda yapılan danışmanlıklarda hem de kişisel çalışmalarla ek gelir elde etme başlıklarında devlet üniversitesinde çalışan meslektaşlarına göre daha yüksek oranlarda gelir getirici işlerde çalıştıklarını bildirmişlerdir. Aslında beklenen, özel üniversitelerin hocalarından yüksek bir bağlılık bekleyerek başka işlerde çalışmalarını önledikleri yönündedir ancak burada beklenenin tam tersi çıkmıştır. Özel üniversitede çalışanlar devlet üniversitesinde çalışanlara göre oldukça yüksek oranlarda

gelir getirici başka işleri olduklarını belirtmektedirler. Bunun sebebini özel üniversitelerin oluştukları bölümlerle, öğretim üyelerinin nitelikleriyle, öğretim üyelerine sağladıkları imkanlarla test etmek gerekmektedir.

Tablo 121 Unvana göre Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı?

	Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı?				Toplam
	Hayır yok	Üniversite içinde bazı projelerde çalışıyorum	Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yapıyorum	Kişisel çalışmalarımla ek gelir elde ediyorum	
Araştırma Görevlisi	389	42	6	39	476
	81,7%	8,8%	1,3%	8,2%	100,0%
	54,1%	39,3%	13,0%	44,3%	49,6%
Öğretim Görevlisi	79	20	7	16	122
	64,8%	16,4%	5,7%	13,1%	100,0%
	11,0%	18,7%	15,2%	18,2%	12,7%
Yrd. Doç. Dr.	119	16	13	21	169
	70,4%	9,5%	7,7%	12,4%	100,0%
	16,6%	15,0%	28,3%	23,9%	17,6%
Doçent	57	17	14	6	94
	60,6%	18,1%	14,9%	6,4%	100,0%
	7,9%	15,9%	30,4%	6,8%	9,8%
Profesör	75	12	6	6	99
	75,8%	12,1%	6,1%	6,1%	100,0%
	10,4%	11,2%	13,0%	6,8%	10,3%
Toplam	719	107	46	88	960
	74,9%	11,1%	4,8%	9,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 59,832 Ser. Der. =12 P<0.05

Akademik unvana göre akademik faaliyetlerin dışında gelir getirici bir başka işin olup olmadığına bakıldığında, araştırma görevlileri (%81.7) ve profesörlerin (%75.8) en yüksek oranlarla hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Doçentler en düşük oranla (%60.6) bu soruya hayır cevabını vermişlerdir. Unvan yükseldikçe üniversite dışında gelir getirici bir iş bulma olanağının giderek arttığı görülmektedir. Muhtelif kuruluşlarda danışmanlık yaptığını belirtenlerin oranı araştırma görevlisinden profesöre doğru gidildikçe artmaktadır.

Tablo 122 Üniversite öğretim üyelerinin ekonomik sorunlarının çözülmesi konusunda en etkili yol sizce hangisidir?

	Frekans	Yüzde
Sendikalı örgütlenme	79	8,5
Üniversitelerin piyasaya kurumsal olarak sağladığı hizmetlerden(döner sermaye vb) pay alma	231	25,0
Öğretim üyelerine maaşlarına ek olarak bilimsel çalışmalarına göre tazminat verilmesi	453	49,0
Standart maaşların yanı sıra ders ücretlerinin öğretim üyesi katkısına göre arttırılması	162	17,5
Toplam	925	100,0

Üniversite hocaları ekonomik sorunlarının çözülmesinde hangi yolu en etkili görmektedirler sorusuna verilen en yüksek cevap, onların mesleklerinin bir parçası olan bilimsel çalışmalarıyla ilişkilendirilerek verilmiştir: Öğretim üyelerine maaşlarına ek olarak bilimsel çalışmalarına göre tazminat verilmesi. %49'luk orana sahip olan bu

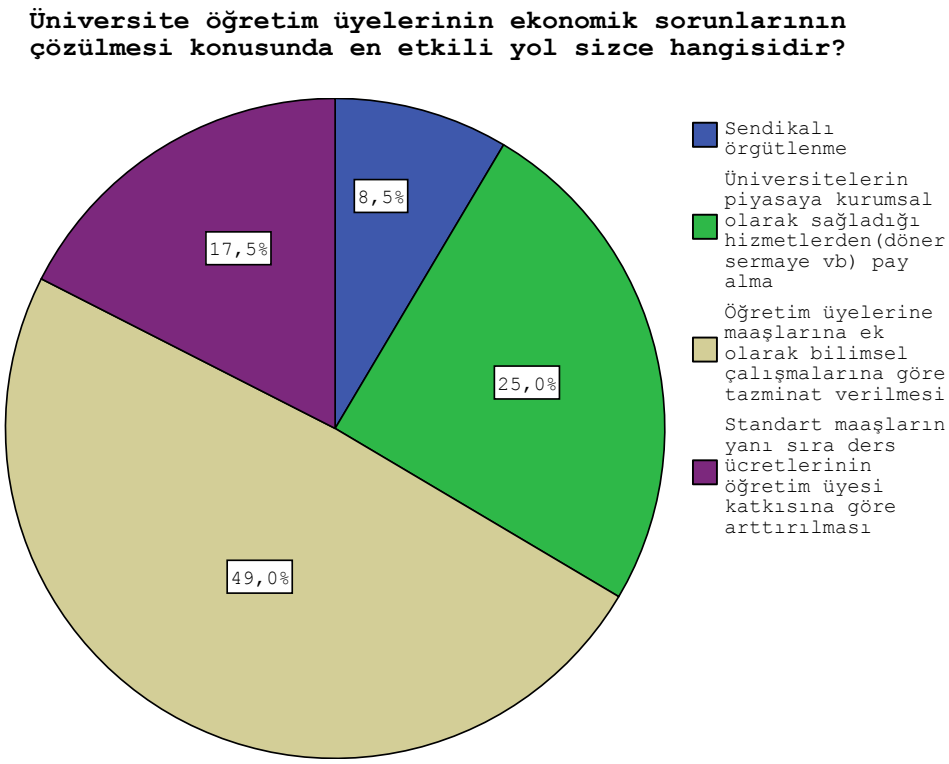
şık, öğretim görevlilerinin ekonomik sorunlarının çözülmesinde aynen diğer kamu kurumlarında uygulanması beklenen "performansa dayalı ücret" formülündeki gibidir. Performansa dayalı ücretle anlatılmak istenen çalışanların gösterdikleri performansa bağlı olarak ücret alması yani akademik çalışmalar yapanların yapmayanlardan ayrılmasını sağlayacak bir ücret politikasının izlenmesi önerilmektedir.

İkinci önemli çözüm yolu olarak, üniversitelerin piyasaya kurumsal olarak sağladığı hizmetlerden(döner sermaye vb) pay alma (%25). Bu şekilde döner sermayeden elde edilen gelir öğretim üyeleri arasında dağıtıldığında bir çözüm ortaya çıkmış olacaktır.

Üçüncü çözüm, standart maaşların yanı sıra ders ücretlerinin öğretim üyesi katkısına göre arttırılması (%17.5) seçeneğidir.

Sendikalı örgütlenme yoluyla ekonomik sorunların çözüleceğine inananların oranı ise sadece %8.5'te kalmaktadır. Öğretim üyeleri ekonomik sorunlarının çözümünde sendikal örgütlenmeyi önemli bir çözüm aracı olarak görmemektedirler.

Şekil 47 Üniversite öğretim üyelerinin ekonomik sorunlarının çözülmesi konusunda en etkili yol sizce hangisidir?

"Performansa dayalı ücretle anlatılmak istenen çalışanların gösterdikleri performansa bağlı olarak ücret alması yani akademik çalışmalar yapanların yapmayanlardan ayrılmasını sağlayacak bir ücret politikasının izlenmesi önerilmektedir."

Tablo 123 Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz?

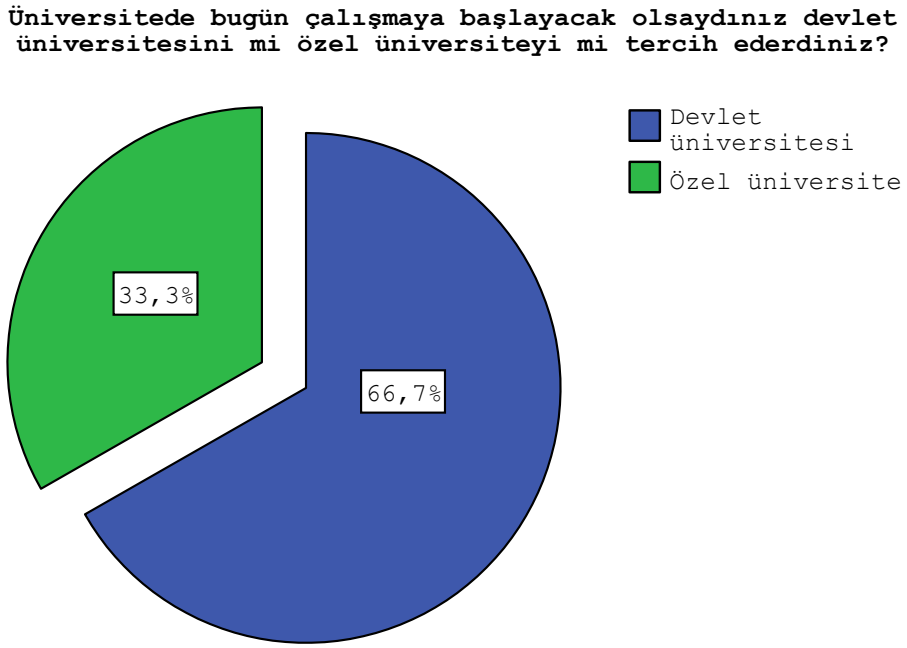
	Frekans	Yüzde
Devlet üniversitesi	618	66,7
Özel üniversite	308	33,3
Toplam	926	100,0

Eğer üniversite öğretim üyeleri bugün çalışmaya başlayacak olsaydı özel mi yoksa devlet üniversitesini mi tercih ederdi sorusunun cevabı, %66.7 ile tercihin devlet üniversitelerinde olduğunu göstermektedir. Özel üniversiteyi tercih edenler %33.3'te kalmaktadır. Özeli tercih edenlerin iki katı devlet üniversitesini tercih etmiş ve genel eğilimin bu yönde olduğu gibi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, çalışmanın içerisinde yer alan özel ve devlet üniversitesinde çalışanların oranıdır.

Akademisyenlerin %33'ü özel üniversitelerde çalışmayı tercih etmektedir ancak özel üniversitede çalışan akademisyenlerin oranı (bkz. Tablo 3) sadece %9.8'dir. Yani özel üniversitede çalışanların üç katından daha fazla bir oranın tercihinin özel üniversite olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 48 Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz?

Tablo 124 Üniversite türüne göre üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz?

	Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz?		Toplam
	Devlet üniversitesi	Özel üniversite	
Devlet Üniversitesi	585	247	832
	70,3%	29,7%	100,0%
	94,7%	80,2%	89,8%
Özel Üniversite	33	61	94
	35,1%	64,9%	100,0%
	5,3%	19,8%	10,2%
Toplam	618	308	926
	66,7%	33,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 47,158 Ser. Der. = 1 P<0.05

Devlet üniversitelerinde çalışanların %29'u tercihini eğer bugün çalışmaya başlayacak olsaydı özel üniversiteden yana kullanacağını belirtmekte iken; özel üniversitelerde çalışanların %35.1'i tercihini eğer bugün çalışmaya başlayacak olsaydı devlet üniversitelerinden yana kullanacağını belirtmektedir.

Devlet üniversitesinde çalışmak %5 gibi küçük bir farkla bile olsa da, özel ve devlet üniversitelerinde çalışan akademisyenlerin tercihidir.

Tablo 125 Devlet üniversitesini tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

	Frekans	Yüzde
İş garantisi olması	102	17,0
Bilim adamlarının daha özgür olması	89	14,8
Özel çıkarla bilimsel çalışma arasında çelişki olması	128	21,3
Özel üniversitelerin yapıları gereği çıkar amaçlı olması	281	46,8
Toplam	600	100,0

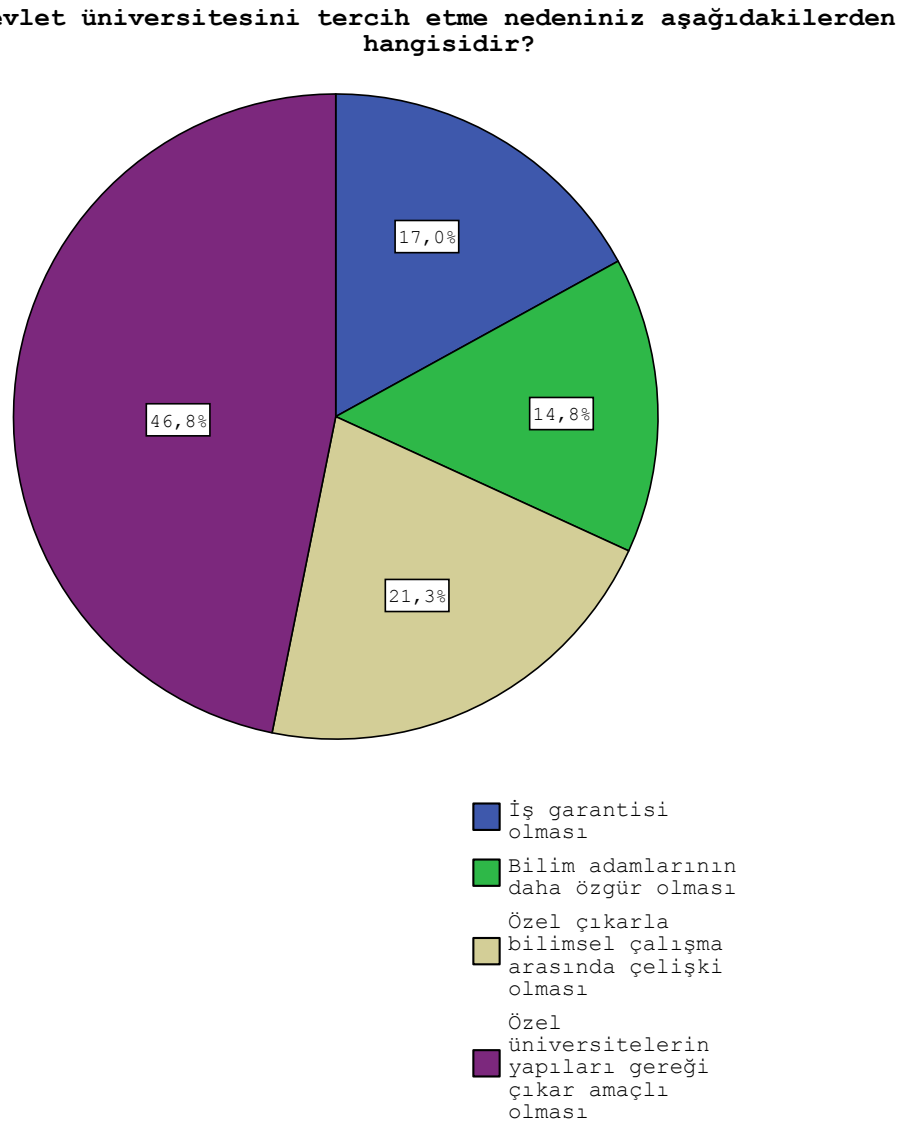
Devlet üniversitesini tercih edenler hangi gerekçeyi ileri sürmektedirler? Türk insanının adeta genetik şifrelerine işlenmiş olan devlet güvencesine sahip olma düşüncesinden mi?, özele göre daha serbest, özgür hareket imkanı bulmasından mı? Yoksa başka gerekçelerden mi?

Özel üniversitelerin yapıları gereği çıkar amaçlı olması sebebiyle devlet üniversitesini tercih edenlerin en yüksek oranla %46.8 ile ortaya çıkmaktadır. Bunu yine aynı düşünceyle paralellik arz eden, özel çıkarla bilimsel çalışma arasında çelişki olması şıkkı %21.3 ile takip etmektedir. İş garantisi olması ve Bilim adamlarının daha özgür olması gibi şıklar daha düşük oranlarla onları takip etmektedir.

Akademisyenlerin devlet üniversitelerinde çalışma isteklerinin arakasında yatan neden, onların devlet güvencesi içinde yer alma, bulunma veya daha özgür bir alan içinde kalma isteklerinden daha çok özel üniversitelerin kuruluş amacının arkasında yattığı düşünülen özel çıkar ilişkilerinin burada bulunması gibi görünmektedir.

Şekil 49 Devlet üniversitesini tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

"Özel üniversitelerin yapıları gereği çıkar amaçlı olması sebebiyle devlet üniversitesini tercih edenlerin en yüksek oranla %46.8 ile ortaya çıkmaktadır. Bunu yine aynı düşünceyle paralellik arz eden, özel çıkarla bilimsel çalışma arasında çelişki olması şıkkı %21.3 ile takip etmektedir."

Tablo 126 Üniversite türüne göre devlet üniversitesini tercih etme nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir?

	Devlet üniversitesini tercih etme nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir?				Toplam
	İş garantisi olması	Bilim adamlarının daha özgür olması	Özel çıkarla bilimsel çalışma arasında çelişki olması	Özel üniversitelerin yapıları gereği çıkar amaçlı olması	
Devlet Üniversitesi	92	80	121	277	570
	16,1%	14,0%	21,2%	48,6%	100,0%
	90,2%	89,9%	94,5%	98,6%	95,0%
Özel Üniversite	10	9	7	4	30
	33,3%	30,0%	23,3%	13,3%	100,0%
	9,8%	10,1%	5,5%	1,4%	5,0%
Toplam	102	89	128	281	600
	17,0%	14,8%	21,3%	46,8%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Khi-kare = 17,479 Ser. Der. = 3 P<0.05

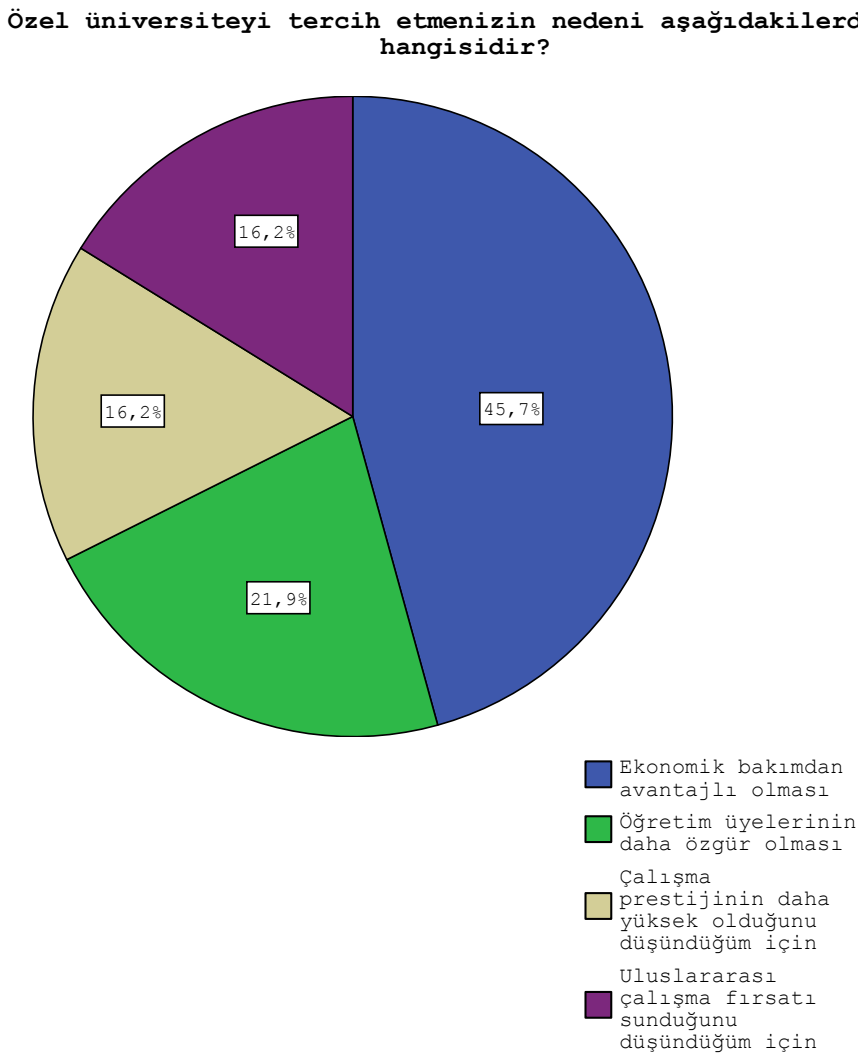
Devlet üniversitelerinde çalışanlar özel üniversitelerde çalışanlara göre, iş garantisi ya da daha özgür olmayı değil özel çıkar ekseninde yapılan açıklamalarla Devlet üniversitesinde çalışmayı tercih ettiğini açıklamaktadırlar. Özel üniversitelerde çalışanlar ise tam tersine bir seyir ve oranla iş garantisini ve bilim adamlarının daha özgür olmasını Devlet üniversitelerinde çalışmalarında tercih etme nedenleri olarak göstermektedirler.

Tablo 127 Özel üniversiteyi tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

	Frekans	Yüzde
Ekonomik bakımdan avantajlı olması	48	45,7
Öğretim üyelerinin daha özgür olması	23	21,9
Prestijinin daha yüksek olduğunu düşündüğüm için	17	16,2
Uluslararası çalışma fırsatı sunduğunu düşündüğüm için	17	16,2
Toplam	105	100,0

Özel üniversitenin tercih edilme nedeni, %45.7 ile Ekonomik bakımdan avantajlı olması gösterilmektedir. Bunu %21.9 ile Öğretim üyelerinin daha özgür olması şıkkı takip etmektedir. Prestijinin daha yüksek olduğunu düşünme ve Uluslararası çalışma fırsatı sunduğunu düşünme nedenlerinden dolayı tercih ettiğini belirtenlerin oranı eşit olarak %16.2 olarak görünmektedir.

Şekil 50 Özel üniversiteyi tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

"Özel üniversitenin tercih edilme nedeni, %45.7 ile Ekonomik bakımdan avantajlı olması gösterilmektedir. Bunu %21.9 ile Öğretim üyelerinin daha özgür olması şıkkı takip etmektedir. Prestijinin daha yüksek olduğunu düşünme ve Uluslararası çalışma fırsatı sunduğunu düşünme nedenlerinden dolayı tercih ettiğini belirtenlerin oranı eşit olarak %16.2 olarak görünmektedir."

Tablo 128 Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük engel nedir?

	Frekans	Yüzde
Yabancı dil sorunu	238	26,2
Öğretim üyelerinin çalışmalarının objektif kriterlere göre değerlendirilmemesi	275	30,3
Nitelik değil niceliğe önem verilmesi	231	25,5
Jüri oluşumunda kayırmacı yaklaşımlar olması	163	18,0
Toplam	907	100,0

Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük sorun %30.3 ile Öğretim üyelerinin çalışmalarının objektif kriterlere göre değerlendirilmemesi olarak gösterilmektedir. Yükselmelerde, atamalarda ve tayinlerde liyakate önem vermemek kamu kurumlarında şiddetle eleştirilmesine rağmen çok sık karşılaşılan ve adeta sıradanlaşan bir durum olarak varlığını devam ettirmektedir.

Üniversitede de yükselmelerde karşılaşılan en büyük problemlerden biri çalışmaların objektif kriterler çerçevesinde değerlendirilmemesidir. Ortada bir kriter vardır ancak bu her an esnetilebilen, kişiye has oluşturulan kriterlerdir. Üniversiteler örneğin yardımcı doçentlik atamalarında kriterleri diledikleri gibi belirleme hakkına sahip görünmektedirler. Bu çerçevede istediklerine kriterleri yerine getirsin getirmesin kadro verilebilirken istemediklerine yönetimle problemi olan olmayan ama yönetimin de yanında yer almadığı veya almayacağı düşünülen hiç kimseye kadro verilmemektedir. Çünkü verilecek her kadro rektörlük seçiminde karşı bir oy anlamına gelebilecektir. Bu bağlamda öğretim üyelerinin bilimsel çalışmalarının sayısı, niteliği hiçbir kıymet-i harbiyeye sahip değildir. Bu yüzden

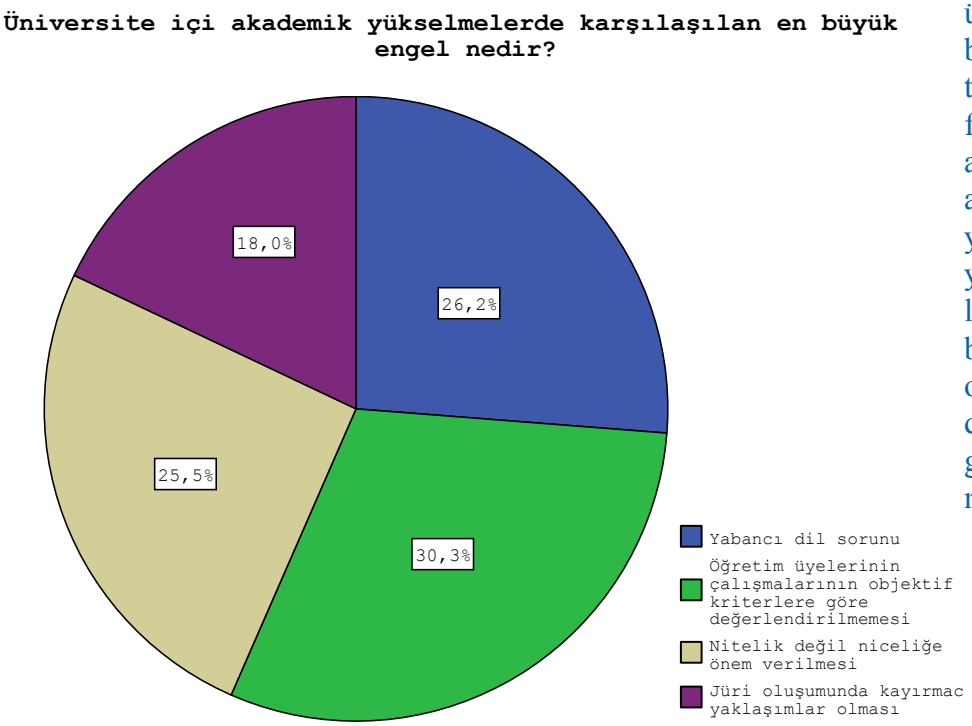
çalışmaları değerlendirip ona hak ettiği yeri verme telaşı içinde olan bir yönetimle karşılaşmak oldukça zor olabilmektedir.

Yabancı dil, akademisyenler için her aşamada karşı karşıya gelinen bir sorun olabilmektedir. Çeşitli atamalarda ÜDS'den YÖK'ün ve üniversitelerin belirlediği taban puanların farklılık arz etmesi akademisyenler için yükselmelerde önemli bir engel olarak yabancı dili gündeme getirebilmektedir.

Yine atamalar söz konusu olduğunda oluşturulan jürilerin taraflı davranması, kişiye özgü jüriler oluşturulması bir başka önemli engel olarak görülmektedir.

"Yabancı dil, akademisyenler için her aşamada karşı karşıya gelinen bir sorun olabilmektedir. Çeşitli atamalarda ÜDS'den YÖK'ün ve üniversitelerin belirlediği taban puanların farklılık arz etmesi akademisyenler için yükselmelerde önemli bir engel olarak yabancı dili gündeme getirebilmektedir."

Şekil 51 Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük engel nedir?

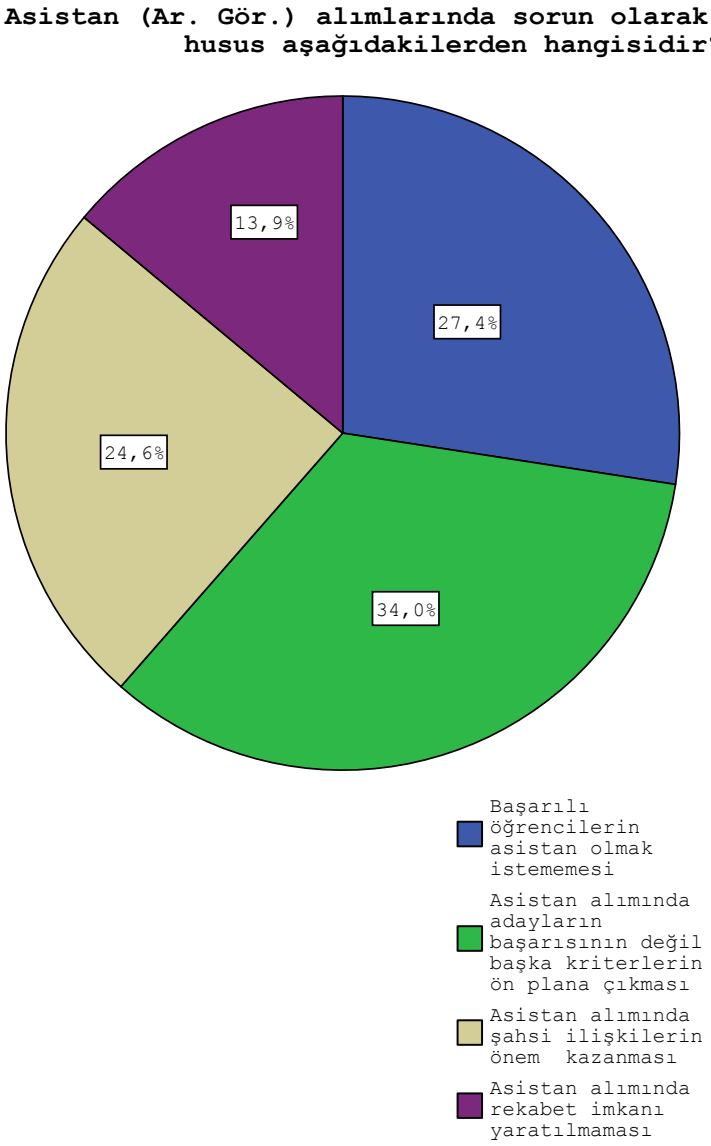
Tablo 129 Asistan (Araştırma Görevlisi) alımlarında sorun olarak gördüğünüz husus aşağıdakilerden hangisidir?

	Frekans	Yüzde
Başarılı öğrencilerin asistan olmak istememesi	242	27,4
Asistan alımında adayların başarısının değil başka kriterlerin ön plana çıkması	300	34,0
Asistan alımında şahsi ilişkilerin önem kazanması	217	24,6
Asistan alımında rekabet imkanı yaratılmaması	123	13,9
Toplam	882	100,0

Asistan (araştırma görevlisi) alımında en önemli sorun olarak, %34 ile adayların başarısının değil başka kriterlerin ön plana çıkması gösterilmektedir. Bu üniversitenin de diğer kamu kurumlarında karşılaşılan uygulamalardan pek farklı olmadığını göstermektedir. Bunu daha önce de çeşitli gerekçelerle açıklanan Başarılı öğrencilerin asistan olmak istememesi (%27.4) takip etmektedir. Başarılı öğrencilerin asistan olmamak istememesinin en önemli nedenleri arasında ücret düşüklüğü ve üniversitenin sunduğu imkanların sınırlılığı gelmektedir.

Şekil 52 Asistan (Araştırma Görevlisi) alımlarında sorun olarak gördüğünüz husus aşağıdakilerden hangisidir?

"Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumların başında %36.1 ile üniversite gelirlerinden pay almasını gerektirecek farkların var olduğu belirtilir."

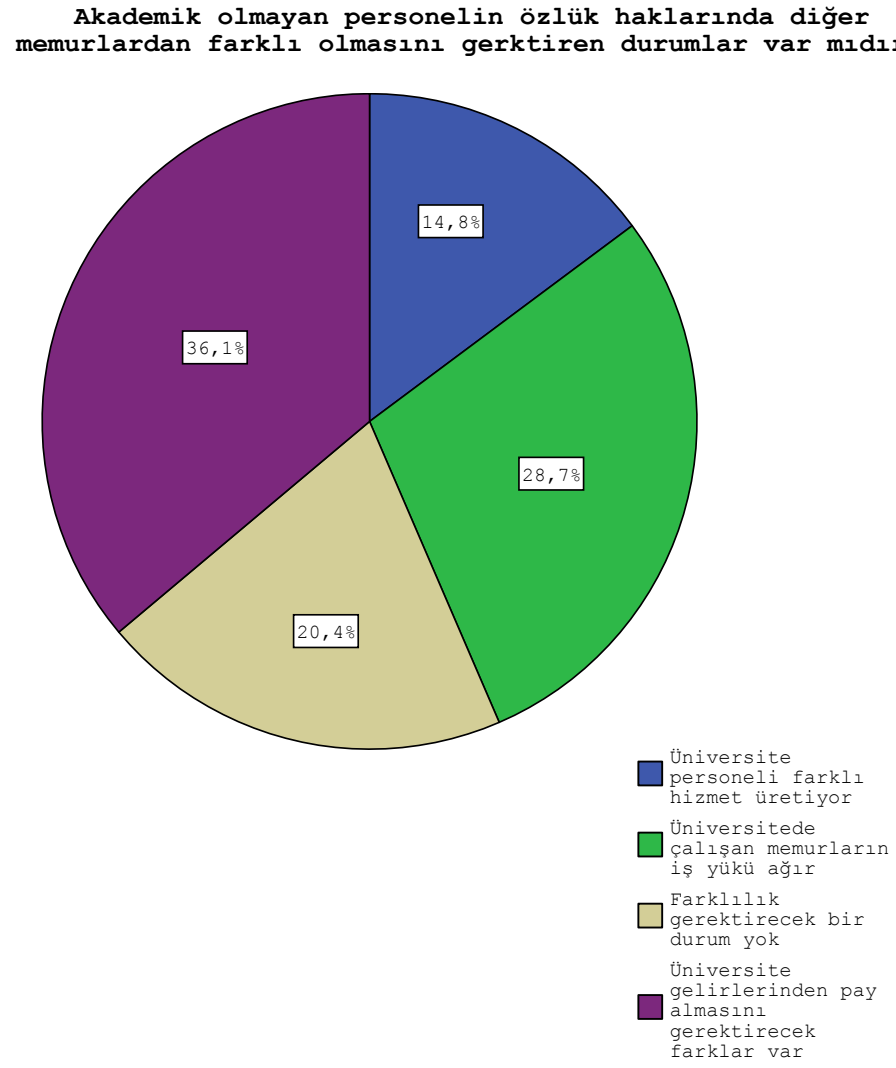
H. AKADEMİK OLMAYAN PERSONELİN ÜNİVERSİTEYE VE SORUNLARA BAKIŞI

Tablo 130 Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumlar var mıdır?

	Frekans	Yüzde
Üniversite personeli farklı hizmet üretiyor	16	14,8
Üniversitede çalışan memurların iş yükü ağır	31	28,7
Farklılık gerektirecek bir durum yok	22	20,4
Üniversite gelirlerinden pay almasını gerektirecek farklar var	39	36,1
Toplam	108	100,0

Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumların başında %36.1 ile üniversite gelirlerinden pay almasını gerektirecek farkların var olduğu belirtilir. Bunu %28.7 ile üniversitede çalışan memurların iş yükünün ağırlığı takip etmektedir. Buna karşılık Farklılık gerektirecek bir durumun olmadığını belirtenlerin oranı %20.4'tür.

Şekil 53 Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumlar var mıdır?

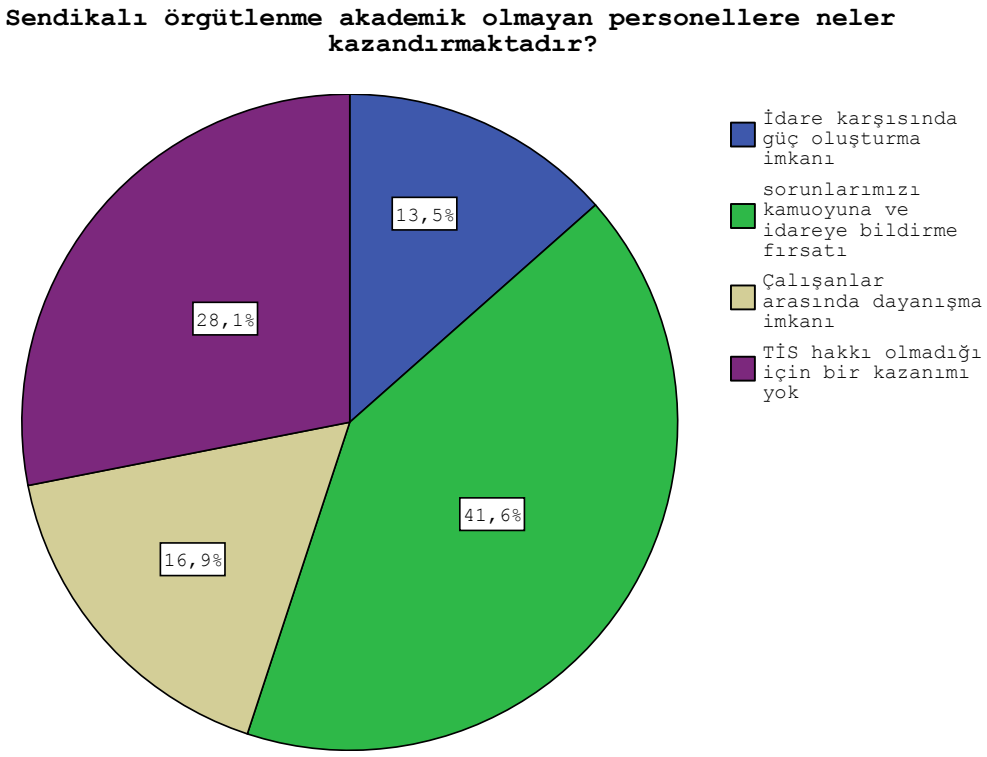
"Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personel için en önemli kazanç olarak %41.6 ile sorunlarını kamuoyuna ve idareye bildirme fırsatı sunuyor görünmek-tedir."

Tablo 131 Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personelle-re neler kazandırmaktadır?

	Frekans	Yüzde
İdare karşısında güç oluşturma imkanı	12	13,5
Sorunlarımızı kamuoyuna ve idareye bildirme fırsatı	37	41,6
Çalışanlar arasında dayanışma imkanı	15	16,9
TİS hakkı olmadığı için bir kazanımı yok	25	28,1
Toplam	89	100,0

Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personel için en önemli kazanç olarak %41.6 ile sorunlarını kamuoyuna ve idareye bildirme fırsatı sunuyor görünmektedir. Bunu %28.1 ile TİS hakkı olmadığı için sendikalı örgütlenme içinde olmanın bir kazanımı olmadığı şıkkı takip etmektedir.

Şekil 54 Sendikalı örgütlenme akademik olmayan personellere neler kazandırmaktadır?

Tablo 132 Akademik personelle ilişkileriniz nasıldır?

	Frekans	Yüzde
Akademisyenler kapalı bir grup gibi davranıyor	13	11,7
Memurların yaptığı işi önemsemiyorlar	30	27,0
Akademisyenlerle iyi bir diyaloğumuz var	22	19,8
İlişki akademisyen ve memura göre değişiyor	46	41,4
Toplam	111	100,0

Üniversitenin üç temel aktörü söz konusudur: Akademik personel, idari personel ve öğrenciler. Öğrenci ve akademik personel arasındaki ilişkiler üzerinde zaman zaman çalışmalar yapılır veya üniversiteler hocalar ve öğrenciler arasındaki ilişkinin görünümünü ortaya çıkaran çalışmalar yaparlar. Örneğin hocaları öğrencilere ölçtüren/değerlendiren anketler yaptırılır dönem sonlarında ve bu anket sonuçlarına göre eğitim ve öğretimin sürdürülmesinde karşı karşıya kalınan malzeme, araç gereç ve insan sermayesi- hocaların nitelikleri ve donanımları- üzerinde bir değerlendirme yapılır. Yani bu anketler ve diğer ölçekler operasyonel amaçlar çerçevesinde yapılır ve amaç, öğrenci ve hocalar arasındaki etkileşimin sonucu olan eğitim ve öğretimin en üst düzeye çıkarılmasıdır.

Oysa akademik ve idari personel arasındaki ilişkinin nasıl ve ne yönde olduğu, pek fazla üzerinde durulan bir konu değildir. Eğitim ve öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde oldukça önemli ancak gözle görülmeyen bir role sahip olan idari personel iş doyumunu bir hoca kadar yaşamakta mıdır? Kendilerine hizmet sunulan öğrenciler, hocalara gösterdikleri hürmet ve saygıyı kendilerine hizmet amacıyla orada bulunan idari personele göstermekte midir? Yine akademik personel kendisini üniversitenin temel aktörü olarak görüp, kendi dışındaki diğer çalışanları tali konumda görüp onların yaptıkları işe ve haliyle işi yapanlara gereken önem ve saygıyı göstermemekte midir?

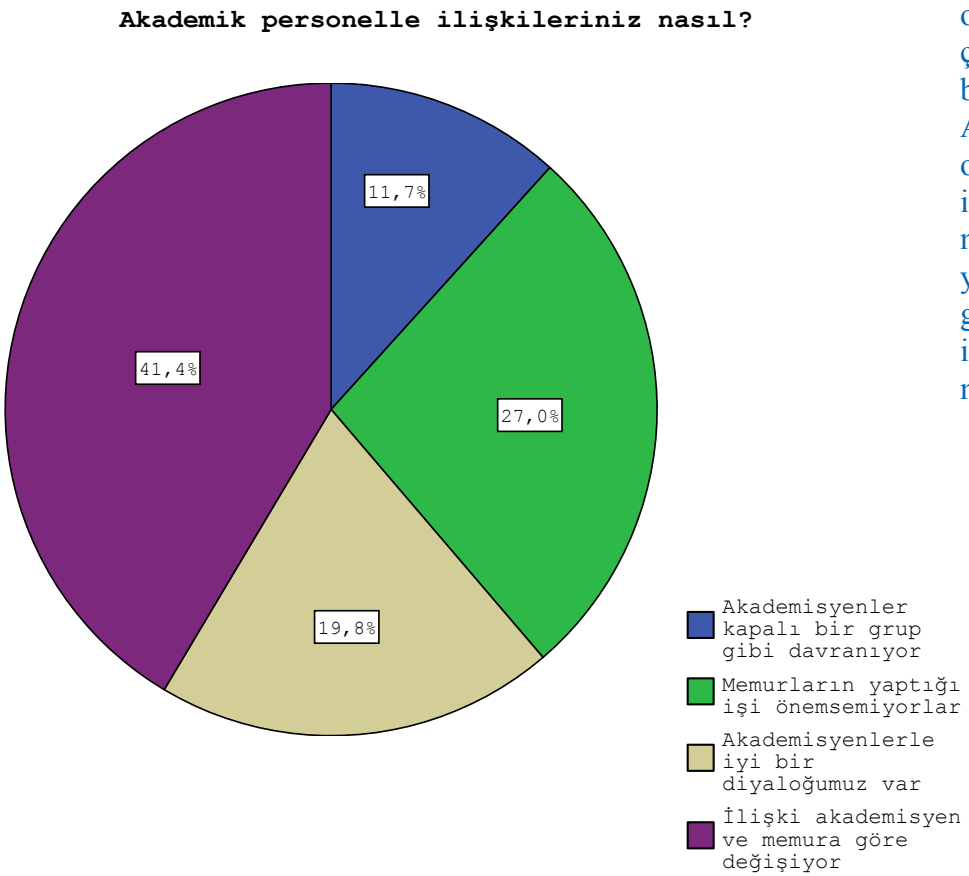
İdari personele sorulan 'akademik personelle ilişkileriniz nasıldır' sorusuna %19.8'lik bir kesim, 'akademisyenlerle iyi bir diyalogu olduğunu belirtmiştir. Bunun yanında en yüksek oran, ilişkinin akademisyen ve memura göre değiştiğidir (%41.4), akademisyen ve memura göre ilişkinin gücü, yönü vb değişebilmektedir. Akademisyenlerin sadece akademik personelle bağlantılı/ilişkili bir dünyada yaşadıklarını bunun dışında kalanlarla pek de bağlantılı olmayan

kapalı bir grup gibi davrandığını belirtenler %11.7 gibi bir orana sahiptir.

Memurların yaptığı işin önemsenmediğini akademik personelle ilişkilerinde belirtenlerin oranı (%27) oldukça dikkate değerdir. Üniversitede asıl özne olarak kendilerini gören, diğerlerinin yaptıkları işe önem vermeyen ve bunu hissettiren akademik personelin varlığı, huzurlu ve verimli bir iş ortamı için pek de kabul edilebilir bir durum gibi görünmemektedir.

Şekil 55 Akademik personelle ilişkileriniz nasıldır?

"Üniversitede çalışan idari personel akademisyen olarak çalışmaya nasıl bakmaktadır? Akademisyen olmayı istemekte midirler yoksa çeşitli gerekçelerle istememekte midirler?"

Tablo 133 Üniversitede idari personel olarak çalışmak yerine akademisyen olmayı ister miydiniz?

	Frekans	Yüzde
Olmak isterdim	53	47,3
İşimden oldukça memnunum	12	10,7
Hiç düşünmedim	37	33,0
Akademik hayat zor ve yıpratıcı	10	8,9
Toplam	112	100,0

Akademik ve idari personel arasındaki ilişki, aynı çatı altında eşit olmayan maddi ve manevi ödüllerin dağıtıldığı bir duruma işaret etmektedir. Akademik personel hem daha yüksek ücret almakta hem mesai gibi, insan hayatının en uzun süre geçtiği iş hayatını bir disiplin içine sokmakta, sadece zaman disiplini değil iletişim ve etkileşim biçiminde, kılık ve kıyafette bile bir disiplini adeta çalışanlarına dayatmaktadır. Bir memur mesai saatlerine riayet etmek zorundayken akademik personel çalışma saatleri konusunda oldukça büyük bir esnekliğe sahiptir. İdari personel resmi kıyafetle görevini yürütmek zorundayken akademik personel bu konuda da büyük bir esnekliğe sahiptir.

Üniversitede çalışan idari personel akademisyen olarak çalışmaya nasıl bakmaktadır? Akademisyen olmayı istemekte midirler yoksa çeşitli gerekçelerle istememekte midirler?

Yukarda sayılan gerekçeler ve sıralanamayan diğer gerekçeler, belki de idari personel arasında akademisyen olmayı isteyenlerin oranının %47.3'e ulaşmasına neden olmaktadır. Belki de nitelik ve donanım açısından akademisyen olma ihtimalinin gerçekleşemeyeceğini bildiği için bu seçeneği hiç düşünmediğini belirtenlerin oranı %33'tür. Akademik hayatın zor ve yıpratıcı olduğunu düşünen

ve bu nedenle pek istenilir bir seçenek olmadığını düşünenlerin oranı %8.9'dur. İdari personel arasında ancak %10.7'lik bir kısım yaptığı işten oldukça memnun olduğunu belirtmektedir. Görüldüğü gibi göreli olarak daha iyi ücret ve daha yüksek bir statü sunan akademisyenliği tercih, idari personel arasında oldukça yüksek bir orandadır ve ancak idari personelin %10'luk bir kısmı yaptığı işten memnun olduğunu belirterek akademisyen olmak istemediği yönünde bir açıklama yapmıştır.

IV. SONUÇ

Araştırmanın "Türkiye'de Üniversite Sorunu ve Üniversite Çalışanları" başlığı altında esas itibariyle üniversite sorunu olarak başta akademik personel olmak üzere üniversite çalışanlarının üniversite sorunlarına nasıl baktıkları ve üniversite sorununun bir parçası olarak bilime, ülkeye, dünyaya bakış açılarını, bilinçlerini anlamaya çalıştığını söyleyebiliriz.

Üniversite sorunu nedir? Sorunun cevabını sadece üniversitenin akademik sorunları, öğrenci sorunları, yönetim ve organizasyon sorunları çerçevesinde ele almak şüphesiz yetersiz ve kısır sayılabilecek bir yaklaşımdır. Esas itibariyle üniversite sorunu bilim yapma veya bilimsel bilgi üretme sorunu, öğretim yapma sorunu, öğrenci-üniversite ilişkileri sorunu, üniversitenin kamusal yapısıyla ilgili devlet, kamu üniversitesi veya özel üniversite sorunları ve üniversitenin örgütlenme, yönetim sorunları etrafında ele alınabileceği gibi, üniversite çalışanlarının bu problemlere algılama biçimleri olarak da görülmelidir. Bilindiği üzere, üniversitenin kurumsal yapısını sürdürüldüğü veya üretildiği kaynaklardan birisi de üniversite çalışanlarının zihin dünyalarıdır.

Bu zihniyet yapısının kapsamı üniversite faaliyetlerinden, bilim anlayışına ülke sorunlarından, dünyaya bakış açılarına hatta kendi sorunlarını ele alış biçimlerine kadar bilinç dünyasına uzanmaktadır.

Bu araştırmanın verilerini bu açıdan değerlendirdiğimizde ortaya çıkan sonuçları şu şekilde tesbit etmek mümkün görünmektedir.

Araştırmada 1250 Akademisyen ve 250 akademik olmayan personele ulaşılmıştır. Bunların bakışını çeşitli sebeplerle ya soru

kağıtlarının önemli bir kısmını cevaplamamış ya da eksik cevaplamışlardır. Bu tür sonuçları etkileyecek olan anket kağıtlarını değerlendirilmemiş, akademisyenler içerisinde anketörlere cevap verenlerin 992'sinin (*gerçekte 999 olacak ancak 7 kişi akademisyen olduğunu belirtmemiş ancak diğer sorulardan bu sonuç ortaya çıkmıştır*) idari personelin ise 131'nin cevaplandırdığı anketler değerlendirilmiştir.

Çalışmada anketleri cevaplandırmaya yanaşmayan akademisyenlerin veya kendilerine müracaat edildiğinde bunu kabul etmeyenlerin sayısı oldukça yüksektir. Bu akademisyenler anketi yapan elemanlara, anketin ne maksatla yapıldığına dair kuşkularını *belirtip*, hatta fişlenme korkusunu gerekçe gösterdikleri ifade edilmiştir. Araştırma esnasında bu endişeyi ifade eden memurların sayısının daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Burada araştırmamızın ortaya koyduğu genel sonuçları şöyle tespit edebiliriz:

1- Üniversitede akademisyenlerin yani işleri bilim yapmak olan insanların arasında bile bilimsel bir araştırmaya dönük sorulara cevap verme cesaretine sahip olmayan insanlar bulunmaktadır. Bu insanların endişelerinin bir kısmı, gerçekte bilim adamında olması gereken özgüven duygusu eksikliği ile ilgili olabileceği gibi, üniversitede yaşanılan çeşitli baskı olaylarıyla bu duyguların birleşmesinden kaynaklandığını da söyleyebiliriz. Buradan bu baskıların memurlar üzerinde daha fazla etkili olması karşılaşılan örneklerden anlaşılmaktadır. Bu tespitin birinci sonucu üniversitelerde özgürlüğü savunma cesareti ve özgüven sorunu bulunan insanların akademik görevliler arasında bulunmasıyla ilgilidir; ikinci sorun ise üniversitede baskıların varlığına dair algılardır.

2- Bilindiği gibi araştırmanın ikinci bir aşaması personelle yapılan mülakatlarla ilgilidir. Araştırmanın bu safhasında, 20 akademisyen ve 10 memurla görüşülmüştür. Bu görüşmelerde akademisyenlerin, araştırma görevlisinden, profesöre kadar her kademesinde ortaya çıkan bazı tespitler bulunmaktadır. Bunları değerlendirirsek:

- Üniversitede akademisyenlerin en önemli sorunlarının başında entelektüel ilgisizliği gelmektedir. Akademisyenler aydın olma vasfının, akademisyen olmakla kazanılabilecek bir özellik olduğunu söylemektedirler. Kendilerine, yaptıkları işin bir mesleki faaliyet olduğunu "aydın olmak", entelektüel bir çabayı gerektirdiğini, bunun ise başta bilimin niteliği felsefesi, epistemolojik sorunları olmak üzere, toplumun, ülkeye ve dünyaya dair bir okuma anlamı ve yorumlama çabasını gerektirdiği hatırlatıldığında, buna karşı çıkmak için birçoğunun gerekçe bulmaya çalıştığı görülmüştür.

- Akademisyenler arasında otoritenin gerekli olduğu, üniversitelerin de ancak otoriter bir yönetimle belli hedeflere yöneltilebileceğini, mevcut durumun disiplin eksikliğinden doğan sonuçlarına örnek olarak üniversitelerin genel başarısızlığını göstermektedirler. Buradan akademisyenlerin arasında otoriteryen bir kültüre sahip bir anlayışın bulunmasını ciddi bir sorun olarak görmek gerektiği anlaşılabilir..

- Mülakatlarda sıkça rastlanılan bir husus akademik ilginin, bir mesleki ilgi yani bir "iş" olarak algılanmasıyla ilgili hususdur. Akademik faaliyetin gerektirdiği, yaratıcı muhayyile ve entelektüel ilgi yerine mesleki bir çalışma alanı olarak görülmesi ciddi bir sorun olarak görülmektedir.

- Mülakatlarda ortaya çıkan bir diğer sorun ise, üniversitenin mevcut örgütlenme yapısının ve yönetim tanziminin akademik personel arasında ciddi sorunlara yol açması ve seçim süreçlerinin

ortaya koyduğu kutuplaşmaların giderek kalıcı ihtilaflara ve arka "denek ilgisinin" üstünde, başka ilgilerin oluşmasına yol açmasıdır. Burada özellikle en çok etkilenen ve akademik hayatının geleceği açısından zarara uğrayan, genç asistanlar ve üniversite olmaktadır.

- Akademik personelle yapılan görüşmelerde ortaya çıkan bir diğer husus ise, akademisyenlerin kendilerini başka mesleklerde çalışan, özellikle kamuda görevli olan kendi öğrencileriyle veya arkadaşlarıyla aralarındaki ücret/maaş mukayesesini yaparak aldıkları ücretin çok düşük olduğunu sürekli olarak dile getirmeleridir. Akademik personelin ücretlerinin düşük olmasından dolayı ders ücreti almak için oldukça fazla ders yükü altına girdikleri ise yine şikayet konularının başında gelmektedir.

Burada üzerinde durulması gereken husus şudur: Akademik personelin, personelin ücret seviyesinin dengesiz olduğu yargı, ordu mensupları ve üst düzey bürokrasiyle mukayese edildiği zaman ücret seviyelerinin giderek diğerleriyle aralarındaki mesafenin devamlı olarak açıldığı bilinmektedir. Bununla beraber akademisyenlerin "ülkemizin bilimsel sorunu", "üniversite sorunu" konusundan bunu öncelikli mesele olarak dile getirmeleri "akademik algı" düzeyini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

- Genç akademisyenlerle yapılan görüşmelerde bir ideal olarak "bilim adamı" olmayı tercih edenlerin sayısı oldukça düşük kalmaktadır. Genç akademisyenler daha iyi bir fırsatla karşı karşıya kaldıklarında iş değiştirebileceklerini söylemektedirler.

- Akademik kariyerde ileri statüye doğru gittikçe, buna benzer bir davranış, fırsat bulunduğu takdirde özel üniversiteye geçmek, yüksek bürokraside görev almak veya özel sektörde "paralı" bir işe geçmek şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Bu tür davranış eğilimleri yakından vurgulanan "maddi kazanç anlayışının" öncelikli hale geldiğine yönelik eleştirinin bir parçası olarak yorumlanabilir.

- Mülakatlarda ortaya çıkan bir diğer durum akademisyenler arasında ülke sorunlarına gösterilen duyarlılığın gündelik politik tartışma söyleminin dışına çıkmadığı hususuyla ilgilidir. Sorulan bu sorunları hiç konuşmak istemezken, bazılarının gazete haberi düzeyinde kalması, yine de vurgulanan entelektüel çaba eksikliğinin bir parçası olarak görülebilir.

- Akademisyenler arasında bir sivil dayanışma örgütü olarak sendikaya bakışın neden olumlu olmadığının sorgulanmasına dönük çabalardan ortaya çıkan husus şu olmaktadır ki, akademisyenler eğitim işkolundaki sendikalarla özdeşlik kazanmakta güçlük yaşamaktadırlar. Bu konuda sendika kanununda gerekli düzenlenmelerin yapılarak, sendşkanın daha etkin ve işlevsel olması sağlanmalıdır.

3- Araştırmanın anket sonuçları oldukça ilginç noktaları işaret etmektedir. Bu noktaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

- Genel verilere göre tespit edilebilecek ilk sonuç, akademisyenlerin anne ve babalarının eğitim durumunun ilginç tablosudur. Akademisyenlerin yarısından fazlasının okula gitmemiş veya ancak ilkokula gitmiş olan annelerinin olması, bu ailelerin çocuklarının okuması gerektiği yönündeki eğilimi ifade eden bir sonuç olarak anlamlıdır. Tü rkiye öyle bir değişim yaşamaktadır ki, anneleri okula gitmemiş ya da ancak ilkokulu bitirmiş olan ailenin çocuklarının üniversitelerde ders verecek akademik kadroya dâhil olmaları bu değişimin nasıl gerçekleştiğinin somut bir örneğidir. Bu konuda, akademisyenlerin yaklaşık %30'unun babalarıyla aynı eğitim düzeyinde olması bu hususu teyid eden bir göstergedir. Yani Türkiye'nin

değişimi, eğitimin kişi üzerinden nasıl bir toplumsal dönüşüme yol açtığını açıkça ortaya çıkarmaktadır. Bu değişimin izlenebileceği bir başka veri ise anne ve babaların mesleki pozisyonlarıyla ilgilidir. Akademisyenlerin % 75.1'lik oranının annesi ev hanımıdır. Babalarının ise % 54.5 gibi bir çoğunluğu çiftçi, esnaf gibi belli bir formasyona sahip olmayan geleneksel meslek gruplarından gelmiş olmalarıdır.

Bu bağlamda ilginç sonuçlardan birisi ise akademisyenlerin eşlerinin ancak %1'inin ilkokul düzeyinde bulunmasıdır. Bu, değişimin yönünü göstermek bakımından ilgi çekicidir. Akademisyenlerin annelerinin %75.1'inin annesi ilkokul ve altı eğitim seviyesinde iken eşlerinin %92.5'inin üniversite (yüksek lisans ve doktora dahil) eğitimli olması, değişim hızını göstermesi bakımından önemlidir. Eşlerin ev hanımı olduğu söyleyen akademisyenlerin oranının % 14.3 civarında kalması Türk toplumundaki değişimin, üniversitenin kurumsal olarak değişiminin yansıdığı bir akım haline getirdiğinin bir başka ifadesidir.

- Araştırmanın verilerinin ortaya koyduğu diğer önemli bir sonuç ise akademisyenlerin %81'inin üniversitede çalışmaktan memnun bulunmalarıdır, yaklaşık 1/5'inin şu veya bu düzeyde memnun olduğunu söyleyememesidir. Bu oranın özel üniversitelerden daha yüksek olduğunun görülmesi nisbi olarak özel üniversitelerin maddi şartlarının daha iyi olmasıyla izah edilebileceği gibi bu memnuniyet, kamuda daha hafif tartışmaların sonucu olarak da görülebilir. Daha ilginç bir sonuç ise memnuniyetlerini ifade edenlerin oranının en düşük düzeyinin araştırma görevlilerinde (asistanlarda) görülüyor olmasıdır:%78'lik, bu oranın Yrd. Doçentler de % 84'e, Doçentlerde yaklaşık % 90 çıkarken, Profesörlerde ise % 80 dolayındadır. Bu durum üniversitenin geleceği açısından ümitsiz bir eğilime işaret etmektedir. Üniversitede çalışan, genç akademisyenler işlerinden

yani üniversitede çalışmaktan daha az memnun olduklarını söylerken, aslında bilimsel çalışmaya isteksizliklerini ortaya koymuşlardır. Bu üniversitelerin geleceği açısından olduğu kadar ülkenin geleceği için de endişe verici durumu işaret eden bir sonuçtur.

- Akademisyenler arasında üniversitede çalışma konusunda memnuniyetsizlikleri daha dolaylı yoldan ölçen diğer veri ise, şu anda yeni işe başlayacak olsaydınız nereyi tercih ederdiniz? şeklindeki soruya, ancak %60 civarında bir oranın üniversiteyi seçeceğini söylemesidir. %40 gibi yüksek bir orandaki akademisyen grubun bugün üniversitede bulunmaktan, bilimsel faaliyetle uğraşmaktan duyduğu pişmanlığı ortaya koyması çok ciddi bir sorunun altını çizmektedir. Akademisyenlerin, bilim adamlarının yarıya yakın bir oranda, üniversitede çalışmayı tercih etmesindeki bu pişmanlık göstergesi, psikolojik olarak enerjilerini, heyecanlarını kaybetmiş bir kitlenin mevcudiyetiyle karşı karşıya olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu durum üniversitenin daha cazip bir yer haline gelmesine olan ihtiyacı ortaya koyduğu gibi, üniversiteye uygun adam seçme ve yerleştirme konusundaki mevcut yaklaşımın başarısızlığını ve değiştirilmesi gereğini de ortaya koymaktadır. Üniversite, bir kurum olarak akademisyenlerin içinde yer almaktan pişman oldukları bir yer haline gelirse, açıkçası kendi fonksiyonunu üretemez.

Bu söylenenleri doğrulayan başka bir ifade ise akademik personel açısından araştırma görevlilerinden yukarı statüye doğru gittikçe memnuniyet oranının artmasıdır. Bu işten sağlanan doyumu işaret etmesi bakımından olumlu sayılabilecek bir durum olsa da, genç akademisyenlerin işlerinden memnuniyetsizliklerinin yüksek olması (yaklaşık % 20) oldukça düşündürücüdür.

Bu tablo bizi akademik çalışmada daha kaliteli adayları, seçme sorunu ile karşılaşılabileceği sonucuna götürür ki, üniversitenin cazibesinin artırılması gereği bu açıdan da önem kazanmaktadır.

- Üniversite personeli bakımından diğer bir sorun ise akademik ve akademik olmayan personel açısından ortaya çıkan işten memnun olma derecesinin farklılaşmasıdır. Akademik personel yaklaşık % 80 düzeyinde üniversitede çalışmaktan duydukları memnuniyet, akademik olmayan personelde hızla aşağıya inmekle (% 56) ya kadar gerilemektedir.

- Buradan çıkarılması gereken bir sonuç şudur: Üniversitede çalışan akademik olmayan personelin vasıflarını ve çalışma ortamlarını yükselterek tatmin düzeyini artırmak üniversitede yönetim sorununun önemli bir adımını teşkil edecektir.

- Akademik personelin memnuniyetsizliğini gösteren çeşitli veriler arasında şu anda işe yeni başlayan olsanız nerede çalışmayı tercih ederdiniz sorusuna akademik personelin % 40'ı üniversite dışında çalışmayı tercih ederdim demektedir. Bu üniversitenin akademik personel bakımından da artık tercih edilen bir çalışma yeri olmaktan uzaklaştığını göstermektedir.

Denilebilir ki, üniversitenin akademisyenlerin gözünde cazibesini kaybetmekte olması, bilimsel gelişme açısından ciddi bir engel sayılabilir ve bu durum üniversite sorununun geldiği noktayı işaret eden bir sonuçtur.

- Akademik personelin üniversitede çalışması kendisine kazandırdığı şey olarak %34.7 oranında hayatı ve dünyayı daha iyi anlamayı göstermesi önemli bir sonuçtur.

- Akademisyenlerin çalıştıkları üniversitenin iyi bir eğitim verdiğine dair alınan tutumları %35 düzeyindedir. Diğerlerinin yani %65'inin üniversitede eğitimi şu veya bu düzeyde sorunlu gözükmektedirler.

- Akademisyenler üniversiteye gelen öğrencilerin % 46.6'sının orta öğretimde yetersiz, iyi yetişmeden geldiğini söyle-

mektedirler. Bu önemli bir sonuçtur. Yani üniversiteye gelen öğrencilerin yaklaşık yarısı yetersiz görülmektedir.

- Akademisyenlerin yaklaşık %80 gibi yüksek bir oranda YÖK yapısının üniversite için uygun bir yönetim örgütlenmesi olarak görmedikleri anlaşılmaktadır. Bugünkü üniversite sisteminin YÖK'le birlikte anılmaktadır ve bu düzenlere ciddi bir sorun olarak algılanmaktadır. Akademik kadro mevcut örgütlenme biçimini otoriteryen bir yapı olarak değerlendirmektedir.

- Son yıllarda üniversite öğrencilerinin en çok tartışılan konularından birisi kılık kıyafet ve özellikle başörtüsü sorunu etrafında gelişmiştir. Akademisyenlerin bu konuda yaklaşımı oldukça ilginçtir. Araştırma kapsamındaki akademisyenlerin % 32'si mevcut kılık kıyafet düzenlemesinin olumlu bulmakta bir anlamda öğrencilerin bireysel tercihleri konusunda olumsuz bir tutum sergilemektedirler. Akademik kadroların üniversite öğrencilerinin kılık kıyafet seçmesini bir özgürlük sorunu olarak görmeyenlerin bu oranı üniversitede ciddi bir özgürlük anlayışı problemine işaret etmektedir.

- Araştırmanın ortaya çıkardığı ilginç so nuçlardan birisi de akademisyenlerin örgütlü topluluklara katılma eğiliminin oldukça düşük düzeyde kalmasıdır. Bu topluluklar içerisinde sendikalı olanların oranı %12 civarında iken siyasi partiye üye olanların oranı yaklaşık %3 civarındadır. Sendika üyesinin düşüklüğünün en önemli sebebi olarak, çalışmalarından zaman bulamamak ve "işkolundaki sendikaların üniversiteyi yeterince temsil etmediğini düşünmek" göstermektedir.

- Üniversite çalışanlarının yaklaşık %60 oranındaki çoğunluğunun akademisyenlerin siyaset yapmasına karşı olduğu anlaşılmaktadır. Siyasetin üniversite ortamında bile bu düzeyde katılınmayacak bir faaliyet olarak görülmesi, demokrasi ve katılım arasındaki

ilişkiden dolayı ciddi bir sorundur. Memurlar ve akademik personel arasında bu konuda bir farklılaşmanın bulunması, akademik kadro açısından daha önemli bir sorunla karşılaşıldığını göstermektedir. Yani akademik kadronun siyaset algısı akademik olmayandan farklılaşmaktadır. Yaygın siyaset kültürünün dışına çıkmayan bu tutum, üniversite de siyaset kültürünün sorununu işaret eden bir sonuç olarak görülebilir.

- Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlardan birisi, üniversitenin temel görevi nedir? Sorusunun akademisyenlerin ancak % 60 bu oranın "bilimsel bilgi üretmek" derecesidir. Bu bir anlamda akademik kadronun %40'nın üniversitenin temel amacını belirlemeye olduğu gibi vahim bir tabloya işaret etmektedir.

- Akademik kadronun üniversitede demokrasi sorunu olduğu konusunda birleştiği görülmektedir. Bunun içinde en yüksek oran üniversitede demokratik bir işleyişin bulunmasıdır, yaklaşımıdır. Yaklaşık %65 oranında bir oranda üniversite içi demokrasi sorununa öncelik verilmeli, kalanlar üniversitenin özerkliğine önem vermektedir.

- Akademisyenlerin yaklaşık %40'nın ülkenin en önemli sorunu olarak kalkınmayı gördüğü, sosyal adalete öncelik verilmeli yaklaşımı %35 civarında bulunurken, demokratikleşme ve özgürlük sorununu önem verenlerin oranı %25 civarında kaldığı görülmektedir. Böylece Türkiye'nin sorunları kalkınma, sosyal adaletsizlik ve demokratikleşme olarak sıralanmış bulunmaktadır.

- Üniversite Türkiye'nin sorunlarından çıkış için üç tercihte toplanmaktadır. %37 civarında temel tercih olarak "laik demokratik sistemi korumak", %36,2'si "demokrasi içinde kalkınmak", %11,3'ü ise AB'yi çıkış yolu olarak görmektedir.

- Akademik ve akademik olmayan farklılaşması üniversite personeli arasında %70 oranında fonksiyonel bir farklılaşma olarak görülmektedir. Kalan iki grup ise prestij ve gelir farkını işaret etmiştir. Bu sağlıklı sayılabilecek bir sonuçtur. Çünkü üniversitede akademik/idari personelin temel işlevleri farklıdır.

KAYNAKÇA

Akdeniz, Rafet (2001) Devlet Üniversitelerindeki Temel Sorunlar Üzerine, Cumhuriyet Bilim Teknik, Sayı: 739.

Akyüz, Yahya (1993) Türk Eğitim Tarihi, Kültür Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Ataünal, Aydoğan (1993) Cumhuriyet Döneminde Yükseköğretimdeki Gelişmeler, MEB Yükseköğretim Genel Müdürlüğü, Ankara.

Ataünal, Aydoğan (1998) Türkiye'de Yükseköğretim (1923–1998),MEB Yükseköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Aypay, Ahmet (2002) Üniversitelerin Yönetiminde Gözlenen Örgütsel Modeller, Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı: 7, Nisan 2002.

Babüroğlu, Oğuz N. (2003), Eğitimin Geleceği/ Üniversitelerin ve Eğitimin Değişen Paradigması, (editör) Oğuz N Babüroğlu, (çeviren) Zülfü Dicleli, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Baskan, Gülsüm (2000) Yirmi Birinci Yüzyılda Yükseköğretim Vizyon ve Eylem, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Sayı:22, Sayfa: 167-189.

Bayrakdar, Mehmet (2000), İslamda Bilim ve teknoloji, TDV Yayınları, Ankara.

Bok, Derek (2007) Piyasa Ortamın Üniversiteler Yüksek Öğretimin Ticarileşmesi, (Çeviren) Barış Yıldırım, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Bursalıoğlu, Ziya (1996) Nasıl Bir Yükseköğretim Sistemi, Türk Yurdu Dergisi, Kasım 1996, Cilt 16, Sayı 111, Ankara.

Cornford, Francis Macdonald ve Meray, Seha L. (2003) Microcosmographia Academica (Cornford); Üniversite Sorunları (Meray), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çoşkun, Hüseyin (1996) Yükseköğretim Sistemimizin Sorunları ve Çözüm Önerileri, Yeni Türkiye Dergisi, Sayı: 7 (ocak-şubat) s. 360.

Doğan Mehmet (1996) Üniversitelerimiz ve Temel Sorunları, Ankara.

Doğramacı, İhsan (1996) Yükseköğretimin Gelişimi, Üniversite Yönetiminde Özerklik ve Demokrasi, Yeni Türkiye Dergisi Eğitim Özel Sayısı, Ankara.

DPT (2000), GÖÇ ÖİK, Veri Kaynakları, Analizi ve Nüfus Projeksiyonları Alt Komisyonu Raporu

Gökberk, Macit (1996), Felsefe Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Gökçe, Birsen (1992), Toplumsal Bilimlerde Araştırma, 2. Basım, Savaş Yayınları, Ankara.

Gürlesel, Can Fuat (2004), Türkiye'nin Kapısındaki Fırsat, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul.

Gürüz, Kemal (2001) Dünyada ve Türkiye'de Yükseköğretim, ÖSYM Yayınları Ankara.

Hatipoğlu, M. Tahir (1998) Türkiye Üniversite Tarihi, Selvi Yayınevi, Ankara.

Kahya, Esin ve Tekeli, Sevim (2001), Bilim Tarihine Giriş, Nobel Yayınevi, 3. Baskı, Ankara.

Kaymakçı, Mustafa (1995) Devlet Üniversiteleri, Sorunları ve Çözüm Yolları, II. Üniversite Kurultayı, Sarmal Yayınevi, İstanbul.

Korkut, Hüseyin (2001) Sorgulanan Yükseköğretim, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Kuhn, Thomas (2000), Bilimsel Devrimlerin Yapısı, (çev. Nilüfer Kuyaş), Alan Yayıncılık, İstanbul.

OECD: (2005) Education Data Base,

Özdemir, M. Çağatay ve Diğerleri (2003) Gazi Üniversitesi Öğretim Elemanları Profili, Ankara.

Tekeli, İlhan ve diğerleri (2007), Türkiye'nin Yükseköğretim Stratejisi, T.C. Yükseköğretim Kurulu, Ankara.

Türkdoğan, Orhan (1995), Bilimsel Değerlendirme ve Araştırma

Metodolojisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Ural, Şafak (2000), Bilim Tarihi, Çantay Kitapevi, İstanbul.

Üniversite Gençliği 2001, Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili Üzerine Bir Alan Araştırması, Gazi Üniversitesi Örneği, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Weber, Alfred (1964), Felsefe Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Yıldırım, Cemal (1997), Bilim Tarihi, Remzi Kitapevi, İstanbul.

YÖK (1992) Çağdaş Eğitim ve Çağdaş Üniversite, 18 Nisan 1992 Rektörler Toplantısı.

Yükseköğretim Kurulu (1989), Üniversite Yönetim Sistemleri ve Özerklik Kavramı, Ankara.

Yüksel, Ahmet Turan (2002), İslam'da Bilim Tarihi/Başlangıçtan Günümüze Kadar, Kitap Dünyası Yayınları, Konya.

ÜNİVERSİTE ARAŞTIRMASI ANKETİ

A- KİMLİK SORULARI

1- Şehir:

2- Cinsiyet
a. Erkek
b. Kadın

3- Üniversiteniz:
Fakülteniz:
Bölümünüz/ Dalınız:

4- Yaşınız
a.20-30 b.31-40 c.41-50 d.51-60 e.61+

5- Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?
a.1000-1500 YTL b.1501-2000 YTL c.2001-3000 YTL d. 3001+ YTL

6- Mesleğiniz
a. Memur b. Akademisyen

7- Medeni Durumunuz
a. Evli b.Bekar

8- Unvanınız
a.Ar. Gör. b.Öğ.Gör. c.Ar. Gör. Doktor
d.Yrd. Doç. e.Doçent f.Profesör

9- Çocuğunuz var mı?
a. Evet b. Hayır

10- (Çocuğu olanlar için) Çocuk Sayısı
a.1 b.2 c.3 d.4+

11- Annenizin eğitim durumu……

12- Annenizin mesleği ……

13- Babanızın eğitim durumu……

14- Babanızın mesleği……..

15- Eşinizin eğitim durumu……

16- Eşinizin mesleği ……

B- ARAŞTIRMA SORULARI

1. Üniversitede çalışmaktan memnun musunuz?
a. Çok memnunum
b. Memnunum
c. Ne memnunum ne de değilim
d. Memnun değilim
e. Hiç memnun değilim

2. Şu anda yeni işe başlıyor olsaydınız nerede çalışmayı isterdiniz?
a. Yine üniversitede çalışmayı tercih ederdim
b. Özel sektörde çalışmak isterdim
c. Kendi işimi kurmak isterdim
d. Kamu kuruluşunda çalışmak isterdim

3. Üniversitede çalışmanın size kazandırdığı en önemli şey nedir?
a. Prestij
b. Sosyal güvence ve belli bir gelir
c. Kaliteli bir çalışma ortamı
d. Hayatı ve dünyayı daha iyi anlama imkanı

4. Çocuğunuzun akademisyen olmasını ister misiniz?
a. Evet isterim
b. Hayır istemem
c. Kendisinin karar vermesini isterim
d. Başka bir iş bulamazsa olabilir

5. Üniversite öğrencilerinin kendi üniversitenizde iyi bir eğitim aldıklarına inanıyor musunuz?
a. Üniversitemiz iyi bir eğitim veriyor.
b. Üniversitemizin eleştirilecek çok yönü var
c. Üniversitemizin bazı fakülteleri çok iyi bazıları değil
d. Eğitim düzeyini başarılı bulmuyorum

6. Üniversitedeki öğrencilerinizi nasıl buluyorsunuz?
a. Ülke sorunlarına duyarlı olduklarını görüyorum
b. Gerekli donanıma sahip olduklarını düşünüyorum
c. Ülke sorunları karşısında duyarsızlar
d. Orta öğretimden iyi yetişmeden geliyorlar

7. Üniversitenin YÖK şeklinde bir otoriteyle yönetilmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
a. YÖK üniversite kavramıyla uyuşmuyor
b. YÖK otoritesi bilimsel özgürlükle çelişiyor
c. YÖK koordinasyon sağlıyor
d. Otoriter olmayan yeni bir düzenleme yapılmalı

8. Üniversitede rektörlerin sahip olduğu otorite konusunda ne düşünüyorsunuz?
a. Aşırı otoriter yapı söz konusu
b. Üniversite içi kurumları etkisizleştiriyor
c. Bilimsel özgürlükleri engelleyebiliyor
d. Eşgüdüm için gerekli

9. Üniversite öğrencilerinin özgürlüklerine yönelik çeşitli zamanlarda ortaya çıkan müdahaleleri ve yasakları nasıl değerlendiriyorsunuz?
a. Kılık kıyafete yönelik düzenlemeleri doğru buluyorum.
b. Kıyafetle ilgili yasakları yanlış buluyorum
c. Öğrencilerin örgütlenme girişiminde engeller var
d. Öğrenciler yönetime katılamıyor

10. Aşağıdaki kuruluşlardan hangisine / hangilerine üyesiniz? (*Birden fazla seçenek işaretlenebilir)*
a. Sendika
b. Siyasal parti
c. Dernek, vakıf, STK
d. Hiçbiri

11. Sendika üyesi değilseniz, neden sendikaya üye olmuyorsunuz?
a. İşkolumuzdaki sendikaların üniversiteyi temsil etmediğini düşünüyorum
b. Sendikaların çalışmalarını yetersiz buluyorum
c. Sendika üyeliğinin bir faydası yok
d. Sendikal çalışmalara zaman ayıramıyorum

12. Üniversite yönetiminin sizin üye olduğunuz veya üye olmayı düşündüğünüz sendika ya da derneklerle ilgili kanaatleri sizin üyeliğinizi etkiliyor mu?
a. Üniversite yönetimi karışmıyor
b. Üniversite yönetimi üyeliğe olumlu bakmıyor
c. Üniversite yönetimi bazı sendikaları destekliyor
d. Üniversite dolaylı müdahalelerde bulunuyor.

13. Bir siyasi partiye üye olma konusunda ne düşünüyorsunuz?
a. Öğretim üyelerinin siyaset yapmasını doğru bulmuyorum
b. Bilim adamları siyaset yapmalı
c. Memurlar da siyaset yapabilmeli
d. Siyaset bilim adamlarının işi değil

14. Sizce üniversitelerin temel görevi nedir?
a. Bilimsel bilgi üretmek
b. Meslek sahibi insan yetiştirmek
c. Eğitim- Öğretim çalışması yapmak
d. Ülkenin gelişmesine katkıda bulunmak

15. Bugün üniversitelerin önündeki en önemli sorun olarak neyi görüyorsunuz?
a. Üniversitenin özerkliği
b. Üniversite içinde otoriter yönetim
c. Üniversite içi demokrasinin işlemeyişi
d. Üniversitede yönetime katılma sorunları

16. En önemli ülke sorunu sizce hangisidir?
a. Ekonomik kalkınma
b. Gelir dağılımı
c. Bireysel hak ve özgürlükler
d. Demokratikleşme

17. Türkiye'nin sorunlarını aşması için en uygun seçenek hangisidir?
a. AB'ye üye olmak
b. Laik ve demokratik sistemi korumak
c. Demokrasi içerisinde kalkınmak
d. Diğer…..

18. Akademik ve Akademik olmayan personel arasında hangi farklar vardır?
a. Prestij ve gelir farkı
b. Çalışma esnekliği ve özgürlüğü farkı
c. Bunları kıyaslamayı doğru bulmuyorum
d. İşin niteliğinde farklar var.

(Bu kısımdaki sorular sadece Akedemisyenler içindir.)

19. Akademik kariyer yapmaya neden karar verdiniz?
a. Bilimsel çalışmayı tercih ettiğim için
b. Akademik hayata katıldığımda üniversite daha cazip olduğu için
c. Daha iyi bir iş bulamadığım için
d. Ailemin ve çevremin etkisinde kaldığım için

20. Akademik çalışmalarınızı yaparken üniversiteden yeterli destek alıyor musunuz?
a. Özel bir imkan sunmuyor
b. Çalışmalarımı kendi imkanlarımla yapıyorum
c. Yeterince destek alıyorum
d. Üniversite desteği yeterli değil

21. Üniversitede ders verirken veya fikirlerinizi açıklama konusunda size bir müdahale yapılıyor mu veya böyle bir şey hissediyor musunuz?
a. Açıkça baskı var
b. Böyle bir baskı hissetmiyorum
c. Baskı hissettiğim oluyor
d. Bu konuda üniversitedeki özgürlükleri yeterli bulmuyorum.

22. Akademisyenlerin en önemli sorunu sizce nedir?
a. Ücret seviyesinin düşüklüğü
b. Akademik yükselme sorunları
c. Bilimsel faaliyetten çok ders yükü altında ezilmiş olmaları
d. Yurtdışı üniversite deneyimi yaşamada karşılaşılan sorunlar

23. Üniversiteler cazibesini neden yitirmektedir?
a. Cazip ekonomik şartlar sunmaktan giderek uzaklaştığı için
b. Akademisyenlere uluslararası tecrübe kazandıracak imkanlar sağlanmadığından
c. Bilimsel araştırma için gerekli ortamı hazırlayamadığından
d. Akademisyenlerin statülerinin diğer meslekler karşısında prestij kaybetmesinden

24. Entelektüel gelişiminiz için neyi sıkça yapıyorsunuz?
a. Günde en az bir gazete okumak
b. Son çıkan düşünce ve bilim yazılarını takip etmek
c. En az bir yabancı yayın takip etmek
d. Yurtdışında yayınlanan son yayınlara ulaşmak

25. Eğitim sürecinde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?
a. Çok kalabalık bir sınıfa ders vermek
b. Düşük seviyeli öğrenci grubuna ders vermek
c. Öğrenci seçme sistemi nedeniyle tesadüfen gelmiş öğrencilerin ilgisizliği karşısında ders anlatmak
d. Fiziksel olarak uygun olmayan ortamlarda ders anlatmak

26. Akademik faaliyetleriniz dışında gelir getirici bir başka işiniz var mı?
a. Hayır yok
b. Üniversite içinde bazı projelerde çalışıyorum
c. Çeşitli kuruluşlarda danışmanlık yapıyorum
d. Kişisel çalışmalarımla ek gelir elde ediyorum

27. Üniversite öğretim üyelerinin ekonomik sorunlarının çözülmesi konusunda en etkili yol sizce hangisidir?
a. Sendikal örgütlenme
b. Üniversitelerin piyasaya kurumsal olarak sağladığı hizmetlerden (döner sermaye vb.. pay alma
c. Öğretim üyelerine maaşlarına ek olarak bilimsel çalışmalarına göre tazminat verilmesi
d. Standart maaşların yanı sıra ders ücretlerinin öğretim üyesi katkısına göre arttırılması

28. Üniversitede bugün çalışmaya başlayacak olsaydınız devlet üniversitesini mi özel üniversiteyi mi tercih ederdiniz?
a. Devlet üniversitesi b.Özel üniversite

29. Devlet üniversitesini tercih etme nedeniniz aşağıdakilerden hangisidir?
a. İş garantisi olması
b. Bilim adamlarının daha özgür olması
c. Özel çıkarla bilimsel çalışma arasında çelişki olması
d. Özel üniversitelerin yapıları gereği çıkar amaçlı olması

30. Özel üniversiteyi tercih etmenizin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?
a. Ekonomik bakımdan avantajlı olması
b. Öğretim üyelerinin daha özgür olması
c. Çalışma prestijinin daha yüksek olduğunu düşündüğüm için
d. Uluslararası çalışma fırsatı sunduğunu düşündüğüm için

31. Üniversite içi akademik yükselmelerde karşılaşılan en büyük engel nedir?
a. Yabancı dil sorunu
b. Çalışmanın objektif kriterlere göre değerlendirilmemesi
c. Nitelik değil niceliğe önem verilmesi
d. Jüri oluşumumda kayırmacı yaklaşımlar olması

32. Asistan (Ar. Gör.) alımlarında sorun olarak gördüğünüz husus aşağıdakilerden hangisidir?
a. Başarılı öğrencilerin asistan olmak istememesi
b. Asistan alımında adayların başarısının değil başka kriterlerin ön plana çıkması
c. Asistan alımında şahsi ilişkilerin önem kazanması
d. Asistan alımında rekabet imkanı yaratılmaması

(***Aşağıdaki sorular sadece Memurlar içindir.)***

33. Akademik olmayan personelin özlük haklarında diğer memurlardan farklı olmasını gerektiren durumlar var mıdır?
a. Üniversite personeli farklı hizmet üretiyor
b. Üniversitede çalışan memurların iş yükü ağır
c. Farklılık gerektirecek bir durum yok
d. Üniversite gelirlerinden pay almasını gerektirecek farklar var

34. Sendikal örgütlenme Akademik olmayan personellere neler kazandırmaktadır?
a. İdare karşısında güç oluşturma imkanı
b. Sorunlarımızı kamuoyuna ve idareye bildirme fırsatı
c. Çalışanlar arasında dayanışma imkanı
d. TİS hakkı olmadığı için bir kazanımı yok

35. Akademik personelle ilişkileriniz nasıldır?
a. Akademisyenler kapalı bir grup gibi davranıyor
b. Memurların yaptığı işi önemsemiyorlar
c. Akademisyenlerle iyi diyaloğumuz var
d. İlişki akademisyen ve memura göre değişiyor

36. Üniversitede çalışmak yerine akademisyen olmayı ister miydiniz?
a. Olmak isterdim
b. İşimden oldukça memnunum
c. Hiç düşünmedim
d. Akademik hayat zor ve yıpratıcı

